รัฐสภาไทย ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๔๔

เล่ม ๓

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐

โดย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาไทย ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๔๔

เล่ม ๓

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐

โดย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISBN ๙๗๔-๘๐๕๖–๗๗-๕

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๘

จำนวน ๑๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดยสำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คณะกรรมการการเลือกตั้ง	๑
ศาลรัฐธรรมนูญ	๓๗
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	๓๒๒
คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง	๓๖๔
ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา	๓๗๖
คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	๓๘๕
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๔๐๕

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเพิ่มขึ้นกว่ารัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งถูกกำหนดให้มีขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับดังกล่าว องค์กรเหล่านี้ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งด้วย[๑]

คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๖ ได้บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีก ๓ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์”

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ บทเฉพาะกาลมาตรา ๑๑๙ กำหนดให้วุฒิสภาดำเนินการเลือกกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๓๖ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันโดยขั้นตอนการได้มาซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๓๘ ของรัฐธรรมนูญ ดังนี้[๒]

ขั้นที่ ๑ มาจากการสรรหา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้กำหนดการดำเนินการสรรหากรรมการการเลือกตั้งไว้ ๒ ทาง

---

[๑]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. ๒๕๔๓), หน้า ๔๘๖ - ๔๘๗.

[๒]เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

(๑) คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๑๙ วรรคสอง กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีจำนวน ๙ คน ประกอบด้วย อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ ๑ คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๔ คน ซึ่งกรรมการสรรหาคณะนี้ประกอบด้วย

๑)	รองศาสตราจารย์อนุมงคล ศิริเวทิน	ประธานกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๒)	ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์	กรรมการ
๓)	ศาสตราจารย์ธีระ สูตะบุตร	กรรมการ
๔)	ศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ	กรรมการ
๕)	นายสุวิทย์ คุณกิตติ	กรรมการ
๖)	นายพินิจ จันทรสุรินทร์	กรรมการ
๗)	นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	กรรมการ
๘)	ว่าที่ร้อยตรี ไพโรจน์ สุวรรณฉวี	กรรมการ และโฆษก คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๙)	รองศาสตราจารย์ตรึงใจ บูรณสมภพ	กรรมการ และเลขานุการ คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์เป็นที่ประจักษ์ รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๓๗[๓] ซึ่งกำหนดให้กรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเสนอชื่อ

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๔) (๕) (๖) (๗) (๑๓) หรือ (๑๔)

---

[๓] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, มาตรา ๑๓๗.

(๕) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๖) ไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง

(๗) ไม่เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

และไม่มีข้อห้ามตามมาตรา ๑๓๙[๔] ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดให้กรรมการการเลือกตั้งต้อง

(๑) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๒) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(๓) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การที่ดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหาผลกำไร หรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือลูกจ้างของบุคคลใดไม่ประกอบวิชาชีพอิสระอื่นใด

คณะกรรมการสรรหาดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติข้างต้นจำนวน ๕ คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น และมติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ในที่ประชุมวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้น ผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อผู้นั้นได้ลาออกจากตำแหน่งตาม (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงให้เป็นที่เชื่อได้ว่าตนได้เลิกประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกหรือเลิกประกอบวิชาชีพอิสระภายในกำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการประชุมคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมได้มีมติให้กรรมการสรรหาทุกคนไปดำเนินการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีข้อห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกรรมการสรรหาแต่ละคนเสนอรายชื่อได้จำนวน ๒ คน พร้อมประวัติย่อและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเมื่อได้รับรายชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการการเลือกตั้งจากกรรมการสรรหาแต่ละคนแล้ว ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหามีมติให้กำหนดกรอบการคัดเลือกรายชื่อดังกล่าวเป็น ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้มีประสบการณ์และชำนาญการในการจัดการการเลือกตั้ง

กลุ่มที่ ๒ ผู้มีประสบการณ์และชำนาญในการกำกับดูแลการเลือกตั้ง

กลุ่มที่ ๓ นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

---

[๔]รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๙.

คณะกรรมการการสรรหากรรมการการเลือกตั้งได้เสนอรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งจำนวน ๕ คน ต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ มีรายนาม ดังนี้

๑) รองศาสตราจารย์โคทม อารียา

๒) พลตำรวจเอก ประทิน สันติประภพ

๓) นายยุวรัตน์ กมลเวชช

๔) รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โพธิแท่น

๕) นายไสว พราหมณี

(๒) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๘ (๒) โดยมีขั้นตอนกระบวนการ ดังนี้[๕]

๑) ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบศาลฎีกาว่าด้วยการสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ และได้ออกประกาศศาลฎีกา ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๐

๒) ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่มีอำนาจหน้าที่เข้าประชุมและลงมติในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามาขอรับแบบเสนอชื่อและประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็น กรรมการการเลือกตั้ง และยื่นเสนอชื่อพร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อเลขานุการศาลฎีกา

๓) คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอชื่อและทำรายงานการตรวจสอบเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยส่งสำเนารายงานการตรวจสอบให้ผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่มีอำนาจหน้าที่เข้าประชุมและลงมติในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

๔) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกต่อไป มีรายชื่อต่อไปนี้

๑) นายธีรศักดิ์ กรรณสูต

๒) นายสวัสดิ์ โชติพานิช

๓) นายเริงธรรม ลัดพลี

๔) นายสรรค์ ศักดารักษ์

๕) นายสุวรรณ ตระการพันธุ์

---

[๕] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. ๒๕๔๓), หน้า ๔๙๘ - ๔๙๙.

ขั้นที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านการสรรหา

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๘ (๔) กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนทั้ง ๑๐ คนจากคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเสนอ จำนวน ๕ คน โดยวุฒิสภาพิจารณาเลือกเหลือ ๕ คน

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง</u>

ในการพิจารณาเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งของวุฒิสภา ให้วุฒิสภาแต่งตั้ง คณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง เป็นคณะกรรมาธิการสามัญ ซึ่งที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติ และความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป โดยคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย[๖]

๑) คุณหญิงอัมพร มีศุข ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์ เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) พลเอก จรัล กุลละวณิชย์
๕) นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์
๖) นายชัยเชต สุนทรพิพิธ
๗) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก
๘) นายพิชัย วาสนาส่ง
๙) นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงศ์
๑๐) นายสุชน ชาลีเครือ
๑๑) นายอำนาจ สอนอิ่มสาตร์

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๖ วรรคแรก และมาตรา ๑๓๗ เมื่อคณะกรรมาธิการได้ดำเนินการตรวจสอบประวัติ และความประพฤติของบุคคล ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งพิจารณาเสนอจำนวน ๑๐ คน โดยได้พิจารณารวมทั้งสิ้น ๓ ครั้ง ดังกล่าวแล้ว ได้จัดทำรายงานลับเสนอต่อประธาน

---

[๖]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓,</u> หน้า ๔๙๘.

วุฒิสภาเพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน เพื่อให้ทันที่ประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติเลือกกรรมการการเลือกตั้ง จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย[๗]

๑) นายธีรศักดิ์ กรรณสูต

๒) รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โพธิแท่น

๓) นายสวัสดิ์ โชติพานิช

๔) นายยุวรัตน์ กมลเวชช

๕) รองศาสตราจารย์โคทม อารียา

ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓๘ (๕) กำหนดให้ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้ง ๕ คน ข้างต้น ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการและแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ เพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป ดังนั้นเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ กรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมและมีมติเลือก นายธีรศักดิ์ กรรณสูต ให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการเลือกตั้ง

[๗]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๕ - ๒๕๔๓, หน้า ๒๔๕.

(สำนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้ง

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยมีวุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เลือกผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ให้เป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนห้าคนและบุคคลทั้งห้าได้ประชุมเลือกกันเองให้เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๖ มาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๓๑๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการการเลือกตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นายธีรศักดิ์ กรรณสูต	เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง
๒. นายโคทม อารียา	เป็นกรรมการการเลือกตั้ง
๓. นายยุวรัตน์ กมลเวชช	เป็นกรรมการการเลือกตั้ง
๔. นายวิสุทธิ์ โพธิแท่น	เป็นกรรมการการเลือกตั้ง
๕. นายสวัสดิ์ โชติพานิช	เป็นกรรมการการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธ์

ประธานวุฒิสภา

ต่อมาในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โพธิแท่น ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการการเลือกตั้ง เป็นอันให้พ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๑ (๒) ทำให้ต้องดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง โดยให้นำมาตรา ๑๓๘ มาบังคับใช้โดยอนุโลม การเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภาต้องเสนอเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา จำนวน ๑ คน มาจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ๑ คน เพื่อให้วุฒิสภามติเลือก ๑ คน แทนตำแหน่งที่ว่าง และให้ผู้ได้รับการเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน (มาตรา ๑๔๓ วรรคสอง) วุฒิสภาจึงดำเนินการให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง

ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา

(๑) คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

ในการนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจึงดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๙ วรรคสอง ให้มีคณะกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างตามประกาศวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ จำนวน ๙ คน ประกอบด้วย[๕]

๑. ศาสตราจารย์ธีระ สูตะบุตร	ประธานกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๒. ศาสตราจารย์พรชัย มาตังคสมบัติ	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผาสุก กุลละวณิชย์	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๔. นายฤกษณพงศ์ กีรติกร	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๕. นายวีระ มุสิกพงศ์	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๖. นายสุชน ชามพูนท	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๗. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๘. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	กรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง
๙. ศาสตราจารย์ตรึงใจ บูรณสมภพ	เลขานุการและโฆษกคณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้ง

[๕]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๕ - ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๐๓.

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาได้มีมติให้ดำเนินการสรรหาบุคคลผู้ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญโดยวิธีการดังนี้[๙]

๑) ให้กรรมการสรรหาแต่ละท่านไปดำเนินการสรรหามาท่านละไม่เกิน ๒ คน เสนอพร้อมประวัติย่อและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ นั้น

๒) เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมาสมัครด้วยตนเอง

๓) พิจารณาจากรายชื่อบุคคลผู้เคยได้รับการเสนอชื่อให้เป็นกรรมการเลือกตั้งจากกรรมการสรรหาในชุดแรก

ในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ คณะกรรมการสรรหากรรมการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างได้เสนอนายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร ผู้ซึ่งสมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกต่อไป

(๒) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหากรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง จำนวน ๑ คน ต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการพิจารณาสรรหาในที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้นดำเนินการเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ศาลฎีกาได้มีประกาศเรื่อง การเสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง (แทนตำแหน่งที่ว่าง) และการเรียกประชุมใหญ่ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้พิจารณาเลือก นายจิระ บุญพจนสุนทร เป็นผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาดำเนินการต่อไป[๑๐]

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งที่ผ่านการสรรหา

ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๓ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดไว้ว่า “ในกรณีกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระให้นำมาตรา ๑๓๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นโดยอนุโลม ในกรณีนี้ให้เสนอชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อประธานวุฒิสภาเป็นจำนวนสองเท่า

---

[๙]เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

[๑๐]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๒.

ของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง และให้วุฒิสภามีมติเลือก ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง และให้ผู้ได้รับการรับเลือกอยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน"

อย่างไรก็ดี โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้ระบุรายละเอียดในการพิจารณาเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งของวุฒิสภาไว้ตามความในมาตรา ๑๓๕ ซึ่งกำหนดให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น การพิจารณาเลือกผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างจึงได้ดำเนินการตามนี้ เช่นกัน

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการการเลือกตั้ง</u>

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ สมัยสามัญทั่วไป เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้มีมติตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่าง ๑ ตำแหน่ง (แทนรองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โพธิแท่น) ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย[๑๑]

๑. คุณหญิงอัมพร มีศุข	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร	รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓. พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔. พลเอก จรัล กุลละวณิชย์	
๕. นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์	
๖. พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก	
๗. นายพิชัย วาสนาส่ง	
๘. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงศ์	
๙. พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์	
๑๐. นายสุชน ชาลีเครือ	
๑๑. นายอำนาจ สอนอิ่มสาตร์	

[๑๑]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>สรุปผลงานวุฒิสภา ๒๕๔๓</u> (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพานิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นการประชุมลับ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญ และได้ลงมติเลือกนายจิระ บุญพจนสุนทร เป็นกรรมการการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่าง

เนื่องจากกรรมการการเลือกตั้งชุดนี้ บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่ง (สามปีครึ่ง) ซึ่งกรรมการเลือกตั้งชุดนี้ได้ครบวาระการดำรงตำแหน่งสามปีครึ่งในวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ดำเนินการสรรหากรรมการการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวัน นับแต่วันที่มีการพ้นจากตำแหน่ง

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้ง

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการการเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งตามประกาศลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๐ แล้วนั้น

บัดนี้ นายวิสุทธิ์ โพธิแท่น กรรมการการเลือกตั้ง พ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๔๑ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ เลือก นายจิระ บุญพจนสุนทร เป็นกรรมการการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๓๑๙ ประกอบกับมาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายจิระ บุญพจนสุนทร เป็นกรรมการการเลือกตั้ง แทนตำแหน่งที่ว่างตามคำแนะนำของวุฒิสภา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภา

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา หมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานว่า นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ สมาชิกพรรคชาติพัฒนา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยจัดทำให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ (๑) (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วปรากฏว่า นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ได้ร่วมจัดทำและแจกจ่ายนาฬิกาแขวนลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาดกว้างยาวประมาณ ๑ ฟุต จำนวน ๕,๐๐๐ เรือน ซึ่งมีภาพถ่ายของนายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ภาพเครื่องหมายพรรคชาติพัฒนา และข้อความว่า “ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี” กับ “๘ ปี พรรคชาติพัฒนา ๕ เมษายน ๒๕๔๓” ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ ตั้งแต่ก่อนมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง และต่อเนื่องกันมาจนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวันเวลาภายหลังที่นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ทั้งที่มีสมาชิกพรรคชาติพัฒนา สาขาจังหวัดสมุทรปราการเพียง ๒๖๙ คน กรณีจึงมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่า นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัย

ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๔๓๑๐ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายภัทราวุธ พุกพิบูลย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา หมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายบุญมาก ศิริเนาวกุล ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ หมายเลข ๑๖ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดราชบุรี

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานว่า นายบุญมาก ศิริเนาวกุล สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๑๖ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดราชบุรี ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนโดยการให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายบุญมาก ศิริเนาวกุล มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๓ นายบุญมาก ศิริเนาวกุล ได้นัดกับชายผู้หนึ่งให้พาชาวบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดราชบุรี มารับเงินจากนายบุญมาก ศิริเนาวกุล ครั้นถึงเวลากำหนดนัด ชายผู้นั้นได้พาชาวบ้านพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งปลอมตัวปะปนไปด้วย ไปรอรับเงินจากนายบุญมาก ศิริเนาวกุล จนกระทั่งเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ นาฬิกา นายบุญมาก ศิริเนาวกุล กลับจากหาเสียงที่ตำบลเจดีย์หัก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี มาถึงบ้านซึ่งจัดชั้นล่างทำเป็นสำนักงาน และพบกับชายผู้นั้นพร้อมด้วยชาวบ้าน นายบุญมาก ศิริเนาวกุล ได้แจกเงินให้ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปลอมตัวปะปนกับชาวบ้าน คนละ ๑,๐๐๐ บาท ขณะแจกเงินพูดว่า “ให้ช่วยกันด้วยนะ ฝากด้วย” “ให้ช่วย ๆ เรื่องคะแนนเสียงให้ด้วย” “ยังไง ๆ ก็ขอให้ช่วยกันหน่อยนะ” ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ดำเนินการสอบสวนพยานบุคคลที่เข้าไปรับเงินจากนายบุญมาก ศิริเนาวกุล ในวันเวลาดังกล่าวและผู้เกี่ยวข้องรวบรวมธนบัตรฉบับละ ๑,๐๐๐ บาท รวม ๓ ใบ ไว้เป็นของกลาง กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า นายบุญมาก ศิริเนาวกุล กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมี ๒ ความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายบุญมาก ศิริเนาวกุล เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะ

กรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายบุญมาก ศิริเนาวกุล เป็นการชอบด้วยกฎหมายและไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบ แจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๔๓๑๐ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายบุญมาก ศิริเนาวกุล ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์หมายเลข ๑๖ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดราชบุรีเป็นเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๕๙/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๓

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา หมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิ

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีขึ้นในวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ สมาชิกพรรคชาติพัฒนา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิ ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนโดยการให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ นาฬิกา นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ ได้จัดให้มีการประชุมชาวบ้านที่วัดโนนม่วงสาลีธรรม หมู่ที่ ๕ บ้านโนนม่วง ตำบลเจาทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ในการปราศรัย นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ ได้พูดถึงความยากจนของชาวบ้านในพื้นที่จึงได้เสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา หมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อขออาสาเข้าไปช่วยเหลือผู้ยากจน ในตอนท้ายของการปราศรัยพูดว่าจะจ่ายค่าแรงให้ผู้ที่มาประชุมฟังคำปราศรัยคนละ ๑๐๐ บาท และได้มอบเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ชายผู้หนึ่งนำไปแจกจ่ายแก่ชาวบ้านผู้มาประชุม ขณะที่ชายผู้นั้นเรียกผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านขึ้นไปรับเงินบนศาลา เจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบ ๒ คนซึ่งได้รับคำสั่งจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิให้ไปสังเกตการณ์ ได้เดินตามชาวบ้านขึ้นไปบนศาลาและเข้าทำการจับกุมชายคนดังกล่าว พร้อมกับยึดถุงกระดาษใส่เงิน ชาวบ้านที่มารอรับเงินไม่พอใจจึงขัดขวางล้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งสอง แล้วบังคับให้คืนถุงกระดาษใส่เงิน จนในที่สุดเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งสองคนจำต้องยินยอมปฏิบัติตาม กรณีดังกล่าวจึงมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่า นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ ก่อให้ผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้ง มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

และมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ เป็นการชอบด้วยกฎหมายและไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่น คณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๒๓๖ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุชน ชาติสุนทราวุฒิ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติพัฒนา หมายเลข ๒๑ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดชัยภูมิ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๗๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายไพจิต ศรีวรขาน ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่ หมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนครพนม

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายไพจิต ศรีวรขาน สมาชิกพรรคความหวังใหม่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนครพนม ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนครพนม ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ และโดยเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายไพจิต ศรีวรขาน มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ นาฬิกา โดยนายไพจิต ศรีวรขาน ได้จัดให้มีพิธีผูกเสี่ยวและปราศรัยหาเสียงที่บ้านของนายไพจิต ศรีวรขาน โดยนายไพจิต ศรีวรขาน ได้ใช้ให้ตัวแทน (หัวคะแนน) ของนายไพจิต ศรีวรขานไปชักชวนราษฎรในหมู่ที่ ๖ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๒ ตำบลนางาม อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม ขึ้นรถยนต์หกล้อของตัวแทน (หัวคะแนน) ไปร่วมงานดังกล่าว ในระหว่างงานนายไพจิต ศรีวรขาน และภรรยาของนางไพจิต ศรีวรขาน ได้พูดปราศรัยหาเสียงชักชวนให้ราษฎรที่มาร่วมงานลงคะแนนเลือกนายไพจิต ศรีวรขาน หลังงานเลิกได้มีการจัดเลี้ยงอาหาร พร้อมทั้งแจกเงินให้แก่ราษฎรที่มาร่วมงาน ซึ่งมีประมาณ ๓๐๐ - ๔๐๐ คน คนละ ๑๐๐ บาท กรณีดังกล่าวมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า นายไพจิต ศรีวรขาน ได้กระทำการเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ และโดยเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายไพจิต ศรีวรขาน เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ตาม

มาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายไพจิต ศรีวรขาน เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายไพจิต ศรีวรขาน ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนครพนม เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๙/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย หมายเลข ๙ เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดสุรินทร์

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ สมาชิกพรรคชาติไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๙ เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดสุรินทร์ ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้ เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ ถึงต้นเดือนมกราคม ๒๕๔๔ นายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ให้ตัวแทนติดต่อประสานงานกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อจัดตั้งกลุ่มเยาวชนตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดสุรินทร์ แล้วให้ตัวแทนรับกลุ่มเยาวชนไปประชุมที่บ้านนายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนสายร้อยเอ็ด - สุรินทร์ กม. ๑๔ แล้วจัดเลี้ยงอาหารแล้วมอบเงินให้ผู้เข้าร่วมประชุมคนละ ๑๐๐ บาท พร้อมจัดยานพาหนะรับส่งกลุ่มเยาวชนจนถึงภูมิลำเนา ต่อมาตัวแทนของนายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ได้พาตัวแทนกลุ่มเยาวชนไปเปิดบัญชีเงินฝากที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาจอมพระ และให้เงินค่าเปิดบัญชี ๆ ละ ๑๐๐ บาท แล้วแจ้งว่าจะมีการอนเงินเข้าบัญชีให้ในภายหลัง จนกระทั่งวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔ ตัวแทนนายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ได้นัดหมายให้ตัวแทนกลุ่มเยาวชนไปรับเงินสนับสนุนกลุ่มละ ๔๐,๐๐๐ บาท แล้วพาตัวแทนกลุ่มนำเงินไปฝากธนาคารที่ได้มีการเปิดบัญชีไว้โดยที่กลุ่มเยาวชนดังกล่าว ไม่ได้ทำสัญญาหรือจัดทำโครงการใด ๆ เพื่อเสนอขอรับเงิน และเยาวชนบางกลุ่มได้นำไปใช้ส่วนตัว กรณีจึงมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อว่านายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการ

สืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบ ตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสมศักดิ์ เจริญพันธ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคชาติไทย หมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดสุรินทร์ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๘/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายชัยยุทธ จรรย์โกมล ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดชัยภูมิ

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายชัยยุทธ จรรย์โกมล สมาชิกพรรคไทยรักไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดชัยภูมิ ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายชัยยุทธ จรรย์โกมล มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้วข้อเท็จจริงปรากฏว่านายชัยยุทธ จรรย์โกมล ได้ดำเนินการแจกเงินหรือสิ่งของให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เขตอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ ทุกครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งรับแจกเงินหรือสิ่งของจะให้สาบานด้วยว่า “จะต้องเลือกนายชัยยุทธ จรรย์โกมล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้” การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการประกาศพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนี้เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ กรรมการการเลือกตั้งจังหวัดชัยภูมิได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดภูเขียว ขอหมายค้นไปค้นบ้านเลขที่ ๗๓๑๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เนื่องจากสืบทราบว่าบ้านดังกล่าวของนายจันทร์สุข จรรย์โกมล พี่ชายนายชัยยุทธ จรรย์โกมล มีการรวบรวมสิ่งของและเงินสดเพื่อเตรียมไว้ในการซื้อเสียงเลือกตั้ง หลังจากศาลออกหมายค้นแล้วเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนคณะกรรมการการเลือกตั้ง พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีภูธร อำเภอคอนสาร ได้ร่วมกันทำการตรวจค้น จากการตรวจค้นพบถุงพลาสติกภายในบรรจุบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป จำนวน ๓ ซอง ปลากระป๋อง จำนวน ๑ กระป๋อง ยาหม่อง จำนวน ๑ ตลับ และยาพาราเซตามอล จำนวน ๖ เม็ด แต่ละถุงเขียนชื่อนายชัยยุทธ จรรย์โกมล ด้วยปากกาเคมีสีน้ำเงิน ดำ แดง จึงได้ตรวจยึดเป็นของกลางและนำส่งสถานีตำรวจภูธรอำเภอคอนสาร กรณีจึงมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อว่านายชัยยุทธ จรรย์โกมล กระทำการอันเป็นการ

ฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายชัยยุทธ จรรย์โกมล เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายชัยยุทธ จรรย์โกมล เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรมตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายชัยยุทธ จรรย์โกมล ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดชัยภูมิ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๗/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายเรวัต แสงวิจิตร ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดเพชรบูรณ์

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายเรวัต แสงวิจิตร สมาชิกพรรคไทยรักไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดเพชรบูรณ์ ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายเรวัต แสงวิจิตร มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ นาฬิกา นายเรวัต แสงวิจิตร ได้ไปพบผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลน้ำร้อน อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ หลังจากพูดคุยเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว นายเรวัต แสงวิจิตร ได้จูงแขนผู้นำท้องถิ่นเข้าไปในบ้านและส่งธนบัตรฉบับละ ๕๐๐ บาท จำนวน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท ให้แก่ผู้นำท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ช่วยเหลือในการชี้นำผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่นายเรวัต แสงวิจิตร กรณีจึงมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่านายเรวัต แสงวิจิตร กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายเรวัต แสงวิจิตร เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายเรวัต แสงวิจิตร เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะ

กรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายเรวัต แสงวิจิตร ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่ หมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนราธิวาส

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่ หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนราธิวาส ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๔ - ๕ มกราคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๙.๐๐ - ๐๒.๐๐ นาฬิกา นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ได้ทำการปราศรัยหาเสียงบริเวณสนามหน้าโรงเรียน สุไหงโก-ลก อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ในระหว่างการปราศรัยได้จัดให้มีการรื่นเริงโดยให้มีการเล่นซีละหรือสิละและมีดนตรีประกอบการร่ายรำ กรณีดังกล่าวมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่า นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ก่อให้ผู้อื่นกระทำสนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าวด้วย อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือรู้ว่ามีการกระทำดังกล่าวมาแล้ว นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำดังกล่าวตามนัยมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และมีความเห็นให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ เป็นการ

ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายสุธิพันธ์ ศรีริกานนท์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคความหวังใหม่ หมายเลข ๕ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดนราธิวาส เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ สมาชิกพรรคไทยรักไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยการโฆษณาหาเสียง โดยการจัดให้มีมหรสพ หรือการรื่นเริงต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดร้อยเอ็ด ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าระหว่างวันที่ ๑๒ ถึง ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลากลางวันและกลางคืน นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ ได้จัดให้มีการแสดงตลกประกอบด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องความสนใจของประชาชนให้มาชุมนุมกันมากกว่าปกติ อันเป็นการหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริง กรณีดังกล่าวมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ ได้กระทำการเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตน อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะ

กรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๔/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดสุรินทร์

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดสุรินทร์ ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยการให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้หรือจัดเตรียมเพื่อให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลาก่อน ๑๒.๐๐ นาฬิกา นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ได้พูดกับชาวบ้านว่า อย่าเพิ่งเดินทางกลับให้รอรับค่าน้ำมันรถและค่าเสียเวลาก่อน แล้วนายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ให้ตัวแทนแจกเงินให้แก่ชาวบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาฟังการปราศรัยคนละ ๕๐๐ บาท โดยนายธีระชัย เตียวเจริญโสภา อยู่ในบริเวณที่แจกเงินด้วยพร้อมผู้สนับสนุนตนได้นำเสื้อแจ๊กเก็ตมีภาพเครื่องหมายพรรคไทยรักไทย จำนวน ๑ ตัว พร้อมเงินจำนวน ๕๐๐ บาท มามอบให้แก่ชาวบ้านในตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยพูดว่า “ให้เลือกนายธีระชัยเบอร์ ๗” และขอให้ผู้ที่รับแจกเสื้อและเงินดังกล่าวรวมกลุ่มเยาวชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ให้การสนับสนุนลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแก่นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา เหตุดังกล่าวทั้งสองเกิดที่ตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ กรณีดังกล่าวมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายธีระชัย เตียวเจริญโสภา จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็น

ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายธีระชัย เตียวเจริญโสภา เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายธีระชัย เตียวเจริญโสภา ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดสุรินทร์ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๙ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดอุตรดิตถ์

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ สมาชิกพรรคไทยรักไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๙ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยให้ทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมแก่ชุมชน เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดอุตรดิตถ์ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ และเดือนธันวาคม ๒๕๔๓ หลังจากการกล่าวปราศรัยหาเสียงที่วัดนาแซง และวัดโพนร้อง นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ ได้แจกนาฬิกาแบบแขวนผนัง มีรูปถ่ายของนายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ พร้อมข้อความว่า “น้ำฟื้นชีวิตฟื้นอุตรดิตถ์ มีน้ำทำกินตลอดกาล ศรัณย์ ศรัณย์เกตุ คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อไทยทุกคน” และภาพเครื่องหมายพรรคไทยรักไทย กับนาฬิกาแบบแขวนผนังมีรูปถ่ายของนายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ และพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร พร้อมข้อความว่า “อุตรดิตถ์จะรุ่งเรือง เลือกคนเมืองเป็นนายก” ให้แก่ชาวบ้านผู้มาฟังปราศรัยที่วัดนาแซง บ้านนาแซง ตำบลสองห้อง อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ และวัดโพนร้อง หมู่ที่ ๓ ตำบลเด่นเหล็ก อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ และเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลาระหว่าง ๑๖.๐๐ - ๑๖.๓๐ นาฬิกา ได้พูดปราศรัยออกอากาศที่สถานีวิทยุองค์การสื่อสารมวลชน (อสมท.) บ้านวังสูบ ตำบลงิ้วงาม อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีข้อความสรุปว่า นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ จะเข้าไปแทรกแซงราคาสับปะรดด้วยเงินทุนส่วนตัวไปซื้อมายี่สิบกัน รถสิบล้อและคิดสร้างเป็นไซโลขนาดใหญ่ กักตุนสินค้าเกษตรทุกด้านของเขตเลือกตั้งที่ ๒ อย่าไปรอรัฐบาลมาช่วย นายศรัณย์นี่แหละจะช่วยเอง ใช้ทุนส่วนตัวทั้งหมดเลย

กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่านายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๕๔ (๑) (๒) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ เป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตามมาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรมตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายศรัณย์ ศรัณย์เกตุ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๗ เขตเลือกตั้งที่ ๒ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

คำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ ๖๒/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔

เรื่อง คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายจีรพันธ์ พิลาอาจ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย หมายเลข ๑๘ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดอุบลราชธานี

ด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับแจ้งว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น นายจีรพันธ์ พิลาอาจ สมาชิกพรรคประชากรไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหมายเลข ๑๘ เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดอุบลราชธานี ได้กระทำการอันเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตน โดยสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดอุบลราชธานี อันเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อหาข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว และได้เปิดโอกาสให้นายจีรพันธ์ พิลาอาจ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานตามบทบัญญัติมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกับนายอำเภอบุณฑริก ได้จัดให้มีการปราศรัยหาเสียงที่เวทีประชาธิปไตย บริเวณหน้าตลาดสดเทศบาลตำบลบุณฑริก (สถานีตำรวจภูธรเก่า) เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๓ เวลาประมาณ ๑๕.๒๐ นาฬิกา นายจีรพันธ์ พิลาอาจ ได้ปราศรัยด้วยภาษาท้องถิ่น มีข้อความตอนหนึ่งสรุปว่า “พี่น้องครับ ไม่มี ส.ส. ผู้ใดให้คำมั่นสัญญากับพี่น้อง ผมนายจีรพันธ์ พิลาอาจ ขอสัญญากับพี่น้องว่าถ้าผมได้เป็น ส.ส. ผมจะเอาเงินเดือนแค่สี่หมื่นครับ อีกสี่หมื่นบาทผมจะเอาไปประกันสุขภาพคนทุกคน คนชราหกสิบปีขึ้นไป” ในช่วงท้ายนายจีรพันธ์ พิลาอาจ ได้ปราศรัยว่า “กรุณาเลือกพรรคประชากรไทย เลือกนายจีรพันธ์ พิลาอาจ เถอะครับ เบอร์ ๑๘ พี่น้องกะสิบ่ผิดหวัง นี้คือลูกชาวนาเว้า นี้คือคนชาวนาเว้า ...” จึงได้ฟังได้ว่าเป็นการสัญญาจะให้เงินเดือนบางส่วนเป็นประโยชน์แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาฟังคำปราศรัยเป็นการกระทำเพื่อจะจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง กรณีจึงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า นายจีรพันธ์ พิลาอาจ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา ๔๔ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำดังกล่าวน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นจะให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายจีรพันธ์ พิลาอาจเป็นเวลาหนึ่งปี จึงได้แจ้งความเห็นพร้อมด้วยสำนวนการสืบสวนสอบสวนไปยังคณะกรรมการตรวจสอบตาม

มาตรา ๘๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายจีรพันธ์ พิลาอาจ เป็นการชอบด้วยกฎหมาย และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเป็นประการอื่นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำการใดโดยไม่เที่ยงธรรม ตามความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบแจ้งตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ลับมาก ที่ นร ๐๖๐๑/๐๐๓๘ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐ (๖) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ และมาตรา ๘๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำสั่งโดยมีมติคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายจีรพันธ์ พิลาอาจ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชากรไทย หมายเลข ๑๘ เขตเลือกตั้งที่ ๘ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง

ศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๑๔ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา โดยกำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องมาจาก

๑. ผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน ๕ คน

๒. ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองจำนวน ๒ คน

๓. ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน ๕ คน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากจำนวน ๑๐ คน ที่ผ่านการสรรหาจากคณะกรรมการการสรรหาตามมาตรา ๒๕๗

๔. ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ จำนวน ๓ คน ซึ่งวุฒิสภาเลือกจากจำนวน ๖ คน ที่ผ่านการสรรหาจากคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๕๗

ในระหว่างที่ยังไม่มีศาลปกครองสูงสุด บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีก ๑๒ คน มาจากผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์

ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๐ วรรคสองให้วุฒิสภาชุดขณะนั้น (ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓) ดำเนินการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายในสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา

(๑) ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับ จำนวน ๕ คน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๒๕ (๑) ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยมีรายนามและตำแหน่งเรียงตามลำดับอาวุโส ดังนี้[๑]

๑) นายสุวิทย์ ธีรพงศ์ รองประธานศาลฎีกา

๒) นายอัมพร ทองประยูร รองประธานศาลฎีกา

---

[๑]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ). จำกัด ๒๕๔๓), หน้า ๕๐๒.

๓) นายปรีชา เฉลิมวณิชย์ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

๔) นายมงคล สระฏัน ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

๕) นายอุระ หวังอ้อมกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

ในการเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวน ๕ คน ดังกล่าวข้างต้นนั้นที่ประชุมวุฒิสภาในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติ ไม่เห็นชอบที่จะถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นายอัมพร ทองประยูร ให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อประธานวุฒิสภาได้มีหนังสือแจ้งให้ศาลฎีกาทราบเพื่อขอให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกบุคคลใหม่ส่งมาให้วุฒิสภาอีก ๑ คน เพื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป แต่ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่มีความเห็นว่าวุฒิสภาไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อบุคคลที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐มาตรา ๒๕๕ (๑) ในวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ ศาลฎีกาจึงได้ส่งปัญหาดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญ (คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๐ วรรคแรก) ระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าว นายอัมพร ทองประยูร ได้ยื่นหนังสือขอลาออก ซึ่งต่อมาศาลฎีกาได้นัดประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาในศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับจำนวน ๑ คือ นายจุมพล ณ สงขลา เสนอต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๑ เพื่อให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบต่อไป

สำหรับผลการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งทำหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นปัญหาว่าวุฒิสภาจะมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลตามมาตรา ๒๕๕ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่นั้น ปรากฏว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมากวินิจฉัยว่าวุฒิสภาไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อบุคคลที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ (๑)

(๒) คณะกรรมการการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๗ (๑) กำหนดให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา คณบดีคณะนิติศาสตร์ หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่ง ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๔ คน ผู้แทนพรรค

การเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ ๑ คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๔ คน เป็นกรรมการ ซึ่งกรรมการสรรหาคณะนี้ประกอบด้วย[๒]

๑) นายศักดา โมกขมรรคกุล	ประธานกรรมการสรรหา
๒) นายจำลอง ครุฑขุนทด	โฆษกกรรมการสรรหา
๓) รองศาสตราจารย์สุธีร์ ศุภนิตย์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๔) ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	กรรมการสรรหา
๕) รองศาสตราจารย์จรัล เล็งวิทยา	กรรมการสรรหา
๖) รองศาสตราจารย์วิสาร พันธุนะ	กรรมการสรรหา
๗) ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	กรรมการสรรหา
๘) รองศาสตราจารย์โคริน เฟื่องเกษม	กรรมการสรรหา
๙) รองศาสตราจารย์นิยม รัฐอมฤต	กรรมการสรรหา
๑๐) ผู้ช่วยศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์	กรรมการสรรหา
๑๑) นายบุรินทร์ หิรัญบูรณะ	กรรมการสรรหา
๑๒) นายพิศาล ไชยชาญ	กรรมการสรรหา
๑๓) นายมารุต บุนนาค	กรรมการสรรหา

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการพิจารณาสรรหา และจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน และสาขารัฐศาสตร์ จำนวน ๖ คน ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ และข้อห้ามตามมาตรา ๒๕๘ เสนอต่อประธานวุฒิสภาภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยเสนอชื่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น และมติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

คณะกรรมการสรรหาได้กำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ต้องได้รับปริญญาในสาขานิติศาสตร์ในระดับการศึกษาในระดับการศึกษาหนึ่ง และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ต้องได้รับปริญญาในสาขารัฐศาสตร์ในระดับการศึกษาใดระดับการศึกษาหนึ่ง แต่ไม่รวมถึงปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งปริญญาทั้งสองสาขาดังกล่าวรวมถึงปริญญาที่ได้รับจากต่างประเทศตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรองแต่ไม่รวมถึงปริญญากิตติมศักดิ์ และตำแหน่งศาสตราจารย์ให้หมายถึงเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ตามที่กฎหมายบัญญัติ

---

[๒]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๕.

คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้เสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อประธานวุฒิสภา ในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เพื่อให้ที่ประชุมสภามีมติเลือกผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ๕ คน และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ ๓ คน ต่อไป รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๑๖ คน มีดังนี้[๗]

ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน

๑) ศาสตราจารย์เกษม ศิริสัมพันธ์

๒) ศาสตราจารย์คณิต ณ นคร

๓) พลโท จุล อติเรก

๔) นายประจิตต์ โรจนพฤกษ

๕) นายประเสริฐ นาสกุล

๖) รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชำนาญเวช

๗) นายสวัสดิ์ รอดเจริญ

๘) นายสุจินดา ยงสุนทร

๙) ศาสตราจารย์อิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ

๑๐) ศาสตราจารย์อุกฤษ มงคลนาวิน

ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ จำนวน ๖ คน

๑) ศาสตราจารย์กระมล ทองธรรมชาติ

๒) ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวณิช

๓) นายเชาวน์ สายเชื้อ

๔) นายไสว พราหมณี

๕) ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

๖) ศาสตราจารย์อมร รักษาสัตย์

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกรายชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านการสรรหา

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับรายชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ จำนวน ๖ คน จากคณะกรรมการสรรหาแล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓๕ กำหนดให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะ

---

[๗]เรื่องเดียวกัน. หน้า ๕๐๖.

หนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลทั้ง ๑๖ คน ดังกล่าว และจัดทำรายงานลับเสนอต่อวุฒิสภาต่อไป

<u>คณะกรรมาธิการสามัญทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ</u>

ดังนั้น ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยวิสามัญ) วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการ ซึ่งคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย[๔] บุคคลต่อไปนี้ คือ

๑) นายรัตน์ ศรีไกรวิน ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายทวี หนุนภักดี รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) นายพชร ยุติธรรมดำรง เลขานุการคณะกรมาธิการ
๕) พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์
๖) พลเอก จรัล กุลละวณิชย์
๗) นายนิพนธ์ วิสิษฐยุทธศาสตร์
๘) พลเอก บุณศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์
๙) นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงศ์
๑๐) นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย
๑๑) พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาตรวจสอบประวัติ รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันเป็นของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน ๑๐ คน และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ จำนวน ๖ คน ซึ่งพิจารณาสรรหาและเสนอโดยคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยคณะกรรมาธิการได้มีการประชุม รวม ๘ ครั้ง เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือกผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ๕ คน และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ ๓ คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๗ (๒) โดยที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติเลือกผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองสาขาดังกล่าวในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ปรากฏผลดังนี้

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ซึ่งได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คือ
   ๑) ศาสตราจารย์อิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ
   ๒) ศาสตราจารย์อุกฤษ มงคลนาวิน

---

[๔]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๖.

๓) พลโท จุล อติเรก

๔) นายสุจินดา ยงสุนทร

๕) นายประเสริฐ นาสกุล

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ซึ่งได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คือ

๑) นายเชาวน์ สายเชื้อ

๒) ศาสตราจารย์อนันต์ เกตุวงศ์

๓) ศาสตราจารย์ชัยอนันต์ สมุทวนิช

ต่อมาที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๑ ได้มีมติให้คณะกรรมาธิการจัดทำความเห็นของวุฒิสภาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเลือกนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะคุณสมบัติคำว่า “ศาสตราจารย์” ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๖ (๓) เพื่อเสนอศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้ประชุมและพิจารณาโดยยึดถือตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ในเบื้องต้นว่าให้หมายความเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ตามที่กฎหมายบัญญัติ และปรากฏว่า นายอุกฤษ มงคลนาวิน ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษ ตามความในมาตรา ๑๗ และมาตรา ๓๗ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๑ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบด้วยกับรายงานของคณะกรรมาธิการ และให้ถือรายงานดังกล่าวเป็นความเห็นของวุฒิสภาเสนอไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าการสรรหาและการเลือกศาสตราจารย์อุกฤษ มงคลนาวิน ให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ต่อมาศาสตราจารย์อุกฤษ มงคลนาวิน ได้มีหนังสือกราบเรียนประธานวุฒิสภา โดยแจ้งว่าไม่มีความประสงค์ที่จะรับตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงเป็นเหตุให้ต้องมีการสรรหาและเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์เพิ่มเติมให้ครบตามจำนวน โดยคณะกรรมการสรรหาซึ่งเป็นคณะกรรมการสรรหาชุดเดิม จะต้องเสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์เป็นจำนวนสองเท่า (๒ คน) ต่อประธานวุฒิสภาและให้วุฒิสภาเลือกให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๗

ในการประชุมคณะกรรมการสรรหาเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๑ ที่ประชุมได้กำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ดังนี้

(๑) ต้องได้รับปริญญาในสาขานิติศาสตร์ในระดับการศึกษาใดระดับการศึกษาหนึ่ง โดยไม่รวมถึงปริญญากิตติมศักดิ์

(๒) ตำแหน่งศาสตราจารย์ตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญให้หมายความเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ที่กฎหมายบัญญัติโดยไม่รวมถึงตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษ

วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๑ คณะกรรมการสรรหาได้เสนอรายชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ต่อประธานวุฒิสภา จำนวน ๒ คน คือ ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ และศาสตราจารย์คณิต ณ นคร เพื่อให้วุฒิสภาเลือก

<u>คณะกรรมาธิการสามัญทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง</u>

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๔๑ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งว่างลง ๑ ตำแหน่ง ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบกับศาสตราจารย์อุกฤษ มงคลนาวิน ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ได้แสดงความประสงค์ไม่ขอรับตำแหน่งดังกล่าวอีกต่อไป[๕] ซึ่งคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย[๖]

๑) นายทวี หนุนภักดี	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) พลเอก จรัล กุลละวณิชย์	รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) นายพชร ยุติธรรมดำรง	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) นายชัยเชต สุนทรพิพิธ	กรรมาธิการ
๕) พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์	กรรมาธิการ
๖) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก	กรรมาธิการ
๗) นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงศ์	กรรมาธิการ
๘) พลเอก ศิรินทร์ ธูปกล่ำ	กรรมาธิการ
๙) พลตำรวจโท สมควร หริกุล	กรรมาธิการ
๑๐) นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย	กรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้นการประชุมคณะกรรมาธิการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งในการพิจารณาคณะกรรมาธิการได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูล ข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและได้มีหนังสือขอให้สมาชิกวุฒิสภาเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและความประพฤติ

---

[๕]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓</u> (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. ๒๕๔๓), หน้า ๒๔๔.

[๖]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๘.

ของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเพื่อร่วมกันตรวจสอบ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบในครั้งนี้ด้วย[๗]

เมื่อคณะกรรมาธิการสามัญ ได้ดำเนินการตรวจสอบประวัติและความประพฤติเรียบร้อยแล้ว และจัดทำรายงานลับเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภามีมติทั้งนี้ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการประชุมลับ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการและได้ลงมติเลือก ศาสตราจารย์พิเศษโกเมน ภัทรภิรมย์ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

---

[๗]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๔.

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ดำเนินการเลือกผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวนห้าคนและวุฒิสภาได้ดำเนินการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวนห้าคน สาขารัฐศาสตร์ จำนวนสามคนให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งบุคคลทั้งสิบสามได้ประชุมเลือกกันเองให้เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๕ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๓๒๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑.	นายเชาวน์ สายเชื้อ	เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ
๒.	นายโกเมน ภัทรภิรมย์	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๓.	นายจุมพล ณ สงขลา	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๔.	พลโท จุล อติเรก	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๕.	นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๖.	นายประเสริฐ นาสกุล	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๗.	นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๘.	นายมงคล สระฏัน	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๙.	นายสุจินดา ยงสุนทร	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๐.	นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๑.	นายอนันต์ เกตุวงศ์	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๒.	นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประกาศ	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๑๓.	นายอุระ หวังอ้อมกลาง	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๑ เป็นปีที่ ๕๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธ์

ประธานวุฒิสภา

ต่อมานายเชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ (ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์) ตามมาตรา ๒๕๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ อันเป็นผลทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๖๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นเหตุให้ต้องมีการสรรหาและเลือกแทนตำแหน่งที่ว่างตามมาตรา ๒๖๑ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งได้ดำเนินการดังนี้[๕]

(๑) คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๕๗ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง โดยให้คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างจำนวน ๑๓ คน ตามประกาศวุฒิสภา ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ ประกอบด้วย

๑)	นายจเร อำนวยวัฒนา	ประธานคณะกรรมการสรรหา
๒)	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนม เอี่ยมประยูร	เลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๓)	รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ	โฆษกคณะกรรมการสรรหา
๔)	รองศาสตราจารย์จรัล เล็งวิทยา	กรรมการสรรหา
๕)	นายเธียรชัย ณ นคร	กรรมการสรรหา
๖)	รองศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ ค้ำชู	กรรมการสรรหา
๗)	รองศาสตราจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมการสรรหา
๘)	รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา	กรรมการสรรหา
๙)	รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์	กรรมการสรรหา
๑๐)	นายระวี หิรัญโชติ	กรรมการสรรหา
๑๑)	นายสุรสิทธิ์ นิติวุฒิวรรักษ์	กรรมการสรรหา
๑๒)	นายมารุต บุนนาค	กรรมการสรรหา
๑๓)	นายไชยา สะสมทรัพย์	กรรมการสรรหา

[๕]เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑๐ - ๕๑๑.

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาได้มีมติให้ดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง โดยมีวิธีการดังนี้

(๑) ให้คณะกรรมการสรรหาแต่ละท่านไปดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิโดยเสนอ ชื่อได้ไม่เกิน ๕ คน ซึ่งต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติ และความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

(๒) เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์มาสมัครด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้การสรรหาเป็นไปอย่างครอบคลุมและกว้างขวาง

เพื่อการนี้ คณะกรรมการสรรหาจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

(๑.๑) ต้องได้รับปริญญาสาขารัฐศาสตร์ ในระดับการศึกษาในระดับการศึกษาหนึ่งแต่ไม่รวมถึงปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์

(๑.๒) ปริญญาในสาขารัฐศาสตร์ รวมถึงปริญญาที่ได้รับจากต่างประเทศที่ทบวงมหาวิทยาลัยและสำนักงานคณะกรรมการราชการพลเรือน

(๑.๓) ตำแหน่งศาสตราจารย์ตามมาตรา ๒๕๖ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้หมายความเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยไม่รวมถึงศาสตราจารย์พิเศษ

คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างได้เสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่างต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือก จำนวน ๒ คน คือศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ และนายเกษม ศิริสัมพันธ์

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง</u>

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมได้ตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ที่ว่างลง ๑ ตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๕๕ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ คือ นายเชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาล

รัฐธรรมนูญ ที่มีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ ซึ่งคณะกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย[๙]

๑) นายสรรเสริญ ไกรจิตติ	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก ยุทธศักดิ์ ศศิประภา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) นายปกิต พัฒนกุล	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕) นายเกษม สรศักดิ์เกษม	
๖) นายเกษม สุวรรณกุล	
๗) พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์	
๘) พลเอก ปรีชา โรจนเสน	
๙) นายพชร ยุติธรรมดำรง	
๑๐) นายไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล	
๑๑) นายอารีย์ วงศ์อารยะ	

คณะกรรมาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติ รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่างจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒ คน คือ นายเกษม ศิริสัมพันธ์ และศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ ซึ่งพิจารณาสรรหาและเสนอโดยคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาเลือก จำนวน ๑ คน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

คณะกรรมาธิการได้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนี้[๑๐]

๑. พิจารณาจากเอกสารประวัติย่อพร้อมความยินยอมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒. ตรวจสอบประวัติและความประพฤติจากข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยสอบถามไปยังหน่วยงานและประชาชนทั่วไป โดยขอความอนุเคราะห์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังสื่อมวลชนทุกประเภท เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

---

[๙]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สรุปผลงานวุฒิสภา ๒๕๔๒ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๓.

[๑๐]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓, หน้า ๒๕๑.

๓. ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๒ คน ที่ได้รับการพิจารณาสรรหา มาพบเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสอบประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่คณะกรรมาธิการต้องการจะรับทราบ

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเห็นว่า บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง ทั้ง ๒ คน เป็นบุคคลที่มีประวัติดี มีความประพฤติ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์เป็นที่ยอมรับ พร้อมทั้งมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ และมีคุณวุฒิที่เหมาะสมแก่การดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้ลงมติเลือก ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ แทนตำแหน่งที่ว่าง

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามประกาศลงวันที่ ๑๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๑ แล้วนั้น

บัดนี้ นายเชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๖๐ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๓ เลือก นายสุจิต บุญบงการ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง และต่อมาที่ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ที่ได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้ประชุมเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นายประเสริฐ นาสกุล	เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ
๒. นายสุจิต บุญบงการ	เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นปีที่ ๕๔ ใช้รัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธุ์
ประธานวุฒิสภา

การเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์

ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ได้ขอลาออกจากการดำรงตำแหน่งศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔[๑๑] จึงต้องมีการสรรใหม่แทนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสาขานิติศาสตร์ที่ว่าง

(๑) คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

กระบวนการสรรหาเริ่มต้นด้วยการดำเนินการของสำนักเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อให้ได้กรรมการสรรหาในส่วนของผู้แทนสถาบันต่างๆ ซึ่งในส่วนของคณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่ง และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ได้ดำเนินการเลือกกันเองเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดนี้ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔ และที่ประชุมได้มีมติเลือกบุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑) นายธวัชชัย พิทักษ์ผล	ประธานกรรมการสรรหา
๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนม เอี่ยมไพบูลย์	เลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๓) รองศาสตราจารย์ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์	โฆษกคณะกรรมการสรรหา
๔) รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ	กรรมการสรรหา
๕) รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ	กรรมการสรรหา
๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติพงศ์ หังสพฤกษ์	กรรมการสรรหา
๗) รองศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ ค้ำชู	กรรมการสรรหา
๘) รองศาสตราจารย์โครินทร์ เฟื่องเกษม	กรรมการสรรหา
๙) รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา	กรรมการสรรหา
๑๐) นายประจักษ์ พุทธสมบัติ	กรรมการสรรหา
๑๑) นายประยุทธ ศิริพานิชย์	กรรมการสรรหา
๑๒) นายอดิศร เพียงเกษ	กรรมการสรรหา
๑๓) นายวิบูลย์ คุณพงษ์ลิขิต	กรรมการสรรหา

[๑๑] หนังสือสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ศร ๐๐๑.๑/๐๑๕๑ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๔

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหามีมติให้ดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และที่ประชุมคณะกรรมการได้ดำเนินการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ในวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔ (ห้ารอบ) จึงมีผู้ได้รับเลือกครบ ๒ คน คือ ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล และนายศักดิ์ เตชาชาญ โดยได้รายงานการพิจารณาสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์เสนอประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔[๑๒]

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกรายชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

คณะกรรมาธิการสามัญตรวจสอบประวัติความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ แทนตำแหน่งที่ว่าง

วุฒิสภาได้ประชุมเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการประชุมครั้งที่ ๗ สมัยสามัญทั่วไป และได้ตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอจำนวน ๒ คนข้างต้น โดยคณะกรรมาธิการคณะนี้มีจำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย

๑) นายสุนทร จินดาอินทร์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นางนิพัทธา อมรรัตนเมธา	รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) นายบุญเลิศ ไพรินทร์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) พลตำรวจโท ชูชาติ ทัศนเสถียร	กรรมาธิการ
๕) นายภิญญา ช่วยปลอด	กรรมาธิการ
๖) พลเอก วัฒนา สรรพานิช	กรรมาธิการ
๗) นายวิสิษฐ เตชะธีรวัฒน์	กรรมาธิการ
๘) นายวีรวร สิทธิธรรม	กรรมาธิการ
๙) พันเอก สมคิด ศรีสังคม	กรรมาธิการ
๑๐) พลตำรวจตรี อำพล งามจิตร	กรรมาธิการ
๑๑) พลโท โอภาส รัตนบุรี	กรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการตรวจสอบประวัติได้ดำเนินการตรวจสอบประวัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่างตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เมื่อดำเนินการตรวจสอบประวัติเรียบร้อยแล้ว

---

[๑๒]หนังสือคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ สว ๐๐๐๙/๐๐๙๑ วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๔.

ประธานคณะกรรมาธิการได้รายงานต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ซึ่งวุฒิสภาได้มีมติเลือกนายศักดิ์ เตชาชาญ เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔

การเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทน นายประเสริฐ นาสกุล

นายประเสริฐ นาสกุล ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมาจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ อายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ ในวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๔[๑๓] วุฒิสภาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กล่าวคือ ต้องให้มีการสรรหาและเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างต่อไป และเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงได้มีมติเป็นเอกฉันท์เลือกศาสตราจารย์อิสสระ นิติทัณฑ์ประกาศ ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญให้ปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าประธานศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่[๑๔]

(๑) คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่าง

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๐ (๒) ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาเพื่อทำหน้าที่ในการเสนอชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์เป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง (๕) ซึ่งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้ดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฯ ในการกำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลต่อไปนี้

๑) นายธวัชชัย พิทักษ์ผล	เป็นประธานกรรมการสรรหา
๒) พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์	รองประธานคณะกรรมการสรรหา
๓) ศาสตราจารย์สุรพล นิติไกรพจน์	เลขานุการกรรมการสรรหา
๔) รองศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ ค้ำชู	โฆษกกรรมการสรรหา

---

[๑๓] หนังสือศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ศร ๐๐๐๑/๐๕๑๖ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๔ เรื่องการพ้นจากตำแหน่งของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

[๑๔] บันทึกการประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญวันพุธที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๔, หน้า ๒.

๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิติพันธุ์ เรืองบุญชัย กรรมการสรรหา
๖) รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันสิริ กรรมการสรรหา
๗) ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติพงษ์ หังสพฤกษ์ กรรมการสรรหา
๘) รองศาสตราจารย์โครินทร์ เฟื่องเกษม กรรมการสรรหา
๙) รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา กรรมการสรรหา
๑๐) รองศาสตราจารย์ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ กรรมการสรรหา
๑๑) นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล กรรมการสรรหา
๑๒) นายอดิศร เพียงเกษ กรรมการสรรหา
๑๓) นายสมคาด สืบตระกูล กรรมการสรรหา

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ทั้งนี้ในการประชุมของคณะกรรมการสรรหาวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๔๔ ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ ตลอดจนกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานของคณะกรรมการสรรหา

ต่อมานายธวัชชัย พิทักษ์ผล ประธานศาลฎีกาได้เกษียณอายุราชการในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๔ จึงเป็นอันพ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกาและประธานคณะกรรมการสรรหา นายสันติ ทักราล ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน ดังนั้น นายสันติ ทักราล จึงได้มาเป็นกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทน ตามมาตรา ๒๗๑ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และในคราวประชุมคณะกรรมการสรรหาในวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๔ ได้มีมติเลือกตั้งนายสันติ ทักราล เป็นประธานคณะกรรมการสรรหา และได้พิจารณาคุณสมบัติกำหนดหลักเกณฑ์การลงคะแนนสรรหาตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอวุฒิสภา ขณะเดียวกันในวันประชุมดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงศาลรัฐธรรมนูญเพื่อเสนอวุฒิสภา คือ ศาสตราจารย์สุรพล นิติไกรพจน์ ลาออกจากการเป็นเลขานุการกรรมการสรรหารองศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ ค้ำชู ลาออกจากการเป็นโฆษกกรรมการสรรหา ดังนั้น ที่ประชุมมีมติเลือกรองศาสตราจารย์ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ เป็นเลขานุการและโฆษกคณะกรรมการสรรหาแทน

จากนั้นที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาได้ลงคะแนนสรรหา (ครั้งที่สาม) มีผู้ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงสามในสี่ของกรรมการสรรหา ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คือ นายจิระ บุญพจนสุนทร และที่ประชุมได้ลงมติเลือกถึงครั้งที่สี่สิบสอง ก็ยังไม่มีผู้ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงถึงสามในสี่ของคณะกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ที่ประชุมจึงมีมติให้เปิดรับสมัครผู้สมัครผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์เพิ่มเติม ปรากฏว่ามีผู้สมัครเพิ่มเติม ๑ คน ซึ่งผลจากการลงคะแนนรอบที่ห้า มีผู้ได้รับคะแนนถึงสามในสี่ของกรรมการสรรหา

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ คือ นางเสาวนีย์ อัศวโรจน์ คณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ที่สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อประธานวุฒิสภาในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ดังมีรายนามเรียงตามลำดับอักษรดังนี้

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกรายชื่อผู้สมควรเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างที่ผ่านการสรรหา

๑) นายจิระ บุญพจนสุนทร

๒) นางเสาวนีย์ อัศวโรจน์

คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิแทนตำแหน่งทั่วไป

วุฒิสภาได้ประชุม เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิวุฒินิติศาสตร์แทนตำแหน่งที่ว่าง (๑ ตำแหน่ง) จำนวน ๑๑ คน และคณะกรรมาธิการดังกล่าวได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ โดยได้เลือกบุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมาธิการ ดังนี้

๑) นายทองใบ ทองเปาด์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายสันติ์ เทพมณี	รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) พันตำรวจเอก สุรพงศ์ ไผ่นวล	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) พลโท โอภาส รัตนบุรี	โฆษกคณะกรรมาธการ
๕) นายจอน อึ้งภากรณ์	กรรมาธิการ
๖) นายวิโรจน์ อมตกุลชัย	กรรมาธิการ
๗) พลตำรวจโท ทวี ทิพย์รัตน์	กรรมาธิการ
๘) พลตำรวจเอก สมชาย ไชยเวช	กรรมาธิการ
๙) นายสราวุธ นิยมทรัพย์	กรรมาธิการ
๑๐) พลเอก บัณฑิตย์ มลายอริศูนย์	กรรมาธิการ
๑๑) พลเอก ยุทธนา ดำดี	กรรมาธิการ

เมื่อคณะกรรมาธิการดำเนินการตรวจสอบประวัติและความประพฤติเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมาธิการจะรายงานต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสาขานิติศาสตร์ แทนนายประเสริฐ นาสกุล ที่เกษียณอายุต่อไป

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๔๒

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิบสองคน ได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ คัดค้านว่ามติของพรรคประชากรไทย มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ

นายวัฒนา อัศวเหม กับคณะรวมสิบสองคน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชากรไทย ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ มติของพรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งลบชื่อผู้ร้องทั้งสิบสองออกจากทะเบียนของพรรคประชากรไทย อันเป็นเหตุให้ผู้ร้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘) เป็นมติที่มิชอบเนื่องจากขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ต้องตามบทบัญญัติมาตรา ๔๗ วรรคสามและวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้อง ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ดังต่อไปนี้ ผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคประชากรไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ โดยมีรายชื่อดังนี้

ผู้ร้องที่ ๑ นายวัฒนา อัศวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๒ พลอากาศเอก สมบุญ ระหงษ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๓ นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก
ผู้ร้องที่ ๔ นายประกอบ สังข์โต	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๕ นายมั่น พัธโนทัย	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๖ นายสำเร็จ อัจฉริยะประสิทธิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๗ นายสมพร อัศวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๘ นายไกรสิทธิ์ ไกรสิทธิพงศ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก
ผู้ร้องที่ ๙ นายสุชาติ บรรดาศักดิ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๑๐ นายพูนผล อัศวเหม	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ
ผู้ร้องที่ ๑๑ นายฉลอง เรี่ยวแรง	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนนทบุรี
ผู้ร้องที่ ๑๒ นายทนุศักดิ์ เล็กอุทัย	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์

พรรคประชากรไทย มีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค ขณะที่ผู้ร้องยื่นคำร้องอุทธรณ์มี คณะกรรมการบริหารพรรคที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจดทะเบียนตอบรับแล้ว จำนวน ๖๒ คน และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคจำนวน ๑๗ คน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๙ ถึงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ ขณะนั้นพรรคร่วมรัฐบาลประกอบด้วยพรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคเสรีธรรม พรรคมวลชน และพรรคประชากรไทย โดยมีพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ หัวหน้าพรรคความหวังใหม่เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อประเทศไทยได้ประสบวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี จึงลาออกจากตำแหน่งเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคร่วมรัฐบาลเดิมได้แสดงเจตจำนงที่จะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศต่อไป โดยตกลงสนับสนุนให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัน หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาเป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชากรไทยขณะนั้นมีจำนวน ๑๘ คน ได้ลงชื่อดังกล่าวเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต่อมาพรรคเสรีธรรมและพรรคกิจสังคมได้หันไปสนับสนุน นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้เสียงสนับสนุนของพรรคร่วมรัฐบาลเดิม ซึ่งมีอยู่ ๖พรรค เหลือเพียง ๔ พรรค มีจำนวน ๑๙๗คน ส่วนเสียงสนับสนุน นายชวน หลีกภัย เพิ่มเป็น ๖ พรรค มีจำนวน๑๙๖ คนจึงเป็นการยากอย่างยิ่งที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะสามารถจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศได้ ประกอบกับขณะนั้นสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และทางการเมืองของประเทศอยู่ในภาวะยุ่งยากสับสน ประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งประเทศไม่เชื่อถือแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีชุดเดิมแต่ต้องการให้นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นบริหารประเทศเพื่อแก้ไขภาวการณ์ดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชากรไทย จึงได้เรียกประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องนี้กันเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เวลากลางคืนโดยหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคบางส่วนเข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมได้ลงมติเสียงส่วนใหญ่ให้สนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคลงชื่อสนับสนุนมติดังกล่าว ๑๔ คน ต่อมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคจำนวน ๑๔ คน จึงทำหนังสือลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ แสดงเจตจำนงขอถอนการสนับสนุนพลเอกชาติชาย ชุณหะวัน เป็นนายกรัฐมนตรีและวันที่๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ได้มีหนังสือขอสนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ขณะนั้นพรรคประชากรไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๘ คน การตกลงใจดำเนินการ ดังกล่าวจึงเป็นไปตาม เสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคจำนวน ๑๔ คน และเป็นไปตามแนวนโยบายของพรรค วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกพรรคประชากรไทยที่เป็นรองหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค ได้พยายามเจรจาขอร้องให้นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคจัดประชุมตามข้อบังคับพรรคเพื่อกำหนดแนวทางการ ดำเนินงานในรัฐสภา หัวหน้าพรรคปฏิเสธและขัดขวาง ทั้ง ๆ ที่มีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อให้มีรัฐบาล นายยิ่งพันธ์ มนะสิการ ในฐานะเลขาธิการพรรคจึงเรียกประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานในรัฐสภา ที่ประชุมได้ลงมติให้เข้าร่วม

รัฐบาล ต่อมาผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๓ และผู้ร้องที่ ๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลที่ตั้งขึ้นใหม่และได้เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ เมื่อวันที่ ๑๕พฤศจิกายน ๒๕๔๐ หลังจากนั้นวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคประชากรไทยที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคลงมติไม่เข้าร่วมรัฐบาลโดยมีเจตนาขัดขวางไม่ให้ผู้ร้องเข้าร่วมรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ และได้กล่าวหาผู้ร้องเป็นกบฏต่อพรรคถึงขนาดเปรียบเทียบว่าเป็นชาวนากับงูเห่าโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวม วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๐ พรรคประชากรไทย ได้จัดให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญครั้งที่ ๑/๒๕๔๐ และได้แต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่มเติมอีก ๑๑ คน โดยฝ่าฝืนต่อข้อบังคับพรรคหลายประการ จากนั้นหัวหน้าพรรคได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคดังกล่าวต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ผู้ร้องได้มีหนังสือคัดค้านขอให้ระงับการกระทำดังกล่าวของหัวหน้าพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคดังกล่าว ผู้ร้องจึงได้ฟ้องเป็นคดีที่ศาลแพ่ง ระหว่างวันที่ ๑๘ ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๑ มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และในวันที่๒๐ มีนาคม ๒๕๔๑ พรรคประชากรไทยได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคโดยมีกรรมการบริหารพรรค ๑๑คนที่แต่งตั้งโดยมิชอบเข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคได้มีมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคไม่มีสิทธิลงมติดังกล่าว เพราะเป็นสิทธิของที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคตามข้อบังคับพรรคข้อ ๓๖ และเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ดังนั้นมติดังกล่าวจึงขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องและขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ วรรคสาม ดังนั้นในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๑ ผู้ร้องจึงได้ใช้สิทธิตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๖ เรียกประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคและลงมติโดยเสียงส่วนใหญ่ให้ไว้วางใจรัฐบาลนอกจากนี้ในการดำเนินกิจการทางการเมืองเรื่องอื่น ๆ ผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงส่วนใหญ่ของพรรคก็ได้มีการประชุมและลงมติในเรื่องต่าง ๆ ทุกครั้งก่อนที่จะมีการปฏิบัติตามมติในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร แต่หัวหน้าพรรคกลับนำมติของคณะกรรมการบริหารพรรคแถลงต่อสาธารณชนเพื่อจูงใจให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจผิดว่า การลงมติไว้วางใจรัฐบาลเป็นการกระทำที่ขัดต่อมติคณะกรรมการบริหารพรรค และต่อมามีสมาชิกพรรคกล่าวหาว่าผู้ร้องกระทำการฝ่าฝืนมติคณะกรรมการบริหารพรรคขอให้ลงโทษ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๑ หัวหน้าพรรคจึงได้เรียกประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณาข้อกล่าวหาดังกล่าวของสมาชิกพรรค ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเสียงข้างมากได้ลงมติขับผู้ร้องออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคตามข้อกล่าวหาของสมาชิกพรรค แต่มติให้ขับผู้ร้องออกจากกรรมการบริหารพรรคดังกล่าวไม่ชอบด้วยข้อบังคับข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๕ ในหมวด ๑๒ การลงโทษสมาชิก และในวันเดียวกันนั้นหัวหน้าพรรคได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญเพื่อแต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่มเติมอีก๒๑ คนซึ่งเป็นคนของหัวหน้าพรรค

ทั้งหมด การประชุมใหญ่สามัญเพื่อแต่งตั้งกรรมการบริหารพรรคดังกล่าวไม่ชอบด้วยข้อบังคับพรรค นอกจากนี้การที่ผู้ร้องถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่อหัวหน้าพรรคเป็นประจำนั้น ตามข้อเท็จจริง หัวหน้าพรรคเป็นผู้กระทำเรื่องเสียเองหลายครั้ง ผู้ร้องเพียงชี้แจงตอบโต้ตามสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ เท่านั้น วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ มีการประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคเพื่อพิจารณาลงโทษผู้ร้องตามข้อกล่าวหาคือ ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามหัวหน้าพรรคที่ให้สนับสนุนพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้ร้องฝ่าฝืนมติพรรคไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการบริหารพรรคในการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร และยังดูหมิ่นใส่ร้ายหัวหน้าพรรค ผลการประชุมปรากฏว่าที่ประชุมได้ลงมติให้ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทยด้วยคะแนนเสียง ๕๔ คะแนน โดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติว่า (๔) พรรคการเมืองมีมติให้ออกตามข้อบังคับพรรคการเมืองและวรรคสองบัญญัติว่า “การสิ้นสุดสมาชิกภาพตาม วรรคหนึ่ง (๔) ถ้าสมาชิกผู้นั้นดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยมติของพรรคการเมืองต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น และมติดังกล่าวต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมด และการลงมติให้ลงคะแนนลับ ...” เนื่องจากในวันดังกล่าวพรรคประชากรไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหลืออยู่ ๑๗ คน ในจำนวนนี้มีผู้ดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการบริหารพรรค ๕ คน และมีกรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๗ คน คณะกรรมการบริหารพรรคจึงมีจำนวน ๖๒ คน แต่ในวันดังกล่าวมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นกรรมการบริหารพรรคเข้าประชุม ๓ คน กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าประชุม ๕๒ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้เป็นกรรมการบริหารพรรคคือผู้ร้องเข้าประชุม ๑๒ คน ที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองในวันดังกล่าว จึงมี ๖๗ คน ปรากฏว่ามีผู้ออกเสียงลงคะแนนให้ขับผู้ร้องออกจากสมาชิกพรรค ๕๔ คะแนน แต่จำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองทั้งหมดตามที่กฎหมายกำหนดต้องมี ๗๔ คน (๖๒+๑๒) คะแนนเสียง ๓ ใน ๔ ของ ๗๔ คน จึงมีจำนวน ๕๖ คะแนน ดังนั้นคะแนนเสียงที่ลงมติขับผู้ร้องให้ออกจากสมาชิกพรรคมีจำนวน ๕๔ คะแนน จึงไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด และนอกจากนี้ยังเป็นการลงคะแนนโดยเปิดเผยมิใช่การลงคะแนนลับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มติที่ให้ขับผู้ร้องออกจากการเป็นสมาชิกพรรค จึงไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๒ วรรคสอง ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นผู้ร้องสองคนจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มติของพรรคประชากรไทยที่ให้ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทยมีลักษณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๗ วรรคสามและวรรคสี่กล่าวคือขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

นี้หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พรรคประชากรไทย และนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงว่า เมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๐ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ลาออกจากตำแหน่งแต่พรรคร่วมรัฐบาล ๖ พรรค คือ พรรคความหวังใหม่ พรรคชาติพัฒนา พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย พรรคเสรีธรรมและพรรคมวลชนได้ประกาศที่จะร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลต่อไป โดยสนับสนุนให้ พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน หัวหน้าพรรคชาติพัฒนาในขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคทั้งหมดซึ่งรวมทั้งผู้ร้องด้วยร่วมกันลงชื่อสนับสนุนพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน มอบให้นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคเพื่อเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ภายหลังผู้ร้องกลับถอนชื่อออกแล้วลงมติกันในกลุ่มหันไปสนับสนุน นายชวน หลีกภัย ผู้นำฝ่ายค้านในขณะนั้นเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งผู้ถูกร้องถือว่าเป็นการทำลายระบบพรรคการเมืองในระบอประชาธิปไตย ทำให้เกิดความเสียหายและแตกความสามัคคีในพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายของผู้ถูกร้อง เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อบังคับพรรคข้อ ๓๙ ข้อ ๔๐ และ ข้อ ๔๒ ผู้ถูกร้องไม่เคยปฏิเสธหรือขัดขวางการจัดประชุมพรรค การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคหรือการประชุมใหญ่ของพรรคต้องดำเนินการตามข้อบังคับพรรค หมวด ๕ ผู้ร้องยังไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบตามข้อบังคับพรรคว่าด้วยการประชุมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมรัฐบาลหรือสนับสนุนรัฐบาล แต่อาจทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านเพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและอาจเข้าร่วมเป็นกรรมาธิการชุดต่าง ๆ ของสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ การเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๓ และผู้ร้องที่ ๔ เป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๔ ซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรคที่จะกำหนดตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี คณะกรรมการบริหารพรรคได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่เข้าร่วมรัฐบาลการกระทำของผู้ร้องจึงเป็นการฝ่าฝืนมติของคณะกรรมการบริหารพรรค ส่วนการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค เป็นการดำเนินกิจกรรมภายในของพรรคตามกฎหมายและชอบด้วยข้อบังคับพรรคทุกประการ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศยอมรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้ว ทั้งการลงมติของคณะกรรมการบริหารพรรคให้ลบชื่อผู้ร้องออกจากการเป็นสมาชิกพรรคได้ดำเนินไปโดยชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อบังคับพรรคแล้ว จึงขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วเห็นว่าเป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๘) และมาตรา ๔๗ จึงรับไว้ดำเนินการ และได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังข้อเท็จจริงเพิ่มเติมและให้โอกาสคู่กรณี แสดงความเห็นพร้อมทั้งให้ยื่นเอกสารชี้แจงเพิ่มเติม ซึ่งมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้ร้องว่าการที่ผู้ร้องได้ตัดสินใจสนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีทั้งที่ก่อนหน้านั้นได้เคยลงชื่อสนับสนุนพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน เนื่องจากตามข้อบังคับพรรคประชากรไทยและรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตัดสินใจทางการเมืองส่วนการลงชื่อสนับสนุน พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน ในเบื้องต้นนั้นกระทำตามคำสั่งของหัวหน้าพรรคมิได้เป็นมติของพรรคและไม่มีการประชุมพรรคเพื่อดำเนินการเรื่องนี้

แต่อย่างใด เหตุผลที่สนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากขณะนั้นเกิดภาวะชะงักงันทางการเมือง และเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องการให้พรรคประชาธิปัตย์เข้ามาแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและทางการเมือง ทั้งนี้ผู้ร้องได้พยายามติดต่อหัวหน้าพรรค เพื่อให้มีการประชุมพรรคเพื่อดำเนินการดังกล่าว แต่หัวหน้าพรรคกลับหลบไปอยู่ที่อื่น ผู้ร้องจึงลงชื่อสนับสนุนนายชวน หลีกภัย เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยผู้ร้องบางคนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีจนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี และมีการเข้าเฝ้าเพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ หลังจากนั้นวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พรรคประชากรไทยจึงจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคและมีมติไม่ให้ผู้ร้องเข้าร่วมรัฐบาลอันเป็นการไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาที่ผู้ร้องได้ดำเนินการไปแล้ว ในการประชุมเพื่อลงมติขับผู้ร้องออกจากพรรค ผู้ลงมติขับเป็นกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๕๔ คนเท่านั้น โดยไม่มีตัวแทนของประชาชนเข้าร่วมตามข้อบังคับของพรรค ทั้งการลงมติก็ไม่ถูกต้อง เนื่องจากตามกฎหมายพรรคการเมืองต้องลงคะแนนลับเพื่อไม่ให้เกิดความเกรงใจกัน แต่กลับลงคะแนนโดยเปิดเผยมีหัวหน้าพรรคเป็นผู้นับคะแนนเอง จึงเป็นการขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งยังเป็นการขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากมติขับผู้ร้องออกจากพรรคจะเป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวนี้หัวหน้าพรรคแสดงออกต่อสื่อมวลชนเสมอมาว่ามีเจตนาขับผู้ร้องออกจากพรรคให้ได้ นอกจากนี้คะแนนเสียงที่ให้ขับผู้ร้องยังไม่ถูกต้อง เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนกรรมการบริหารพรรครวมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ซึ่งเท่ากับ ๕๖ คะแนน แต่มติขับเมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ กลับมีคะแนนเสียงเพียง ๕๔ คะแนน พรรคประชากรไทยยกเลิกข้อบังคับเดิมเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ แล้วใช้ข้อบังคับใหม่คือข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีความในข้อ ๒ ว่า “ให้ยกเลิกข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ และให้ใช้ข้อบังคับนี้แทน ตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นต้นไป” โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้จดทะเบียนยอมรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ ผู้ร้องเห็นว่าคณะกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๕๗ คน ตามข้อบังคับเดิมจึงพ้นสภาพจากการเป็นกรรมการบริหารพรรคตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ เนื่องจากข้อบังคับใหม่ไม่มีบทเฉพาะกาลให้คณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมจำนวน ๕๗ คน ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารพรรคต่อไปได้ การดำเนินการบริหารโดยคณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมซึ่งเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ จึงไม่ชอบด้วยข้อบังคับพรรคประชากรไทย และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้น มติใด ๆ รวมทั้งมติที่ให้ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนของพรรคประชากรไทย จึงเป็นมติที่มิชอบเข้าลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสามและวรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ ข้อเท็จจริง

เพิ่มเติมจากผู้ถูกร้องมีว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ หลังจากที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยอมรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ โดยให้การว่า หลังวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ ซึ่งใช้ข้อบังคับใหม่แล้ว พรรคไม่ได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ แต่มีการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคเพิ่มขึ้นเพื่อให้ครบจำนวน ๖๕ คน ตามที่มีการแก้ไขเรื่องจำนวนกรรมการบริหารไว้ในข้อบังคับใหม่ และยื่นคำร้องแถลงการณ์เป็นหนังสือประกอบว่า ข้อบังคับของพรรคประชากรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับดังกล่าวแล้วเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๐ มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมจำนวนกรรมการบริหารพรรค ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ไม่เป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคสิ้นสุดลง การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคย่อมเป็นไปตามข้อบังคับพรรคศาลรัฐธรรมนูญได้เรียกเอกสารจากนายทะเบียนพรรคการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคประชากรไทยตามที่บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ปรากฏว่าพรรคประชากรไทย มีข้อบังคับใหม่เรียกว่า “ข้อบังคับพรรคประชากรไทย พ.ศ.๒๕๒๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑” มีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับหลายประการ เช่น ตามข้อ ๓๖ เดิม การเสนอหรือรับรองญัตติเรื่องใด ๆ ตลอดจนการอภิปรายการลงมติในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ซึ่งข้อบังคับใหม่ในเรื่องนี้ตามข้อ ๔๓ กำหนดให้กรณีดังกล่าวต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคหรือการลงมติเพื่อลบชื่อสมาชิกออกจากทะเบียน เดิมข้อ ๔๗ กำหนดว่าต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคกับให้ใช้วิธีลงคะแนนโดยเปิดเผย แต่ข้อบังคับใหม่ข้อ ๕๔ ได้เพิ่มคำว่า “ทั้งหมด” หลังจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค นอกจากนี้การลงมติในกรณีนี้ยังให้ใช้วิธีลงคะแนนลับ อันเป็นการสอดคล้องกับกฎหมายพรรคการเมือง ทั้งยังปรากฏอีกว่า ได้มีการเพิ่มบทเฉพาะกาลในข้อ ๖๐ ว่า “ภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รับการตอบรับการแก้ข้อบังคับพรรคฉบับนี้จากนายทะเบียนพรรคการเมือง ให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคใหม่ทั้งหมด” ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับฉบับนี้เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจง ประกอบข้อเท็จจริงที่ได้จากการนั่งพิจารณารวมทั้งพยานเอกสารต่าง ๆ แล้ว มีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า มติของพรรคประชากรไทยที่ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทยมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสามของรัฐธรรมนูญหรือไม่ มาตรา ๔๗ วรรคสามของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง .... ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย” ศาล

รัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้สองประการคือ มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ประการหนึ่ง หรือมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ อีกประการหนึ่งตามข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ปรากฏว่า สาเหตุที่พรรคประชากรไทยมีมติลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทยนั้น เป็นเพราะผู้ร้องฝ่าฝืนมติพรรคไปร่วมรัฐบาลกับพรรคประชาธิปัตย์และผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการบริหารพรรคในการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร ทางพิจารณาได้ความว่าผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคประชากรไทยได้สนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๓ และผู้ร้องที่ ๔ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีด้วย และวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีได้เข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่แล้ว จนกระทั่งวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พรรคประชากรไทยจึงอ้างว่าได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๔๐ ว่าไม่เข้าร่วมรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นเวลาภายหลังจากที่ผู้ร้องได้เข้าร่วมรัฐบาลไปแล้ว แสดงว่าขณะที่ผู้ร้องเข้าร่วมรัฐบาลนั้น พรรคประชากรไทยยังมิได้มีมติว่าไม่เข้าร่วมรัฐบาล และข้อบังคับพรรคที่ใช้อยู่ในขณะนั้น หมวด ๙ การตั้งรัฐบาลข้อ๓๔ กำหนดเพียงว่าให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารในการกำหนดตัวบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ในกรณีที่พรรคจัดตั้งรัฐบาล หรือร่วมกับพรรคการเมืองอื่นจัดตั้งรัฐบาลจึงแสดงว่าตามข้อบังคับที่ใช้อยู่ในขณะนั้น การจัดตั้งรัฐบาลไม่ใช่อำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรคจึงถือไม่ได้ว่าผู้ร้องฝ่าฝืนข้อบังคับพรรคหรือมติของคณะกรรมการบริหารพรรคกรณีการไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการบริหารพรรคเรื่องการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับพรรคประชากรไทยข้อ ๓๖ กำหนดว่า การลงมติในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามมติซึ่งที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคได้ลงมติไว้ คณะกรรมการบริหารพรรคจึงไม่มีอำนาจลงมติว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจรัฐบาล เพราะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรโดยตรงซึ่งข้อบังคับพรรคเองก็กำหนดให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค จึงถือไม่ได้เช่นกันว่าผู้ร้องไม่ปฏิบัติตามมติคณะกรรมการบริหารพรรคในกรณีนี้ ข้อพิจารณาที่ว่ามติของพรรคประชากรไทยที่ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทยมีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสามของรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ประการแรก มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๙ บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยและต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ดังนั้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญจึงมี

สถานะเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย มีหน้าที่ต้องปฏิบัติเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ฯลฯ การที่พรรคประชากรไทยมีมติลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทย ผลที่เกิดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๘ (๘) คือสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติ ซึ่งเท่ากับความเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยสิ้นสุดลงด้วยและไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทยได้ มติเช่นนี้จึงขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยชัดแจ้งประการที่สอง กรณีที่ว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมือง ที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าการที่ผู้ร้องถูกกล่าวหาว่าไม่ปฏิบัติตามมติพรรค กรณีลงชื่อสนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และเข้าร่วมรัฐบาลนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามติที่ให้สนับสนุนพลเอก ชาติชาย ชุณหะวัน เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปเมื่อพรรคการเมืองสองพรรคในหกพรรค ที่มีมติร่วมกันจะจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศถอนตัวและกลับไปสนับสนุนนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี จึงเป็นผลให้ข้อตกลงของหกพรรคเดิมที่จะร่วมจัดตั้งรัฐบาลโดยสนับสนุนพลเอกชาติชาย ชุณหะวัน เป็นนายกรัฐมนตรี ถือเป็นมติที่ไม่จำต้องปฏิบัติอีกต่อไป เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ของพรรคประชากรไทยจำนวน ๑๔ คน จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๑๘ คน ซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทยเห็นว่ามีความจำเป็นรีบด่วนต้องสนับสนุนให้นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ของบ้านเมือง จึงเป็นเรื่องที่พรรคการเมืองไทยจะพึงรับฟังตามหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย มติที่ให้ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรด้วยเหตุดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเหตุดังกล่าวมาศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า มติของพรรคประชากรไทยที่ลบชื่อผู้ร้องออกจากทะเบียนสมาชิกพรรคประชากรไทย มีลักษณะตามมาตรา ๔๗ วรรคสามของรัฐธรรมนูญ คำขออื่นนอกจากนี้ไม่จำต้องวินิจฉัย

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๔๒

วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๙๒ กำหนดให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมิได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๙ คือ ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยต้องดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใช้บังคับ คือ ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ และต้องแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๐ ซึ่งอย่างช้าภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ นอกจากนี้มาตรา ๙๔ ได้กำหนดว่าหากพรรคการเมืองตามมาตรา ๙๒ พรรคใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ดังกล่าว ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วนแต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและได้ส่งสำเนาคำร้องนั้น ให้พรรคปฏิรูปทราบและยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งพรรคปฏิรูปโดยหัวหน้าพรรคปฏิรูป (นายวิชกรพุฒิ รัตนวิเชียร) ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความว่า พรรคปฏิรูปมีอุปสรรคสาเหตุหลายประการไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด และไม่คัดค้านที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง พยานหลักฐานประกอบคำร้องและคำชี้แจงของพรรคปฏิรูปแล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นจะต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติม

อีก และเมื่อพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและคำชี้แจงของพรรคปฏิรูปแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง เป็นการเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้โดยออกคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่

๒. มีเหตุที่จะต้องสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่สำหรับประเด็นแรก พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑ เรื่องนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมวลชนว่ากฎหมายที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งตราขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๒) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการเลิกและการยุบพรรคการเมืองไว้แล้ว แม้จะไม่ระบุไว้อย่างชัดแจ้งว่า การสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม อีกทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสามของรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ฉะนั้นการที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นด้วยนั้น จึงมิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนั้นจึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ส่วนประเด็นที่ว่ามีเหตุที่จะต้องสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่ เห็นว่าการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูปเนื่องจากว่าพรรคปฏิรูปไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และมาตรา ๙๒ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมิได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๙ ให้พรรคการเมืองพรรคนั้น ดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ” และมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๙๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียน

พรรคการเมืองประกอบกับหนังสือชี้แจงของพรรคปฏิรูปฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) เกิดขึ้นกับพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งให้ยุบพรรคปฏิรูป

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๒

วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่องประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๒ คน ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.... ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตาม มาตรา ๒๖๒ (๑) ของรัฐธรรมนูญปรากฏตามเอกสารที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๒ คน ต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และส่งให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญ วุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) และส่งคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๒ และลงมติเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มิได้เกิดจากการริเริ่มเสนอโดยอิสระของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย แต่เป็นการเสนอตามเงื่อนไขที่รัฐบาลเจรจากับต่างประเทศ ดังปรากฏตามหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๒๐๔/๑๑๔๓๑ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๑ ที่นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี มีถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหนังสือแจ้งความจำนง ฉบับที่ ๔ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ และฉบับที่ ๕ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๑ ที่รัฐบาลไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยนำไปขอความเห็นชอบจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งได้ระบุว่าให้รัฐบาลไทยไปตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลายทั้งระบุด้วยว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง และต้องผ่านรัฐสภาภายในวันที่ เท่าไร หากไม่ปฏิบัติจะมีผลต่อการอนุมัติความช่วยเหลือและเงื่อนไขต่าง ๆ ตามหนังสือแจ้งความจำนงฉบับต่อ ๆ ไป การดำเนินการตราร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ มิใช่เป็นไปโดยสมัครใจปกติของการบริหารราชการแผ่นดิน และเมื่อคณะรัฐมนตรีมิได้นำเอาข้อตกลงที่ทำกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อตกลงตามหนังสือแสดงเจตจำนง ฉบับที่ ๔ และฉบับที่ ๕ มาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน การตราร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... จึงเป็นไปโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยความเห็นตามประเด็นดังกล่าวได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องหาพยานหลักฐานอื่นใดอีกและได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การตราพระราชบัญญัติได้บัญญัติไว้ในหมวด ๖ ว่าด้วยรัฐสภาตามที่ปรากฏใน มาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา ๙๒ ถึงมาตรา ๙๔ มาตรา ๑๖๙ ถึงมาตรา ๑๘๐ มาตรา ๑๙๐ กรณีนี้ได้ความตามสารบบของวุฒิสภา เรื่องการพิจารณาพิจารณาและร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....ซึ่งวุฒิสภาลงมติแก้ไขเพิ่มเติมว่า ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๒ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาได้พิจารณาในการประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวบางมาตราและส่งคืนสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๒ และตามหนังสือของประธานสภาผู้แทนราษฎรถึงประธานวุฒิสภาแจ้งว่า ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของวุฒิสภาในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๒ จึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๓ เป็นไปตามกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติของรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว

ส่วนรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” นั้น เห็นว่าหนังสือสัญญาที่รัฐบาลไทยทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หากจะต้องมีการออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา รัฐบาลจะต้องนำสัญญานั้นมาขอความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งบทบัญญัตินี้อยู่ใน หมวด ๗ ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี เป็นเงื่อนไขในการที่รัฐบาลจะไปทำสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศมิใช่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้สำหรับการตราพระราชบัญญัติ

โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒

วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลจังหวัดสงขลาส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (นายเกรียงศักดิ์ แซ่เล่า) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสงขลาได้ส่งข้อโต้แย้งตามคำร้องของจำเลย (นายเกรียงศักดิ์ แซ่เล่า) เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าประกาศกำหนดดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลยซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับแก่คดีเป็นประกาศที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา ปาดังเบซาร์ เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายเกรียงศักดิ์ แซ่เล่า ผู้ร้อง เป็นจำเลยให้ชำระหนี้เงินกู้จำนวนเงิน ๒,๗๔๒,๑๘๔.๖๓ บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๒๕ ต่อปีของเงินต้น ๒,๔๑๓,๓๓๘.๒๕ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระให้โจทก์เสร็จสิ้น หากจำเลยไม่ชำระหนี้ให้บังคับเอากับทรัพย์สินที่จำนอง (โฉนดเลขที่ ๑๕๕๙ ตำบลสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พร้อมสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน) รวมตลอดทั้งทรัพย์สินอื่นของจำเลยออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้โจทก์จนครบถ้วน เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่๓๙/๒๕๔๑

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทุกข้อรายละเอียดปรากฏตามเอกสารคำให้การโดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า การเรียกดอกเบี้ยของโจทก์โดยอาศัยสัญญาตามข้อตกลงขณะทำสัญญานั้น โจทก์ใช้ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราสูงสุดร้อยละ ๑๖.๒๕ ต่อปี และกรณีผิดเงื่อนไขในอัตราสูงสุดร้อยละ ๑๗.๕๐ ต่อปี โดยเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้ตามที่โจทก์ประกาศกำหนดเป็นคราว ๆ นั้น ผู้ร้องเห็นว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประกาศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ อันมีสภาพบังคับทางอาญาและขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งโจทก์และธนาคารแห่งประเทศไทยจะกระทำมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพราะรัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติให้อำนาจโจทก์และธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจออกกฎหมายหรือข้อบังคับหรือประกาศใด ๆ มาใช้บังคับเป็นกฎหมายเพื่อเรียกเก็บ ดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากประชาชนผู้กู้ยืมและเพื่อใช้บังคับแก่คดีในศาลยุติธรรมทั้งปวงได้ โดยไม่ต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งมีอำนาจตรากฎหมาย ตรากฎ ตราข้อบังคับมาใช้บังคับเป็นกฎหมาย ดังนั้น ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศ

ไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลยซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับแก่คดีนั้นเป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ และเป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ อันมีสภาพบังคับทางอาญาซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ปัญหาข้อโต้แย้งนี้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมาก่อน ผู้ร้องจึงขอให้ศาลจังหวัดสงขลารอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ดังนั้นการที่ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดี โดยที่ประกาศนั้นมิได้มีตัวแทนของผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ จึงไม่อาจนำประกาศนั้นมาใช้บังคับกับผู้ร้องได้ ต่อมาผู้ร้องได้ยื่นคำแถลงการณ์เพื่อประกอบการพิจารณาว่า ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โจทก์และธนาคารแห่งประเทศไทยกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และมาตรา ๕๗ เพราะการเรียกร้องดอกเบี้ยของธนาคารไทยพาณิชย์ เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในทางเศรษฐกิจของประเทศ และคำแถลงการณ์เพิ่มเติมอ้างว่า ประกาศกำหนดดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากผู้ร้องและประชาชนอันเป็นผู้บริโภคตามมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญจะกระทำไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ และประกาศกระทรวงการคลังเรื่องการกำหนดสถาบันการเงินและอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืมอันเป็นผู้บริโภค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๕๗

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โจทก์ในคดีนี้ได้ยื่นคำคัดค้านข้อโต้แย้งของผู้ร้อง โดยเห็นว่าประกาศของโจทก์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดดังกล่าวเป็นประกาศที่โจทก์มีสิทธิคิดจากผู้ร้องได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีมติให้รับคำร้อง คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง คำแถลงการณ์และคำแถลงการณ์เพิ่มเติมของผู้ร้องไว้พิจารณาตามคำฟ้องของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โจทก์ ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่โจทก์นำมาใช้บังคับขณะทำสัญญากับผู้ร้องคือประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่ ๓/๒๕๓๙ วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๙ ซึ่งออกโดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งเป็นประกาศที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะทำสัญญา ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องว่า ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โจทก์ ฉบับดังกล่าวและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้

ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ กรณีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย” และมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ตามคำร้องผู้ร้องโต้แย้งว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลย ซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับกับคดีนั้น เป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นประกาศที่ออกโดยธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เพื่อให้เป็นไปตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องอัตราดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ที่ออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังนั้นประกาศของธนาคารไทยพาณิชย์ฉบับดังกล่าวนี้ จึงมิใช่ประกาศของทางราชการ และไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้คงมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ จะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นการออกข้อกำหนดโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ ที่บัญญัติว่า “ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่อง ... (๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ ... การกำหนดตามมาตรานี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ดังนั้น ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ และมีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ แต่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมาย

ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับแก่คดีเป็นประกาศที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาล รัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ส่วนคำแถลงการณ์เพิ่มเติมของผู้ร้อง ซึ่งอ้างว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๗ หรือไม่นั้น ข้ออ้างดังกล่าวผู้ร้องมิได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไว้ให้ชัดเจนในคำร้องเดิม จึงเป็นการตั้งประเด็นขึ้นใหม่ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่วินิจฉัยให้

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒

วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นของจำเลย (บริษัทพาต้าอินเตอร์ดีพาร์ทเม้นท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นตามคำร้องของจำเลย (บริษัทพาต้าอินเตอร์ดีพาร์ทเม้นท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวก) ซึ่งเป็นผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน)โจทก์ เรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากจำเลยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๑๐๗๕/๒๕๔๐ ยื่นฟ้อง บริษัทพาต้าอินเตอร์ดีพาร์ทเม้นท์ กรุ๊ป จำกัด ที่ ๑ นายนพดล เสริมศิริมงคล ที่ ๒ นายอุดม เสริมศิริมงคล ที่ ๓ บริษัทพาต้าอินเตอร์เนชั่นแนล กรุ๊ป จำกัด ที่ ๔ บริษัทเสริมทรัพย์พัฒนา จำกัด ที่ ๕ นางสาวเพ็ญผกา แซ่ฉั่ว ที่ ๖ เป็นจำเลยในข้อหา ตั๋วเงิน ขายลดตั๋วเงิน กู้ยืม ค้ำประกัน จำนอง โดยให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ร่วมกันชำระเงิน จำนวน ๑๕,๕๒๗,๘๕๕.๕๗ บาท และดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๑๓,๑๘๓,๙๙๔.๒๔ บาทนับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น และให้จำเลยที่ ๖ รับผิดร่วมกับจำเลยที่ ๑ ในจำนวนเงินคิดถึงวันฟ้อง จำนวน ๒,๓๕๕,๕๖๑.๖๔ บาท และดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๑ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทนับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น หากจำเลยทั้งหกไม่ชำระเงิน ขอให้ยึดทรัพย์จำนองของจำเลยที่ ๒ และที่ ๖ ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้ให้โจทก์ หากได้เงินจากการขายทอดตลาดไม่พอชำระหนี้ให้โจทก์ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยขอให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยที่ ๒ และที่ ๖ ชำระหนี้โจทก์จนครบถ้วน

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะประเด็นการคิดดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามประกาศของโจทก์ภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในอัตราเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ทั้งนี้เพราะ (๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” (๒) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “บุคคลใด (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ย เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้....บุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษ....” (๓) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะทำสัญญา มาตรา ๒๔ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ชายและหญิงย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกัน” และมาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และ (๔) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” และมาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” จากบทบัญญัติใน (๑) (๒) (๓) และ (๔) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของโจทก์ ย่อมตกเป็นโมฆะด้วยกันทั้งสิ้น โจทก์จึงไม่มีสิทธิที่จะคิดดอกเบี้ยเงินกู้เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี และมีผลทำให้ “ดอกเบี้ยทั้งหมด” ตกเป็นโมฆะ

ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทฯ จะเรียกเก็บได้ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ โดยผู้ร้องเห็นว่า บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน ผู้ร้องหรือประชาชนทั่ว ๆ ไปต่างเป็นบุคคลตามกฎหมาย โจทก์หรือสถาบันการเงินต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ผู้ร้องหรือบุคคลทั่วๆ ไปนั้นเป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือเป็นบุคคลที่แท้จริง แต่โจทก์หรือสถาบันการเงินหาใช่เป็นบุคคลโดยธรรมชาติ หรือเป็นบุคคลที่แท้จริงแต่ประการใดไม่ ทั้งนี้โดยหลักแห่งธรรมชาติหรือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โจทก์หรือสถาบันการเงินย่อมไม่อาจมีสิทธิเหนือบุคคลโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริงได้ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง .... สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม .... จะกระทำมิได้ด้วยเหตุนี้ กฎหมายใดก็ดี ประกาศโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายใดก็ดีที่ทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกันแล้ว ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญจึงขอให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ กระทรวงการคลังมีหนังสือ ด่วนมากที่ กค. ๐๓๑๙/๕๓๑ ลงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๒ ชี้แจงเกี่ยวกับการออกประกาศกระทรวงการคลังเพื่อกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ย

เงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ฯลฯ) ว่าการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงิน ให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน เป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินจะคิดได้จากผู้กู้ยืม ทั้งนี้เพื่อไม่ให้อยู่ในข่ายต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ธปท.ง. ๙๖/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ชี้แจงเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินปฏิบัติว่า พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่สถาบันการเงินอาจจ่ายได้ และเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอาจเรียกได้ สำหรับพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ ได้กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์เป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืม สูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ โดยจะกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราอ้างอิงในลักษณะอื่นก็ได้ แต่การกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ จะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่รัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีปัญหาตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

ปัญหาที่ ๑ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทฯ จะเรียกเก็บได้ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ปัญหาที่ ๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ตามปัญหาที่ ๑ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัท ฯ จะเรียกได้ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น เห็นว่าประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) ฉบับนี้มิใช่ประกาศของทางราชการ และไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัย

ให้ได้ ส่วนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าวข้างต้น เป็นประกาศที่ออกข้อกำหนดโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ (๑) (๒) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจและมีผลใช้บังคับได้ เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ แต่ประกาศดังกล่าวนั้นมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติจึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังนั้นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยประกาศทั้ง ๒ ฉบับว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย

ส่วนปัญหาที่ ๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิ และเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้” และมาตรา ๖ บัญญัติว่า “เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๔ แล้ว มิให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๔ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ฯลฯ เป็นสถาบันการเงิน มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ และจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินบางประเภทหรือทุกประเภทโดยกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราที่อ้างอิงได้ในลักษณะอื่นก็ได้ และจะกำหนดเงื่อนไขให้สถาบันการเงินปฏิบัติด้วยก็ได้ ส่วนมาตรา ๖ บัญญัติว่าเมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตาม

มาตรา ๔ แล้ว มิให้นำมาตรา ๖๕๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนด โดยมีเหตุผลในการยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ว่า บทบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับมานานแล้ว ภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก หากยังคงจำกัดดอกเบี้ยไว้ในอัตราเดิม จะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้ขาดความคล่องตัวในการที่ทางราชการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินในอันที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ สมควรมีกฎหมายให้อำนาจแก่ทางราชการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงกว่าอัตราดังกล่าวในส่วนที่เป็นการกู้ยืมของสถาบันการเงินได้ เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ ที่บัญญัติว่า “บุคคลใด .... (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้.....” จะเห็นได้ว่าในขณะนั้นมีแต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ เพียงมาตราเดียว แต่เมื่อพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ บัญญัติให้สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ พระราชบัญญัตินี้จึงเป็นกฎหมายเฉพาะที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้ด้วย ซึ่งเป็นการยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ดังนั้น ถ้าสถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี แต่ไม่เกินอัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดถูกต้องตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ ย่อมจะกระทำได้

รัฐธรรมนูญ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยให้บุคคลมีความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน แต่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ บัญญัติให้สถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจเงินทุนคิดดอกเบี้ยได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกอบกับพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน...ตามมาตรา ๒๗ และกำหนดดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนหรือดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้ตามมาตรา ๓๐ (๑) และ (๒) ฉะนั้นการที่สถาบันการเงินคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้จึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและเป็นไปตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย กำกับ ควบคุมดูแลการบริหารการคลังและการเงินของประเทศให้เป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ จึงมิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมที่ผู้ร้องจะยกความเท่าเทียมกันตามที่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติให้ความคุ้มครองไว้มาใช้แก่คดีตามคำร้องนี้ได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ

ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๒

วันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำร้องลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๒ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๖ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง รวม ๔ ประการคือ

๑. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สั่งการหรือมอบหมายให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ รวมทั้งสั่งหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐได้ทั้งหน่วยงานและตัวบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายหรือไม่ หรือมีคำสั่งได้เฉพาะตัวบุคคลหรือหน่วยงานอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

๒. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ มาตรา ๑๐ (๓) และมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง กับวรรคสอง ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ รวมทั้งหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ จะปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งสั่งการหรือมอบหมายการปฏิบัติได้หรือไม่ และการปฏิเสธเช่นว่านั้น จะต้องรับผิดทางวินัยและอาญาหรือไม่

๓. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๖) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ คณะกรรมการการเลือกตั้งขอหารือว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่าตนจะมอบหมายหรือสั่งการให้บุคคลโดยตรงหรือให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติการทั้งหลายที่จำเป็นตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติไว้หรือดำเนินการในลักษณะที่เป็น “บริการสาธารณะ” ไม่ได้นั้นเป็นความเห็นที่ถูกต้องหรือไม่ได้ และผู้รับคำสั่งหรือรับมอบหมายจะต้องปฏิบัติการดังกล่าว โดยจะปฏิเสธอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๔. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือ จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งขอหารือว่าโดยเฉพาะภารกิจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง จะต้องมีการเตรียมการเลือกตั้งเป็นการล่วงหน้าก่อนมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ดังนั้น อำนาจสั่งการและมอบหมายการปฏิบัติการทั้งหลายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จะสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา หรือมีอำนาจหน้าที่เฉพาะช่วงระยะเวลาที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งเท่านั้นข้อเท็จจริงตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สรุปว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประสบปัญหา อุปสรรคบางประการที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งบัญญัติไว้ คือเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำสั่ง มอบหมาย หรือขอความร่วมมือข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐให้ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นภายในอำนาจหน้าที่ของคณะ กรรมการการเลือกตั้ง ปรากฏว่าหน่วยราชการหรือบุคลากรในหน่วยราชการดังกล่าวไม่ปฏิบัติตามหรือไม่ให้ความร่วมมือโดยอ้างว่าอาจกระทบกับสถานะของภารกิจของหน่วยงาน หรือบุคลากรที่ขอการสนับสนุนเป็นผู้ปฏิบัติงานหลักให้แก่หน่วยงานนั้น จึงไม่อาจให้การสนับสนุนบุคลากรดังกล่าวได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประชุมแล้วมีมติเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ว่าเพื่อให้เกิดความ ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ ว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยอำนาจหน้าที่ของคณะ กรรมการการเลือกตั้ง รวม ๔ ประการ ดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง” มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๖) บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑)... (๒) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง (๓)... (๔)... (๕)... (๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๓) บัญญัติว่า “ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (๑)... (๒)... (๓) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” และมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้หน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ หรือให้หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐปฏิบัติการอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติได้ตามที่เห็นสมควร” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างซึ่งมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งหรือมาตรา ๑๐ (๓) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยของผู้นั้นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป” พิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นเป็นการหารือเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่โดยทั่ว ๆ ไปของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง (๒) และ (๖) และตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๓) และมาตรา ๑๕ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมีลักษณะเป็นการขอให้อธิบายความหมายบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้มีปัญหาเกิดขึ้นแล้ว จึงไม่เป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้ สำหรับในส่วนที่หารือเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น อยู่ในอำนาจวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่แล้วโดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

(นายเชาวน์ สายเชื้อ)	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายจุมพล ณ สงขลา)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(พลโท จุล อติเรก)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายชัยอนันต์ สมุทวณิช)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายประเสริฐ นาสกุล)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายมงคล สระฏัน)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจินดา ยงสุนทร)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุวิทย์ ธีรพงษ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอนันต์ เกตุวงศ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอุระ หวังอ้อมกลาง)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๔๒

วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๒

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำร้อง ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๒ ว่าในการเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรานี้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงโดยตรงกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งไว้ไม่ชัดเจนเพียงพอและอาจขัดกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงขอหารือพร้อมเสนอความเห็นเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังนี้

๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง จะมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ณ เขตเลือกตั้ง หน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้งแห่งใด รวมทั้งในการเลือกตั้งทั่วไปจะมีสิทธิลงคะแนนแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อทุกกรณีหรือไม่ นอกจากนี้ ในการเลือกตั้งทั่วไปคณะกรรมการการเลือกตั้งจะประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่เฉพาะแบบบัญชีรายชื่อเพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้หรือไม่ประการใด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่าสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งไม่เท่ากับผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในเขตเลือกตั้งหรือที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๕ (๓) กล่าวคือการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขต

เลือกตั้งน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ซึ่งในประเด็นนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๐ ได้บัญญัติสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวไว้ ๒ ประเภท คือ

ประเภทแรก บุคคลตามมาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติกรณีผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยพิจารณาเห็นว่าหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าวสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ และมาตรา ๑๐๔ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ของการกำหนดเขตเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้แล้ว

ประเภทที่สอง กรณีบุคคลตามมาตรา ๘๐ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอำนวยความสะดวกเพื่อประกันการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวัน นับถึงวันเลือกตั้ง ในประเด็นนี้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๘ วรรคสาม บัญญัติว่า “.....การอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๐ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอำนวยความสะดวก...” ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประเภทนี้ไว้โดยไม่ต้องตราเป็นบทบัญญัติกฎหมาย จึงเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอำนวยความสะดวกเพื่อประกันการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง ซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง เป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง รวมทั้งไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใช้สิทธิลงคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเพียงอย่างเดียวได้เพราะจะต้องดำเนินการตราเป็นกฎหมายบัญญัติรับรองบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๖๘ วรรคสาม โดยบัญญัติให้ชัดเจนเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิเลือกตั้งของบุคคลประเภทนี้ไว้

๒. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิเลือกตั้งหรือจะเดินทางไปนอกเขตเลือกตั้งที่ตนต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านได้เพียงใด รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งกำหนดที่เลือกตั้งและวันลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าก่อนวันเลือกตั้งได้หรือไม่ประการใด คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นว่า กรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง หรือจะเดินทางไปนอกเขตเลือกตั้งที่ตนต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการตามมาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติที่รองรับสิทธิออกเสียงลงคะแนนของผู้เลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๓ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน....ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาบัญญัติ” ดังนั้น จึงเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ แต่ประการใด และมีความเห็นเพิ่มเติมว่า สิทธิออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามบทบัญญัตินี้ น่าจะหมายถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๒ ประเภท คือประเภทแรก ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง ประเภทที่สอง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเดินทางไปนอกเขตเลือกตั้งที่ตนต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งบุคคลทั้งสองประเภท หากประสงค์จะใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งจะต้องแจ้งความประสงค์การขอใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจะกำหนด “ที่เลือกตั้งกลาง” สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวเพื่อใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา ๘๑ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งสถานที่ออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง “ที่เลือกตั้งกลาง” คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตจะต้องกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ของเขตเลือกตั้งที่ผู้เลือกตั้งนั้นมีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของการกำหนดที่เลือกตั้งโดยทั่วไป ซึ่งกำหนดให้ที่เลือกตั้งจะต้องอยู่ในหน่วยเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ จากเหตุผลดังกล่าวเห็นว่าการกำหนด “ที่เลือกตั้งกลาง” จึงต้องกำหนดในเขตเลือกตั้งเป็นสำคัญ จะกำหนด “ที่เลือกตั้งกลาง” นอกเขตเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งไม่ได้ และเห็นว่าอำนาจหน้าที่วินิจฉัย “ที่เลือกตั้งกลาง”

ตามมาตรา ๘๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาดังกล่าวได้โดยตรงตามมาตรา ๑๔๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงขอหารือศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามประเด็นที่ ๑ และ ๒ ถูกต้องหรือไม่ หรือมีความเห็นเพิ่มเติมประการใดศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าตามคำร้องที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นเป็นการขอให้วินิจฉัยความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสาม และมาตรา ๑๐๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ มาตรา ๘๐ และมาตรา ๘๑ ว่าความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งถูกต้องหรือไม่ จึงมิใช่กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แต่เป็นการหารือขอความเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยให้ได้ โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๒

วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๒

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดการบังคับใช้บทบัญญัติ มาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำร้อง ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดการบังคับใช้บทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญว่า บทเฉพาะกาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๕ บัญญัติรับรองสถานภาพขององค์กรสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และยกเว้นบททั่วไปบางมาตรามิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม การกำหนดดังกล่าวอาจทำให้มีความเห็นที่แตกต่างกันอันมีผลเกี่ยวพันต่อเนื่องกับการเลือกตั้งทั่วไปตามรัฐธรรมนูญในช่วงใช้บทเฉพาะกาลหรือในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ ไป ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบัน หากมีความประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งบทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่จะมีสภาพบังคับติดตัวสมาชิกชุดนี้ตลอดไปหรือคุ้มครองรับรองเฉพาะไว้ในช่วงบทเฉพาะกาลเวลาหนึ่งเวลาใดเท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นเป็นสองแนวทางดังนี้ แนวทางที่หนึ่ง เห็นว่าบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๕ เป็นการกำหนดรับรองสถานภาพของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และสถานภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ว่า ยังคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จนกว่าจะพ้นสมาชิกภาพตามเหตุที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้เป็นการกำหนดไว้ตามหลักกฎหมายทั่วไป เพื่อเป็นการรับรองสถานภาพของบุคคลที่มีสถานภาพอยู่ก่อนที่กฎหมายประกาศใช้ การจะตรากฎหมายไปรอนสิทธิหรือประโยชน์ที่บุคคลมีอยู่ก่อนจะกระทำไม่ได้ รัฐธรรมนูญจึงได้รับรองสิทธิสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ก่อนโดยไม่ให้นำมาตรา ๑๒๑ มาใช้บังคับหรือรับรองสมาชิกบางคนไว้ตามลักษณะต้องห้าม หรือคุณสมบัติเฉพาะบุคคล ไม่ให้นำมาตรา ๑๐๗(๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๗ มาใช้บังคับ หรือการรับรองให้มีสิทธิเหมือนกับบุคคลทั่วไปจึงไม่ให้นำมาตรา ๑๒๖(๒) และ (๓) มาใช้บังคับ เป็นต้น ซึ่งเป็นการรองรับเฉพาะในขณะที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกของสภาชุดนี้แต่ไม่ได้รับรองผู้เคยเป็นสมาชิกของสภาชุดนี้ ความในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงเป็นการกำหนดรับรองสถานภาพของบุคคลในช่วง

เวลาใดเวลาหนึ่งตามสิทธิและทำหน้าที่ที่จะพึงมีการรับรองสถานภาพจึงไม่มีลักษณะติดตัวบุคคลเมื่อพ้นเวลาคุ้มครองหรือการรับรองแล้วสภาพดังกล่าวจึงต้องหมดไป ซึ่งแตกต่างจากคุณสมบัติที่ติดตัวบุคคลอยู่ตลอดไป ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปของรัฐธรรมนูญและเหตุยกเว้นที่เป็นกรณีพิเศษที่กำหนดไว้เป็นบทเฉพาะกาลอย่างชัดเจน การที่บุคคลจะอ้างประโยชน์จากบทเฉพาะกาลในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ไปใช้กับการสมัครรับเลือกตั้งโดยที่รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน จึงไม่น่าจะกระทำได้ จึงต้องเป็นไปตามคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามอันเป็นบททั่วไปที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละสภาเว้นแต่มีบทบัญญัติกำหนดไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น แนวทางที่สองเห็นว่า (๑) บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลบังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันตราบใดที่ยังไม่สิ้นสุดสมาชิกภาพ ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้าตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ซึ่งจะต้องจัดก่อนที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งจึงไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติทั่วไปทั้งหมดเพราะมีบทยกเว้นไว้แล้ว กล่าวคือ ไม่ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา ๑๒๕(๒) ไม่ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา ๑๒๕(๓) อย่างไรก็ดี บทยกเว้นเหล่านี้แทบไม่มีผลในทางปฏิบัติ เพราะแม้จะสมัครรับเลือกตั้งได้ แต่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้ตามมาตรา ๑๓๓ เช่น แม้ไม่สำเร็จปริญญาตรีในวันสมัครแต่ต้องสำเร็จปริญญาตรีเมื่อเข้าดำรงตำแหน่ง มิฉะนั้น จะขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓๓ (๔) (๒) ผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันไม่น่าจะเข้าข่ายของลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖(๓) เพราะมาตรา ๑๒๖ (๓) ห้ามเฉพาะผู้ที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้มิให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภาในปัจจุบันน่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับก่อน บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพียงแต่รับรองการคงสถานภาพไว้เท่านั้น (๓) ในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครั้งหน้า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เพราะเป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖(๑) แม้จะมีบทเฉพาะกาลยกเว้นตามมาตรา ๑๒๖ (๒) ก็ไม่มีผลประการใดอื่น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ประกอบวรรคห้า (๑) ที่กำหนดให้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปเมื่อสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง โดยให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ซึ่งเป็นการเลือกตั้งก่อนที่สมาชิกวุฒิสภาชุดนี้จะสิ้นสุดอายุลง มีประเด็นพิจารณาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้หากประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างไรบ้าง คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาความในมาตรา ๓๑๕ แล้วเห็นว่าเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป จึงเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดดังนี้

๑. บทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ที่ไม่ให้นำบทบัญญัติในบททั่วไปในบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนั้นมีสภาพบังคับเฉพาะกาลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือมีสภาพบังคับเป็นลักษณะติดตัวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องตลอดไปหรือมีขอบเขตครอบคลุมบุคคลหรือเวลามากน้อยเพียงใด

๒. การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาทั่วไปครั้งแรกที่จะจัดให้มีขึ้นภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปีตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)

๒.๑ กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันนี้จะสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นไปตามในลักษณะใดดังต่อไปนี้ ๒.๑.๑ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญ หรือ

๒.๑.๒ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ หรือ

๒.๑.๓ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่บางมาตรา ในกรณีนี้มีบทบัญญัติใดที่ได้ยกเว้นไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มีผลใช้บังคับบ้าง

๒.๑.๔ ต้องพ้นจากสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนหรือต้องไม่พ้นจากสมาชิกภาพในวันสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๒ กรณีสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก วุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นไปตามลักษณะใดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญ หรือ

๒.๒.๒ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นไว้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญ หรือ

๒.๒.๓ บททั่วไปของรัฐธรรมนูญประกอบบทเฉพาะกาลที่ได้ยกเว้นในมาตรา ๓๑ วรรคสี่บางมาตรา ในกรณีนี้มีบทบัญญัติใดที่ยกเว้นไว้ในมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่มีผลใช้บังคับบ้าง

๒.๒.๔ ต้องพ้นจากสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาก่อนหรือต้องไม่พ้นจากสมาชิกภาพในวันสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๓ ถ้าหากวินิจฉัยว่าคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันนี้เป็นไปตามข้อ ๒.๑.๒ หรือ ๒.๑.๓ และ ๒.๒.๒ หรือ ๒.๒.๓ แล้วแต่กรณี สภาพบังคับจะมีผลเฉพาะการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) หรือจะมีสภาพบังคับกับสมาชิกหรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ตลอดไป ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าตามคำร้องของคณะ

กรรมการการเลือกตั้ง ดังกล่าวข้างต้น เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเห็นของกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นแตกต่างกัน จึงมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๔๒

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลจังหวัดหล่มสักส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (บริษัท หล่มสักเมืองใหม่ จำกัด กับพวก) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดหล่มสักได้ส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (บริษัท หล่มสักเมืองใหม่ จำกัด กับพวก) ผู้ร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๔๒๑/๒๕๔๑ ฟ้องบริษัท หล่มสักเมืองใหม่ จำกัด ที่ ๑ บริษัท เมาเทน พาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ นายประสม ประคุณศึกษาพันธ์ หรือประคุณสุขใจ ที่ ๓ นางรัชนีกร หรือ จารุภา ประคุณศึกษาพันธ์ หรือประคุณสุขใจ ที่ ๔ เป็น จำเลย ในข้อหา กู้ยืมเงิน กู้เบิกเงินเกินบัญชี อาวัล ค้ำประกัน บังคับจำนอง โดยให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันชำระหนี้ให้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๒๕,๔๒๕,๖๕๐.๗๙ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๗๕ ต่อปีของต้นเงิน ๒๑,๓๔๙,๔๗๘.๘๖ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้ให้โจทก์เสร็จสิ้น ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้นโดยเฉพาะประเด็นการคิดดอกเบี้ยของโจทก์ซึ่งผู้ร้องเห็นว่า โจทก์ไม่มีอำนาจคิดดอกเบี้ยในอัตราตามคำขอท้ายฟ้องได้ เนื่องจากตามสัญญาระบุดอกเบี้ยไว้ไม่เกินอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปี หรืออัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บอาจต่ำกว่าหรือสูงกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญาโดยโจทก์ต้องแจ้งให้ทราบเป็นคราว ๆ ดังนั้น การที่โจทก์ไม่แจ้งการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้ผู้ร้องทราบโดยคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ย่อมตกเป็นโมฆะ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยอ้างว่าการคิดอัตราดอกเบี้ย ของโจทก์ไม่ชอบ เพราะขัดต่อพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ย เงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๔ ตาม

ลำดับ ทั้งนี้โดยมีเหตุผลว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา ๑๔ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบัน การเงิน มาตรา ๔ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ ดังนั้น ในการคิดอัตราดอกเบี้ยต้องเป็นอำนาจของธนาคารแห่ง ประเทศไทยโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีเท่านั้น แต่ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ในข้อ ๓ (๔) ที่ว่า "... เว้นแต่ในกรณีลูกค้าที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข ธนาคารพาณิชย์จะเรียกดอกเบี้ยและส่วนลดได้ไม่เกินอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศกำหนดสำหรับลูกค้าที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข" ดังนั้น ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าวจึงเป็นประกาศที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายฝ่าฝืนพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับข้างต้น และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ปัญหาข้อโต้แย้งนี้ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมาก่อน ผู้ร้องจึงขอให้ศาลจังหวัดหล่มสักรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องว่า **ประเด็นที่** ๑ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ หรือไม่ **ประเด็นที่** ๒ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ในประเด็นที่ ๑ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน เป็นกฎหมายที่ออกโดยผ่านกระบวนการตราพระราชบัญญัติ โดยอาศัยอำนาจนิติบัญญัติ จึงถือเป็นบทบัญญัติของกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ แต่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายจะขัดหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายนั้นเอง ดังนั้น การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินหรือไม่ จึงไม่อยู่ใน

อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยสำหรับประเด็นที่ ๒ ที่ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และมาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัย ที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ว่า ประกาศฉบับดังกล่าวออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ และมีผลใช้บังคับ เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัติให้อำนาจไว้ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังนั้น ประกาศฉบับดังกล่าวจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๒

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแพ่งส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ริเวอร์กรุ๊ป จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งได้ส่งข้อโต้แย้งตามคำร้องของจำเลย (บริษัท ริเวอร์กรุ๊ป จำกัด กับพวก) ผู้ร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๔๗๘๙/๒๕๔๐ ฟ้อง บริษัท ริเวอร์กรุ๊ป จำกัด ที่ ๑ นางสาววราภรณ์ วชิรอังศนา ที่ ๒ นายชัชวาลย์ สุวรรณไพรพัฒนะ ที่ ๓ บริษัทศรีวราโฮลดิ้งส์ จำกัด ที่ ๔ เป็นจำเลยในข้อหา กู้ยืม ค้ำประกัน รับผิดตามสัญญาจำนำ โดยให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินแก่โจทก์จำนวน ๓๓,๖๑๖,๔๓๗.๔๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะประเด็นการคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ที่บัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่บัญญัติห้ามบุคคลเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ บัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองสาธารณชนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้น ประกาศหรือข้อบังคับใดที่ขัดต่อกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับย่อมตกเป็นโมฆะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทำให้ดอกเบี้ยทั้งหมดที่โจทก์เรียกจากผู้ร้องจึงตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบัน การเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศธนาคาร แห่งประเทศไทยรวม ๔ ฉบับได้แก่ (๑) เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๘ (๒) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจ

จ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ (๓) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และ (๔) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืมลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยมีเหตุผลว่า (๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน…” (๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” (๓) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “บุคคลใด (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้…. บุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษ….” จากบทบัญญัติ (๑) (๒) และ (๓) บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ผู้ร้องหรือประชาชนทั่ว ๆ ไปต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมาย โจทก์หรือสถาบันการเงินต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ผู้ร้องหรือบุคคลทั่ว ๆ ไปนั้นเป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริง แต่โจทก์หรือสถาบันการเงินหาใช่เป็นบุคคลโดยทางธรรมชาติ หรือเป็นบุคคลที่แท้จริงแต่ประการใดไม่ โดยหลักแห่งธรรมชาติหรือเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ โจทก์หรือสถาบันการเงินย่อมไม่อาจมีสิทธิเหนือไปกว่าบุคคลทางธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริงได้ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง….สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม…จะกระทำมิได้ ด้วยเหตุนี้ กฎหมายใดก็ดี ประกาศโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายใดก็ดี ที่ทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกันแล้วย่อมขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องคือ **ประเด็นที่ ๑** ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย รวม ๔ ฉบับได้แก่ (๑) เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๘ (๒) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ (๓) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วน

ลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และ (๔) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจ เรียกได้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และประกาศบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๙ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ **ประเด็นที่ ๒** พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ ในประเด็นที่ ๑ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๓๘ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตรา ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ประกาศทั้ง ๓ ฉบับออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๐ (๑) และ (๒) ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติฉบับนี้และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมต่างก็เป็นพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจในการออกประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่พระราชบัญญัตินั้น ๆ ให้อำนาจไว้ แต่ประกาศดังกล่าวนั้นมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติจึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ดังนั้น ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยประกาศกระทรวงการคลัง ฯ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ๓ ฉบับดังกล่าวข้างต้นว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย สำหรับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับประกาศฉบับดังกล่าวแล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒

ส่วนประกาศ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๙ นั้นเทียบเคียงได้กับประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามแนวคำวินิจฉัยข้างต้น ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำต้องวินิจฉัยซ้ำอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๒

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็น หนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือไม่

ประธานรัฐสภา ได้มีคำร้องลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่องคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขอให้ประธานรัฐสภาเสนอความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง โดยประธานรัฐสภาเห็นว่าเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามคำร้องของประธานรัฐสภา สรุปได้ว่า พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้นำ ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๒๖ คน ได้เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๔ เพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ถอดถอน นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีและนายธารินทร์ นิมมานเหมินทร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังออกจากตำแหน่ง โดยกล่าวหาว่ามีพฤติการณ์ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง เนื่องจากรัฐบาลได้มีหนังสือแจ้งความจำนงถึงกองทุนฯ โดยมิได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ประธานวุฒิสภาได้ส่งคำร้องขอถอดถอนดังกล่าวไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒๑ เพื่อดำเนินการไต่สวนตามมาตรา ๓๐๕ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า หนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ วรรคสองหรือไม่ และโดยที่ประเด็นนี้มีความเห็นขัดแย้งระหว่างคณะรัฐมนตรี กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๑๒๖ คน เป็นปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าการที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา

วินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ หรือไม่เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ดังนั้น การที่ประธานรัฐสภาได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยเห็นว่ากรณีมีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการเสนอตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ เพราะกรณีดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับการที่คณะรัฐมนตรีทำหนังสือแจ้งความจำนงไปยังกองทุนฯ ว่าหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีจะต้องนำเสนอเพื่อขอรับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ วรรคสองหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้วและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ จึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญอาศัยอำนาจตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องคือ ฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ กับคณะ รวม ๑๒๖ คน ได้ส่งเอกสารและความเห็นเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ชี้แจงและส่งเอกสารแล้ว นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาโดยเปิดเผยเพื่อฟัง คำแถลงของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ต่างมอบหมายให้ผู้แทนมาแถลงและยื่นคำแถลงเป็นหนังสือด้วยข้อเท็จจริงจากเอกสารที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยส่งต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่ากองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของที่ประชุมว่าด้วยการเงินและการคลังของสหประชาชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือทางการเงินระหว่างประเทศและขยายการพาณิชย์ระหว่างประเทศ กองทุนฯ ได้มีข้อตกลงระหว่างสมาชิก เรียกว่า “ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ” (Articles of Agreement of The International Monetary Fund) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ ความในข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ข้อ ๙ มาตรา ๒ (Article IX Section ๒) กำหนดให้กองทุนฯ เป็นนิติบุคคลเต็มรูปและมีความสามารถในการทำสัญญา ได้มาหรือจำหน่ายซึ่งอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์อีกทั้งดำเนินกระบวนการทางกฎหมายได้ กองทุนฯ จึงเป็น “องค์การระหว่างประเทศ” ที่ถือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศข้อตกลงว่าด้วยกองทุนฯ มีมาตรการให้ความช่วยเหลือแก่รัฐสมาชิกที่มีปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน โดยเตรียมทรัพยากรของกองทุนฯ ไม่ว่าจะเป็น “เงิน” และ/หรือ “สิทธิพิเศษถอนเงิน” (Special Drawing Rights หรือ SDRs) ให้แก่รัฐสมาชิกที่มีปัญหาได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดังกล่าวในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงิน การดำเนินการตามแผนการให้ความช่วยเหลือ (Stand-by Arrangement) เป็นการดำเนินการเพื่อรองรับการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของกองทุนฯ แก่

รัฐสมาชิกอย่างหนึ่ง โดยรัฐสมาชิกที่มีปัญหาด้านดุลการชำระเงินสามารถขอใช้สิทธิตามข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ข้อ ๕ มาตรา ๓ (บี) (Article V Section ๓ (b)) ที่กำหนดว่ารัฐสมาชิกมีสิทธิซื้อเงินตราสกุลที่ตนต้องการด้วยเงินตราสกุลของตนเอง ทั้งนี้ กองทุน ฯ จะขายเงินตราดังกล่าวให้โดยมีเงื่อนไขว่ารัฐสมาชิกจะต้องซื้อเงินตราของตนคืนไป ภายในระยะเวลาที่กำหนด ในการดำเนินการตามแผนการให้ความช่วยเหลือดังกล่าว รัฐสมาชิกที่มีปัญหา การขาดดุลการชำระเงินจะต้องมีหนังสือแจ้งความจำนงไปถึงกองทุนฯ ชี้แจงถึงปัญหาเศรษฐกิจ และการเงินที่เกิดขึ้น แผนการดำเนินการและนโยบายในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเงินของรัฐสมาชิก เพื่อให้กองทุนฯ ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาอนุมัติความช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการบริหารของกองทุนฯ จะเป็นผู้พิจารณาอนุมัติก่อนที่ประเทศไทยจะลงนามเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯ เคยมีปัญหาข้อกฎหมายว่า การเข้าเป็นสมาชิกดังกล่าว ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา หรือไม่ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ ที่ใช้บังคับขณะที่คณะรัฐมนตรีของไทยมีมติให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๙ ไม่มีข้อความใดแสดงว่าการทำหนังสือ สัญญาประเภทใดต้องขอความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน แต่มาตรา ๗๐ อันเป็นบทบัญญัติว่าด้วยการประชุมร่วมกันของรัฐสภาบัญญัติว่า การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาตามมาตรา ๘๔ เป็นกรณีที่รัฐสภาต้องประชุมร่วมกัน ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่า การเข้าเป็นสมาชิกดังกล่าวต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามมาตรา ๗๐ (๖) ประกอบกับมาตรา ๘๔ ของรัฐธรรมนูญฯ พุทธศักราช ๒๔๙๐ หลังจากนั้น ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒ ซึ่งมาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สงบศึก และทำหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยเสนอความเห็นว่าการเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯ เป็นการลงนามหนังสือสัญญาตามมาตรา ๑๕๔ วรรคหนึ่ง และไม่มีกรณีต้องเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออก พระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา จึงไม่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตาม มาตรา ๑๕๔ วรรคสอง ต่อมาประเทศไทยจึงได้ลงนามเข้าเป็นสมาชิกกองทุนฯ เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๔๙๒ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้มีการตราพระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการ เกี่ยวกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๙๔ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ก็ได้มีการตรา พระราชบัญญัติให้อำนาจและกำหนดการปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับสิทธิพิเศษถอนเงินในกองทุน การเงินระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๔ ด้วย หลังจากนั้นประเทศไทยก็ได้เคยมีหนังสือแจ้งความจำนงถึงกองทุนฯ มาแล้ว โดยไม่เคยปฏิบัติในลักษณะที่แสดงว่าหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าวเป็นหนังสือสัญญาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ต่อมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงิน ในที่สุดรัฐบาลของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม

๒๕๔๐ อนุมัติให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยเจรจาขอความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนฯ ธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ และสถาบันการเงินในตลาดเงินทุนต่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหาการเงินการคลัง การปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และการปรับปรุงประสิทธิภาพของธนาคารแห่งประเทศไทย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๐ อนุมัติหลักการและเงื่อนไขการขอความช่วยเหลือจากกองทุนฯ โดยมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายทนง พิทยะ) และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (นายชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์) เป็น ผู้ลงนามร่วมกัน และได้ลงนามในหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ โดยมีสาระสำคัญอยู่ภายใต้กรอบของแผนการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนฯ ที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติไว้ และเพื่อให้การปฏิบัติตามแผนการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนฯ สัมฤทธิผลตามเป้าหมายและภายในเงื่อนเวลาที่กำหนด กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ยืนยันแผนการขอรับความช่วยเหลือทางการเงินเป็นระยะเวลา ๓๔ เดือน ใน วงเงิน ๒.๙ พันล้าน SDRs หรือประมาณ ๔ พันล้านเหรียญสหรัฐ จากกองทุนฯ โดยคณะกรรมการบริหารของกองทุน ฯ ได้อนุมัติวงเงินดังกล่าวให้แก่ประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ หลังจากนั้นรัฐบาลของนายชวน หลีกภัย ก็ได้มีการเสนอหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๒ ถึงฉบับที่ ๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๑ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๔๑ และ วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ตามลำดับ หนังสือแจ้งความจำนงแต่ละฉบับจะรายงานความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและการเงินตามที่ได้เคยแจ้งนโยบายและมาตรการไว้ในฉบับก่อน และที่จะดำเนินการต่อไป รวมทั้งอาจมีการขอ ยกเว้นไม่ปฏิบัติตามมาตรการใดมาตรการหนึ่งโดยแสดงเหตุผลเพื่อประกอบการพิจารณาในการอนุมัติการใช้สิทธิพิเศษในการถอนเงินงวดต่อไปของกองทุน ฯ ด้วย หากเหตุผลไม่เพียงพอหรือไม่ได้แสดงเหตุผล กองทุนฯ ก็อาจไม่อนุมัติวงเงินได้ข้อเท็จจริงจากคำชี้แจง เอกสารประกอบคำชี้แจง คำแถลง และเอกสารประกอบ คำแถลงของฝ่ายพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธกับคณะ สรุปได้ว่า ในสมัยพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็น ผู้นำรัฐบาลบริหารประเทศช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและสถานการณ์เลวร้าย จนต้องมีหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ เพื่อขอรับความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการตามแผนการให้ความช่วยเหลือของกองทุนฯ และเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือแจ้งความจำนงจึงได้ออกพระราชกำหนดรวม ๖ ฉบับ ซึ่งต่อมาได้นำพระราชกำหนดดังกล่าวเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ได้อภิปรายสรุปว่า หนังสือแจ้งความจำนงที่มีไปถึงกองทุนฯ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เพราะเป็นหนังสือสัญญาที่ต้องออกพระราชบัญญัติ (รวมถึงพระราชกำหนด) เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา จึงต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ซึ่งนายโภคิน พลกุล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ชี้แจงว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นเพียงข้อเสนอขอกู้เงินจากกองทุนฯเท่านั้นและได้ชี้แจงโดยสรุปว่ารัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

เห็นว่าแม้จะถือว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นหนังสือสัญญา แต่ก็ไม่มีข้อความใดระบุให้ไปออกกฎหมาย จึงไม่มีประเด็นว่าจะขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ หรือไม่ แต่หนังสือแจ้งความจำนงตั้งแต่ฉบับที่ ๒ เป็นต้นมา จนถึงฉบับที่ ๕ ซึ่งทำในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีการระบุว่าจะออกกฎหมายอะไร เมื่อใดการที่กองทุนฯ อ้างมติที่ ๖๐๕๖-(๗๕/๓๘) ลงวันที่ ๒ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๗๕ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ของคณะกรรมการบริหารของกองทุนฯ ยืนยันว่าแผนการให้ความช่วยเหลือของกองทุนฯ และหนังสือแจ้งความจำนงไม่เป็นสัญญานั้น เป็นแนวปฏิบัติของกองทุนฯ ไม่เกี่ยวกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายภายในสูงสุดของประเทศไทยทั้งระบบกฎหมายไทย ก็มิได้ใช้หลักว่ากฎหมายระหว่างประเทศอยู่เหนือกฎหมายภายใน การตีความคำว่าหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ จึงต้องหมายความถึงความตกลงใด ๆ ไม่ว่าจะอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ นอกจากนี้ หนังสือสัญญาที่ทำตามกฎหมายระหว่างประเทศก็มีหลายรูปแบบและมิได้เป็นรูปแบบที่จะต้องมีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้หนังสือสัญญานั้น เสมอไปข้อเท็จจริงจากคำชี้แจง เอกสารประกอบคำชี้แจง คำแถลง และเอกสารประกอบคำแถลงของฝ่ายรัฐบาลได้ความว่ารัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีความเห็นว่าหนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลไทยมีไปถึงกองทุนฯ ไม่ใช่หนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เพราะคู่กรณีคือ รัฐบาลไทยและกองทุนฯ ต่างก็ไม่เคยปฏิบัติในลักษณะที่แสดงว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นหนังสือสัญญา ความหมายของคำว่าหนังสือสัญญาในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เป็นคำที่มีความหมาย กว้างทำนองเดียวกับคำว่า “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ และ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างรัฐและองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๘๖ ซึ่งหมายความถึงความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นเป็นหนังสือระหว่างรัฐต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศหรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน และอยู่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ แต่หนังสือ แจ้งความจำนงมิได้มีลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้การทำหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ ในทางปฏิบัติฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการโดยอาศัยพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นจึงต้องทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้หนังสือสัญญาดังกล่าว โดยมีนายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเสมอแต่หนังสือแจ้งความจำนงมิได้ปฏิบัติดังเช่นที่กล่าวนี้สำหรับภาระผูกพันในเงินที่รัฐบาลไทยได้รับอนุมัติและโอนมาจากกองทุนฯ เป็นไป ตามพระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๙๔ พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๘ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๖๑ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๔๙๔ พ.ศ. ๒๕๒๑ รวมทั้ง พระราชบัญญัติให้อำนาจและกำหนดการปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับสิทธิพิเศษถอนเงินในกองทุนการเงินระหว่าง

ประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๔ และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติให้อำนาจและกำหนดการปฏิบัติบางประการเกี่ยวกับสิทธิพิเศษถอนเงินในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยสรุปรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เห็นว่าหนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึง กองทุนฯ ไม่เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ เพราะขาดองค์ประกอบเรื่องเจตนาของคู่กรณี และขาดองค์ประกอบของการเป็นหนังสือสัญญาตามหลักกฎหมาย หลักวิชาการและประเพณีปฏิบัติศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงจากเอกสารที่ประธานรัฐสภาส่งมา เอกสารที่เรียกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เอกสารจากคำชี้แจง คำแถลง และแถลงการณ์ของผู้เกี่ยวข้องในการออกนั่งพิจารณาโดยเปิดเผยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว เห็นว่ามีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ หรือไม่ และจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ วรรคสอง หรือไม่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ” วรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขต ไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” และมาตรา ๓ บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” หมายความว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยในการทำหนังสือสัญญา ต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๒๔ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือสัญญาสันติภาพ หนังสือสัญญาสงบศึก หรือหนังสือสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจในทางบริหาร โดยผ่านทางคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร และหากหนังสือสัญญาดังกล่าวมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา หนังสือสัญญานั้น ก็จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาด้วย คำว่า “หนังสือสัญญา” แม้จะมิได้บัญญัติความหมายไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า หนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ มีความหมายครอบคลุมไปถึงความตกลงทุกประเภทที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาดังกล่าวต้องมีลักษณะเป็นสัญญาที่ทำขึ้นเป็นหนังสือและเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศโดยที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ กล่าวถึง “หนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น” ดังนั้นคำว่า “สัญญาอื่น” ย่อมหมายถึงหนังสือสัญญาที่ทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกับหนังสือสัญญาสันติภาพและหนังสือสัญญาสงบศึก จะเป็นหนังสือสัญญาภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่งมิได้เมื่อได้ความว่าหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๒๔ หมายถึงสัญญาหรือความตกลงที่อยู่ภายใต้

บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้น มีลักษณะประการใดบ้าง ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งมีที่มาจากจารีตประเพณีและแนวปฏิบัติของนานาประเทศที่ได้ยึดถือกันมาเป็นเวลาช้านาน จนกระทั่งได้มีการจัดทำประมวล เป็นอนุสัญญาขึ้นมาภายในกรอบของการประชุมสหประชาชาติ ได้แก่ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาระหว่าง รัฐและองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๘๖ อนุสัญญาทั้งสองฉบับซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ได้กำหนดลักษณะของสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศไว้ว่า “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญาทั้งสองฉบับหมายถึง “ความตกลงระหว่างประเทศที่ทำขึ้นเป็นหนังสือระหว่างรัฐต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะทำขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือสองฉบับหรือหลายฉบับผนวกเข้าด้วยกัน และไม่ว่าจะเรียกชื่อ อย่างไร” ความหมายของ “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงครอบคลุมถึงความ ตกลงระหว่างประเทศทุกรูปแบบ เช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง ข้อตกลง หนังสือ แลกเปลี่ยน พิธีสาร กรรมสารทั่วไป กรรมสารสุดท้าย เป็นต้น ดังนั้น คำว่า “หนังสือสัญญา” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ จึงหมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำขึ้น เป็นหนังสือกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผล ผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าความตกลงนั้นจะจัดทำขึ้นในรูปแบบใดและใช้ชื่ออย่างไร และมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “สนธิสัญญา” ดังที่กล่าวแล้ว โดยมีลักษณะ คือ

๑. ทำขึ้นระหว่างรัฐ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่าง องค์การระหว่างประเทศด้วยกันเอง

๒. ความตกลงนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

๓. เป็นความตกลงสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายที่มีเจตนาก่อให้เกิดพันธะผูกพันทางกฎหมาย และ

๔. ความตกลงนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ หนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับสถานะและปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและแจ้งถึงนโยบายรวมทั้งมาตรการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยกองทุนฯ จะนำหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาอนุมัติสิทธิพิเศษในการถอนเงินตามข้อตกลงของกองทุนฯ ซึ่งรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ได้มีหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ และคณะกรรมการบริหารของกองทุนฯ ได้อนุมัติให้สิทธิพิเศษในการถอนเงินแก่ประเทศไทย รวม ๒.๙ พันล้าน SDRs หรือประมาณ ๔ พันล้านเหรียญสหรัฐ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๐ (รวมกับความ ช่วยเหลือจากธนาคารกลางของ

ประเทศต่าง ๆ ธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาเอเชีย ประเทศไทย จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินทั้งสิ้น ๑๖.๗ พันล้านเหรียญสหรัฐ) โดยผ่านแผนการให้ความช่วยเหลือที่มีระยะเวลา ๓๔ เดือน ภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติในการช่วยเหลือทางการเงินที่กองทุนฯ มีให้แก่ประเทศไทยในฐานะรัฐสมาชิก หนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ทำขึ้นในสมัย รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ซึ่งสืบต่อจากรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ยืนยันถึงนโยบายในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศตามที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๑ และรายงานผลการดำเนินการของประเทศไทยที่ได้ปฏิบัติไปหลังจากได้รับอนุมัติวงเงินงวดแรกจากกองทุนฯ และยังกล่าวถึงนโยบายและมาตรการที่จะดำเนินการต่อไป หนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๓ ถึงฉบับที่ ๕ ได้ชี้แจงนโยบายคือการรักษาเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน เนื่องจากค่าเงินบาทที่อ่อนตัวลงอย่างมากจากปัจจัยภายนอกและภายในของประเทศ ปัญหาความอ่อนแอของระบบสถาบันการเงินและการกำกับตรวจสอบของภาครัฐ ปัญหาทางสังคมที่จะติดตามมารวมทั้งนโยบายปฏิรูปกฎหมายที่ล้าสมัยเช่นกฎหมายล้มละลายและการบังคับคดี การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การแก้ไขปัญหาสภาพคล่องและการเพิ่มทุนของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนกำหนดให้การแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายล้มละลายเป็นเกณฑ์ปฏิบัติ (Performance Criteria) ไว้ในหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๕ หนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๖ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ กล่าวถึงการกระตุ้น เศรษฐกิจและบรรเทาผลกระทบทางสังคม โดยใช้มาตรการด้านการคลังเป็นสำคัญ และขอยกเว้นเงื่อนไขเกี่ยวกับกำหนดเวลาการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้มละลายที่เป็นเกณฑ์ปฏิบัติซึ่งมีกำหนดแล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ เนื่องจากยังไม่สามารถดำเนินการให้ลุล่วงได้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาหนังสือแจ้งความจำนงทุกฉบับที่กล่าวมาแล้ว เห็นว่าหนังสือแจ้งความจำนงเหล่านั้นเป็นการชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อเป็นเหตุผลประกอบการขอใช้สิทธิถอนเงินจากกองทุนฯ มีลักษณะเป็นการดำเนินการฝ่ายเดียวของรัฐบาลไทยเพื่อขอใช้สิทธิของตนในฐานะที่เป็นรัฐสมาชิกในการขอใช้ทรัพยากรทั่วไปของกองทุนฯ ตาม “ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ” ข้อ ๕ มาตรา ๓ (บี) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยฝ่ายรัฐบาลไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยลงนามในหนังสือแจ้งความจำนงเพียงฝ่ายเดียวแสดงแผนการที่รัฐบาลไทยจะปฏิบัติ หากปฏิบัติไม่ได้ก็จะไม่บังคับกันตามกฎหมายและกองทุนฯ ไม่ได้มีหนังสือตอบรับสนองตามรูปแบบของความตกลงระหว่างประเทศ อีกทั้งกองทุนฯ ก็ไม่ถือว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นหนังสือขอทำความตกลงที่ทั้งสองฝ่ายต้องการให้เกิดพันธะผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยกองทุนฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์) แจ้งให้ทราบถึงมติของคณะกรรมการบริหารของกองทุน ฯ มติที่ ๖๐๕๖-(๗๙/๓๘) ลงวันที่ ๒ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๗๙ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ซึ่งมีมาประมาณ ๒๐ ปีแล้วว่า “แผนการให้ความช่วยเหลือ (Stand-by Arrangement) ไม่ใช่ข้อตกลงระหว่างประเทศ

ดังนั้นจะต้องหลีกเลี่ยงภาษาที่มีนัยที่จะทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นการผูกพันทางสัญญาในแผนการให้ความช่วยเหลือและในหนังสือแจ้งความจำนง" จึงเป็นการแสดงว่าทั้งรัฐบาลไทยและกองทุนฯ ต่างก็ไม่ถือว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศกับกองทุนฯ นอกจากนี้ แม้ว่ารัฐบาลไทยได้กำหนดจะปฏิบัติการบางอย่างซึ่งเป็นเกณฑ์ปฏิบัติไว้ในหนังสือแจ้งความจำนง ดังเช่นในหนังสือแจ้งความจำนงฉบับที่ ๕ ระบุให้การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้มละลายโดยจะดำเนินการให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบภายในวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ เป็นเกณฑ์ปฏิบัติก็ตาม แต่การที่รัฐบาลยังไม่สามารถดำเนินการตามเกณฑ์ปฏิบัติได้ กองทุนฯ ก็มิได้ถือว่าเป็นการละเมิดพันธะที่มีต่อกองทุนฯ ในฐานะรัฐสมาชิก และไม่ส่งผลให้ได้รับโทษภายใต้ ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศหนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ จึงมิใช่ "หนังสือสัญญา" ในความหมายของความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำขึ้นเป็นหนังสือกับกองทุนฯ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศ เพราะขาดลักษณะของการเป็นความตกลงระหว่างประเทศโดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า หนังสือแจ้งความจำนง ขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศไม่เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ จึงไม่เป็นกรณีที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของ รัฐสภาตามวรรคสอง ของมาตราดังกล่าว

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒ - ๓๕/๒๕๔๒

วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลจังหวัดหล่มสักส่งข้อโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดหล่มสักได้ส่งข้อโต้แย้งของจำเลยซึ่งเป็นผู้ร้อง รวม ๒๔ คำร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคาร พาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ไม่ชอบด้วย กฎหมาย ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ตามคำร้องของผู้ร้องทั้ง ๒๔ คำร้อง ปรากฏว่าธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีแพ่งจำนวน ๒๓ คำร้องและธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีแพ่งจำนวน ๑ คำร้อง ยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดหล่มสักสรุปคำร้องแต่ละคำร้องได้ความว่า

๑) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๗๗/๒๕๔๐ ฟ้องนางกุสุมา อังคณานุจารี ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนองและค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้อง เป็นจำนวนเงิน ๕๖๗,๐๗๔.๑๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๘,๕๔๔.๐๕ บาทและร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ต้นเงิน ๖๗๕ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๙๘/๒๕๔๐ ฟ้องนายดำรงค์ เชื่อมั่น ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้อง เป็นจำนวนเงิน ๑,๑๓๖,๖๐๘.๙๔ บาท พร้อมดอกเบี้ย ในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน

๕๓๗,๔๐๓.๕๘ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๑,๓๔๕ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๓) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๓/๒๕๔๐ ฟ้องนายวิชัย สมรรถศรีบุตร ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัดที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๖๑๐,๗๘๓.๗๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๐๖,๖๓๘.๓๖ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๔) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๗๐๖/๒๕๔๐ ฟ้องนางนพวรรณ ทิพย์กมลวัลย์ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๑,๑๔๐,๖๑๕.๓๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๓๗,๔๐๓.๕๘ บาทและร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๑,๓๔๕ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๕) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๔/๒๕๔๐ ฟ้องนายวรายุทธ์ รัตนอารีกุล ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๖๑๕,๘๓๒.๕๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๑๐,๒๐๐.๑๗ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้ เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๖) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๕/๒๕๔๐ ฟ้องนายวิญา วงศ์ลิขิตปัญญา ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๖๒๔,๔๕๘.๑๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๑๔,๕๘๔ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๗๔๒ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๗) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๘๐/๒๕๔๐ ฟ้องนายประพัทธ์ ชัยเจริญ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๕๔๘,๔๑๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน

๔๕๓,๖๖๕.๔๕ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๘) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๕/๒๕๔๐ ฟ้องนายมานะ ศิริพิริยะกุล ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหาผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๕๖๔,๘๖๑.๗๓ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๘,๗๓๘.๒๘ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๙) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๙๗/๒๕๔๐ ฟ้องนายทรงชัย ลิ้มถวิล ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๕๖๔,๕๘๙.๖๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๕,๒๖๓.๓๐ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๐) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๐/๒๕๔๐ ฟ้องนายสุพล ผุยน้อย ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหาผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๕๔๗,๑๗๗.๕๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๕๓,๖๙๒.๑๕ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่า จะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๑) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๗/๒๕๔๐ ฟ้องนายเวียง วรเชษฐ์ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นจำนวนเงิน ๕๖๔,๑๔๐.๓๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๗,๙๔๘.๑๙ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๒) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๖/๒๕๔๐ ฟ้องนายชุมพล แจ่มจิตรตรง ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๐๖,๒๙๖.๙๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๑๙,๖๒๔.๔๐ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้ เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๓) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๙๖/๒๕๔๐ ฟ้อง นายวิชัย อนันตระ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหาผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๖๔,๕๙๙.๖๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๕,๒๖๓.๓๐ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาทนับแต่ วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๔) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๘๕/๒๕๔๑ ฟ้อง นายวิสุทธิ์ ฤทธิ์รักษา ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหาผิดสัญญา กู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๖๙๙,๑๙๘.๖๙ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๐.๒๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๘,๗๓๘.๒๘ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๑,๒๙๔.๘๐ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๕) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๗๐๑/๒๕๔๐ ฟ้อง นายศิริชัย ชัยชนะวงศ์ ที่ ๑ นางเทพิน ชัยชนะวงศ์ ที่ ๒ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๓ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนองและค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้ ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๖๕,๙๖๕.๕๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๖,๒๐๐.๕๕ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาทนับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๖) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๗๙/๒๕๔๐ ฟ้อง นายธวัชชัย อังคณานุจารี ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ จำเลย ข้อหาผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๖๒๒,๙๗๑.๖๓ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๕๑๔,๓๐๙.๒๔ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๗๔๒ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๗) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๔๓๕/๒๕๔๐ ฟ้องบริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๑ นายประสม ประคุณสุขใจ หรือประคุณศึกษาพันธ์ ที่ ๒ นางรัชนีกร หรือจารุภา ประคุณสุขใจ ที่ ๓ นางลักขณา ประคุณสุขใจ ที่ ๔ นางศิริธร ประคุณสุขใจหรือประคุณศึกษาพันธ์ ที่ ๕ เป็นจำเลย ข้อหาผิดสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี กู้เงินค้ำประกันและ

บังคับจำนอง โดยให้จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ ตามฟ้องแก่โจทก์ เป็นจำนวนเงิน ๒๖,๐๖๕,๑๔๗.๖๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปี ของต้นเงินจำนวน ๒๐,๘๔๒,๔๐๒.๑๗ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้น แก่โจทก์ ในจำนวนหนี้ตามฟ้องนี้ ให้จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ร่วมกับจำเลยที่ ๑ รับผิดชำระหนี้แก่โจทก์ เป็นเงิน ๑๕,๓๕๐,๕๐๔.๑๑ บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปีของต้นเงิน ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๘) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๑/๒๕๔๐ ฟ้องนายวิศาล อนันตระ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๖๒๐,๘๕๓.๑๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๑๕,๒๓๔.๗๖ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๑๙) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๕๙/๒๕๔๐ ฟ้องนายสินชัย ประเสริฐถาวรศิริ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๑๑,๑๔๕.๐๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๒๕,๓๘๑.๒๓ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้ เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒๐) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๗๖/๒๕๔๐ ฟ้องนายบุญเลิศ เสภู่ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๖๗,๓๐๘.๕๕ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๘,๗๓๘.๒๘ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒๑) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๖๗๕/๒๕๔๐ ฟ้องนายไพบูลย์ ลิ้มมณี ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๕๖๗,๓๐๘.๕๕ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตรา ร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๔๖๘,๗๓๘.๒๘ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๖๗๕ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒๒) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๗๐๐/๒๕๔๐ ฟ้องนายสนธยา ไกรรณภูมิ ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย

ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๖๑๒,๘๘๕.๒๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตรา ร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๕๐๔,๘๔๐.๔๔ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๗๔๒ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒๓) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๗๐๙/๒๕๔๐ ฟ้อง นางสุพรรณี จงทวีธรรม ที่ ๑ บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา ผิดสัญญากู้เงิน บังคับจำนอง และค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องเป็นเงินจำนวน ๑,๑๔๐,๖๑๕.๓๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตรา ร้อยละ ๑๕.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๙๓๗,๔๐๓.๕๘ บาท และร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงิน ๑,๓๔๙ บาท นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

๒๔) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๔๒๒/๒๕๔๑ ฟ้อง บริษัทเมาเทนพาร์ค อินเตอร์เนชั่นแนล กอล์ฟ แอนด์ รีสอร์ท จำกัด ที่ ๑ นายประสม ประคุณศึกษาพันธ์ หรือประคุณสุขใจ ที่ ๒ นางรัชนีกร หรือจารุภา ประคุณศึกษาพันธ์ หรือประคุณสุขใจ ที่ ๓ เป็นจำเลย ข้อหา กู้ยืมเงิน กู้เบิกเงินเกินบัญชี บังคับจำนอง ค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้ตามฟ้องแก่โจทก์เป็นจำนวนเงิน ๖,๔๖๖,๓๘๗.๕๕ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๕.๗๕ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๕,๕๒๗,๘๑๘.๑๗ บาท นับถัดจาก วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น

ผู้ร้องทั้ง ๒๔ คำร้อง ยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทุกข้อ โดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ร้องโต้แย้งว่าโจทก์คิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และเกินกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญาไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น การที่โจทก์กล่าวอ้างว่าสามารถคิดดอกเบี้ย ได้เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ไม่ใช่ข้อยกเว้นของกฎหมายที่จะให้โจทก์สามารถคิดดอกเบี้ย ได้เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยซึ่งอาจต่ำกว่าหรือสูงกว่าที่กำหนดไว้นั้น โจทก์จะต้องแจ้งให้ทราบเป็นคราว ๆ การที่โจทก์ไม่แจ้งการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้ผู้ร้องทราบและคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีจึงตกเป็นโมฆะ ดังนั้นผู้ร้องจึงยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีเหตุผลว่าพระ

ราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการคิดอัตราดอกเบี้ยต้องเป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี แต่ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว ในข้อ ๓ (๔) ที่ว่า "... เว้นแต่ในกรณีลูกค้าที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข ธนาคารพาณิชย์จะเรียกดอกเบี้ยและส่วนลดได้ไม่เกินอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์ประกาศ กำหนดสำหรับลูกค้าที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไข" ฉะนั้น ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าว จึงเป็นประกาศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะประกาศเป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวและขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๓๐

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องทั้ง ๒๔ คำร้องแล้วเห็นว่ามีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยอย่างเดียวกันจึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน

ข้อเท็จจริงตามคำร้องเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่าประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีผลใช้บังคับเท่าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินั้น ๆ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สำหรับปัญหาที่ว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าวที่ออกโดยอาศัยอำนาจของพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นประกาศที่ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราช บัญญัติ

ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ เป็นประเด็นที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัย ทั้งนี้ตามคำวินิจฉัย ที่ ๙/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๒ จึงไม่ต้องวินิจฉัยอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓๖/๒๕๔๒

วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานภาพของการเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๔)

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๑๒๕ คน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรได้เข้าชื่อเสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ เพื่อให้ส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๔) หรือไม่ ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่าศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๑ ว่านายเนวิน ชิดชอบ จำเลย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๘ ให้ลงโทษจำคุก ๖ เดือน และปรับ ๕๐,๐๐๐ บาท ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ไม่ชำระ ค่าปรับ จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙, ๓๐ กับให้จำเลยโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์และมติชน เป็นเวลาติดต่อกัน ๗ วัน และขณะนี้นายเนวิน ชิดชอบได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ กรณีดังกล่าวนี้ทำให้เกิดประเด็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายเนวิน ชิดชอบ น่าจะสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔) หรือไม่เนื่องจากในขณะมีคำพิพากษาศาลชั้นต้นอันยังไม่ถึงที่สุดดังกล่าว นายเนวิน ชิดชอบ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเรื่องนี้ยังไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ ที่จะยึดถือเป็นแนวทางบรรทัดฐานในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้และกรณีดังกล่าวนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๗, ๒๕๒๑ และ ๒๕๓๔ ก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งประเด็นสำคัญในเรื่องนี้คือ

๑. โดยที่ถ้อยคำในมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญซึ่งบัญญัติว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก จึงมีปัญหาว่าการที่นายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้รอการลงโทษในคดีหมิ่นประมาทที่กระทำตั้งแต่เมื่อก่อนจะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ยังไม่เป็นที่ยุติ กรณีเช่นนี้บรรทัดฐานของมาตรา ๒๑๖ (๔) เป็นอย่างไร

๒. โดยที่ได้เคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาหลายฉบับได้วางหลักไว้ว่า การรอการลงโทษจำคุกยังไม่ถือว่าเป็นการได้รับโทษจำคุก และนายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุกเช่นกัน กรณีเช่นนี้บรรทัดฐานตามมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญจะเป็นอย่างไร

๓. การที่นายเนวิน ชิดชอบ ถูกฟ้องคดีหมิ่นประมาท ในเหตุที่มีการกระทำเกิดขึ้นก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้บังคับ และก่อนที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โดยศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษ ซึ่งน้อยกว่ากำหนดโทษที่เป็นลักษณะต้องห้ามการเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๐๖ ของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ กรณีเช่นนี้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจะเป็นอย่างไร

จากกรณีดังกล่าว จึงมีปัญหาที่สมควรได้รับคำวินิจฉัยจากศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๖ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๙๖ ว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายเนวิน ชิดชอบ ต้อง สิ้นสุดลงตามมาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ผู้ถูกร้อง (นายเนวิน ชิดชอบ) ยื่นคำชี้แจงสรุปได้ความว่า

๑. ผู้ถูกร้องเข้าใจว่ามาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติถึงการสิ้นสุดการเป็นรัฐมนตรีได้ด้วยเหตุผลหลายเหตุอันที่จะถือว่ารัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งไว้แตกต่างกัน จึงไม่อาจนำความ มุ่งหมายที่บัญญัติไว้ในเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีเหตุหนึ่งไปใช้ปะปนกับเหตุอื่นได้ ดังนั้นการนำเรื่องการตรวจสอบในทางการเมืองมาใช้ปะปนกับหลักกฎหมายในทางอาญาจะส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายที่เป็นอยู่ให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ เมื่อมาตรา ๒๑๖ (๔) เป็นการบัญญัติถึงคำพิพากษาของศาล ก็ย่อมต้องให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

๒. การฟ้องผู้ถูกร้องในข้อหาหมิ่นประมาท (ซึ่งมีนายการุณ ใสงาม เป็นโจทก์ และผู้ถูกร้องเป็นจำเลย) นั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้งปี ๒๕๓๘ ก่อนที่ จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และคดีนี้ มีเพียงคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดียังไม่ถึงที่สุด โดยยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งได้รับความคุ้มครองจากมาตรา ๓๓ ของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติว่า ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ กรณีดังกล่าว จึงยังไม่เป็นที่ยุติว่าผู้ถูกร้องกระทำความผิดจึงยังไม่อาจนำมาตรา ๒๑๖ (๔) มาใช้บังคับในขณะนี้ได้

๓. คดีของผู้ถูกร้องศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาให้รอการลงโทษ ตามมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีข้อความสำคัญบัญญัติไว้ว่า “.....ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้น กลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด.....” และผลของการรอการลงโทษนั้น มาตรา ๕๘ แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “.....แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้ กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้นแล้วแต่กรณี” ฉะนั้นเมื่อศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้รอการลงโทษจึงอยู่ในบังคับของบทบัญญัติดังกล่าวที่กำหนดไว้ว่ายังไม่มีการลงโทษจำคุก ซึ่งตามหลักกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้วางบรรทัดฐานตรงกันมาโดยตลอดว่าโทษจำคุก

หมายถึงการถูกจำคุกจริง ส่วนการรอการลงโทษยังไม่ ถือว่าเป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุกและผู้ที่ถูกรอการลงโทษจะไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเดียวกับ ผู้ที่ถูกจำคุกจริง รวมทั้งยังคงมีสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

๔. บทบัญญัติมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญน่าจะมุ่งหมายถึงการกระทำความผิดในระหว่างเป็นรัฐมนตรีแล้ว อันเป็นการสอดคล้องกับหลักความสมเหตุสมผลของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เพราะลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีซึ่งเป็นเรื่องก่อนการเป็นรัฐมนตรีได้มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะอยู่แล้วในมาตรา ๒๐๖ โดยไม่รวมถึงกรณีมาตรา ๒๑๖ (๔)

๕. การฟ้องผู้ถูกร้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะใช้บังคับ จึงน่าจะได้รับความคุ้มครองตามหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังให้เป็นโทษแก่ผู้กระทำที่ไม่อาจทราบ ล่วงหน้ามาก่อน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาข้อเท็จจริงจากเอกสารคำร้องของผู้ร้อง (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๒๕ คน) ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมา เอกสารคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง (นายเนวิน ชิดชอบ) แล้วมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. การที่นายเนวิน ชิดชอบ ถูกฟ้องในข้อหาหมิ่นประมาท และเหตุแห่งการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องเกิดขึ้นก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ ใช้บังคับ และก่อนที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาในขณะที่นายเนวิน ชิดชอบ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔) มาใช้บังคับได้หรือไม่พิเคราะห์แล้ว มาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง เมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก ซึ่งย่อมหมายถึงว่า ขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่นั้นมีคำพิพากษาให้จำคุก แสดงว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้คำนึงถึงว่าเหตุแห่งการกระทำความผิดที่ถูกลงโทษจะเกิดขึ้นก่อนหรือขณะเป็นรัฐมนตรี และศาลมีคำพิพากษาในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น แม้ว่านายเนวิน ชิดชอบ จะได้กระทำความผิด ก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ตาม ก็ต้องอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๑๖ ด้วย

๒. ปัญหาว่า นายเนวิน ชิดชอบ อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ คดียังไม่ถึงที่สุด จะอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔) หรือไม่ตามรัฐธรรมนูญ การสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลต่าง ๆ เพราะถูกศาลพิพากษาให้จำคุกนั้น รัฐธรรมนูญได้แบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มแรก รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” หรือ “ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” ซึ่งได้แก่ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร ของสมาชิกวุฒิสภา และการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๘ (๑๒) มาตรา ๑๓๓ (๑๐) และมาตรา ๑๔๑ (๔)

กลุ่มที่สอง รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ได้แก่การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา รัฐมนตรี ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๕๒ (๔) มาตรา ๒๑๕ มาตรา ๒๑๖ (๔) มาตรา ๒๖๐ (๓) และมาตรา ๒๙๘ วรรคสาม

เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลต่าง ๆ ไว้เป็นสองกลุ่มเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนาให้บุคคลต่าง ๆ สิ้นสุดสมาชิกภาพหรือพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญไม่เหมือนกันคือให้บุคคลในกลุ่มแรกสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระในกรณีถูกศาลพิพากษาให้จำคุกนั้นจะต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดเป็นคำพิพากษาที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้อีก ส่วนในกลุ่มที่สอง ใช้คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้ จำคุก” โดยไม่มีคำว่า “ถึงที่สุด” แสดงว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้บุคคลในกลุ่มที่สอง เป็นบุคคลที่มีสถานะอันสูงและมีหน้าที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดในเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลเหล่านี้แตกต่างไปจากบุคคลในกลุ่มแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ถูกศาลพิพากษาให้รับโทษถึงจำคุก ก็ไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเหมือนบุคคลในกลุ่มแรก

ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ใดเป็นรัฐมนตรีซึ่งเป็นบุคคลในกลุ่มที่สอง ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลงทันทีเมื่อถูกศาลพิพากษาให้รับโทษจำคุกโดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน

๓. ปัญหาว่า ศาลจังหวัดบุรีรัมย์พิพากษาลงโทษให้จำคุกนายเนวิน ชิดชอบ ๖ เดือน แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี จะถือว่านายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๔) หรือไม่

ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติเกี่ยวกับโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ในมาตรา ๑๘ ว่า“โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑)ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะ แห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา...” จะเห็นได้ว่าในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกแต่ให้รอการลงโทษไว้นั้นมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้ปล่อยตัวจำเลยไป จำเลยไม่ต้องถูกจำคุกการจำคุกตามคำพิพากษาคือการนำตัวจำเลยไปควบคุมไว้ในเรือนจำ เพราะมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๗๓ และมาตรา ๑๘๕ วรรค ๒ เมื่อผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือประหารชีวิต หรือจะต้องจำคุกแทนค่าปรับ

ให้ศาลออกหมายจำคุกผู้นั้นไว้” ซึ่งหมายความว่าการที่บุคคลใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกบุคคลนั้นต้องถูกจำคุกจริงศาลจึงต้องออกหมายจำคุก ดังนั้นจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุกแต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษได้รับการปล่อยตัวในคดีนั้นทันที จึงต้องถือว่าการรอการลงโทษนั้น จำเลยมิได้ถูกจำคุกนอกจากนั้นมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า “ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสียคงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้” และมาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษและศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลังหรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลังแล้วแต่กรณี” และวรรคสองบัญญัติว่า “แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้นแล้วแต่กรณี”

บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุกนั้นมี สามประเภทคือ

๑. จำเลยถูกคุมขังไว้ในเรือนจำด้วยหมายจำคุกของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔

๒. จำเลยถูกปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสกลับตัวเพราะศาลรอการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และมาตรา ๕๘ หรือ

๓. จำเลยไม่ถูกควบคุมตัวเพราะศาลยกโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ พิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวข้างต้นนั้นจะเห็นว่าผู้กระทำผิด ซึ่งมีโทษจำคุกถ้ามีเหตุปรานีศาลจะให้รอการลงโทษก็ได้ ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์นั้นแม้จะระบุว่าให้ลงโทษจำคุก ๖ เดือนแต่คำพิพากษายังได้กล่าวต่อไปถึงเหตุอันควรปรานีศาลจึงให้รอการลงโทษไว้ แสดงว่าศาลเพียงกำหนดโทษโดยยังไม่ต้องให้รับโทษ กรณีจึงแตกต่างจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔) ที่ใช้คำว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าถูกศาลพิพากษาให้จำคุกโดยไม่มีเงื่อนไขหรือเหตุอันควรปรานีอื่น ดังเช่นคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์ตามคำร้อง โดยเฉพาะในตอนท้ายของคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์กล่าวว่า “ในส่วนที่โจทก์ขอให้นับโทษคดีนี้ต่อจากโทษในคดีอื่นด้วยนั้น เมื่อคดีนี้ศาลรอการลงโทษแก่จำเลย คำขอดังกล่าวจึงให้ยก” ย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าศาลไม่ได้ลงโทษจำคุกจึงนับโทษต่อให้ไม่ได้

นอกจากนี้ ถ้าจะเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๖ (๕) ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา ๒๐๖ รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้.....(๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท.....”

ตามบทบัญญัติของมาตรา ๒๐๖ (๕) นั้นหมายถึงมีคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จึงแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้ แสดงให้เห็นอีกกรณีหนึ่งว่าโทษนั้น ต้องเป็นโทษจำคุกมีการจำคุกจริงจึงจะนับวันพ้นโทษได้ โดยที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔) ใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกันว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุก จึงเห็นว่าคุณสมบัติในเรื่องการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ยังกำหนดว่าต้องมีการจำคุกจริง แต่เหตุใดจะแปลว่าการจะให้พ้นจากการดำรงตำแหน่งจะให้พิจารณาแต่เพียงว่ามีคำว่าจำคุก ก็ต้องพ้นตำแหน่งแล้ว น่าจะไม่เป็นธรรมสำหรับผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง แม้ต้องการให้มีการตรวจสอบอย่างเข้มงวดก็ตาม แต่ก็ควรที่จะต้องให้ถึงขั้นต้องได้รับโทษจำคุก มิใช่ว่าคำพิพากษาให้รอการลงโทษซึ่งเป็นเงื่อนไขของโทษจำคุก ก็มีความหมายอย่างเดียวกันดังนั้น การรอการลงโทษจึงมิใช่เป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุก เมื่อนายเนวิน ชิดชอบ ถูกศาลจังหวัดบุรีรัมย์พิพากษาลงโทษจำคุก ๖ เดือน แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๑ ปี เช่นนี้ จึงถือไม่ได้ว่านายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตามความหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๖ (๔)

โดยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๔)

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓๗/๒๕๔๒

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญเพื่อ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๑ คน ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๒(๒) ของรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๐ แล้วตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นพิจารณา จากนั้นได้ให้ความเห็นชอบในวาระที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๑ แล้วส่งให้วุฒิสภาโดยวุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๑ และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นพิจารณา วุฒิสภาพิจารณาวาระที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๔๑โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาและมีมติให้ตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกัน ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๒ สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับร่างฯ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาและเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๒ วุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับร่างฯ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณา จึงเป็นการที่สภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างฯ ดังกล่าวตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๕ (๓) บัญญัติไว้ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๓ นั้น ปรากฏว่าวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่วุฒิสภาเห็นชอบด้วยกับร่างฯ ที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณา สมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๑ คน เห็นว่าร่างฯ ดังกล่าวมีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ กล่าวคือความในมาตรา ๓๙ วรรคสองที่ว่า “กิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน” ข้อความดังกล่าวจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๘๖ เนื่องจากการบัญญัติยกเว้นให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายแรงงานต่าง ๆ โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ซึ่งเป็นกฎหมายที่รัฐใช้บังคับกับประชาชนเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับคุ้มครองพนักงานและลูกจ้างทั่วไป จึงเป็นการทำลายหลักประกันของพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานและการยกเว้นให้สำนักงานไม่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เป็นการขัดแย้งกับเสรีภาพ

ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๒ (๒) เสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา ประธานวุฒิสภาจึงส่งความเห็นนั้นมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงความเห็นเป็นหนังสือ

คณะรัฐมนตรีมีความเห็นสรุปได้ว่าตามมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามิได้มีฐานะเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานเอกชน แต่เนื่องจากมาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจหน้าที่พิเศษตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ การกำกับดูแลกิจการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา อันหมายถึงการกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือนและค่าตอบแทน การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษ การจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์อื่นของพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาอยู่ในอำนาจของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อดำเนินการเรื่องดังกล่าวได้ ซึ่งเชื่อว่าจะไม่ต่ำกว่ามาตรฐานของข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการและเมื่อเป็นหน่วยงานของรัฐจึงไม่อาจเปรียบเทียบกับหน่วยงานของเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจได้ การไม่นำกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมาใช้บังคับไม่ใช่เป็นการเลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ นอกจากนั้นก็ไม่มีข้อความที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ ฯลฯ อันจะเป็นการขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ ส่วนกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๘๖ นั้น เห็นว่าเป็นคนละกรณีกันเพราะมาตรา ๘๖ มิใช่เรื่องสิทธิเสรีภาพแต่เป็นบทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินเท่านั้น ทั้งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้กำหนดหลักประกันไว้ในมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๔ แล้ว ดังนั้นมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... จึงไม่มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๘๖

ผู้ร้อง (นายวิชัย โถสุวรรณจินดา) มีความเห็นเพิ่มเติมสรุปได้ว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... มาตรา ๓๙ วรรคสอง กำหนดให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน โดยไม่ได้ระบุว่าอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยพนักงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์หรือไม่ เพียงแค่กำหนดในมาตรา ๔๑ ว่าผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลในการกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง และการอุทธรณ์การลงโทษ สำหรับเลขาธิการรองเลขาธิการและพนักงานของสำนักงาน รวมทั้งวิธีการและเงื่อนไขในการจ้างลูกจ้างของสำนักงานและกำหนดในมาตรา ๔๔ ให้เลขาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลงานทั่วไปของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของ

รัฐสภา และมีอำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานฯ ซึ่งเห็นได้ว่าการวางระเบียบและประกาศดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของทางราชการหรือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งไม่มีตัวแทนฝ่ายพนักงานและลูกจ้างเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดจึงเป็นเรื่องที่ขัดต่อสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๘๖ การกำหนดให้หน่วยงานตามรัฐธรรมนูญเองอยู่นอกบังคับของกฎหมายแรงงานอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการทำงาน จึงเท่ากับเป็นการไม่ยอมรับในสิทธิต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะสถานะของบุคคล

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้องประกอบความเห็นของผู้เกี่ยวข้องและความเห็นเพิ่มเติมของผู้ร้องแล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่ามาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... มีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๘๖ หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเพียงพอที่จะวินิจฉัยความเห็นตามประเด็นดังกล่าวได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องหาพยานหลักฐานอื่นใดอีก และได้พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และวรรคสามบัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ .... สถานะของบุคคล.... หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” เมื่อพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนแล้ว กฎหมายดังกล่าวมีหลักการคล้ายคลึงกันโดยใช้บังคับแก่ลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งไม่ใช้บังคับแก่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ในส่วนของคำนิยามว่า “ลูกจ้าง” ก็มีความหมายในทำนองเดียวกันว่าหมายถึงบุคคลซึ่งทำงานให้นายจ้างโดยได้รับค่าจ้าง ส่วนคำนิยามว่า “ค่าจ้าง” หมายความว่าเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นค่าตอบแทนในการทำงาน ข้อเท็จจริงตามร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... ให้สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล (มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง) พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานฯ ได้รับอัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นตามที่ระเบียบหรือประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลกำหนด (มาตรา ๔๑ (๒)) สำนักงานฯ ต้องเสนองบประมาณรายจ่ายต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของสำนักงานฯ ไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (มาตรา ๔๘) นอกจากนี้พนักงานและลูกจ้างยังมีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการหรือการสงเคราะห์อื่น (มาตรา ๔๑ (๖)) ตามนัยที่กล่าวแม้พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานฯ ไม่มีฐานะเป็นลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมและกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนแต่ยังคงมีหลักประกันตามที่กำหนดในร่างฯ โดยได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในฐานะที่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ และการที่ไม่นำกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานมาใช้บังคับจะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามที่มาตรา ๓๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

หรือไม่นั้น เห็นว่าเมื่อพิจารณาความในมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญประกอบแล้ว ความในมาตรา ดังกล่าวเป็นหลักคุ้มครองความเสมอภาคทางกฎหมายที่ห้ามมิให้มีการปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลที่มีสถานะเดียวกันโดยไม่มีเหตุอันควร เมื่อสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีลักษณะพิเศษเฉพาะในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ มิใช่ส่วนราชการ มิใช่รัฐวิสาหกิจ และมิได้เป็นหน่วยงานเอกชนอันจะต้องอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานแล้วการปฏิบัติต่อกิจการของสำนักงานฯ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานจึงเป็นการสมเหตุสมผลเหมาะกับสถานะของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานฯ จึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ วรรคสามบัญญัติไว้ ดังนั้นข้อความในมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่าง ฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐

รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์การเอกชนหรือหมู่คณะอื่น” การที่ความในมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างฯ ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์จะเป็นการขัดต่อเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ไม่ใช้บังคับแก่ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และโดยที่สำนักงานฯ เป็นหน่วยงานของรัฐ พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานฯ มิได้มีฐานะเป็น “ลูกจ้าง” ตามนัยแห่งกฎหมายดังกล่าว อย่างไรก็ดีการที่สำนักงานฯ ไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์แต่ในฐานะที่เป็นพนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐก็มิได้มีบทบัญญัติห้ามการรวมกลุ่มกันดังกรณีที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐสามารถดำเนินการได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย นอกจากนี้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๔ รับรองว่าพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวมิได้มีเฉพาะที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์เท่านั้น พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานฯ จึงมีเสรีภาพในการรวมกันตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕ บัญญัติไว้เช่นกัน ข้อความในมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๕

รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมรวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม” บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่เป็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพแต่อยู่ในหมวดที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ซึ่งมีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องชี้แจงต่อรัฐสภาให้ชัดแจ้งว่าจะดำเนินการใดเพื่อบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ข้อความในมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างฯ มิได้เป็นบทจำกัดอำนาจของรัฐในการที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๘๖

โดยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าข้อความในมาตรา ๓๙ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. .... ไม่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๘๖

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓๘-๔๐/๒๕๔๒

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลจังหวัดสุพรรณบุรีส่งข้อโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลจังหวัดสุพรรณบุรีส่งข้อโต้แย้งของจำเลยซึ่งเป็นผู้ร้องรวมสามคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกำหนดดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของโจทก์ ภายใต้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลยซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับแก่คดีเป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๖ หรือไม่

ตามคำร้องของผู้ร้องทั้งสามคำร้อง ปรากฏว่า ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ในคดีแพ่ง ๒ คดี และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรีในคดีแพ่ง ๑ คดี สรุปคำร้องแต่ละคำร้องได้ความว่า

๑) ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำที่ ๒๖๑๕๑/๒๕๔๑ ฟ้อง นายสมชาย ชัยศรีชวาลา เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ข้อหาบัญชีเดินสะพัด กู้ยืม ตั๋วเงิน บังคับจำนอง โดยให้จำเลยชำระเงิน ๓๔๓,๐๖๕,๖๑๕ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี จากต้นเงิน ๑๔,๕๔๕,๗๘๗.๕๔ บาท จากต้นเงิน ๑๘๕,๕๐๐,๐๐๐ บาท และจากต้นเงิน ๑๗,๖๕๔,๐๖๓.๕๕ บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ โดยเฉพาะประเด็นที่จำเลยโต้แย้งว่า ตามหนังสือสัญญากู้และตั๋วสัญญาใช้เงิน จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราร้อยละ ๑๕.๒๕ ต่อปี หากจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ จำเลยในฐานะผู้กู้และผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินก็ต้องรับผิดที่จะชำระดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ในอัตราดังกล่าว จำเลยเห็นว่าการที่โจทก์ฟ้องบังคับให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี นั้นขัดต่อกฎหมายเพราะโจทก์เรียกร้องดอกเบี้ยเกินกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญา ฟ้องของโจทก์เกี่ยวกับดอกเบี้ยจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๒) ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำที่ ๒๗๑๗๓/๒๕๔๑ ฟ้องบริษัทพินิจสมบัติ จำกัด ที่ ๑, นายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ ที่ ๒, ร้อยเอกหม่อมราชวงศ์ดำรงเดช ดิศกุล ที่ ๓, นายพงศ์พินิจ อินทรทูต ที่ ๔, หม่อมหลวงรองฤทธิ์ ปราโมช ที่ ๕ เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ข้อหาผิดสัญญา ตั๋วสัญญาใช้เงิน ค้ำประกัน ค่าเสียหาย โดยให้จำเลยที่ ๑ - ๕ ร่วมกันหรือ

แทนกันชำระเงินจำนวน ๓๙,๓๓๓,๔๔๕.๘๙ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๒๓,๑๐๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระให้โจทก์เสร็จสิ้น

จำเลยทั้งห้า ให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ โดยเฉพาะจำเลยที่ ๑ - ๔ ซึ่งเป็นผู้ร้องให้การโต้แย้งว่า ตามตั๋วสัญญาใช้เงินเลขที่ ๑/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๘ จำเลยที่ ๑ ยอมชำระดอกเบี้ยให้โจทก์อัตราร้อยละ ๑๓.๗๕ ต่อปี ฉะนั้น หากจำเลยที่ ๑ ผิดนัด ไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ จำเลยที่ ๑ ในฐานะผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินก็ต้องรับผิดที่ต้องชำระเงินให้โจทก์ในอัตราดังกล่าว การที่โจทก์ฟ้องบังคับให้จำเลยชำระดอกเบี้ยให้โจทก์ในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี จึงขัดต่อกฎหมายเพราะโจทก์เรียกร้องดอกเบี้ยจากจำเลยเกินกว่าที่กำหนดไว้ในตั๋วสัญญาใช้เงิน ฟ้องโจทก์เกี่ยวกับดอกเบี้ยจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเห็นว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลยที่ ๑ - ๔ ซึ่งศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดี เป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๓) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำที่ ๑๘๗๒/๒๕๔๑ ฟ้องนายแดง สว่างศรี เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อหากู้เบิกเงินเกินบัญชี บังคับจำนอง โดยให้จำเลยชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชีจากต้นเงิน ๑,๑๑๗,๕๑๔.๒๐ บาท และดอกเบี้ยถึงวันฟ้องอีก ๑๘,๐๗๙.๕๙ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๑๓๕,๕๙๓.๗๙ บาท และให้จำเลยชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์ในอัตราร้อยละ ๒๐.๒๕ ต่อปีของต้นเงิน ๑,๑๑๗,๕๑๔.๒๐ บาท นับแต่วันฟ้องไปจนกว่าจะชำระหนี้ เสร็จสิ้น

จำเลยให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ โดยเฉพาะประเด็นการคิดดอกเบี้ยซึ่งโจทก์ เรียกดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดในอัตราร้อยละ ๒๐.๒๕ ต่อปีเกินกว่าที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งจำเลยเห็นว่าโจทก์ไม่มีอำนาจคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินฯ บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี แต่โจทก์กลับประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยเอง ดังนั้นประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยจึงนำมาใช้บังคับไม่ได้และขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยตาม ๑) ๒) และ ๓) จึงยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของโจทก์ภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อเรียกเก็บดอกเบี้ยอัตราสูงสุดจากจำเลยซึ่งศาลยุติธรรมจะนำมาใช้บังคับแก่คดีนั้น เป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ ผู้ร้องทั้งสามคำร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้และศาลจังหวัดสุพรรณบุรี รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และขอให้ส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องทั้งสามคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องทั้งสามคำร้องแล้วเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารพาณิชย์ที่ออกโดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้

ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ซึ่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับนี้ เป็นประกาศที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะทำสัญญาตามคำร้องทั้งสามคำร้อง ต้องด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา ๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นตามคำร้องทั้งสามคำร้องที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินั้น ๆ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ และประกาศธนาคารพาณิชย์ตามคำร้องทั้งสามนี้เทียบเคียงได้กับประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมิใช่ประกาศของทางราชการและไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้ จึงไม่ต้องวินิจฉัยอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๑/๒๕๔๒

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลย (บริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลย (บริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การคิดดอกเบี้ยของโจทก์โดยอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดได้เองนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๖ มาตรา ๕๗ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำที่ ย. ๕๘๐๕/๒๕๔๑ ฟ้อง บริษัท วิสต้า แลนด์ จำกัด ที่ ๑ นายธาตรี บุญดีเจริญ ที่ ๒ เป็นจำเลย ข้อหา กู้ยืม จำนอง ค้ำประกัน โดยให้จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันชำระหนี้เงินกู้เป็นเงิน ๒๖๒,๙๖๘,๖๖๔.๗๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๙ ต่อปี จากต้นเงิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท (แต่ปรากฏตามคำขอท้ายฟ้อง ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทนับแต่วันฟ้องจนกว่าชำระเสร็จแก่โจทก์)

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ โดยเฉพาะจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ร้อง ยื่นคำให้การและคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การว่า ตามสัญญากู้เงินระบุให้โจทก์คิดดอกเบี้ยตามประกาศที่โจทก์กำหนดเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยซึ่งมีอัตราเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี และอัตราสูงสุด ร้อยละ ๑๙ ต่อปี โดยขณะทำสัญญาโจทก์กำหนดดอกเบี้ยไว้ในอัตราร้อยละ ๑๒.๒๕ ต่อปี ซึ่งโจทก์อ้างประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศโจทก์ที่กำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เอง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้โจทก์ประกาศอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี หรือประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่เรียกเก็บจากลูกค้าหรือประชาชนโดยทั่วไปถือว่าเป็นการขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายเพราะพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บได้ มิได้ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยได้เอง ดังนั้นประกาศดังกล่าวจึงถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยหรือประกาศของโจทก์เป็นประกาศที่ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่เป็นลูกค้าจะต้องปฏิบัติตามประชาชนซึ่งเป็นลูกค้ามีสิทธิได้รับความคุ้มครองในฐานะเป็นผู้บริโภคตามกฎหมาย ตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์หรือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ฯ จะต้องมีองค์กรซึ่งเป็นตัวแทนของผู้บริโภคให้ความเห็นชอบจึง

จะชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แต่ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยหรือประกาศของโจทก์ในเรื่องอัตราดอกเบี้ยไม่มีการดำเนินการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ไม่สามารถนำประกาศดังกล่าวของโจทก์มาคิดอัตราดอกเบี้ยกับผู้ร้องได้และประกาศอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะ

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งกรุงเทพใต้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การคิดดอกเบี้ยของโจทก์โดยอาศัยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกข้อกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดได้เองนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๖ และมาตรา ๕๗ โดยมีเหตุผลว่า

๑) ธนาคารพาณิชย์เป็นนิติบุคคลที่ทำการค้าโดยได้ผลประโยชน์ตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ยที่เกิดจากการปล่อยกู้ให้กับบุคคลหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้บริโภคตามกฎหมายย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การประกาศอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์หรือของโจทก์จะต้องมีองค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบในการตรากฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ และให้ความเห็นชอบในการกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค แต่ประกาศธนาคารพาณิชย์ฯ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่นำมาใช้บังคับกับบุคคลหรือประชาชนทั่วไป ไม่มีองค์กรอิสระที่มีตัวแทนผู้บริโภคให้ความเห็นชอบ จึงเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๗ อีกทั้งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มิได้บัญญัติให้ธนาคารพาณิชย์ประกาศอัตราดอกเบี้ยได้เอง ดังนั้น ผู้ร้องจึงเห็นว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นประกาศที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

๒) การคิดอัตราดอกเบี้ยต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ และมาตรา ๖๕๔ บัญญัติมิให้เรียกดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี นอกจากนั้นพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพุทธศักราช ๒๔๗๕ บัญญัติความผิดสำหรับผู้ที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราและไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ มีสิทธิกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้เอง ดังนั้น ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ก็ไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับคดีได้

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีประเด็นตามคำร้องที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ที่ออกโดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ซึ่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับนี้เป็นประกาศที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะทำสัญญาตามคำร้อง ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติ ในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลดลง วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินั้น ๆ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ส่วนประกาศธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ฉบับดังกล่าวนี้เทียบเคียงได้กับประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมิใช่ประกาศของทางราชการ และไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้ จึงไม่ต้องวินิจฉัยอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๒-๔๓/๒๕๔๒

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลจังหวัดสีคิ้วส่งความเห็นของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสีคิ้วส่งความเห็นตามคำร้องของจำเลย ซึ่งเป็นผู้ร้องรวมสองคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยรวม ๒ ฉบับ ประกาศบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ตามคำร้องของผู้ร้องทั้งสองคำร้อง ปรากฏว่า บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ต่างเป็นโจทก์ในคดีแพ่งยื่นฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัด สีคิ้ว สรุปคำร้องแต่ละคำร้องได้ความว่า

๑) บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำ ที่ ๘๐/๒๕๔๑ ฟ้อง นายสุชาติ อำนวยมงคลพร ที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ร้อง นางภัควดี ทองสอาด ที่ ๒ นางสาวเนรัญชลา อุททัง ที่ ๓ เป็นจำเลย ข้อหา ตั๋วสัญญาใช้เงิน จำนอง โดยให้จำเลยทั้งสามร่วมกันและหรือแทนกันชำระหนี้แก่โจทก์ จำนวน ๓,๔๕๓,๑๕๑.๘๐ บาท พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๔ ต่อปี ของต้นเงิน จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้ให้แก่โจทก์เสร็จสิ้น

๒) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ในคดีหมายเลขดำที่ ๙๘๘/๒๕๔๐ ฟ้อง นายสุชาติ อำนวยมงคลพร เป็นจำเลยซึ่งเป็นผู้ร้อง ข้อหา สัญญาเบิกเงินเกินบัญชี จำนองโดยให้จำเลยชำระเงินจำนวน ๑๗,๓๖๓,๗๗๙.๐๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ ๑๙.๒๕ ต่อปี จาก ต้นเงิน ๑๖,๘๓๔,๑๙๓.๘๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

ผู้ร้องทั้งสองคำร้อง ซึ่งเป็นจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ โดยเฉพาะประเด็นการคิดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดนั้น จำเลยเห็นว่าการที่โจทก์คิดดอกเบี้ยเกินอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยอาศัยประกาศบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) อาจเรียกจากลูกค้าได้ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ภายใต้ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ โดยอาศัยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของ

สถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ย่อมเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายและขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ทั้งนี้เพราะ (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน…..” (๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” (๓) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “บุคคลใด (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้……บุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต้องระวางโทษ……” จากบทบัญญัติตาม (๑) (๒) และ (๓) บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน จำเลยหรือประชาชนทั่ว ๆ ไป ต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมาย โจทก์หรือสถาบันการเงินต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน จำเลยหรือบุคคลทั่วๆ ไปนั้นเป็นบุคคลโดยธรรมชาติ โจทก์หรือสถาบันการเงินหาใช่เป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือเป็นบุคคลที่แท้จริงแต่ประการใดไม่ โดยหลักแห่งธรรมชาติหรือเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โจทก์หรือสถาบันการเงินย่อมไม่อาจมีสิทธิเหนือบุคคลโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริงได้ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมจะกระทำมิได้ ดังนี้ กฎหมายใดก็ดี ประกาศโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายใดก็ดีที่ทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกันแล้ว ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ จำเลยทั้งสองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดสีคิ้วรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องทั้งสองคำร้องแล้วเห็นว่า มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยอย่างเดียวกันจึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

ประเด็นที่ ๑ ตามคำร้อง ๑) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) อาจเรียกจากลูกค้าได้ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ และตามคำร้อง ๒) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ขัดต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ในประเด็นที่ ๑ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัท เงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสูงสุดที่บริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) อาจเรียกจากลูกค้าได้ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัย ที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒ ว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับดังกล่าวข้างต้น เป็นประกาศที่ออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยอาศัยอำนาจของพระราช บัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ (๑) (๒) แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ส่วนประกาศบริษัทเงินทุน ธนชาติ จำกัด (มหาชน) เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้กู้ยืมหรือส่วนลดที่บริษัทจะเรียกเก็บได้ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๕ นั้นเทียบเคียงได้กับประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ สินเอเซีย จำกัด (มหาชน) ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วข้างต้น

สำหรับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติ ในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น ประกาศฉบับนี้เทียบเคียงได้กับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ ที่วินิจฉัยว่าประกาศดังกล่าวออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และมีผลใช้บังคับได้เท่าที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินั้นๆ แต่มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ในประเด็นที่ ๒ ที่ผู้ร้องทั้งสองคำร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้นในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ตามนัยคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒

ดังนั้น ในประเด็นที่ ๑ และ ๒ นี้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่ต้องวินิจฉัยอีก

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงให้ยกคำร้อง

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๔/๒๕๔๒

วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ศาลแขวงนครสวรรค์ส่งความเห็นของคู่ความซึ่งโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลแขวงนครสวรรค์ส่งข้อโต้แย้งของนายสมเกียรติ คงทิม ผู้คัดค้านในคดีแพ่ง หมายเลขดำที่ ๑๓/๒๕๔๒ ระหว่างนางบังอร สกลวิทยานนท์ ผู้ร้อง นายสมเกียรติ คงทิม ผู้คัดค้าน เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๑๐ (๔) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘

ข้อเท็จจริงตามเอกสารที่ศาลแขวงนครสวรรค์ส่งมาได้ความว่า นางบังอร สกลวิทยานนท์ ในฐานะส่วนตัวและฐานะประธานกรรมการสุขาภิบาลช่องแค อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลแขวงนครสวรรค์ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ เพื่อขอให้ศาล มีคำสั่งให้นายสมเกียรติ คงทิม พ้นจากตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาลช่องแค เนื่องจากนายสมเกียรติได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการสุขาภิบาลช่องแค เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ต่อมาวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๒ นายสมเกียรติ ได้อุปสมบทเป็นภิกษุในพระพุทธศาสนาที่วัดพุช้างล้วง ตำบลห้วยหอม อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นเหตุให้พ้นจากตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาล ตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๑๐ (๔) แต่นายสมเกียรติยังคงปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีอำนาจทำให้เกิดความเสียหาย นางบังอรจึงยื่นคำร้องต่อศาลแขวงนครสวรรค์เพื่อให้มีคำสั่งให้นายสมเกียรติพ้นจากตำแหน่ง ตามมาตรา ๑๐ วรรคสองของพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ บัญญัติไว้ ศาลแขวงนครสวรรค์รับคำร้องและนัดไต่สวนคำร้องในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๒ ในวันนัดไต่สวนนายสมเกียรติผู้คัดค้านได้ยื่นคำคัดค้านต่อศาลแขวงนครสวรรค์ความว่า การที่ตนอุปสมบทก็เพื่อแก้บนในการที่ได้บนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขอให้บิดาซึ่งถูกคนร้ายลอบยิงบาดเจ็บสาหัสได้รอดชีวิต เมื่อบิดารอดชีวิตจึงได้อุปสมบทเป็นระยะเวลาสั้น ๆ (๗ วัน) การอ้างว่าการอุปสมบทของผู้คัดค้านทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาลช่องแคตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๑๐ (๔) เป็นการกล่าวอ้างที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะการพ้นจากตำแหน่งตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องเป็นการลาอุปสมบทเป็นเวลานานจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ทำให้กิจการของสุขาภิบาลเกิดความเสียหาย และหลังจากลาสิกขาแล้ว ผู้คัดค้านยังเข้าร่วมประชุมกับกรรมการสุขาภิบาลโดยผู้ร้องและกรรมการสุขาภิบาลไม่คัดค้าน ผู้คัดค้านเห็นว่า มาตรา ๑๐(๔) ของพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘ จึงขอให้ศาลส่งความเห็นมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

นางบังอรได้ยื่นคำแถลงต่อศาลแขวงนครสวรรค์ว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘ เป็นการให้สิทธิเสรีภาพบุคคลในการนับถือศาสนาและปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนได้ การที่พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) บัญญัติลักษณะต้องห้ามในการเป็นกรรมการสุขาภิบาล คือ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช มิได้ห้ามบุคคลนับถือศาสนาแต่อย่างใด ทั้งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด หรือการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลก็บัญญัติว่า หากสมาชิกคนใดเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช ให้ขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิกดังกล่าว การอุปสมบทของนายสมเกียรติเป็นการที่ทราบอยู่แล้วว่าทำให้ตนเองขาดคุณสมบัติ ทั้งผู้นับถือศาสนาพุทธก็สามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมในการอุปสมบทหรือประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อถือได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘ แต่อย่างใด ขอให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป ศาลแขวงนครสวรรค์พิจารณาคำโต้แย้งของคู่ความแล้ว จึงดำเนินการส่งความเห็นมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ จึงรับไว้พิจารณาและให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงความเห็นเป็นหนังสือได้

นางบังอร สกลวิทยานนท์ ประธานกรรมการสุขาภิบาลช่องแค ได้แสดงความ เห็นเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับใดที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ยังคงบังคับใช้ได้อยู่เพราะมีบทเฉพาะกาลกำหนดเงื่อนเวลาของการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่บทบัญญัติไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญในบางประเด็น เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้กำหนดโครงสร้างการบริหารและการปกครองประเทศต้องการให้ศาสนากับการเมืองแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองโดยส่วนใหญ่กำหนดไว้โดยเฉพาะว่า สมาชิกคนใดเป็นพระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ต้องขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกทันที

ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ และความในมาตรา ๙ วรรคหนึ่งของพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้กรรมการสุขาภิบาลซึ่งได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลใช้บังคับเป็นสมาชิกสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลที่เปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลนั้นจนกว่าจะครบวาระที่เหลืออยู่เดิมของกรรมการสุขาภิบาลนั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ต่อไปหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ขณะที่ศาลแขวงนครสวรรค์ส่งข้อโต้แย้งของคู่ความในคดีเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับเรื่องนี้ไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาล รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ นั้น พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ยังมีผลใช้บังคับอยู่ และพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลง

ฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ บัญญัติให้ตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาลยังมีผลสืบเนื่องให้กรรมการสุขาภิบาลเป็นสมาชิกสภาเทศบาลต่อไป ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ต่อไปได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวตลอดจนความเห็นเพิ่มเติมของผู้ร้องแล้วมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘ หรือไม่

ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับเพียงพอแก่การวินิจฉัยความเห็นตามประเด็นดังกล่าวแล้ว และได้พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ บัญญัติว่า

“การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

สำหรับพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) บัญญัติให้กรรมการสุขาภิบาลตามความในมาตรา ๗ (๔) พ้นจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ มาตรา ๒๑ (๘) บัญญัติลักษณะของบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๘ (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) บุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๘ (๓) คือเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช บทบัญญัติในลักษณะนี้มีบัญญัติในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น เช่น รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๘ (๕) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลง เมื่อมีกรณีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๙ (๓) คือเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๖(๒)คือเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช ทั้งรัฐธรรมนูญยังมีบทบัญญัติในเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาไว้เป็นลักษณะเดียวกัน โดยบัญญัติ อยู่ในมาตรา ๑๓๓ (๕) ประกอบมาตรา ๑๒๖ (๔) มาตรา ๑๐๙ (๓) และมาตรา ๑๐๖ (๒) ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้น ดังนั้นลักษณะต้องห้ามซึ่งเป็นเหตุให้กรรมการสุขาภิบาลต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะเป็นราษฎรภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชนี้ก็เป็นอย่างเดียวกันกับลักษณะต้องห้ามที่เป็นเหตุให้สมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภาต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพ

ที่บัญญัติไว้ในตัวบทของรัฐธรรมนูญเอง สำหรับประเด็นในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ นั้น เห็นว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๙ เป็นการวางหลักคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้เป็นเพียงข้อยกเว้น จึงเป็นการวางขอบเขตการใช้อำนาจรัฐยิ่งกว่าการให้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล หากรัฐประสงค์จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มาตรา ๒๙ วรรคสองบัญญัติให้ต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓๕ (๑) ได้บัญญัติยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติของมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยที่พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มีผลใช้บังคับอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ไม่ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีข้อความเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือไม่ก็ตาม แต่โดยนัยของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓๕ (๑) จึงไม่สามารถนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ มาเป็นข้ออ้างว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙

ส่วนรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือ ศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น”

บทบัญญัติมาตรานี้รับรองเสรีภาพของบุคคลในการนับถือศาสนา การปฏิบัติ ตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง เป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยทุกคนโดยทัดเทียมกัน การที่มาตรา ๑๐ (๔) ของพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ ระบุให้ผู้เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช ต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาลก็มิได้เป็นเหตุให้บุคคลนั้นขาดเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนไม่ได้แต่อย่างใด เพราะเสรีภาพดังกล่าวยังคงมีอยู่แต่เมื่อบุคคลนั้นดำรงตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาล ก็ย่อมอยู่ในข้อจำกัดตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสมรรถภาพเพราะผู้ที่เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการสุขาภิบาลได้เช่นเดียวกับข้อจำกัดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๘ (๕) และมาตรา ๑๓๓ (๕) และข้อจำกัดของผู้ที่เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานส่วนท้องถิ่น และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์การของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔ ดังนั้น พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๑๐ (๔) จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๘

โดยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๑๐ (๔) ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๘

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๕/๒๕๔๒

วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ โดยมีข้อเท็จจริงและเอกสารประกอบคำร้องว่าพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๑ ซึ่งภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์จะครบกำหนดในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา แต่เนื่องจากวันดังกล่าวเป็นวันเสาร์ และวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๒ ตรงกับวันอาทิตย์ จึงนับวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๒ เป็นวันเปิดทำการใหม่ต่อจากวันที่หยุดทำการเป็นวันสุดท้ายที่พรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ต้องดำเนินการตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตาม บัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา เมื่อครบกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ปรากฏว่าพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์มีสมาชิกพรรคและจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองไม่ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ กำหนดไว้ เป็นเหตุให้พรรคการเมืองดังกล่าวต้องยุบไปตามมาตรา ๖๕ (๕) จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง ยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ดำเนินการ และส่งสำเนาคำร้องให้พรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ทราบและให้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือ ต่อมาหัวหน้าพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ (นางพยม พวงจันทร์หอม) ยื่นหนังสือชี้แจงฉบับลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปความว่า เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์แล้ว พรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ได้ดำเนินการจัดหาสมาชิกพรรคโดยจัดทำใบสมัครสมาชิกแจกจ่ายแก่ประชาชนทั่วไป และประกาศจัดหาสมาชิกทางหนังสือพิมพ์ไทยแลนด์อีกด้วย ต่อมาพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองลำดับที่ ๑ ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเห็นว่าพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว จึงไม่มีเหตุที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจะยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์

และหากศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ก็ขอให้พรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์มีฐานะเป็นพรรคการเมืองต่อไปด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์แล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้วไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นเพิ่มเติมอีก และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ และคำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยวินิจฉัยว่า กฎหมายที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๒) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการเลิกและการยุบพรรคการเมืองไว้ อีกทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นด้วย มิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ พิจารณาแล้วมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ตามคำร้องของนายทะเบียน พรรคการเมืองหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ เนื่องจากพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมือง ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” นั้น เป็นเรื่องที่พรรคการเมืองต้องดำเนินการ ๒ ประการคือ จัดให้มีสมาชิกจำนวนห้าพันคนขึ้นไปและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา (ตามประกาศ นายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัด เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้กำหนดไว้ ๔ ภาค) และมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ..... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรค การเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ ฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) เกิดขึ้นกับพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ตามคำร้อง

ของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์แล้ว คำขออื่นของพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์ไม่จำต้องวินิจฉัย

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งให้ยุบพรรคมหาราษฎร์ธิปัตย์

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๖/๒๕๔๒

วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคชีวิตใหม่

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตใหม่โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชีวิตใหม่เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา๒๙ บัญญัติว่าภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งหากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ดังกล่าว ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคชีวิตใหม่ไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบถ้วนรวมทั้งไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตใหม่

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องนั้นให้พรรคชีวิตใหม่ทราบและยื่นคำชี้แจง ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งพรรคชีวิตใหม่โดยหัวหน้าพรรคชีวิตใหม่ (นายพจน์กรณ์ ตันติภิรมย์) ได้ยื่นหนังสือชี้แจงฉบับลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่าพรรคชีวิตใหม่ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ กำหนดได้เนื่องจากข้อบังคับในเรื่องการจัดตั้งสาขาพรรค ทางพรรคชีวิตใหม่ได้กำหนดเงื่อนไขไม่เหมาะสมกับพรรคที่ตั้งขึ้นใหม่ จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้และไม่คัดค้านคำร้องที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตใหม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของพรรคชีวิตใหม่แล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นจะต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก และศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ และคำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรค

การเมือง เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘(๒) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการเลิกและการยุบพรรคการเมืองไว้ อีกทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นด้วย มิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้ ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ พิจารณาแล้วมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชีวิตใหม่ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชีวิตใหม่ เนื่องจากพรรคชีวิตใหม่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้…….. (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ ยุบพรรคการเมืองนั้น” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เอกสารประกอบคำร้อง และหนังสือชี้แจงของพรรคชีวิตใหม่ ฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕(๕) เกิดขึ้นกับพรรคชีวิตใหม่ตามคำร้องของนายทะเบียนที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งให้ยุบพรรคชีวิตใหม่

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๗/๒๕๔๒

วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคชาตินิยม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาตินิยม โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาตินิยมเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่าภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา ซึ่งหากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ดังกล่าว ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคชาตินิยมไม่สามารถดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบถ้วนรวมทั้งไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาตินิยม

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องนั้นให้พรรคชาตินิยมทราบและยื่นคำชี้แจง ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งพรรคชาตินิยมโดยหัวหน้าพรรคชาตินิยม (นายยชา ธรรมวงษ์) ได้ยื่นหนังสือชี้แจงฉบับลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่า พรรคชาตินิยมไม่เห็นพ้องด้วยกับการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาตินิยม ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เพราะเหตุที่พรรคชาตินิยมไม่สามารถดำเนินงานของพรรคให้บรรลุเจตนารมณ์และเป็นไปตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ก็เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจวินิจฉัยและปฏิบัติหน้าที่มิชอบด้วยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญโดยรวบอำนาจจัดประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองขึ้นอย่างปกปิด ผิดหลักประชาธิปไตยไม่มีความเป็นกลางและขัดแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผลจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ปฏิบัติและผลอันเกิดต่อมา ทำให้พรรคชาตินิยมไม่ได้รับเงินกองทุนสนับสนุนจากรัฐในปีงบประมาณนี้ อันเป็นเหตุให้พรรคชาตินิยมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของพรรคให้

เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองได้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิพากษาคดีว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งกระทำผิดรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ให้ยกเลิกคณะกรรมการกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นแล้วให้ปลดคณะกรรมการการเลือกตั้งออกจากตำแหน่ง ฯลฯ

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของ พรรคชาตินิยมแล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นจะต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาตินิยมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาตินิยม เนื่องจากพรรคชาตินิยมไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคน ขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้..... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของพรรคชาตินิยมฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) เกิดขึ้นกับพรรคชาตินิยมตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้ เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาตินิยมแล้ว ข้อโต้แย้งและคำขออื่นของพรรคชาตินิยมไม่จำต้องวินิจฉัย

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งให้ยุบพรรคชาตินิยม

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔๙/๒๕๔๒

วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สมาชิกภาพของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องของนายสิทธิชัย กิตติธเนศวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกและคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๕๕ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกสิ้นสุดลงหรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องสรุปได้ว่า นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ครั้งที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยระบุและยื่นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งว่าจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม เพราะนายชาญชัย มีบิดาเป็นคนต่างด้าว จึงจำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีในการสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๖ บัญญัติไว้ ต่อมานายสุทิน ใจจิต ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ได้ทำหนังสือคัดค้านคุณสมบัติของนายชาญชัย ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก โดยระบุว่าการสำเร็จปริญญาตรีของนายชาญชัย น่าจะเป็นโมฆะ เพราะนายชาญชัยได้นำเอาวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สชก ๐๑๒๔๓๐ จากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจเป็นหลักฐานที่มีปัญหา นำมาเทียบโอนหน่วยกิตและเรียนต่อในมหาวิทยาลัยศรีปทุมจนสำเร็จปริญญาตรีซึ่งได้มีการร้องขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน องค์การค้าของคุรุสภา และกระทรวงศึกษาธิการ ตรวจสอบวุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ดังกล่าวของนายชาญชัย ปรากฏผลการตรวจสอบว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ของโรงเรียนเทคนิคมารดาอนุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งได้เลิกกิจการไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๗ และได้ส่งหลักฐานเก็บไว้ที่สำนักงานฯ แล้วไม่ปรากฏชื่อนายชาญชัยในหลักฐานของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ทั้งปีการศึกษา ๒๕๓๓ และปีการศึกษา ๒๕๓๔ แต่อย่างใด สำหรับองค์การค้าของคุรุสภาได้ตรวจสอบการจัดขายใบระเบียบแสดงผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (รบ. ปวท.) เลขที่ สชก ๐๑๒๔๓๐ ชุดที่ ๑๕๕๔ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับใบ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ ที่องค์การค้า

ของคุรุสภาได้ขายให้กับโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค ไม่ใช่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจและกระทรวงศึกษาธิการได้แจ้งผลการตรวจสอบต่อทบวงมหาวิทยาลัยว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความเห็นว่า รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สชก ๐๑๒๔๓๐ ที่นายชาญชัยนำไปสมัครขอเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมน่าจะเป็นเอกสารปลอม การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายชาญชัย ทั้ง ๒ ครั้ง ไม่น่าจะกระทำได้ และเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๓) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ แล้วเห็นว่านายชาญชัยมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนเพราะไม่จบปริญญาตรีเช่นกันและจะนำข้อยกเว้นตามมาตรา ๑๐๗ (๓) มาใช้บังคับก็ไม่น่าจะทำได้เพราะการอ้างสิทธิการเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำไม่ได้เนื่องจากนายชาญชัยได้นำวุฒิการศึกษาที่เป็นโมฆะมาเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ร้องรวม ๕๕ คน นำโดยนายสิทธิชัย กิตติธเนศวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ เข้าชื่อเสนอคำร้องพร้อมเอกสารเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๒ ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายชาญชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกสิ้นสุดลงหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้วเห็นว่าเป็นการเสนอคำร้องถูกต้องตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๖ จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไปตาม ข้อ ๑๐ ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ และส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้นายชาญชัยในฐานะผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๑๒ ของข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ และอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง แจ้งให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้อำนวยการองค์การค้าของคุรุสภา และอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุมเพื่อยืนยันหรือชี้แจงเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของนายชาญชัยตามคำร้องที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งมา

ผู้แทนปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและผู้แทนผู้อำนวยการองค์การค้าของคุรุสภา มีหนังสือยืนยันข้อเท็จจริงตามเอกสารที่ผู้ร้องยื่นตามคำร้อง ส่วนผู้แทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีปทุม ชี้แจงยืนยันวุฒิการศึกษาที่นายชาญชัยนำมาเทียบโอนหน่วยกิตและเรียนต่อในมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๒ ปฏิเสธข้อกล่าวหาตามคำร้อง โดยอ้างข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า ในประเด็นข้อกฎหมายนั้นผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องดังกล่าว เนื่องจากเป็นการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๗ (๓) ซึ่งบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ ได้บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดไว้ ๓ กรณี คือ เมื่อครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการยุบสภาหรือเมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถพิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ ๓ ฉบับ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐

วัน ตามมาตรา ๓๒๓ แต่บทบัญญัติที่ผู้ร้องอ้างอิงในการยื่นคำร้องนี้มิได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขทั้ง ๓ ประการ ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรและ/หรือศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับในประเด็นข้อเท็จจริงนั้น ยืนยันว่าจบการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ และโรงเรียนได้ออกหลักฐาน รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สชก ๐๑๒๔๓๐ ให้ซึ่งผู้ถูกร้องนำไปศึกษาต่อที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม จนสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ และนำหลักฐานการศึกษาดังกล่าวไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนได้รับการเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ และอ้างคำให้การของพยานบุคคลที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนในคดีที่จ่าสิบเอก วีระพงษ์ เขมะเพ็ชร์ ร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ถูกร้อง โดยกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยรู้อยู่แล้วว่าตนเองไม่มีสิทธิสมัครและใช้เอกสารปลอม ซึ่งคำให้การเป็นหนังสือของพยานบุคคลเหล่านั้นยืนยันว่าผู้ถูกร้องเคยเรียนที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เป็นคำให้การตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๘ นอกจากนี้ยังชี้แจงว่าในปัจจุบันปริญญาบัตรของผู้ถูกร้องยังเป็นปริญญาบัตรที่ถูกต้อง ส่วนผลการตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามคำร้องนั้น เป็นการตรวจสอบของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในช่วงที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีซึ่งเป็นสมาชิกพรรคชาติไทยพรรคเดียวกับผู้ร้อง อีกทั้งหากกระทรวงศึกษาธิการตรวจสอบพบว่า รบ. ปวท. ของผู้ถูกร้องปลอมก็ต้องดำเนินคดีไปแล้ว แต่จนถึงปัจจุบันไม่ปรากฏว่ากระทรวงศึกษาธิการได้แจ้งความร้องทุกข์ดำเนินคดีกับผู้ถูกร้องแต่อย่างใดอาศัยข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณายกคำร้องของผู้ร้อง

ต่อมาผู้ร้องยื่นคำร้องและเอกสารเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญผ่านทางประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องและเอกสารดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญตามหนังสือลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ โดยขอเพิ่มเติมทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ในส่วนของข้อเท็จจริงสรุปว่าจากการตรวจสอบหลักฐานการศึกษาของผู้ถูกร้องตั้งแต่เริ่มศึกษา มีหลักฐานใบสุทธิโรงเรียนวัดวังกระโจม (ศรีประชานคร) จบชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ดเท่านั้นที่เป็นหลักฐานเอกสารที่ถูกต้อง สำหรับการตรวจสอบหลักฐานการจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่พบชื่อผู้ถูกร้องว่า ได้เข้าศึกษาในทั้ง ๒ ระดับ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ระบุหลักฐานในเอกสารเพื่อเรียนต่อที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจว่า จบมัธยมศึกษาตอนปลายจากกศน. ประเภทบุคคลภายนอกจังหวัดกรุงเทพมหานคร แต่จากการตรวจสอบจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะใช้ชื่อสถานศึกษาว่าศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า ผู้ถูกร้องมีการศึกษาเพียงประถมศึกษาปีที่เจ็ดจากโรงเรียนวัดวังกระโจม (ศรีประชานคร) อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ถูกร้องยังได้ถูกนายสุทิน ใจจิต ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ยื่นคำร้องคัดค้านการสมัครรับเลือกตั้งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก และยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครนายกเพื่อคัดค้านการเลือกตั้ง เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๖๙๒/๒๕๓๙ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๙ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา ในส่วนของข้อกฎหมายอ้างว่า

การสำเร็จการศึกษาของผู้ถูกร้องทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และปริญญาตรี ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๒๐ (๔) ผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่ ทั้งนี้ผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเพิ่มเติมรวม ๓ ประเด็นคือ

๑. สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกิดจากการเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) และมาตรา ๑๒๐ (๔) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๖ สิ้นสุดหรือไม่ พร้อมต้องรับผิดตามมาตรา ๘๖ ของกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือไม่ เนื่องจากขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒. สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๔) มาตรา ๑๐๗ (๓) และบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่ พร้อมทั้งต้องรับผิดตามมาตรา ๙๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรือไม่

๓. ผู้ถูกร้องจะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๗ (๓) โดยอ้างการเคยดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้องเพิ่มเติมให้ผู้ถูกร้องและออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๒ และ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๒ เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงจากคู่กรณี และให้ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน องค์การค้าของคุรุสภา มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรมการศึกษานอกโรงเรียน และกรมวิชาการ ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำร้อง

ผู้ร้องยื่นคำแถลงสรุปความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า ตามที่ผู้ถูกร้องได้เบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญถึงลำดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่สี่จากโรงเรียนดรุณราชบุรี ต่อจากนั้นได้มาเรียนต่อโรงเรียนวัดวังกระโจมจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง โรงเรียนนาครสำสงเคราะห์ (ปัจจุบัน คือโรงเรียนนครนายกวิทยาคม) ประมาณ ๑ ปี เป็นการเบิกความเท็จต่อศาลเนื่องจากผู้ถูกร้องเกิดใน พ.ศ. ๒๔๙๖ จะมีอายุ ๓๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ที่อ้างว่า เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งในระบบการศึกษาของโรงเรียนประจำจังหวัดไม่อาจรับนักเรียนที่มีอายุเกินเกณฑ์การศึกษาเข้าศึกษาได้ และจากการตรวจสอบของโรงเรียนนครนายกวิทยาคมแล้ว ไม่ปรากฏรายชื่อผู้ถูกร้องเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ และไม่มี

หลักฐานจบจากโรงเรียนใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ตามหนังสือด่วนมาก ที่ ศธ ๐๘๓๙.๐๑/๘๓๔ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๒ ส่วนผู้ถูกร้องเบิกความว่าใน พ.ศ. ๒๕๒๘ ๒๕๒๙ ๒๕๓๐ ได้เข้าศึกษาโรงเรียนผู้ใหญ่วิจิตรการนิมิตร โดยกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่ระบุชั้นเรียนและจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ ก็ไม่มีเอกสารหลักฐานใด ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงวุฒิการศึกษาที่ได้เคยเรียนและจบการศึกษามายืนยันต่อศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ทำให้พิจารณาได้ว่า ผู้ถูกร้องมีเจตนาทุจริตวุฒิการศึกษาของตนเองทั้ง ๓ ระดับ จึงทำให้วุฒิปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีปทุมเป็นโมฆะ นำมาใช้เป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้ตั้งแต่แรก ผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกาศใช้ เพราะได้กระทำผิดรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่แรกแล้ว จึงไม่ได้รับการยกเว้นตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง และวรรคสี่

ผู้ถูกร้องยื่นคำร้อง ๒ ฉบับ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือเรียกพยานบุคคลรวม ๘ คน และขอให้วินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเบื้องต้น รวม ๒ ประเด็น คืออำนาจของผู้ร้องในการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๗ (๓) และการยื่นคำร้องของผู้ร้องเป็นการฟ้องซ้อน เนื่องจากเป็นการยื่นคำร้องกล่าวหาผู้ถูกร้องในมูลความคดีเดียวกันกับคดีหมายเลขดำที่ ๖๙๒/๒๕๓๙ ของศาลจังหวัดนครนายก ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องที่ขอให้ศาลมีหนังสือเรียกพยานบุคคลแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องได้อ้างเอกสารของพยานบุคคลลำดับที่ ๑ และคำให้การของพยานบุคคลลำดับที่ ๒ ถึง ๗ เป็นคำให้การแนบมาพร้อมคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง เป็นคำให้การเป็นหนังสือตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๘ แล้ว และไม่มีความจำเป็นต้องให้พยานดังกล่าวมาศาลเพื่อเบิกความอีก ส่วนพยานบุคคลลำดับที่ ๘ หากผู้ถูกร้องนำมาศาลในวันนัดพิจารณาที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๔๒ ศาลจะได้พิจารณาสำหรับคำร้องที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายเบื้องต้นนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องได้ยื่นความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง สรุปว่าผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๙ ซึ่งมิได้มีบทบัญญัติดังเช่นมาตรา ๑๐๗ (๓) ดังนั้น ในบทเฉพาะกาลจึงบัญญัติมิให้นำมาตรา ๑๐๗ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ดำรงสถานภาพอยู่ในปัจจุบัน ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องโดยอ้างมาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๑๘ (๔) และมาตรา ๑๐๗ (๓) จึงเป็นการไม่ชอบ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีประเด็นต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องนี้หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใด

คนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๘ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๓๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๙) หรือ (๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่"

กรณีตามคำร้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวม ๕๕ คน คิดเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายกสิ้นสุดลง ตามมาตรา ๑๑๘ (๔) และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงหรือไม่ กรณีต้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๕ นั้น พิจารณาแล้วมาตรา ๓๑๕ วรรคสองบัญญัติว่า "ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาหรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่" และวรรคสี่ บัญญัติว่า "มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสอง และสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม" บทบัญญัติมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง รับรองสถานะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งก็คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ให้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งคุณสมบัติและการสิ้นสุดสมาชิกภาพบางประการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ได้บัญญัติไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงต้องบัญญัติยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางมาตรามาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวเพราะที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นมิได้มีที่มาจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทั้งนี้มาตรา ๓๑๕ วรรคสองที่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวอยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณีนั้น หมายความว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นจะสิ้นสุดสมาชิกภาพไปพร้อมกันทั้งหมดเมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งในสามเหตุการณ์ข้างต้นนั้นเกิดขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าจะนำเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเฉพาะตัว

ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเหล่านั้นไม่ได้ การที่มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ได้บัญญัติยกเว้นคุณสมบัติและการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ไว้เฉพาะคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๓) ที่บัญญัติให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาและการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามมาตรา ๑๑๘ (๗) ที่บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลงเมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ทั้งนี้เนื่องจากคุณสมบัติและเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพทั้งสองประการนี้ ไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงบัญญัติยกเว้นไว้เฉพาะคุณสมบัติและเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้บางประการ ไม่ได้บัญญัติยกเว้นบทบัญญัติมาตราอื่นตามที่ปรากฏในหมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๒ สภาผู้แทนราษฎรไว้อีกแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ได้

แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรณีขาดคุณสมบัติในเรื่องวุฒิการศึกษาโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ ประกอบมาตรา ๑๑๘ (๔) และมาตรา ๑๐๗ (๓) แต่การที่บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสองและวรรคสี่ มิให้นำคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิทางการศึกษาที่ต้อง สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าตามมาตรา ๑๐๗ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รับรองสถานะให้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อาจนำวุฒิการศึกษาตามมาตรา ๑๐๗ (๓) ไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าได้ แต่กรณีตามคำร้อง ผู้ถูกร้องได้ใช้วุฒิการศึกษาปริญญาตรีตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติไว้ในการสมัครรับเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๙ ซึ่งได้รับการรับรองสถานะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อมีการร้องขอให้วินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ ซึ่งเป็นอำนาจวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจนำคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ประกอบกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.

๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งบัญญัติว่าผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าฯ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าฯ มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ ประกอบมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องได้

ในการวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาที่ผู้ถูกร้องใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งจนได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นวุฒิการศึกษาที่ผู้ถูกร้องนำมาสมัครจนได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ด้วย ดังนั้น ข้อเท็จจริงที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาคือ วุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย” กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติหรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลามาโดยตลอดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกระบบโรงเรียนจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ

(๒) ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า”

การพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความถูกต้องหรือไม่ของวุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้องนั้นมีข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องว่า มูลความในคำร้องที่ตนถูกกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ เป็นมูลความคดีเดียวกันกับคดีหมายเลขดำที่ ๖๒๙/๒๕๓๙ ของศาลจังหวัดนครนายก ซึ่งอำนาจวินิจฉัยเป็นของศาลฎีกาตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๗๙ จึงเป็นการฟ้องซ้อนนั้น พิจารณาข้อโต้แย้งดังกล่าวแล้วเห็นว่า แม้มูลความแห่งคดีจะมีปัญหาข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน คือ วุฒิการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ของผู้ถูกร้องเป็นวุฒิการศึกษาที่

ถูกต้องหรือไม่ แต่เมื่อศาลรัฐธรรมนูญกับศาลยุติธรรมต่างต้องวินิจฉัยปัญหาหลักของคดีที่แตกต่างกันตามเขตอำนาจของแต่ละศาลและไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ชัดแจ้งว่าอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงที่จะนำไปสู่ปัญหาหลักนั้นเป็นเขตอำนาจของศาลใด ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงว่าวุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้องถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยประเด็นว่าสมาชิกภาพของ ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่

ในการพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของผู้ถูกร้อง ศาลรัฐธรรมนูญได้ออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานบุคคลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ และอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง เรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา

การชี้แจงของพยานบุคคลจากหน่วยงานต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนชี้แจงว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เป็นโรงเรียนเอกชนซึ่งเมื่อเลิกกิจการเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๗ แล้วจะต้องส่งหลักฐานต่างๆ ของโรงเรียนให้กับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ มาตรา ๖๐ การตรวจสอบว่าบุคคลใดจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) สำหรับกรณีที่โรงเรียนเลิกกิจการนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะพิจารณาหลักฐาน ๔ อย่าง คือ ทะเบียนนักเรียน รายชื่อผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ปวท. ระเบียนแสดงผลการเรียน (รบ. ปวท.) ทะเบียนประกาศนียบัตรหลักสูตร ปวท. ซึ่งตรวจสอบหลักฐานทั้ง ๔ อย่าง แล้วไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องว่า เป็นผู้จบการศึกษาของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจทั้งปีการศึกษา ๒๕๓๓ และ ๒๕๓๔

ผู้แทนองค์การค้าของคุรุสภาชี้แจงว่า องค์การค้าของคุรุสภามีหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่าย รบ. ให้โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนทั่วประเทศโดยเฉพาะ รบ.๑ นั้น โรงเรียนที่จะซื้อได้จะต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนก่อนแล้วนำหนังสืออนุญาตนั้นมาซื้อ รบ. ๑ จากองค์การค้าของคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นผู้กำหนด ชุดที่และเลขที่ของ รบ. ๑ โดยกำหนดให้ ๑ เล่ม ต้องมี ๕๐ แผ่น มีชุดที่และเลขที่เรียงสัมพันธ์กัน ส่วนการกรอกตัวเลขของชุดที่และเลขที่นั้น องค์การค้าของคุรุสภาเป็นผู้ตอก ในกรณีที่เลขที่ภายในชุดมีการผิดพลาด องค์การค้าของคุรุสภาจะให้ลูกค้านำมาเปลี่ยนใหม่ทั้งเล่ม แล้วประกาศแจ้งความยกเลิกทั้งเล่ม ซึ่งตั้งแต่พยานทำงานในหน้าที่จำหน่าย รบ. ๑ นี้มาประมาณ ๑๐ ปี ไม่เคยมีความผิดพลาด สำหรับ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ ได้ตรวจสอบหลักฐานการจำหน่ายแล้ว ปรากฏว่าได้จำหน่ายให้แก่โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค โดยจำหน่ายรวม ๗ เล่ม คือ ชุดที่ ๑๕๕๔ ถึง ๑๕๖๐ เลขที่ ๗๗๖๕๑ ถึง ๗๘๐๐๐ ส่วนชุดที่ สชก ๑๕๕๔ เลขที่ ๐๑๒๔๓๐ เป็นชุดที่กับเลขที่ไม่สัมพันธ์กันตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนดไว้

ผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียนชี้แจงว่า ตาม รบ. ปวท. ของผู้ถูกร้องได้ระบุว่าจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจาก กศน. ประเภทบุคคลภายนอกซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้สั่งการให้ศูนย์การศึกษากรุงเทพมหานคร ๑ ตรวจสอบว่า ในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ มีชื่อของผู้ถูกร้องเข้าศึกษาหรือไม่ จากการตรวจสอบปรากฏว่าชื่อ “ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ไม่มีในระบบ เพราะสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก คือ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ใช้ชื่อว่า หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก แล้วต่อด้วยชื่อสถานศึกษา เช่น “หน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอก สวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร” เป็นต้น และผู้ที่จบการศึกษาประเภทนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะออก “ประกาศนียบัตร” ให้อย่างเดียว จากการตรวจสอบทะเบียนคุมการศึกษาและเอกสารประกอบอื่นระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ ไม่ปรากฏชื่อของผู้ถูกร้อง สำหรับกรณีที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าจบการศึกษามัธยมศึกษา ตอนต้นจากโรงเรียนผู้ใหญ่วิจิตรการนิมิตรนั้น โรงเรียนผู้ใหญ่วิจิตรการนิมิตรจัดตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และอยู่ในความดูแลของกรมการศึกษานอกโรงเรียนปัจจุบันปิดกิจการแล้ว แต่ยังไม่ได้ตรวจสอบหลักฐานกรณีของผู้ถูกร้องว่าจบจากโรงเรียนนี้หรือไม่ เพราะได้รับแจ้งให้ตรวจสอบเฉพาะการศึกษาประเภทการศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนผู้ใหญ่นั้นจะเป็นการให้นักเรียนเรียนในโรงเรียนทุกวัน แต่การศึกษานอกโรงเรียนเป็นการให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง

ผู้แทนกรมวิชาการชี้แจงว่า ผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) สามารถนำประกาศนียบัตร ปวท. เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้ โดยไม่เรียกว่าเป็นการเทียบโอนแต่เป็นการศึกษาต่อ

ผู้แทนมหาวิทยาลัยศรีปทุมชี้แจงว่า ขั้นตอนการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อชั้นปริญญาตรีนั้น เมื่อนักศึกษาผ่านการสอบคัดเลือกเข้าเป็นนักศึกษาลงทะเบียนมีรหัสนักศึกษาแล้ว สำนักงานทะเบียนจะส่งวุฒิการศึกษาที่นักศึกษานำมาสมัครไปตรวจสอบกับสถาบันเดิมที่นักศึกษาอ้างว่าจบ และเมื่อสถาบันนั้นมีหนังสือตอบยืนยันมาแล้ว มหาวิทยาลัยจะประทับว่าตรวจสอบแล้วในสมุดทะเบียนนักศึกษา โดยหลักฐานยืนยันจากสถานศึกษานั้น เมื่อนักศึกษาเรียนจบแล้ว มหาวิทยาลัยจะทำลายเพราะมีที่เก็บเอกสารจำกัด กรณีผู้ถูกร้องจึงไม่มีหนังสือยืนยันดังกล่าว ส่วนเลขที่หนังสือที่มหาวิทยาลัยมีไปยังโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจเพื่อขอตรวจสอบวุฒิการศึกษาและเลขที่หนังสือที่โรงเรียนดังกล่าวตอบกลับมา จะมีอยู่ที่แผนกสารบรรณแต่เล่มที่มีเลขที่หนังสือดังกล่าว เจ้าหน้าที่ได้ทำหายไปแล้ว ทั้งนี้ผู้ชี้แจงได้ตอบศาลรัฐธรรมนูญว่าการสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีปทุมนั้น ส่วนหนึ่งได้ใช้หน่วยกิตจากการศึกษาที่เทียบโอนจากการศึกษาที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ

สำหรับพยานบุคคลรวม ๘ คนที่ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือเรียกตาม คำร้องของผู้ถูกร้องนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าผู้ถูกร้องได้อ้างเอกสารของพยานบุคคลลำดับที่ ๑ และคำให้การของพยานบุคคลลำดับที่ ๒ ถึง ๗ เป็นคำให้การเป็นหนังสือตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา

ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๘ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับไว้แล้ว ส่วนพยานบุคคลลำดับที่ ๘ นายทวีศักดิ์ ลาภสุรเทียนทอง หากผู้ถูกร้องนำมาศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณา แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ได้นำมาศาลรัฐธรรมนูญ สรุปสาระของคำให้การของพยานบุคคลลำดับที่ ๑ ถึง ๗ ได้ดังนี้

พยานลำดับที่ ๑ คือ นางสาวกัลยา สินวิสูตร รักษาการในตำแหน่งอัยการจังหวัดนครนายก ผู้ถูกร้องได้อ้างหนังสือที่ อส. (นย) ๐๐๓๑/๓๕๐๓ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ ของนางสาวกัลยาซึ่งนำส่งสำเนาเอกสารเกี่ยวกับคดีอาญาที่ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหาว่าปลอมเอกสาร ใช้เอกสารปลอม และสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่มีสิทธิ และสรุปในหนังสือดังกล่าวว่าเนื่องจากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่าเอกสารใบระเบียนแสดงผลการเรียน ชุดที่ ๑๕๕๔ รบ. ปวท. เลขที่ สช.ก ๐๑๒๔๓๐ ที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ออกให้แก่ ผู้ถูกร้องในฐานะผู้ต้องหาที่ ๑ โดยนายเสริม หลักสุวรรณ อาจารย์ใหญ่ (ปัจจุบันถึงแก่กรรมไปแล้ว) และนายประยงค์ หลักสุวรรณ ผู้ต้องหาที่ ๒ นายทะเบียน เป็นเอกสารที่แท้จริงซึ่งโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ออกให้แก่ผู้ถูกร้องโดยนายประยงค์ รับรองลายมือชื่อตนเอง ส่วน นายเสริม มีนางยุพิน หลักสุวรรณ ภริยาซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกรับรองยืนยันลายมือชื่อนายเสริมและสาเหตุที่ไม่มีรายชื่อผู้ต้องหาที่ ๑ ในทะเบียนนักเรียนและบัญชีรายชื่อผู้ได้รับอนุมัติผลการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ปีการศึกษา ๒๕๓๔ ซึ่งส่งมาเก็บรักษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เพราะเอกสารหายและยังมีพยานบุคคลคือ ร.อ.หญิง อนุรี อริยะวงศ์ นายธีรยุทธ อัศวเจษฎากุล และนายพงษ์เกียรติ แมลงภู่ ยืนยันว่าผู้ต้องหาที่ ๑ เข้าเรียนและจบการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ และนางอุบลรัตน์ เจาะจิตต์ ผู้อำนวยการ สำนักงานทะเบียนมหาวิทยาลัยศรีปทุม ให้การยืนยันสอดคล้องว่า ผู้ต้องหาที่ ๑ สอบผ่านเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม ได้ตรวจสอบใบระเบียนแสดงผลการเรียนของผู้ต้องหาที่ ๑ ก็ได้รับการยืนยันการจบการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ การที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ นำใบระเบียนแสดงผลการเรียนชุดที่ ๑๕๕๔ รบ. ปวท. เลขที่ สช. ก ๐๑๒๔๓๐ มิใช่ขององค์การค้าของคุรุสภามาออกให้แก่ผู้ต้องหาที่ ๑ เป็นการดำเนินการของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ต้องหาที่ ๑ คดีพยานหลักฐานไม่พอฟ้องผู้ต้องหาทั้งสองตามข้อกล่าวหา และมีคำสั่งเด็ดขาดสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกร้องในฐานะผู้ต้องหาที่ ๑ นายประยงค์ผู้ต้องหาที่ ๒

พยานลำดับที่ ๒ คือ พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ ชูชัยยะ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระนครศรีอยุธยา (พนักงานสอบสวน) ผู้ถูกร้องได้อ้างเอกสารรายงานการสอบสวนของ พันตำรวจเอก ไพฑูรย์ในคดีที่ ๘๑๖/๒๕๓๙ ที่ผู้ถูกร้องและนายประยงค์ หลักสุวรรณ ถูกกล่าวหาว่าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิ ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมสรุปว่า จากการสอบสวนและสอบถามพยานหลักฐานต่าง ๆ แล้ว น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องในฐานะผู้ต้องหาที่ ๑ ได้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจจริงโดยได้รับ สช.ก ๐๑๒๔๓๐ มาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งมีนายประยงค์ หลักสุวรรณ ผู้ต้องหาที่ ๒ หัวหน้างานทะเบียนให้การยืนยัน

และรับรองเอกสาร ส่วนเอกสารใบ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช. ก ๐๑๒๔๓๐ ไม่ได้จัดพิมพ์มาจากองค์การค้าของคุรุสภานั้น ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าพิมพ์มาจากที่ใด เนื่องจากผู้จัดซื้อเอกสารดังกล่าว คือ นายเสริม หลักสุวรรณ อาจารย์ใหญ่และเป็นเจ้าของโรงเรียนดังกล่าวได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ในชั้นนี้เพียงแต่สอบสวนให้ได้ความว่า ผู้ต้องหาเรียนจบจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจจริงหรือไม่ ซึ่งก็มีหัวหน้างานทะเบียน เพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกันรวมทั้งรุ่นน้องและบุคคลที่อยู่ในบ้านของอาจารย์ใหญ่ให้การยืนยันว่าเป็นนักเรียนและเรียนจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจจริง หลักฐานทางคดีไม่พอฟ้องผู้ถูกร้องในฐานะผู้ต้องหาที่ ๑ ในข้อหาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖, ๒๘ จึงเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกร้องในฐานะผู้ต้องหาตามข้อกล่าวหาดังกล่าว

พยานลำดับที่ ๓ คือ ร.อ. หญิง อนุรี อริยะวงศ์ ให้การสรุปว่าอยู่บ้านเดียวกับ นางยุพิน หลักสุวรรณ ซึ่งอยู่ภายในบริเวณเดียวกับโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เคยพบเห็นผู้ถูกร้องนำรถเบนซ์มาจอดหน้าบ้านของนางยุพินเป็นประจำในระหว่างที่ผู้ถูกร้องมาเรียน

พยานลำดับที่ ๔ คือ นายพงษ์เกียรติ แมลงภู่ ให้การสรุปว่าได้ดูใบระเบียนแสดงผลการเรียนของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่าเป็นหลักฐานการศึกษาที่จบการศึกษาที่ออกให้โดยโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจจริงและผู้ถูกร้องได้สำเร็จการศึกษาพร้อมกับนายพงษ์เกียรติ

พยานลำดับที่ ๕ คือ นายธีรยุทธ อัศวเจษฎากุล ให้การสรุปว่าผู้ถูกร้องเป็นรุ่นพี่ของนายธีรยุทธ ที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ เหตุที่จำได้เพราะผู้ถูกร้องขับรถเบนซ์มาเรียนเป็นประจำ

พยานลำดับที่ ๖ คือ นายประยงค์ หลักสุวรรณ ให้การสรุปว่า ยืนยันว่าผู้ถูกร้องจบจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจจริง โดยปกติโรงเรียนจะซื้อใบระเบียนแสดงผลการเรียนจากองค์การค้าของคุรุสภา โดยบางครั้งอาจารย์ใหญ่ (นายเสริม หลักสุวรรณ) เป็นผู้จัดซื้อ บางครั้งมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปจัดซื้อ ส่วนใบระเบียนแสดงผลการเรียนชุดที่ ๑๕๕๔ ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้จัดซื้อ ส่วนกรณีที่ผู้ถูกร้องเข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมนั้น ทราบว่าตามระเบียบมหาวิทยาลัยศรีปทุมต้องตรวจสอบมายังโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ ซึ่งเท่าที่ตรวจสอบมายังไม่เคยปรากฏว่าวุฒิการศึกษาของโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจเป็นวุฒิการศึกษาปลอม

พยานลำดับที่ ๗ คือ นางยุพิน หลักสุวรรณ เป็นผู้จัดการมรดกของนายเสริม หลักสุวรรณ ตามคำสั่งศาล ได้ให้การรับรองลายมือชื่อของนายเสริม ฯ ในใบ รบ. ปวท. ที่ผู้ถูกร้องนำไปสมัครเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วว่า ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจ

พิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องได้ กรณีมีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่

ระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ ผู้ถูกร้องได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ แต่การลาออกดังกล่าว แม้ว่าจะมีผลให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๘ (๓) ก็ตามแต่ก็มิได้มีผลกระทบต่อประเด็นการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ของศาลรัฐธรรมนูญ เพราะไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญยุติการพิจารณาวินิจฉัย ประกอบกับกรณีนี้ผู้ร้องมิได้ขอถอนคำร้องกรณีจึงเป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยถึงความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ของคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาในการสมัครรับเลือกตั้งอันนำไปสู่การวินิจฉัยประเด็นตามคำร้องว่าสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงหรือไม่ ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ต่อเนื่องไปได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้วุฒิการศึกษาที่ผู้ถูกร้องนำไปใช้ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือวุฒิปริญญาตรีแต่การพิจารณาว่าปริญญาตรีของผู้ถูกร้อง ถูกต้องหรือไม่นั้นจำเป็นต้องพิจารณาความถูกต้องของวุฒิการศึกษาทุกระดับก่อนระดับปริญญาตรีเพราะความถูกต้องของการศึกษาแต่ละระดับมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงและพยานหลักฐานของคู่กรณีตลอดจนพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องมีบิดาเป็นคนต่างด้าว จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ดจากโรงเรียนวัดวังกระโจม โดยมีเอกสารคือใบสุทธิเป็นหลักฐานที่ถูกต้องซึ่งเป็นที่ยอมรับกันของคู่กรณี ส่วนการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าจบจากโรงเรียนผู้ใหญ่วิจิตรการนิมิตร ตลอดจนอ้างว่าจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากการศึกษานอกโรงเรียนที่ กศน. ประเภทบุคคลภายนอก กรุงเทพมหานคร นั้น ผู้ถูกร้องไม่อาจนำวุฒิการศึกษา เช่น ใบสุทธิ หรือประกาศนียบัตร เป็นต้น ซึ่งเป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาของตนมาแสดงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และจากพยานบุคคลที่เป็นผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้ยืนยันการตรวจสอบทะเบียนรายชื่อผู้จบการศึกษานอกโรงเรียน ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเรียนจบว่าตรวจสอบแล้ว ไม่พบรายชื่อของผู้ถูกร้องเป็นผู้เข้าศึกษาและจบการศึกษา ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอันมีผลให้ไม่สามารถเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ได้ เพราะไม่เป็นผู้มีคุณสมบัติสมัครเข้าเรียนในระดับนั้น ๆ ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจใช้คุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ (๑) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ อนึ่ง แม้ว่าผู้ถูกร้องจะนำเอกสารใบ รบ. ปวท. ซึ่งเป็นเอกสารต้นฉบับมานำส่งศาลรัฐธรรมนูญ แต่ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช. ก ๐๑๒๔๓๐ ดังกล่าวของผู้ถูกร้องก็เป็นเอกสารที่มีการร้องเรียนให้ส่วนราชการตรวจสอบมาโดยตลอด ซึ่งจากพยานเอกสารที่ทั้งฝ่ายผู้ร้อง และ ผู้ถูกร้องอ้างอิงนำส่งศาลก็มีข้อน่าสังเกตถึงความผิดปกติโดยพยานของฝ่ายผู้ถูกร้องเอง คือ ตามที่อ้างคำให้การของนาย

พงษ์เกียรติ แมลงภู่ ซึ่งให้การต่อพนักงานสอบสวนในคดีที่ผู้ถูกร้องถูกกล่าวหาว่าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยรู้อยู่แล้วว่า ตนไม่มีสิทธิปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมมาเป็นคำให้การเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น นายพงษ์เกียรติอ้างว่า จำได้ว่าผู้ถูกร้องได้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจพร้อมกับนายพงษ์เกียรติ แต่ปรากฏว่าใบ รบ. ปวท. ของนายพงษ์เกียรติมีหมายเลขชุดที่ ๑๘๕๘ เลขที่ สช. ก ๐๙๒๘๙๕ ซึ่งใบ รบ . ปวท. ของผู้ถูกร้อง มีหมายเลขชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช. ก ๐๑๒๔๓๐ ซึ่งเป็นหมายเลขชุดที่ไม่เหมือนกัน และหมายเลขชุดของผู้ถูกร้อง คือ ชุดที่ ๑๕๕๔ นี้ ก็มีคำให้การของผู้แทนองค์การค้า ของคุรุสภาที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนในคดีดังกล่าวข้างต้นและได้เบิกความยืนยันต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าเป็นหมายเลขชุดที่ได้ขายให้กับโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค และเลขที่ในชุดคือ ๐๗๗๖๕๑-๐๗๗๗๐๐ ส่วนใบ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช. ก๐๑๒๔๓๐ ไม่มีในสารบบการจัดพิมพ์ขององค์การค้าของคุรุสภา อีกทั้งหลักฐานเกี่ยวกับการศึกษาต่าง ๆ ที่โรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจนำส่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ก็ไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้องเป็นนักเรียนของโรงเรียนดังกล่าว แม้ผู้ถูกร้องจะนำส่งใบแจ้งความของนางยุพิน หลักสุวรรณ ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกของนายเสริม หลักสุวรรณ อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนที่ถึงแก่กรรมไปแล้วที่แจ้งความว่ามีเอกสารหลักฐานบางประการสูญหายไม่นำส่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แต่ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนซึ่งดูแลในเรื่องหลักฐานต่าง ๆ ที่โรงเรียนเอกชนที่ปิดกิจการแล้วต้องส่งมอบก็มิได้เบิกความว่ามีการแจ้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนถึงกรณีที่ส่ง หลักฐานให้ไม่ครบเนื่องจากหลักฐานบางประการหายและส่งสำเนาใบแจ้งความมาให้แต่อย่างใด ใบ รบ. ปวท. ชุดที่ ๑๕๕๔ เลขที่ สช. ก๐๑๒๔๓๐ ของผู้ถูกร้องจึงเป็นเอกสารที่ไม่ได้จัดพิมพ์จากส่วนราชการที่มีหน้าที่จัดพิมพ์และจัดจำหน่าย จากพยานหลักฐานฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องจบการศึกษาระดับ ปวท. จากโรงเรียนเทคนิคมารดานุเคราะห์บริหารธุรกิจ การที่ผู้ถูกร้องนำใบ รบ. ปวท. ดังกล่าวซึ่งเป็นเอกสารที่ไม่ถูกต้องไปเรียนต่อระดับปริญญาตรี โดยผู้แทนมหาวิทยาลัยศรีปทุมก็ยอมรับว่าส่วนหนึ่งของปริญญาตรีของผู้ถูกร้องมาจากหน่วยกิตระดับ ปวท.ของผู้ถูกร้อง เมื่อ รบ. ปวท. ไม่ถูกต้อง ปริญญาตรีย่อมจะไม่ถูกต้องด้วย ซึ่งหมายความว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงไม่อาจอาศัยคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ (๒) สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ การที่ผู้ถูกร้องได้อาศัยคุณสมบัติดังกล่าวสมัครรับเลือกตั้งจนได้รับการเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๙ จึงเป็นกรณีที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ชอบ ซึ่งการที่บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐) คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เป็นการบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๔๐ การรับรองดังกล่าวเป็นการรับรองเพื่อให้มีความต่อเนื่องเท่านั้น แต่มิใช่เป็นการรับรองความชอบหรือไม่ของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละคน ดังนั้น หากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ชอบของผู้ใดมีอยู่อย่างใด ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพก็มีอำนาจวินิจฉัยได้ เมื่อพยานหลักฐานฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติหรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลามาโดยตลอดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกระบบโรงเรียนจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ ซึ่งทำให้ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้เข้าเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิคได้ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค พุทธศักราช ๒๕๓๓ พ.ศ. ๒๕๓๔ และไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้เข้าเรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยศรีปทุมได้ตามระเบียบมหาวิทยาลัยศรีปทุมว่าด้วยระบบการศึกษาและการวัดผลการศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญาและปริญญาบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงทำให้ผู้ถูกร้องไม่อาจเป็นผู้ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ (๒)

เมื่อพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าวมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๙ (๑) หรือ (๒) ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๑๑ (๑) ทำให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งทั้งใน พ.ศ. ๒๕๓๘ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ ไม่ถูกต้องสมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น ดังนั้นผู้ถูกร้องจึงไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยชอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง

อาศัยเหตุดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๙๖ เพราะขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งมีบิดาเป็นคนต่างด้าวด้วยเหตุเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ส่วนคำขออื่นให้ยก เพราะไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้ผู้ร้องร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๐/๒๕๔๒

วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๔ คน ที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว มีข้อความขัดหรือแย้ง หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๒ (๑) ของรัฐธรรมนูญ

ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๑๔ คน สรุปได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ เป็นกฎหมายที่เปลี่ยนสถานะของรัฐวิสาหกิจตามรูปแบบเดิมที่เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทองค์การของรัฐ ให้เป็นรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งเมื่อได้เปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจใดเป็นหุ้นและจัดตั้งเป็นบริษัทแล้ว ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ให้ยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ ว่า “ในกรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น” เห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติให้ฝ่ายบริหารใช้มติคณะรัฐมนตรี เพื่อยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ เป็นการตรากฎหมายขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาและออกกฎหมายในระบบรัฐสภา กล่าวคือ การจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งนั้น มีการจัดตั้งตามบทบัญญัติของกฎหมายที่แตกต่างกันโดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ถ้าฝ่ายบริหารจะอาศัยมติคณะรัฐมนตรี เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดที่จัดตั้งรัฐวิสาหกิจโดยเป็นไปตามมาตรา ๒๗ นั้น มติคณะรัฐมนตรีมิได้มีศักดิ์เทียบเคียงกับการตราพระราชกฤษฎีกาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๐ วรรคห้า ในการจัดตั้ง ยุบ เลิก ฯลฯ กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งก็มีผลเพียงแต่ลบล้างพระราชบัญญัติในกฎหมายปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม เท่านั้น ไม่รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นถ้าฝ่ายบริหารมีนโยบายที่จะยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ ฝ่ายบริหารจะต้องดำเนินการตรากฎหมายตามกระบวนการในระบบรัฐสภาเพื่อให้ผู้แทนของปวงชนชาวไทยได้กลั่นกรองการใช้อำนาจ ของฝ่ายบริหาร กรณีมาตรา ๒๗ ที่บัญญัติให้ใช้มติคณะรัฐมนตรีเพื่อยุบเลิกรัฐวิสาหกิจและให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิก จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งต่อกระบวนการออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ และเป็นประเด็นที่มีข้อความเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ

หลังจากที่เปลี่ยนสถานะรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทจำกัดตามกฎหมายนี้แล้วจะมีการกระจายหุ้นที่รัฐถือไว้ให้แก่ภาคเอกชนเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการบริหารจัดการในกิจการที่รัฐวิสาหกิจ เดิมดำเนินการอยู่ เป้าหมายสุดท้ายในการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ คือการจัดตั้งบริษัท จำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งเอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้นการประกอบธุรกิจของเอกชนย่อมเป็นไป ตามกติกาของบ้านเมืองภายใต้หลักการแห่งความเท่าเทียมกันอย่างเป็นธรรมในการแข่งขันทางธุรกิจ แต่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มาตรา ๒๔ มีบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ ที่บัญญัติให้ความคุ้มครองภาคเอกชนตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยมาตรา ๒๔ บัญญัติให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเอกชนซึ่งเข้ามาซื้อหุ้นของรัฐวิสาหกิจ โดยกระทรวงการคลังยังค้ำประกันหนี้ที่โอนไปเป็นของบริษัทจำกัด กรณีนี้แตกต่างจากการค้ำประกันหนี้ซึ่งกระทรวงการคลังค้ำประกันให้แก่รัฐวิสาหกิจในการดำเนินกิจการโดยถือได้ว่าเป็นหนี้ของรัฐเมื่อมีการเปลี่ยนสถานะของรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทจำกัด และมีเอกชนเข้ามาถือหุ้นบริหารจัดการแล้ว บริษัทจำกัดใหม่นี้ต้องรับภาระหนี้ของบริษัทด้วยความสามารถของบริษัทเช่นเดียวกับธุรกิจเอกชนโดยทั่วไปและในการกระจายหุ้นให้เอกชนนั้น จะต้องคำนึงถึงการป้องกันไม่ให้มีการโอนการผูกขาดจากภาครัฐในกิจการรัฐวิสาหกิจเป็นการผูกขาดจากภาคเอกชนที่เข้ามาซื้อหุ้น ดังนั้น ถ้าหากบทบัญญัติในกฎหมายนี้กำหนดให้บริษัทที่เปลี่ยนสถานะมาจากรัฐวิสาหกิจได้รับสิทธิพิเศษยิ่งกว่าบริษัทของเอกชนอื่น ย่อมเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญและเป็นการเลือกปฏิบัติ

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๑ เห็นชอบแผนแม่บทในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งรัฐบาลจะดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การสื่อสาร แห่งประเทศไทยองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย การบินไทย เป็นต้น รัฐบาลจะอาศัยอำนาจตามร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ เปลี่ยนสถานะของรัฐวิสาหกิจเหล่านี้เป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดแล้วจำหน่ายหุ้นให้ภาคเอกชนซึ่งร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ มาตรา ๑๒ (๑) ให้อำนาจคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติในหลักการและแนวทางให้ดำเนินการนำทุนบางส่วนหรือทั้งหมดของรัฐวิสาหกิจมาเปลี่ยนสภาพเป็นหุ้นในรูปแบบของบริษัท จากนั้นคณะรัฐมนตรีจะอนุมัติในหลักการให้เปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจใดเป็นหุ้นในรูปแบบของบริษัทและมอบให้คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทพิจารณาดำเนินการตามหลักการและแนวทางที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๘ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๗ ให้ความคุ้มครองภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจ แต่ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาตินั้น บัญญัติให้รัฐต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษ การที่ร่างพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ เปิดช่องให้คณะรัฐมนตรีเลือกรัฐวิสาหกิจมาเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด โดยไม่มีมาตรการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติและเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีได้ออกพระราชกำหนดเพื่อขอกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายในประเทศและจากต่างประเทศเป็นจำนวนถึง ๑ ล้านล้านบาทโดย

เตรียมการขายหุ้นของรัฐวิสาหกิจเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ในการกู้เงินดังกล่าว ดังนั้น หากคณะรัฐมนตรีตัดสินใจเลือกเปลี่ยนสถานะรัฐวิสาหกิจโดยคาดหวังจะได้รับเงินจำนวนมากจากการขายหุ้นของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด แต่ไม่คำนึงถึงความเป็นรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติ อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนซึ่งต้องรับบริการจากรัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนซึ่งเข้ามาซื้อหุ้นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดต้องการแสวงหากำไรจากการประกอบกิจการ ประชาชนย่อมต้องเสียค่าบริการในอัตราที่สูงขึ้น และไม่มีหลักประกันให้แก่ประชาชนหรือรัฐที่จะได้รับความคุ้มครองในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติจากการบริหารภาคเอกชนเช่นเดียวกับการดำเนินงานในฐานะรัฐวิสาหกิจ ดังนั้นการพิจารณาเลือกรัฐวิสาหกิจใดมาดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ จึงเป็นสาระสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของชาติและประชาชนโดยตรง

นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติใดกล่าวถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการจำหน่ายหุ้นก่อนที่รัฐจะจัดการถือครองหุ้นต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ซึ่งอาจมีกรณีที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติโดยต้องยกเลิกการเปลี่ยนแปลงสถานะของรัฐวิสาหกิจ กฎหมายฉบับนี้เมื่อมีการเปลี่ยนทุนเป็นหุ้นของบริษัทแล้วถือเป็นการยกเลิกรัฐวิสาหกิจ คณะรัฐมนตรีไม่มีอำนาจยกเลิกการเปลี่ยนทุนเป็นหุ้นของบริษัทดังกล่าวได้ ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงมีบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญในสาระสำคัญและไม่ได้บัญญัติยกเว้น มาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญไว้ในร่างพระราชบัญญัติแต่อย่างใด ทั้งยังตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑) ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องไว้วินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้โอกาสผู้เกี่ยวข้อง คือ คณะรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาเสนอความเห็นและเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาและได้อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ให้นายกรัฐมนตรีหรือผู้แทนไปชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ รวมทั้งมีหนังสือเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องจากเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและเลขาธิการวุฒิสภา นอกจากนี้ ได้อนุญาตให้ผู้แทนสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์แสดงความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

คณะรัฐมนตรีได้จัดทำบันทึกคำชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง (นายพิสิฐ ลี้อาธรรม) กับคณะมาชี้แจงและส่งเอกสารต่อศาลรัฐธรรมนูญ สรุปความว่า

๑. ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯมีหลักการเป็นเพียงให้มีการเปลี่ยนรูปแบบรัฐวิสาหกิจจากเดิมที่เป็นองค์การของรัฐไปเป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจ โดยยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจและมีการประกอบกิจการเช่นเดิม ยังมิใช่ขั้นตอนการแปรรูปเป็นบริษัทเอกชน หลังจากนั้นไปจะมีขบวนการขั้นตอนอย่างไรก็แล้วแต่รัฐวิสาหกิจแต่ละแห่ง เป็นการยกเลิกกฎหมายเดิมโดยบทบัญญัติของกฎหมายนี้ มิใช่โดยมติคณะรัฐมนตรี การที่รัฐสภาได้เห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัตินี้ย่อมมีผลเป็นกรณีที่รัฐสภาได้ยินยอมวิธีการที่บัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ จึงไม่เป็นการขัดแย้งต่อกระบวนการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญ

๒. ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ มาตรา ๒๔ บัญญัติให้โอนหนี้ของรัฐวิสาหกิจเดิมไปเป็นของบริษัท และให้กระทรวงการคลังค้ำประกันหนี้นั้นต่อไป เป็นบทบัญญัติให้สิทธิพิเศษแก่บริษัทที่เปลี่ยนฐานะมาจากรัฐวิสาหกิจได้รับสิทธิพิเศษยิ่งกว่าบริษัทเอกชนอื่น เป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น บริษัทรัฐวิสาหกิจที่เปลี่ยนรูปแบบจากองค์การรัฐวิสาหกิจยังคงมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่ ภาระหน้าที่ของรัฐที่ผูกพันอยู่กับกิจการของรัฐวิสาหกิจเดิมจึงต้องผูกพันต่อไป กระทรวงการคลังซึ่งเป็นผู้ค้ำประกันรัฐวิสาหกิจเดิมยังคงเป็นผู้ค้ำประกันในหนี้จำนวนนั้นต่อไป มิใช่เป็นการให้สิทธิพิเศษเพิ่มเติมจึงไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

๓. ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯบัญญัติเฉพาะการเปลี่ยนรูปแบบขององค์การรัฐวิสาหกิจเดิมเป็นรูปแบบบริษัทรัฐวิสาหกิจโดยแปลงทุนของรัฐวิสาหกิจเดิมเป็นหุ้นของบริษัทและให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัททั้งหมด สถานะและการประกอบกิจการของบริษัทรัฐวิสาหกิจยังดำเนินการอยู่ในลักษณะเดิมขององค์การของรัฐที่เป็นรัฐวิสาหกิจ มิใช่เป็นการจัดตั้งบริษัทเอกชนที่เป็นเรื่องนอกเหนือจากร่างพระราชบัญญัตินี้และจะต้องมีการพิจารณาในระยะต่อไป นอกจากนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้อาจจำกัดหรืองดอำนาจ สิทธิ หรือประโยชน์ที่มีอยู่เดิมของรัฐวิสาหกิจที่แปลงเป็นบริษัทรัฐวิสาหกิจได้ ส่วนรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการซึ่งเป็นกิจการผูกขาดและมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ตามแผนแม่บทการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจได้กำหนดไว้ชัดเจนว่ารัฐจะจัดตั้งองค์การกำกับรายสาขา ซึ่งจะทำหน้าที่กำกับดูแลองค์การของรัฐที่แปลงมาเป็นบริษัทและภาคเอกชนรายอื่น ๆ ให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมและคุ้มครองผู้บริโภค จึงมิใช่เป็นกรณีตามมาตรา ๘๗ ของรัฐธรรมนูญในทางกลับกันร่างพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่สนับสนุนและสอดคล้องกับหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญ

สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ได้แสดงความเห็นมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับความเห็นของผู้ร้อง

พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้องและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัย ดังนี้

๑. มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง ของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... (ภายหลัง ปรับปรุงเลขมาตราเป็นมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง) ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใดให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อ

การนั้น” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อกระบวนการออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และเป็นบทบัญญัติที่มีข้อความเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวหรือไม่

๒.มาตรา ๒๔ วรรคสองของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... ที่บัญญัติว่า “ในกรณีหนี้ที่โอนไปเป็นของบริษัทตามวรรคหนึ่งเป็นหนี้ที่กระทรวงการคลังค้ำประกันอยู่แล้ว ให้กระทรวงการคลังค้ำประกันหนี้นั้นต่อไปโดยอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการค้ำประกันก็ได้....” เป็นบทบัญญัติที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

๓. ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. .... ที่บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะเลือกรัฐวิสาหกิจใดก็ได้มาดำเนินการเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๘ (ภายหลังปรับปรุงเลขมาตราเป็นมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙) เป็นร่างพระราชบัญญัติที่ไม่มีมาตรการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ กำหนดให้รัฐต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษหรือไม่

ประเด็นที่หนึ่งตามที่ผู้ร้องเห็นว่ารัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของกฎหมายที่แตกต่างกัน หากรัฐวิสาหกิจใดจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ฝ่ายบริหารจะอาศัยมติคณะรัฐมนตรีเพื่อยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจที่เป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดไม่ได้ เพราะมติคณะรัฐมตรีมิได้มีลำดับชั้นทางกฎหมายเทียบเท่าพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด การที่มาตรา ๒๘ บัญญัติให้มติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใดได้และให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิก จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งต่อกระบวนการออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นบทบัญญัติที่มีข้อความที่เป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่าตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การตราพระราชบัญญัติได้บัญญัติไว้ในหมวด ๖ ว่าด้วยรัฐสภาตามที่ปรากฏในมาตราต่าง ๆ เช่น มาตรา ๙๒ ถึงมาตรา ๙๔ มาตรา ๑๖๙ ถึงมาตรา ๑๘๐ มาตรา ๑๙๐ ซึ่งในกรณีร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ นี้ได้ผ่านกระบวนการตราพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญโดยคณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วได้เสนอต่อวุฒิสภา ซึ่งวุฒิสภาได้พิจารณาแล้วลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วส่งร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนราษฎรได้เห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ จึงเป็นไปตามกระบวนการตราพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแล้ว

ข้อความในมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาหลักในการยกเลิกกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญมิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมายไว้ การจะพิจารณาว่าข้อความในมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติเกี่ยวกับการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายทั่วไปประกอบกับจะต้องดำเนินการโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเท่ากันหรือสูงกว่า ทั้งนี้ รัฐวิสาหกิจมีที่มาของการจัดตั้งหลายประเภท เช่น จัดตั้งโดย

พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประกาศของคณะปฏิวัติ พระราชกฤษฎีกา เป็นต้น ซึ่งการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายทั่วไปในการยกเลิกกฎหมาย ตามหลักกฎหมายทั่วไปนั้น การยกเลิกกฎหมายอาจกระทำได้ทั้งการยกเลิกกฎหมายโดยตรงและการยกเลิกกฎหมายโดยปริยาย แต่อย่างไรก็ตาม การยกเลิกกฎหมายไม่ว่าจะยกเลิกทั้งฉบับหรือบางส่วนจะต้องดำเนินการโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเท่ากันหรือสูงกว่า

สำหรับมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งนี้เป็นบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการและเหตุผลในการตราเนื่องจากเห็นว่าเป็นการสมควรให้มีกฎหมายที่จะเป็นเครื่องมือของรัฐเมื่อมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนสถานะของรัฐวิสาหกิจจากรูปแบบเดิมที่เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทองค์การของรัฐตามที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นให้เป็นรูปแบบบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด แต่ยังคงมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจประเภทหนึ่ง โดยมีการเปลี่ยนทุนจากรัฐวิสาหกิจเดิมเป็นทุนของบริษัทที่รัฐถือหุ้นทั้งหมดและยังคงให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดิม รวมทั้งให้พนักงานมีฐานะเป็นเช่นเดียวกับที่เคยเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจเดิม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินกิจการและเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นองค์กรธุรกิจอย่างเต็มรูปแบบให้กระทำได้โดยสะดวกเมื่อได้มีการเตรียมการในรายละเอียดเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเรียบร้อยแล้วโดยการกระจายหุ้นที่รัฐถือไว้ให้แก่ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและการบริหารจัดการในกิจการที่รัฐวิสาหกิจเดิมดำเนินการอยู่ได้ต่อไปในอนาคต โดยมาตรา ๒๒ กำหนดให้กระทรวงการคลังยังคงถือหุ้น ดังกล่าวไว้ทั้งหมด ซึ่งหมายถึงบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดนั้น ยังคงมีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจแต่ไม่ใช่ในรูปแบบขององค์การของรัฐ จะเปลี่ยนเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีรูปแบบการเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีผลทำให้รัฐวิสาหกิจในรูปแบบขององค์การของรัฐสิ้นสภาพไป การที่มาตรา ๒๘ บัญญัติให้ในกรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นอันยกเลิกไปนั้น มิได้หมายความว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรี แต่หมายถึงมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจใดเป็นเพียงเงื่อนไข ส่วนการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจต้องเป็นไปตามเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้นซึ่งเป็นเงื่อนเวลาและเมื่อต้องด้วยเงื่อนไข และเงื่อนเวลาครบทั้งสองประการแล้วกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจจึงถูกยกเลิกโดยร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ มาตรา ๒๘ นี้เมื่อการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจที่เป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดหรือประกาศของคณะปฏิวัติได้ดำเนินการโดยร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้วก็จะเป็นการยกเลิกโดยกฎหมายที่มีลำดับชั้นของกฎหมายเดียวกัน อนึ่ง การที่มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งกำหนดให้มติคณะรัฐมนตรีที่ให้ยุบเลิกรัฐวิสาหกิจเป็นเงื่อนไขและพระราชกฤษฎีกากำหนดระยะเวลาเป็นเงื่อนเวลา เพื่อให้มาตรา ๒๘ มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ในการยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจเป็นการทั่วไป โดยให้อำนาจในส่วนที่เป็น เงื่อนไขและเงื่อนเวลาของการให้กฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจแต่ละฉบับยกเลิกเมื่อใดไปให้คณะรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารที่ต้องบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายของ

รัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาพิจารณามีมติในเรื่องนี้เมื่อเห็นว่าได้มีการดำเนินการครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ และไม่มีกรณีใดที่รัฐวิสาหกิจเดิมจะต้องดำเนินการต่อไปแล้วโดยจะต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกาและรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ จึงเห็นว่า ข้อความในมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่าบทบัญญัติมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่งของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ไม่ขัดหรือแย้งกับกระบวนการตราพระราชบัญญัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และไม่มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีจึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวมีข้อความเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นที่สอง ตามที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๒๔ ของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ บัญญัติให้หนี้ของรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกันอยู่แล้ว เมื่อโอนไปเป็นบริษัทที่เปลี่ยนสถานะมาจากรัฐวิสาหกิจให้กระทรวงการคลังค้ำประกันหนี้นั้นต่อไป เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเอกชนที่เข้ามาซื้อหุ้นของรัฐวิสาหกิจยิ่งกว่าเอกชนอื่น อันเป็นการเลือกปฏิบัติที่ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสามบัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้”

พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อรัฐวิสาหกิจเปลี่ยนทุนเป็นหุ้นในรูปแบบของบริษัทแล้ว มาตรา ๒๒ วรรคสามบัญญัติให้กระทรวงการคลังถือหุ้นดังกล่าวไว้ทั้งหมด บริษัทนั้นจึงยังคงสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจในรูปของบริษัทซึ่งยังเป็นกิจการของรัฐอยู่ และมาตรา ๒๔ ให้โอนหนี้ของรัฐวิสาหกิจเดิมไปเป็นหนี้ของบริษัทใหม่นี้ เมื่อหนี้นั้นกระทรวงการคลังได้ค้ำประกันอยู่แล้วก็ให้กระทรวงการคลังค้ำประกันต่อไป นั้นเป็นการแปลงหนี้ใหม่โดยเปลี่ยนตัวลูกหนี้จากรัฐวิสาหกิจเดิมเป็นบริษัทที่จัดตั้งใหม่ การที่มาตรา ๒๔ บัญญัติให้กระทรวงการคลังค้ำประกันหนี้ให้บริษัทต่อไปนั้น ก็เป็นการปฏิบัติตามภาระค้ำประกันที่มีอยู่แต่เดิมเพราะบริษัทที่จัดตั้งใหม่นี้ก็ยังคงดำเนินกิจการเดิมของรัฐวิสาหกิจเดิมและยังคงเป็นของรัฐอยู่เช่นเดิม การค้ำประกันจึงเป็นการค้ำประกันหนี้ของรัฐ ไม่ใช่หนี้ของบริษัทเอกชน กรณีจึงมิใช่เป็นการให้สิทธิพิเศษแก่บริษัทเอกชน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประเด็นที่สาม ตามที่ผู้ร้องเห็นว่า มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙ ของร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะเลือกรัฐวิสาหกิจใดก็ได้มาเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทโดยไม่มีมาตรการคุ้มครองผลประโยชน์ของชาติ อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ บัญญัติว่า “รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภคและป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้อง

กับความจำเป็นทางเศรษฐกิจและต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด ๕ ว่าด้วย “แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ” โดยมีเนื้อหาเป็นการกำหนดแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกำหนดหน้าที่ของรัฐให้ต้องกระทำการหรือละเว้นการกระทำการ ต่าง ๆ ไว้หลายประการ เช่น รัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภคเท่านั้น โดยนัยนี้ การรักษาความมั่นคงของรัฐก็ดี การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมก็ดี หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภคก็ดี จึงเป็นเหตุให้รัฐสามารถประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนได้ อันเป็นการยกเว้นหลักทั่วไปที่รัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน

ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙ มีเนื้อหาให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจที่จะเลือกรัฐวิสาหกิจใดก็ได้มาเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัทอันมีความหมายว่า คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรของรัฐมีอำนาจที่จะพิจารณาดำเนินการให้การประกอบกิจการของรัฐไปเป็นของเอกชน มิใช่ให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจจัดตั้งหน่วยงานของรัฐไปประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ดังนั้น ประโยชน์สาธารณะเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค จึงมิได้มีความเกี่ยวข้องกันกับการเลือกรัฐวิสาหกิจมาเปลี่ยนสถานะเป็นบริษัท ร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจฯ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ....

๑. มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อกระบวนการตราพระราชบัญญัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๒. ข้อความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๓. ข้อความในมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๑-๕๒/๒๕๔๒

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาส่งความเห็นของนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๙๕ คน ซึ่งเห็นว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ตามเอกสารที่ประธานรัฐสภาส่งมาว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๔๕/๒๕๔๒ (๑๘๗) เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ว่า

“๑. สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรก ซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้ สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ ต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ส่วนข้อห้ามตามมาตรา ๑๒๖ (๓) เรื่องการเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้มาก่อนการรับสมัครรับเลือกตั้งนั้น เห็นว่านำมาใช้บังคับยังไม่ได้เพราะสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้ไม่ใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒. สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน มีความเห็นว่าสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งและต้องไม่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐”

ตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๙๕ คน โต้แย้งว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา...” และมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙...” และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติว่า สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิใช่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งต่อไปได้ ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งและต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๖ (๑) (๒) ดังนั้น มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว จึงเท่ากับเป็นการรับรองว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันมิได้เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นมติที่ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในชุดปัจจุบันต้องเสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นครั้งแรกตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง วรรคสาม ก็ได้บัญญัติรับรองสมาชิกภาพของสมาชิกทั้งสองสภาไว้ทำนองเดียวกันหรือเหมือนกัน ก็ควรมีสถานภาพของความเป็นสมาชิกรัฐสภาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าวินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ ก็ควรวินิจฉัยด้วยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาครั้งแรกได้ด้วย

ประธานรัฐสภาพิจารณาเหตุผลดังกล่าวแล้วเห็นว่า เมื่อมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้ง และส่งผลกระทบต่อสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวบุคคลในอีกองค์กรหนึ่ง จึงเป็นเรื่องข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องมีการพิจารณาวินิจฉัย จึงอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นดังกล่าวมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ประธานรัฐสภาได้ส่งความเห็นของนายเด่น โต๊ะมีนา และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๐๓ คน เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นมติที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่นเดียวกัน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะที่ประธานรัฐสภาส่งมาให้พิจารณาวินิจฉัยนั้นเป็นเรื่องเดียวกันเพราะมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายอย่างเดียวกัน จึงให้รวมพิจารณาเป็นเรื่องเดียวกัน และได้ส่งสำเนาคำร้องดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อยื่น

คำชี้แจงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจงเกี่ยวกับมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ ดังกล่าวแล้ว

มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นว่าประธานรัฐสภามีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เกี่ยวด้วยคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต่อมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคณะได้เข้าชื่อร้องขอให้ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยโต้แย้งว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดำรงตำแหน่งอยู่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง ต้องเสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า เห็นว่ามติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวมิใช่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ที่บัญญัติว่า “(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง” แต่เป็นมติที่กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนโดยอาศัยการวินิจฉัยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๖ ไม่ใช่การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) และเป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๖ กรณีจึงมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ในส่วนที่วินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นมติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ หรือไม่ มาตรา ๓๑๕ บัญญัติว่า “นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตาม วรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในคราวแรก ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง ฯลฯ”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสอง มีความหมายว่าเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันทั้งชุดคงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ต่อไปจนกว่าจะต้องตามเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๓ ประการ คือ ๑. ครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร ๒. เมื่อมีการยุบสภา ๓. เมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ ดังนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภา ฯ และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๖ (๒) มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๒) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา กรณี “เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง” ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวไม่ใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสอง เพราะถ้าไม่มีบทบัญญัติยกเว้นไว้ก็เท่ากับเป็นการตัดสิทธิมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก ดังนั้นจึงเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๖ (๒) มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่จะมีขึ้นในคราวแรก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่วินิจฉัยว่า “สำหรับสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร

ชุดปัจจุบันมีความเห็นว่า สามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้ แต่จะต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง....." เป็นมติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๓/๒๕๔๒

วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภามีมติเสนอเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามญัตติของนายอาซิส เบ็ญหาวัน สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้เสนอ

เอกสารที่วุฒิสภาส่งมาได้ความว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกซึ่งจะเกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้ แต่คุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ให้เหตุผลว่า บทบัญญัติตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่เป็นการรับรององค์กรสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญใหม่ไปก่อนจนกว่าจะครบวาระสี่ปีตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๔ เพราะฉะนั้น จึงไม่ถือว่าสมาชิกวุฒิสภาปัจจุบันเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐ ฉะนั้น ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ จึงได้บัญญัติยกเว้นเรื่องคุณสมบัติต่างๆ ขึ้นไว้ เพื่อเชื่อมต่อระหว่างบุคคลผู้มาทำหน้าที่จากรัฐธรรมนูญเก่ามาสู่องค์กรตามรัฐธรรมนูญใหม่เท่านั้น ต่อมาหลังมีคำวินิจฉัยสมาชิกวุฒิสภา ได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ทำหนังสือคัดค้านคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยได้โต้แย้งคำวินิจฉัยว่าบทเฉพาะกาลมาตรา๓๑๕ วรรคสาม ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป และบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ ได้บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามซึ่งก็หมายความว่าไม่ให้นำเรื่องอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์และการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับการรับรองสถานภาพตามวรรคสาม กล่าวคือสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้และสามารถเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาได้หากได้รับการเลือกตั้งการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว จึงน่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีประเด็นต้องวินิจฉัยเบื้องต้นว่า วุฒิสภามีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ หรือไม่ เห็นว่าการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๒ เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มี

สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เมื่อสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับผลกระทบจากคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ทำหนังสือคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเห็นว่า มติที่วินิจฉัยว่าสมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกได้ สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งมีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าฯเป็นมติที่น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเสนอ ญัตติต่อวุฒิสภา ขอให้วุฒิสภามีมติเสนอเรื่องตามที่นายอาซิส เบ็ญหาวัน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยวุฒิสภามีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น เห็นว่า วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้โต้แย้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าว และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งกรณีนี้เป็นมติที่กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอน โดยอาศัยการวินิจฉัยบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๕ มิใช่เป็นการใช้อำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) แต่เป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ และมาตรา ๑๒๕ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๕๑-๕๒/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ไว้แล้ว

มีประเด็นต้องวินิจฉัยต่อไปว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่วินิจฉัยว่า สมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกได้ สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือต้องมีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเป็นมติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ หรือไม่

มาตรา ๓๑๕ บัญญัติว่า “นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๓๒๔ และให้วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ทำหน้าที่วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันที่ครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๑) หรือวันเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคห้า (๒) แล้วแต่กรณี

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภา หรือเมื่อสมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่าที่มีอยู่

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ หรือสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๗ (๓) มาตรา ๑๑๘ (๗) มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๖ (๒) และ (๓) มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๑๓๔ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคสองและสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกัน ทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในคราวแรก ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง ฯลฯ”

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม มีความหมายว่าเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันทั้งชุดคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาอยู่ต่อไปจนกว่าจะต้องตามเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งในสองประการคือ ๑. สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ ๒. สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๓๒๓ ซึ่งเงื่อนไขตามมาตรานี้ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้อยู่ต่อไปจนครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสี่ มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) คือ “(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” มาใช้บังคับกับสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสามก็เพื่อยกเว้นให้สมาชิกวุฒิสภาชุดปัจจุบันยังคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาต่อไปได้แม้อายุไม่ถึงสี่สิบปีและมิได้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เพราะหากนำมาตรา ๑๒๕ (๒) และ (๓) มาใช้บังคับทันทีจะทำให้สมาชิกวุฒิสภาขาดคุณสมบัติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ จึงต้องยกเว้นคุณสมบัติส่วนนี้ให้ แต่เมื่อระยะเวลาตามบทเฉพาะกาลสิ้นสุดลงก็ต้องบังคับตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งทำหน้าที่ในปัจจุบัน หาก

จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ เพราะคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความรู้สูงเพื่อให้สอดคล้องกับภาระอำนาจหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ของวุฒิสภาในการพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติและอำนาจหน้าที่สำคัญที่เพิ่มขึ้นจากเดิม เช่น ในการพิจารณาเลือกแต่งตั้งให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ถอดถอนบุคคลสำคัญออกจากตำแหน่ง เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า มติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในส่วนที่วินิจฉัยว่า “สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันสามารถสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในครั้งแรกได้ สำหรับคุณสมบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๒๕ กล่าวคือ ต้องมี สัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า” เป็นมติที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕๔/๒๕๔๒

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

ประธานรัฐสภาได้มีคำร้องลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๗ ได้ดำเนินการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนยี่สิบสามคน ตามมาตรา ๙๘ แล้วเสนอรายชื่อต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง คือ นำรายชื่อนั้นเสนอขอความเห็นชอบต่อวุฒิสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

นายกรัฐมนตรีได้เสนอรายชื่อดังกล่าวต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบโดยได้เสนอข้อสังเกตประกอบด้วยว่า การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งรายชื่อของผู้ที่สมควรคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จนถึงการคัดเลือกรายชื่อผู้ที่เหมาะสมและเสนอให้นายกรัฐมนตรีเสนอวุฒิสภาต่อไป เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด โดยไม่มีบทบัญญัติทั้งในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีตรวจสอบ กลั่นกรอง หรือเปลี่ยนแปลง รายชื่อดังกล่าว อีกทั้งการเสนอรายชื่อบุคคลที่จะขอรับการแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดนี้เป็นการเสนอครั้งแรก โดยอาศัยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘ ประกอบกับ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง และยังมิได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ซึ่งเป็นขั้นตอนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ แต่องค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามมาตรา ๒๗๙ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีประธานศาลปกครองสูงสุด และตุลาการในศาลปกครอง ดังนั้น ขั้นตอนมาตรา ๒๗๗ จึงไม่อาจดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ ปัญหานี้ได้มีการพิจารณาแล้วทั้งในชั้นคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งทุกฝ่ายเห็นว่าควรดำเนินการได้โดยใช้หลักในการอุดช่องว่างกฎหมายและตีความกฎหมายไปในทางที่ให้เกิดผลใช้บังคับได้มากที่สุด เพื่อให้มีตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคณะแรกให้ทันภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด จึงจำเป็นต้องใช้วิธีเฉพาะที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อแก้ไขปัญหานี้

วุฒิสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า ในการดำเนินการของวุฒิสภาจำเป็นต้องตรวจสอบบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง หากมีความแตกต่างกัน วุฒิสภาจำเป็นต้องยึดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามหลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๖ ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เมื่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้แต่งตั้งได้โดยผ่านการคัดเลือกของคณะกรรมการพิเศษเป็นการเฉพาะ จึงเป็นกรณีที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ กำหนดขบวนการในการแต่งตั้งไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เมื่อรายชื่อที่นายกรัฐมนตรีเสนอไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ และรัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติยกเว้นให้วุฒิสภาสามารถให้ความเห็นชอบรายชื่อดังกล่าวได้โดยที่ยังไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง วุฒิสภาจึงมีมติไม่รับรายชื่อดังกล่าวไว้พิจารณาให้ความเห็นชอบและแจ้งมติให้นายกรัฐมนตรีทราบ

นายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงตั้งแต่คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเสนอรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการ นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อดังกล่าวไปยังวุฒิสภาและวุฒิสภามีมติพร้อมแจ้งนายกรัฐมนตรีว่า ไม่อาจรับรายชื่อไว้ดำเนินการได้นั้น เป็นเรื่องที่มีมูลกรณีโต้แย้งเกิดขึ้นจริงและเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ผู้ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ คือ องค์กรที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่หรือประธานรัฐสภา แต่ปรากฏว่าในเรื่องนี้วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่ในเรื่องการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ ไม่ได้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ให้ประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ซึ่งถือว่าเป็นอำนาจพิเศษโดยคำนึงถึงสถานะความเป็นกลางของตำแหน่งและเหตุผลความจำเป็น ตลอดจนช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นได้ นายกรัฐมนตรีจึงเสนอเรื่องต่อประธานรัฐสภาเพื่อพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นว่า ๑) การที่คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำหน้าที่คัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด แทนการให้ความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง แล้วเสนอรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้นายกรัฐมนตรีเสนอไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น เป็นกรณีที่สามารถปฏิบัติหรือดำเนินการได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ และ ๒) การที่วุฒิสภามีมติไม่รับรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่นายกรัฐมนตรีเสนอต่อวุฒิสภาไว้พิจารณาให้ความเห็นชอบโดยอ้างว่าการเสนอรายชื่อไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ และรัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติยกเว้นให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบรายชื่อดังกล่าว

โดยยังไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองได้นั้น เป็นการปฏิบัติหรือดำเนินการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว เป็นปัญหาข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญกับนายกรัฐมนตรีอันอาจเป็นผลให้การจัดตั้งศาลปกครองเป็นไปด้วยความล่าช้าและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อโต้แย้งโดยเร็วอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชนที่จะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของศาลปกครองซึ่งจะมีการจัดตั้งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประธานรัฐสภาจำเป็นต้องใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องขอของนายกรัฐมนตรี

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่าประธานรัฐสภามีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้ว วุฒิสภาเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญได้จัดตั้งขึ้นและมอบหมายให้ใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ เช่น การพิจารณากลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ การถอดถอนบุคคลสำคัญออกจากตำแหน่ง เป็นต้น และเมื่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง ได้มอบหมายให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบต่อบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด การใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในกรณีดังกล่าวย่อมถือว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเพราะเป็นองค์กรที่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญได้มอบหมาย

ส่วนจะเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติขึ้นเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในเรื่องต่าง ๆ ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณา วินิจฉัยดังกล่าว ดังนั้น ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ จึงอาจเป็นลักษณะของการมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญ องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอำนาจกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือไม่เพียงใด หรือเป็นลักษณะของการที่องค์กรตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป มีปัญหาโต้แย้งกันว่า องค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่งได้ใช้อำนาจหน้าที่ล่วงล้ำหรือกระทบกระเทือนอำนาจหน้าที่ขององค์กรหนึ่ง สำหรับการที่วุฒิสภาได้มีมติไม่รับรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไว้ให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ และนายกรัฐมนตรีมีข้อสงสัยในการปฏิบัติหน้าที่ตาม รัฐธรรมนูญของวุฒิสภา กรณีจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็น

องค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว การที่นายกรัฐมนตรีได้ขอให้ประธานรัฐสภาซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กำหนดไว้ให้เป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญและประธานรัฐสภา เห็นว่าเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็น ให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

อนึ่ง แม้ว่ากรณีนี้จะเป็นการที่ประธานรัฐสภาเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ แต่การที่จะวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีจำต้องวินิจฉัยด้วยว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ เช่นที่ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๑ และที่ ๑๕/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัย ต่อไปตามคำร้องว่า

๑. การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การที่วุฒิสภามีมติไม่รับพิจารณารายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่นายกรัฐมนตรีเสนอเพื่อให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่ ๑ การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ และมาตรา ๒๗๙ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๗๗ การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครองพ้นจากตำแหน่ง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติก่อนแล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษตุลาการในศาลปกครอง ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๗๙ คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

(๑) ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคนซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองและได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองด้วยกันเอง

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาสองคน และจากคณะรัฐมนตรีอีกหนึ่งคน

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามและวิธีการเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ"

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ และมาตรา ๒๗๙ ดังกล่าว การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งประกอบด้วยประธานศาลปกครองสูงสุด กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครอง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภาและคณะรัฐมนตรีก่อน จึงจะเสนอรายชื่อผู้ได้รับการแต่งตั้งไปเพื่อขอรับความเห็นชอบของวุฒิสภาได้ แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการ ตุลาการศาลปกครอง ทั้งหมดสิบสามคน ตามมาตรา ๒๗๙ ซึ่งมีองค์ประกอบที่เป็นตุลาการในศาล ปกครอง คือ ประธานศาลปกครองสูงสุดและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นตุลาการในศาลปกครองจำนวนเก้าคน รวมเป็นจำนวนถึงสิบคนในสิบสามคนแล้วเห็นว่า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อได้มีประธานศาลปกครองสูงสุดและตุลาการในศาลปกครองไม่ว่าจะเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นหรือตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งหมายความว่า คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๙ จะมีได้ต่อเมื่อมีตุลาการในศาลปกครองแล้ว แต่รัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครอง หรือคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองในวาระเริ่มแรกไว้โดยชัดแจ้ง เพียงแต่บัญญัติในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่งว่า "การแต่งตั้งและการให้ตุลาการในศาลปกครอง.... ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ ตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ...." และวรรคสอง "ผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด .... ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ.... ฯลฯ" ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๓ ที่บัญญัติว่า "การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพ้นจากตำแหน่งต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมก่อน...." แล้วจะเห็นได้ว่า ในส่วนของการแต่งตั้งผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมที่จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมนั้น รัฐธรรมนูญไม่ได้มีข้อความว่า "ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ซึ่งเป็นเพราะรัฐธรรมนูญได้มีบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๘ บัญญัติถึงการมีคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมในวาระเริ่มแรกไว้แล้ว แต่ในส่วนของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองรัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติใดหรือบทเฉพาะกาล บัญญัติถึงการมีคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองในวาระเริ่มแรกไว้ แต่ได้บัญญัติข้อความว่า "ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติ"ย่อมแสดงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ ได้ให้อำนาจรัฐสภาไปตรากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองได้และในชั้นการพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ได้

พิจารณาเรื่องนี้ด้วย ดังปรากฏตามรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๓ (เป็นพิเศษ) วันจันทร์ที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการอภิปรายปัญหาในชั้นแรกเริ่มของการตั้งศาลปกครอง ตุลาการในศาลปกครอง หรือคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองจะเกิดขึ้นก่อน และควรจะมีบทเฉพาะกาลไว้ในรัฐธรรมนูญหรือจะให้เป็นเรื่องของรัฐสภา ซึ่งกรรมาธิการได้ชี้แจงว่า กรรมาธิการต้องการให้เป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการแบบไหนจึงไม่ได้ระบุบทบัญญัติรายละเอียดในรัฐธรรมนูญโดยตรง แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติองค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองไว้แล้วในมาตรา ๒๗๙ รัฐสภาจึงตรากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๙ จะมีขึ้นครบถ้วนและบทบัญญัติมาตรา ๒๗๙ จะใช้บังคับได้เมื่อมีประธานศาลปกครองสูงสุดและมีตุลาการในศาลปกครองขึ้นแล้ว กฎหมายที่รัฐสภาจะตราขึ้นจึงบัญญัติได้แต่เพียงวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งตุลาการในศาลปกครองและประธานศาลปกครองสูงสุดในวาระเริ่มแรก เพื่อให้การจัดตั้งศาลปกครองแล้วเสร็จเท่านั้น ซึ่งรัฐสภาก็ได้ตรากฎหมายดังกล่าวแล้วคือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ คือมาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา ๙๗ การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรกเมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้มีคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ประกอบด้วยข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาสองคนซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้พิพากษาในศาลฎีกาสองคนซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาและได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการอัยการหนึ่งคน ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนหนึ่งคน ผู้แทนคณะกรรมการสภาทนายความหนึ่งคน ผู้แทนคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสองคน และผู้แทนคณะรัฐศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้กรรมการดังกล่าวเลือกกรรมการด้วยกันเองคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกข้าราชการฝ่ายศาลปกครองคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเลขานุการ

มาตรา ๙๘ ให้คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัตินี้และมีความรู้ความสามารถและความประพฤติเหมาะสมที่จะแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไม่เกินยี่สิบสามคน และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะคัดเลือกจากผู้ที่สนใจสมัครและผู้ที่สถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ (๔) เสนอขึ้น และให้บุคคลดังกล่าวแสดงหลักฐานผลงานทางวิชาการหรือทางประสบการณ์ที่บ่งชี้ถึงความรู้ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเพื่อสรรหาบุคคลที่มีความรู้

ความสามารถเหมาะสมที่สุดตามจำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่ง ในการนี้ให้เปิดเผยบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะคัดเลือกและรายชื่อบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ทราบทั่วไปและเชิญชวนให้บุคคลในวงการกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินให้ข้อคิดเห็นและนำมาพิจารณาก่อนนำรายชื่อผู้ที่ได้รับการคัดเลือกในชั้นที่สุดเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตาม วรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเป็นอันพ้นจากหน้าที่ และให้ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดด้วยกันเอง เป็นประธานศาลปกครองสูงสุดหนึ่งคน รองประธานศาลปกครองสูงสุดสองคนและตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุดสี่คน และให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พิจารณาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ ได้บัญญัติวิธีการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรก โดยมาตรา ๙๗ บัญญัติให้มีคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่จะแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนไม่เกินยี่สิบสามคนแล้วดำเนินการตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙๘ ซึ่งให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม คือให้นายกรัฐมนตรีนำรายชื่อที่คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเสนอนั้น เสนอขอความเห็นชอบต่อวุฒิสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อ เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และมาตรา ๙๘ ได้บัญญัติไว้ด้วยว่าเมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดแล้ว ให้คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดเป็นอันพ้นจากหน้าที่ บทบัญญัติมาตรา๙๗ และมาตรา ๙๘ จึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดในครั้งแรกเท่านั้น เมื่อมีตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรกแล้ว คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดก็พ้นจากหน้าที่ไปและไม่มีกรณีที่จะนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับได้อีกบทบัญญัติมาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ นี้จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๙ ซึ่งเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่จะใช้บังคับตลอดไปภายหลังจากที่มีประธานศาลปกครองสูงสุดและตุลาการในศาลปกครองแล้ว ดังนั้น การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองพ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๗ เสนอมาตามมาตรา ๙๘ ไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ จึงเป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ และมาตรา ๒๗๙

ประเด็นที่ ๒ การที่วุฒิสภามีมติไม่รับพิจารณารายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่นายกรัฐมนตรีเสนอเพื่อให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

สำหรับประเด็นที่ ๒ นี้ เห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยประเด็นที่ ๑ แล้วว่า การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณา

ให้ความเห็นชอบเป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ วุฒิสภาจึงต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ วรรคสอง และตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น กรณีจึงไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ ๒

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น เป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่บัญญัติขึ้นโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

นายเชาวน์ สายเชื้อ	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๔๓

วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำร้องของจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลอาญากรุงเทพใต้ได้ส่งคำร้องของจำเลยที่ ๑ (นายสมพร เดชานุภาพ) จำเลยที่ ๒ (นายเณร มหาวิลัย) และจำเลยที่ ๔ (นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ) เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๒๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญและใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่

คำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้อง สรุปได้ว่า

พนักงานอัยการกองคดีอาญากรุงเทพใต้ เป็นโจทก์ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ ฟ้องนายสมพร เดชานุภาพ (ผู้ร้องที่ ๑) นายเณร มหาวิลัย (ผู้ร้องที่ ๒) นายอภิชิต อังศุธรางกูร และนายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ (ผู้ร้องที่ ๓) รวม ๔ คน เป็นจำเลยในข้อหาร่วมกัน ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดด้วยการใช้จ้างวานหรือยุยงส่งเสริมให้ฆ่าผู้อื่น (นายประมาณ ชันซื่อ) โดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อน อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔ มาตรา ๒๘๘ และมาตรา ๒๘๙ คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอาญากรุงเทพใต้

ผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ในคดีให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ว่าได้ถูกเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐทำการจับกุม ควบคุมและดำเนินการสอบสวนในข้อหาดังกล่าว โดยไม่มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ถึงแม้ว่ากองปราบปรามมีเขตอำนาจสอบสวนคดีได้ทั่วราชอาณาจักรก็มิใช่เป็นการให้อำนาจตามกฎหมาย แต่เป็นเพียงระเบียบภายในของกรมตำรวจ เท่านั้น กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยมีข้อความในข้อ ๒.๕ ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมตำรวจเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีอาญาได้ทุกคดี อธิบดีกรมตำรวจจึงมีคำสั่งที่ ๘๖๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ แต่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามทำการสอบสวนคดีของผู้ร้องทั้งสาม จึงเป็นการสอบสวนที่ไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องทั้งสองที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๔๓ วรรคสอง จึงส่งผลให้การสอบสวนดังกล่าวเป็นการสอบสวนที่มิชอบ เนื่องจากคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฯ นี้ได้

อาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ซึ่งเป็นการให้ผู้ใดผู้หนึ่งมีอำนาจนอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ ดังนั้น คำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนฯ ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ผู้ร้องทั้งสองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา๑๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๒. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ เป็นข้อบังคับที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๓. คำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๘๖๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๔. การกระทำของพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติตามคำสั่งแต่งตั้งของอธิบดีกรมตำรวจ (พล.ต.อ. สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์) โดยอาศัยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบ เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบและไม่เป็นธรรมขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๒๔๑ และมาตรา ๒๔๓

ส่วนผู้ร้องที่ ๓ ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๔ ในคดียื่นคำร้องว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๔๑ ต้องด้วยมาตรา ๖ เป็นอันใช้บังคับมิได้ เพราะ

๑. คดีที่ไม่มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือร้องขอให้ช่วยเหลือ หรือการร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือร้องขอให้ช่วยเหลือซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๗ และรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความเป็นธรรม ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๒. การใช้ราษฎรในการสืบสวน ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒ (๑๐) มาตรา ๑๗ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๓. คดีที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้รวบรวมไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน และการบันทึกสำนวนการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะผู้บันทึกไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๙ และ

รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๔. คดีที่ไม่มีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด (หลอกให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง) ซึ่งเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ประกอบกับมาตรา ๕๘ และรัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรา ๓๒ พนักงานอัยการก็สามารถนำคดีมาฟ้องได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๕. การออกหมายจับและการจับที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๑) มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๐ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๖. การสอบสวนที่ไม่ปฏิบัติตามกระบวนการทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งหมดและรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๗. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๓ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๘. การสอบสวนที่ได้กระทำขึ้นโดยที่ไม่มีความผิดอาญาเกิดอ้างหรือเชื่อว่าเกิด หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับ (โดยชอบ) ซึ่งฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๙ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๙. การกันผู้ต้องหาด้วยกันไว้เป็นพยานซึ่งไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๒ ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานและรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๓ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๑๐. กรณีไม่มีผู้เสียหายตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๒๔๑

๑๑. การสอบสวนที่ได้กระทำโดยผู้ไม่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๔๐ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็สามารถฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๑๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒๐ ห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีเฉพาะในกรณีที่มิได้มีการสอบสวนในความผิดเท่านั้น แต่ไม่ได้ห้ามในกรณีการสอบสวนโดยไม่ชอบ สอบสวนโดยไม่มีอำนาจ สอบสวนโดยผิดกฎหมาย การใช้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ นี้ ผู้ใช้อำนาจรัฐคือ

พนักงานอัยการจึงมีอำนาจที่จะกระทำละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของประชาชนได้โดยตรง และทำละเมิดได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ ตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๒๔๑ และมาตรา ๒๔๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ ยังขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๐ โดยตรงอีกด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้ว จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ และส่งสำเนาคำร้องของผู้ร้องทั้งสามให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้ถูกร้องและเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแถลงเป็นหนังสือ ตลอดจนให้มีการออกนั่งพิจารณาฟังคำแถลงของคู่กรณีในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๒ กรกฎาคมและ ๒ กันยายน ๒๕๔๒ เพื่อรับฟังข้อเท็จจริง คำแถลงประกอบคำร้อง และเอกสารประกอบคำร้องจาก คู่กรณี

พนักงานอัยการได้แถลงเป็นหนังสือสรุปความว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามอำนาจหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ และของพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา ๑๖ เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปของตัวสถาบันและของเจ้าพนักงานของรัฐในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่ใช่เป็นกฎหมายในการตั้งสถาบัน เช่น สถาบันศาล อัยการหรือตำรวจ และมิใช่เป็นกฎหมายแต่งตั้งเจ้าพนักงานต่าง ๆ เช่น ศาล พนักงานอัยการ ตำรวจ เพื่อให้เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่กฎหมายที่จะตั้งสถาบันใด หรือพนักงานผู้ใดนั้น จะกำหนดโดยกฎหมายอื่น เช่น ในเรื่องการศาลยุติธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลต่าง ๆ และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ได้แก่ พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ หรือกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมตำรวจ ประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ฯลฯ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ จึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติแต่เพียงว่าอำนาจศาล พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของ เจ้าพนักงานนั้น ๆ ซึ่งหมายถึงว่า อำนาจของเจ้าพนักงานย่อมเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับ ทั้งหลายที่ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้น ๆ โดยที่อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจในการออกประกาศหรือข้อบังคับเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานในหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดไม่ขัดกัน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นพนักงานสอบสวน ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดให้ตำรวจฝ่ายเดียวเป็นพนักงานสอบสวน

เพราะหากรัฐมนตรีไม่กำหนดดังกล่าวแล้ว เมื่อเกิดคดีขึ้นพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจต่างมีอำนาจสอบสวนย่อมเกิดการ ซ้ำซ้อนและเป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชน หรือกรณีของกฎหมายจัดตั้งศาล ศาลอาญามีอำนาจรับคดีทั่วราชอาณาจักรได้ ศาลจังหวัดมีอำนาจรับพิจารณาคดีที่เกิดในเขตอำนาจศาลแขวงได้ แต่ได้กำหนดไว้ว่าหากคดีเกิดนอกกรุงเทพมหานครหรือคดีเกิดในกรุงเทพมหานครและอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาจะไม่รับพิจารณาคดี

ในส่วนมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา ๒๘ บัญญัติให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาคือพนักงานอัยการและผู้เสียหาย สำหรับผู้เสียหายเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญามีสิทธิฟ้องคดีได้ทุกกรณี และไม่ปรากฏว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติห้ามผู้เสียหายมิให้ฟ้องคดีแต่ประการใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้แต่มีข้อจำกัด ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ตามมาตรา ๑๒๐ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาว่าจะต้องกลั่นกรองตรวจสอบด้วยการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานก่อนดำเนินคดี อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มิให้ถูกกระทบกระเทือน บทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ จึงมิใช่เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีได้ตามอำเภอใจแต่เป็นบทบัญญัติที่จำกัดอำนาจพนักงานอัยการไว้ว่า จะฟ้องคดีได้ต้องมีการสอบสวนคดีนั้นก่อน ถ้าคดีใดไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการจะฟ้องคดีต่อศาลไม่ได้ ทั้งนี้ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ที่พนักงานอัยการฟ้องจำเลยทั้งสี่ต่อศาลนั้น การสอบสวนของพนักงานสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนกองปราบปรามกรมตำรวจและโดยอธิบดีกรมตำรวจ เป็นไปโดยชอบถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ทุกประการ ตั้งแต่ การรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษ การสืบสวน การขออนุมัติจับกุม การแจ้งข้อหา การขอกันผู้ต้องหาเป็นพยาน การรวบรวมพยานหลักฐาน การทำความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาทั้งสี่หรือจำเลยในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ ทั้ง ๔ คน และควรสั่งไม่ฟ้องนายบรรเจิด จันทนะเปลิน ผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยานก็ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบข้อบังคับของกรมตำรวจและกระทรวงมหาดไทย บทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ จึงเป็นบทบัญญัติรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนที่ตกเป็นผู้ต้องหา เพราะพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑

ดังนั้น พนักงานอัยการจึงเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้แถลงเป็นหนังสือสรุปความว่า อำนาจการออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งประกาศ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๓ นั้น ไม่มีข้อความที่ปรากฏว่า อาศัยอำนาจตามบท

บัญญัติแห่งกฎหมายใด คงปรากฏตามที่ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทยและผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ชี้แจงเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๓ ข้อ ๒ ณ ห้องประชุม กระทรวงมหาดไทยระบุว่าข้อบังคับนี้จะไม่อ้างทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน แต่จะอาศัยอิงหลักตามกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวและปรากฏตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยเรื่องกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนความผิดอาญาสั่งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๙๕ ว่าอำนาจการสั่งประกาศใช้ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ โดยอาศัยความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่าการถือปฏิบัติงานราชการตามข้อบังคับกระทรวง มหาดไทยดังกล่าวเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖

สำหรับอำนาจของพนักงานสอบสวนตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ นั้น มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และ มาตรา ๒๑ บัญญัติอำนาจสอบสวนความผิดอาญาที่กระทำในราชอาณาจักรโดยให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาภายในเขตอำนาจของตน ดังนั้นผู้มีอำนาจและหน้าที่สอบสวนความผิดอาญาจึงเป็นพนักงานสอบสวน ซึ่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับเขตอำนาจไว้จึงต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับทั้งหลายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อันได้แก่พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๐๘ มาตรา ๔ และ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ กำหนดให้กองปราบปราม เป็นส่วนราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๑๕ เรื่องกำหนดหน่วยงานเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ ข้อ ๘ และพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๖ กำหนดให้กองปราบปรามเป็นส่วนราชการบริหารส่วนกลาง สังกัดกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมตำรวจ มีเขตอำนาจการรับผิดชอบและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดอาญา ทั้งหลายทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ ที่กำหนดให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณี ซึ่งรวมทั้งการมีคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวน เป็นการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การที่อธิบดีกรมตำรวจมีคำสั่งที่ ๘๖๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ แต่งตั้ง พลตำรวจตรี ล้วน ปานรศทิพ ผู้บังคับการกองปราบปรามกับพวกเป็นพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีที่จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ และจำเลยที่ ๔ ผู้ร้อง ถูกกล่าวหาว่าร่วมกันใช้จ้างวานหรือยุยงส่งเสริมหรือด้วยวิธีอื่นใดให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐาน ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งกรมตำรวจดังกล่าว จึงมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาและมีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๑ ถึงมาตรา ๑๔๒ ได้โดยชอบ

ด้วยกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๒๐ และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒ และข้อ ๒.๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ได้ชี้แจงในคราวออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญและจากเอกสารประกอบคำแถลง สรุปความว่า ผู้ร้องทั้งสองได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานเป็นผู้ใช้จ้างวานบุคคลอื่นให้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ผู้ร้องทั้งสองเห็นว่ากฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีนี้ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ กล่าวคือศาลอาญากรุงเทพใต้ได้รับฟ้องจากพนักงานอัยการกล่าวหาว่าผู้ร้องกระทำความผิดโดยใช้สำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามซึ่งอ้างตนเองว่าเป็นพนักงานสอบสวนตามคำสั่งกรมตำรวจที่ ๘๖๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ ที่อาศัยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ ซึ่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ ได้อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ ที่บัญญัติว่า ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมซึ่งผู้ร้องได้ตีความคำว่า เป็นธรรมหมายถึงผู้ต้องหาทุกคนได้รับการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ได้กำหนดอำนาจการสอบสวนพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในกรณีนี้พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบมิได้เป็นไปตามประมวลกฎหมายดังกล่าว แต่ถูกแต่งตั้งขึ้นโดยคำสั่งของอธิบดีกรมตำรวจโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดมีอำนาจกระทำการนอกเหนือจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้นั้น ผู้ร้องจึงเห็นว่าไม่เป็นธรรมเนื่องจากการแต่งตั้งพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การสอบสวนนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน อีกทั้งพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนเป็นพยานหลักฐานที่จัดสร้างขึ้นเองทั้งสิ้น เนื่องจากพยานหลักฐานที่ได้พบเห็นที่ศาลอาญากรุงเทพใต้มิใช่พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด แต่เป็นการเกิดขึ้นจากการจัดหา หลอกและกำหนดขึ้นโดยพนักงานสอบสวนซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ เนื่องจากคดีนี้ไม่มีมูล ไม่มีการกระทำความผิดและไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานเป็นผู้ใช้ จ้างวาน ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสี่ประเด็นข้างต้น

ต่อมาผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ได้แถลงเพิ่มเติม สรุปความว่าข้อบังคับหรือระเบียบที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ เพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่นั้นมิใช่กฎหมาย ซึ่งหากเจ้าพนักงานผู้ใดไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติผิดไปจากข้อบังคับหรือระเบียบดังกล่าวก็ไม่มีความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งออกตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ เป็นข้อบังคับที่ออกมาใช้เป็นข้อยกเว้นประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาที่บัญญัติเรื่องอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนไว้ชัดแจ้งแล้ว ทั้งนี้ได้มีการส่งเอกสารในสำนวนคดีดังกล่าว ประกอบคำแถลงด้วยวาจา จำนวน ๒๑ รายการ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับไว้เพื่อประกอบการพิจารณาแล้ว

ผู้ร้องที่ ๓ ได้ชี้แจงในคราวออกนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และจากเอกสารประกอบคำแถลง เอกสารคำแถลงการณ์สรุปคดี เอกสารบทคัดย่อ และคำขอให้วินิจฉัยสรุปความว่า ผู้ร้องอ้างถึงคำร้องที่ผู้ร้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ร้องไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องแต่คำร้องนี้เป็นคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในสองประเด็นคือประเด็นแรก กระบวนการที่เจ้าพนักงานของรัฐจัดการให้ผู้ร้องต้องตกเป็นผู้ต้องหาและเป็นจำเลยต่อศาลเป็นกระบวนการที่ได้กระทำตามบทบัญญัติของวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และประเด็นที่สอง การดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐที่จัดการให้ผู้ร้องเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นก่อให้เกิดมูลคดีอาญาหรือไม่เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัยว่า ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับความยุติธรรมจากการสอบสวนและการพิจารณาที่เป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการสอบสวน มิใช่ผูกพันเฉพาะศาลที่จะต้องให้ความยุติธรรมเท่านั้น แต่ผูกพันเจ้าพนักงานในกระบวนการสอบสวนและในกระบวนการพิจารณาที่จะต้องให้ความยุติธรรมในกรณีดังกล่าวด้วย ดังนั้นเมื่อมาตรา ๑๒๐ บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลเมื่อไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ ในแง่สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับความยุติธรรมจากการสอบสวนหรือการพิจารณาด้วยความเป็นธรรมเพราะพนักงานอัยการสามารถอ้างมาตรา ๑๒๐ เพื่อปฏิเสธให้ความยุติธรรมดังกล่าวแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

กล่าวโดยสรุป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติที่ทำลายโครงสร้างกระบวนการดำเนินคดีอาญาซึ่งอำนาจทั้งสาม คือพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลต้องคานซึ่งกันและกัน โดยต้องตรวจสอบอำนาจซึ่งกันและกัน ทำลายหลักการของกฎหมายซึ่งเป็นกลไกควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ ทำให้ไม่มีผลบังคับใช้และเป็นบทบัญญัติที่ให้พนักงานอัยการใช้อำนาจได้อย่างล้นพ้นและกระทำละเมิดต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างเสรีโดยไม่มีขอบเขตจำกัด

ผู้ร้องที่ ๓ ได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมสรุปความว่า กรณีของผู้ร้อง เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วจะต้องทราบว่าเนื้อหาข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนนั้นไม่สามารถฟ้องคดีได้ ผู้ร้องได้ขอให้พนักงานอัยการถอนฟ้องหรือแก้ฟ้องให้แต่พนักงานอัยการก็มิได้ดำเนินการให้เพราะพนักงานอัยการถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๒๐ แล้ว เพราะคดีมีการสอบสวนจึงเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ มิใช่เป็นบทบัญญัติอันเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการ แต่เป็นบทบัญญัติให้อำนาจเบ็ดเสร็จแก่พนักงานอัยการในการใช้อำนาจสอบสวน นอกจากนั้นผู้ร้องที่ ๓ ได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยรับรองสิทธิและเสรีภาพของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ด้วยว่า

ประการแรก ผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ ของศาลอาญากรุงเทพใต้ มีสิทธิได้รับการสอบสวนและการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๔๑

ประการที่สอง การสอบสวนที่ไม่เป็นธรรมนั้นไม่อาจจะนำมาฟ้องและดำเนินคดีกับผู้ร้องได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๔๑

ประการที่สาม การพิจารณาคดีที่ไม่เป็นธรรมเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๔๑

ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยว่า การกระทำของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งใช้อำนาจรัฐในฐานะเป็นพนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและมิได้ปฏิบัติหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกระทำต่อผู้ร้องให้ตกเป็นผู้ต้องหา จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมี คำวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ และขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญมาตรา ๔ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๗๐ และมาตรา ๒๔๓ และหากศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องก็ขอให้วินิจฉัยเพื่อรับรองสิทธิของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๔๑ และผู้ร้องได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจะใช้บังคับแก่คดีหรือไม่ ขอให้วินิจฉัยประเด็นเพียงว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่ เท่านั้น

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม เอกสารประกอบคำร้อง คำแถลงของผู้ร้องและคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้อง เห็นว่ากรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้และเห็นว่ามีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่ ๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๖ บัญญัติว่า “อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรมและระบุอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษาหรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ” พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๖ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ และเจ้าพนักงานไว้อย่างกว้าง ๆ ในการที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามที่

กฎหมายว่าด้วยองค์กรและเจ้าพนักงานนั้น ๆ บัญญัติไว้ เช่น อำนาจศาลและอำนาจของผู้พิพากษา เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลต่างๆ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการเป็นไปตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๔๘๘ ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการหรืออัยการสูงสุดวางระเบียบกรมอัยการหรือระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการเป็นหลักว่าพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างไรบ้าง เช่น ระเบียบกรมอัยการ ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองเป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ อำนาจหน้าที่ของตำรวจเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๓๙ ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนจะระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ ประกอบกับมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๑ ซึ่งบัญญัติให้อำนาจสอบสวนความผิดอาญาที่กระทำในราชอาณาจักรแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาภายในเขตอำนาจที่กำหนดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖ จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

สำหรับข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ ที่ระบุว่าให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักรและมีอำนาจสั่งการเกี่ยวกับคดีได้ทุกกรณีซึ่งเป็นการกำหนดเขตอำนาจการรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานตำรวจ นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจฯ ดังนั้น การออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงมีความหมายเพียงว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยเป็นการให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นไปตามอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจเท่านั้น สำหรับคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามคำสั่ง กรมตำรวจที่ ๘๖๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๖ และการกระทำของพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวเป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย พิจารณาแล้วเห็นว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยและคำสั่งดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติจึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ทั้งนี้ ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น ตามที่ผู้ร้องที่ ๑ และผู้ร้องที่ ๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยและคำสั่งดังกล่าวรวมถึงการ

กระทำของพนักงานสอบสวนว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ประเด็นที่ ๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ การที่ผู้ร้องที่ ๓ อ้างว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อหลักรัฐธรรมนูญหรือรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ ดังนี้

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม” จึงใช้บังคับไม่ได้ตามมาตรา ๖ เพราะพนักงานอัยการอาจฟ้องคดีใดต่อศาลได้โดยการสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม หรืออีกนัยหนึ่ง มาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเฉพาะของบุคคลที่ถูกพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลโดยจะต้องมีการสอบสวนคดีนั้นก่อนเท่านั้น แต่มิได้คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลว่าจะต้องมีการสอบสวนที่เป็นธรรม พนักงานอัยการจึงจะมีอำนาจฟ้องคดีได้ นั้น

นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายประเสริฐ นาสกุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๔๓

วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลอาญาส่งคำร้องของโจทก์ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๑๐๙/๒๕๔๐ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลอาญาได้ส่งคำร้องของผู้ร้อง (นายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ) เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญและใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ หรือไม่

คำร้องของผู้ร้องว่า

สืบเนื่องจากที่พนักงานอัยการ กองคดีอาญากรุงเทพใต้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายรังสรรค์ ต่อสุวรรณ ผู้ร้องกับพวกรวม ๔ คนต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ ฐานร่วมกันก่อให้ผู้อื่นกระทำผิดโดยการ ใช้ จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริมด้วยประการใดให้ฆ่าผู้อื่น และคดีดังกล่าวอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอาญากรุงเทพใต้ ต่อมาผู้ร้องเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายธวัชชัย ชำนาญหล่อ พนักงานอัยการกับพวกรวม ๘ คน เป็นจำเลยต่อศาลอาญาตามคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๑๐๙/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๔๐ ฐานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ฟ้องเท็จ และแกล้งฟ้องให้ได้รับโทษ คดีอยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอาญาว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียดของคำร้องสรุปความว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ ต้องด้วย มาตรา ๖ เป็นอันใช้บังคับมิได้ เพราะ

๑. คดีที่ไม่มีการร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือร้องขอให้ช่วยเหลือหรือการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือร้องขอให้ช่วยเหลือซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๓ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๗ และรัฐธรรมนูญรับรองสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความเป็นธรรมตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒๐

๒. การใช้ราษฎรในการสืบสวนซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) มาตรา ๑๗ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๓. คดีที่มีการรวบรวมพยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะ ผู้รวบรวมไม่ได้เป็นพนักงานสอบสวน และการบันทึกสำนวนการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้บันทึกไม่

ได้เป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑ มาตรา ๑๓๙ และรัฐธรรมนูญ รับรองสิทธิไว้ ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๔. คดีที่ไม่มีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด (หลอกให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง) ซึ่งเป็นการไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ ประกอบกับมาตรา ๕๙ และ รัฐธรรมนูญรับรองและ คุ้มครองไว้ตามมาตรา ๓๒ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๕. การออกหมายจับและการจับที่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๖๖ (๑) มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๐ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตาม มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๖. การสอบสวนที่ไม่ปฏิบัติตามกระบวนการทางอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งหมด และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการ ก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๗. พยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ ฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๓ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๘. การสอบสวนที่ได้กระทำขึ้นโดยที่ไม่มีความผิดอาญาเกิด อ้าง หรือเชื่อว่า เกิด หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับ (โดยชอบ) ซึ่งฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๙ และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๑ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๙. การกันผู้ต้องหาด้วยกันไว้เป็นพยาน ซึ่งไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๒ ที่ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพยาน และรัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๔๓ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐

๑๐. กรณีไม่มีผู้เสียหายตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๒๔๑ รับรองไว้

๑๑. การสอบสวนที่ได้กระทำโดยผู้ไม่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๑๔๐ พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๔๑ รับรองไว้

๑๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ห้ามพนักงานอัยการฟ้องคดีเฉพาะในกรณีที่มิได้มีการสอบสวนในความผิดเท่านั้น แต่ไม่ห้ามในกรณีการสอบสวนโดยไม่ชอบ สอบสวน

โดยไม่มีอำนาจสอบสวนโดยผิดกฎหมาย การใช้มาตรา ๑๒๐ นี้ ผู้ใช้อำนาจรัฐ คือพนักงานอัยการจึงมีอำนาจที่จะละเมิดสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของประชาชนได้โดยตรง และละเมิดได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองไว้ ตามมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๙ มาตรา ๒๔๑ และมาตรา ๒๔๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๗๐ โดยตรงอีกด้วย

นอกจากนั้น ผู้ร้องอ้างว่า ศาลจะใช้บทบัญญัติดังกล่าวประกอบกับมาตราอื่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ใช้บังคับในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ ศาลอาญาจึงส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไป ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐

ต่อมา นายสหาย ทรัพย์สุนทรกุล ผู้คัดค้านที่ ๑ นายโกเมน ภัทรภิรมย์ ผู้คัดค้าน ที่ ๒ นายธวัชชัย ชำนาญหล่อ ผู้คัดค้านที่ ๓ และนายพรศักดิ์ ศรีณรงค์ ผู้คัดค้านที่ ๔ พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาดังกล่าว ได้ยื่นคำคัดค้านต่อศาลรัฐธรรมนูญ ว่า

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “คู่ความ” นั้น ยังไม่มีข้อยุติว่าจะหมายถึงผู้ใดบ้าง แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๕) “หมายความถึง โจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง” ดังนั้น คดีดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่ามีคู่ความของรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๖๔ เพราะคดีอยู่ในขั้นไต่สวนมูลฟ้องเท่านั้น จึงเป็นเรื่องระหว่าง ศาลกับโจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า “...ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่า จำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” กรณีนี้จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

(๒) คำร้องที่ผู้ร้องยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๒๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น เป็นเรื่องที่ซ้ำซ้อนกับคำร้องที่ผู้ร้อง กับพวกในฐานะจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๙๙๐/๒๕๓๖ เคยยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับไว้ดำเนินการแล้ว จึงมีลักษณะเป็นการประวิงคดีของศาลอาญา เนื่องจากศาลอาญาต้องรอการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ ทำให้ผู้คัดค้านทั้งสี่ไม่ได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

(๓) ตามคำร้องของผู้ร้อง เป็นการกล่าวถึงการกระทำของพนักงานอัยการกองคดีอาญากรุงเทพใต้ ทั้งสิ้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับผู้คัดค้านทั้งสี่และมิได้เกี่ยวข้องกับคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๗๑๐๙/๒๕๔๐ ของศาลอาญาแต่ประการใด

ทั้งนี้ ผู้คัดค้านทั้งสี่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้อง และคำคัดค้านของผู้คัดค้านทั้งสี่แล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ และมีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็น บทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว กรณีดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว คือ คำวินิจฉัย ที่ ๑/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๓ ซึ่งวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพราะ

๑. การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จะต้องเป็นการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย หากการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วยเหตุประการใด ก็ตาม ถือว่าไม่มีการสอบสวน ดังนั้น การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงเป็นการสอบสวนที่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑ แล้ว การที่ผู้ร้องแปลความในมาตรา ๑๒๐ ให้มีความหมายในทางกลับกันว่า แม้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นธรรม พนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้นั้น จึงเป็นการแปลกฎหมายที่ไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๑

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ เป็นมาตรการสำคัญ ที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย การที่ผู้ร้องอ้างว่าพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน รวมทั้งศาลยุติธรรมจะไม่เคารพหรือคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของผู้ร้องนั้น จึงเป็นการ อ้างว่า เจ้าพนักงานของรัฐดังกล่าวละเมิด หรือละเลยการปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายและรัฐธรรมนูญ จึงมิใช่เหตุที่จะอ้างว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อหลักรัฐธรรมนูญ หรือรัฐธรรมนูญมาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ได้

๓. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ไม่มีข้อความใดที่เปิดช่องให้พนักงานอัยการเลือกปฏิบัติตามอำเภอใจ ดังที่ผู้ร้องอ้าง การที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องบางคดี แต่ไม่ยื่นฟ้องบางคดีได้นั้น มิใช่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่เป็นการใช้ดุลพินิจที่จำเป็นในการพิจารณาพยานหลักฐานเป็นกรณี ๆ ไป ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

๔. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ไม่มีข้อความใดที่ให้ดุลพินิจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะละเลยหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ การที่ผู้ร้องอ้างว่าพนักงาน อัยการและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนจึงมิใช่เรื่องที่ผู้ร้องจะขอ ให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๔ ได้

๕. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ มิได้บัญญัติข้อความใดที่อาจแปลความไปได้ว่าเป็นการละเมิดข้อห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๓ วรรคสอง แต่การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๓ วรรคสอง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง บัญญัติวิธีแก้ไขแล้ว คือบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและกระบวนการทางยุติธรรมที่ผู้ร้องมีสิทธิที่จะดำเนินการได้อยู่แล้ว จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องจะต้องยกรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๓ ขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลยุติธรรม ซึ่งกำลังพิจารณาคดีของผู้ร้องอยู่ แต่มิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องสามารถขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔ ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๓ วรรคสองได้

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า กรณีอื่น ๆ ที่ผู้ร้องอ้างว่า มีการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามที่รัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ รับรองไว้นั้น ผู้ร้อง ย่อมสามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู่คดีในศาลได้ แต่ทั้งนี้มิใช่เป็นกรณีที่ผู้ร้องจะใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้

เมื่อคำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๔๓ ของศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วเช่นนี้ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยอีกด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๔๓
วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓
เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคชาติสามัคคี

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาติสามัคคี โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคชาติสามัคคีเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๒ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมือง อย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา หากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ดังกล่าวให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคชาติสามัคคีไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ ได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาติสามัคคี ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องให้ พรรคชาติสามัคคีทราบและยื่นคำชี้แจง ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคชาติสามัคคีได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๒ และมิได้ยื่นคำชี้แจงภายในกำหนดเวลาโดยไม่ให้เหตุผลแต่ประการใด

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องให้ พรรคชาติสามัคคีทราบและยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ พรรคชาติสามัคคีได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าวเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๔๒ และมิได้ยื่นคำชี้แจงภายในกำหนดเวลาโดยไม่ให้เหตุผลแต่ประการใด

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องแล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นจะต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคชาติสามัคคี ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาติสามัคคี เนื่องจากพรรคชาติสามัคคีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ ดังกล่าวข้างต้นและมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง

บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้..... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองและเอกสารประกอบคำร้อง ถือได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) เกิดขึ้นกับพรรคชาติสามัคคีตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสองสั่งให้ยุบพรรคชาติสามัคคี

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๓

วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้า

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้าโดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคไทยก้าวหน้าเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่าภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา หากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๙ ดังกล่าวให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคไทยก้าวหน้าไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ ได้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้า

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและส่งสำเนาคำร้องให้พรรคไทยก้าวหน้าทราบและยื่นคำชี้แจงตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งพรรคไทยก้าวหน้า (โดยเลขาธิการพรรค) มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปว่า สาเหตุที่พรรคไทยก้าวหน้าไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ เพราะเข้าใจความหมายคำว่า “หนึ่งร้อยแปดสิบวัน” คือความหมายเดียวกับหกเดือน เมื่อนำเอกสารการจัดตั้งสาขาพร้อมด้วยรายชื่อสมาชิกไปยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับแจ้งว่าเกินกำหนดเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันแล้ว พรรคไทยก้าวหน้าไม่มีเจตนาที่จะไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแต่อย่างใดและได้ดำเนินการต่าง ๆ ทั้งยังมีเจตนาดำเนินกิจกรรมทางการเมืองสืบต่อไปเพื่อจรรโลงซึ่งระบอบประชาธิปไตย เหตุผิดพลาดดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากพรรคการเมืองเพิ่งจัดตั้งขึ้นโดยคณะบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการเมืองมาก่อน

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและหนังสือชี้แจงของพรรคไทยก้าวหน้าแล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นจะต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่ากรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้าตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้าเนื่องจากพรรคไทยก้าวหน้าไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ ดังกล่าวข้างต้นและมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้.... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒” และวรรคสองบัญญัติว่า “เมื่อปรากฏต่อทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น” การที่พรรคไทยก้าวหน้าอ้างความเข้าใจผิดในเรื่องการนับวันผิดพลาดขึ้นเป็นข้ออ้างนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ ได้กำหนดระยะเวลาโดยระบุจำนวนวันไว้ชัดเจนแน่นอนแล้ว ไม่อาจตีความให้มีความหมายเป็นอย่างอื่นได้ ข้ออ้างของพรรคไทยก้าวหน้าจึงฟังไม่ขึ้น ถือได้ว่าพรรคไทยก้าวหน้ามิได้ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป และไม่อาจจัดตั้งสาขาพรรคอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๙ บัญญัติไว้ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกล่าวอ้างในคำร้อง อันเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคไทยก้าวหน้าได้โดยชอบ

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสองสั่งให้ยุบพรรคไทยก้าวหน้า

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๓

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาได้มีคำร้องลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่ากลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภายื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ส่งเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา สืบเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ โดยมีคู่มือการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามอบให้ผู้สมัคร แต่มิได้อธิบายคำว่า “เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ไว้ แต่อย่างใด ทำให้ผู้สมัครเข้าใจว่าตนไม่มีลักษณะต้องห้าม หลังจากปิดการรับสมัครครบเจ็ดวัน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีหนังสือแจ้งผู้สมัครแต่ละรายว่า ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตรวจสอบเอกสารหลักฐานการสมัครของผู้สมัครแต่ละรายแล้ว เห็นว่า เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อมา คณะกรรมการการเลือกตั้งตีความ คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ว่า หมายความรวมถึงกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด กรรมการสถาบันราชภัฏ และกรรมการประจำสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด และอนุกรรมการข้าราชการพลเรือน ฯลฯ ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวถูกตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกันสองฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก ได้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องเสียสิทธิจากการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๙ (๑๑) และ (๑๒) เพราะเป็นการตีความคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในมาตรา ๑๐๙ (๑๑) เกินเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และ (๑๒) เป็นผลให้มีการเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งภายหลังที่รับสมัคร และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศรายชื่อผู้สมัครแล้วจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายที่สอง ได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่า การที่พิจารณาว่าบุคคลใดเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๙ (๑๑) นั้น มีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. ตำแหน่งนั้น ๆ มีที่มาจากกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการที่ระบุไว้

๒. การดำรงตำแหน่งเกิดจากการแต่งตั้ง โดยอาศัยกฎหมาย กฎ ระเบียบ ของทางราชการ

๓. อำนาจหน้าที่ของตำแหน่งนั้นถูกกำหนดโดยกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ ซึ่งการกระทำตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้

๔. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอาจได้รับค่าตอบแทนเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดจากรัฐ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภารายใดที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวถูกตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนทั่วไป และมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเสนอเรื่องให้ประธานรัฐสภาส่งปัญหาดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยจึงอนุมานได้ว่า เรื่องนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อโต้แย้งทางความคิดดังกล่าวซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนโดยทั่วไปที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สำคัญของชาติและประชาชนอันส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและรัฐสภาในอนาคต และอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ประธานรัฐสภาจึงจำเป็นต้องใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ว่าหมายความรวมถึงกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรรมการอิสลามประจำจังหวัด กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด กรรมการสถาบันราชภัฏและกรรมการประจำสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด และอนุกรรมการข้าราชการพลเรือน ฯลฯ เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และ (๑๒) หรือไม่ และ

๒. การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาและประกาศการรับสมัครโดยเปิดเผยแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” เป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัครภายหลังอีก ดังนั้นการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกหลักฐานการรับสมัครรับเลือกตั้ง และประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้ว แต่ต่อมาภายหลัง กลับมาแจ้งตัดสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งบุคคลนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ระหว่างพิจารณา พันตำรวจเอก เจือ อัมรนันทน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดอุทัยธานียื่นคำแถลงการณ์และขอแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับไว้

เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาแล้ว โดยไม่จำต้องให้พันตำรวจเอก เจือ อัมรนันทน์ แถลงการณ์ด้วยวาจา ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ประธานรัฐสภามีอำนาจยื่นคำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๗ บัญญัติไว้โดยมีสาเหตุของการวินิจฉัยจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลายจังหวัดหารือมา จึงเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและมาตรา ๑๔๕ (๓) วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาบางคนโต้แย้งการวินิจฉัยความหมายคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจวินิจฉัยความหมายคำดังกล่าวซึ่งเป็นถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้ มีประเด็นต้องพิจารณาตามคำร้องต่อไปว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ซึ่งเป็นคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๘ ตำแหน่ง ตามที่ปรากฏในเอกสารคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ตำแหน่งที่เข้าข่ายเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามมาตรา ๑๐๙ (๑๑) ของรัฐธรรมนูญ เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) หรือไม่

๓. การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และประกาศการรับสมัครโดยเปิดเผยแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัย คำว่า

“เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” เป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัครภายหลังถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ซึ่งเป็นคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมมีอำนาจวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่เมื่อพระราชบัญญัตินั้นบัญญัติในมาตรา ๘๗ ว่า “บุคคลซึ่งจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ” การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) อันเป็นลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) จึงเป็นการวินิจฉัยถ้อยคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจวินิจฉัยได้ แต่เมื่อการวินิจฉัยนั้นเกิดเป็นปัญหาโต้แย้งและประธานรัฐสภาส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ซึ่งจะเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘

ประเด็นที่สอง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๘ ตำแหน่ง ตามที่ปรากฏในเอกสารคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ตำแหน่งที่เข้าข่ายเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามมาตรา ๑๐๙ (๑๑) ของรัฐธรรมนูญ เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) กรณีจึงมีประเด็นต้องพิจารณาก่อนว่า คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) มีความหมายอย่างไร

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ...(๑๑) เป็นพนักงานหรือ ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” และมาตรา ๑๒๖ (๔) บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก วุฒิสภา... (๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)”

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) ให้นำลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๙ (๑๑) มาใช้บังคับกับลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย การพิจารณาความหมายของ

คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในมาตรา ๑๐๙ (๑๑) เป็นการตีความ บทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลจึงต้องตีความอย่างแคบ การตีความถ้อยคำที่มีลักษณะเช่นนี้ควรถือว่าคำทั่วไปมีความหมายในแนวเดียวกันกับคำเฉพาะที่มาก่อนหมายความว่า ในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายมีถ้อยคำเฉพาะตั้งแต่สองคำขึ้นไปและมีถ้อยคำที่เป็นคำทั่วไปตามหลังคำเฉพาะคำทั่วไปนั้นต้องมีความหมายแคบกว่าความหมายธรรมดาของคำนั้น โดยจะต้องมีความหมายเฉพาะในเรื่องและประเภทเดียวกันกับคำเฉพาะที่มาก่อนหน้าคำทั่วไปนั้น สำหรับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ที่บัญญัติว่า “เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” นั้น คำว่าพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น เป็นถ้อยคำที่เป็นคำเฉพาะสามารถบ่งบอกได้ว่า หมายถึงบุคคลใดบ้างอย่างชัดเจน ส่วนคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ”เป็นถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคำทั่วไปยังไม่อาจบ่งชี้ได้ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง การตีความคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ซึ่งเป็นคำทั่วไปจึงต้องตีความโดยให้มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือในแนวเดียวกันกับคำว่า “พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น” นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) ประกอบ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจึงต้องตีความอย่างเคร่งครัด และการตีความถ้อยคำในมาตราดังกล่าวต้องพิจารณา บทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนของการให้มีสมาชิกวุฒิสภาและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่อง สมาชิกวุฒิสภาไว้ในหมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกวุฒิสภาไว้หลายประการ เช่น พิจารณากลั่นกรอง ร่างพระราชบัญญัติ พิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ถอดถอนบุคคลสำคัญออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาจะต้องอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง อิสระ และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมไม่ว่าจากบุคคลหรือหน่วยงานใด ดังนั้น คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) จึงหมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีสถานะ ตำแหน่งหน้าที่ หรือลักษณะงานทำนองเดียวกันกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย

๒. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ

๓. อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ

๔. มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทน ตามกฎหมาย

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและวินิจฉัยว่าบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่างๆ รวม ๒๘ ตำแหน่ง เป็น “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. กรรมการกลางอิสบามแห่งประเทศไทย

๒. กรรมการอิสลามประจำจังหวัด

๓. กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง)

๔. ประธานหรือกรรมการบริหารขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

๕. ประธานหรือกรรมการในคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

๖. กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด

๗. กรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏ

๘. กรรมการสภาสถาบันราชภัฏ

๙. อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด (อ.ก.ตร. จังหวัด)

๑๐. อนุกรรมการข้าราชการครูสามัญ (อ.ก.ค. จังหวัด)

๑๑. อนุกรรมการสามัญประจำกระทรวง (อ.ก.พ. กระทรวง)

๑๒. อนุกรรมการสามัญประจำกรม (อ.ก.พ. กรม)

๑๓. อนุกรรมการสามัญประจำจังหวัด (อ.ก.พ.จังหวัด)

๑๔. อนุกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด

๑๕. อนุกรรมการช่วยเหลือเกษตรและผู้ยากจน

๑๖. กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑๗. กรรมการของสถาบันพระปกเกล้า

๑๘. กรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๑๙. กรรมการองค์การคลังสินค้า

๒๐. อนุกรรมการในคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนระดับจังหวัด

๒๑. กรรมการสภาสถาบัน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๒๒. กรรมการสภาทนายความ

๒๓. กรรมการมรรยาททนายความ

๒๔. กรรมการพิจารณาอุทธรณ์ในเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล และเขตราชการส่วนท้องถิ่น

๒๕. กรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

๒๖. กรรมการสภามหาวิทยาลัย

๒๗. กรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

บุคคลซึ่งเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ รวม ๒๗ ตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมายซึ่งหมายความรวมถึงกฎ ระเบียบที่ออกโดยอาศัยกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย และปฏิบัติงานประจำซึ่งหมายความว่าต้องมีทั้งอำนาจหน้าที่หรือหน้าที่ตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบที่ออกโดยอาศัยกฎหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จะต้องเป็นการมีอำนาจหน้าที่หรือหน้าที่ประจำดังกล่าว แต่การใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่ระบุข้างต้นเป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยคณะบุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ กรรมการหรืออนุกรรมการแต่ละคนไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการได้ด้วยตนเองโดยลำพัง เพราะกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ แม้ว่าคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้นจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐและมีเงินเดือน ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนตามกฎหมายก็ตาม ดังนั้นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๗ ตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

ส่วนการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้พิพากษาสมทบเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย คือพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าวบัญญัติให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาสมทบจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังบัญญัติให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการมาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบโดยอนุโลม ผู้พิพากษาสมทบจึงอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ อีกทั้งบัญญัติให้ผู้พิพากษาสมทบได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พักและค่าตอบแทนอย่างอื่น ดังนั้นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) การวินิจฉัยคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” นี้ เป็นการวินิจฉัยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) เท่านั้น หากบุคคลใดมีหลายสถานะหรือหลายตำแหน่ง การพิจารณาสถานะและตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ย่อมเป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่วนการพิจารณาสถานะหรือตำแหน่งอื่นที่จะเป็นลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ แต่ละอนุมาตราเป็นกรณี ๆ ไป ประเด็นที่ ๓ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาและประกาศการรับสมัครโดยเปิดเผยแล้วต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัย คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” เป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัคร

ภายหลัง ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการขอให้วินิจฉัยการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) หมายความว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีสถานะตำแหน่งหน้าที่ หรือลักษณะงานทำนองเดียวกันกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐและมีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย ดังนั้น ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการและ อนุกรรมการที่ระบุข้างต้นจำนวน ๒๗ ตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐนั้น ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) แต่ที่วินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) แล้ว

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๓

วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยขอบเขตการใช้บังคับตามมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำร้องลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยการปฏิบัติตามมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยว่า “เนื่องด้วยในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ จะมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ในการนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติว่ามาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวเห็นควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความว่ามีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่ายหรือได้รับการยกเว้นมิต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๖๘ ดังกล่าวข้างต้น”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นว่า เรื่องนี้มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” หมายถึงองค์กรที่จัดตั้งขึ้นและกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ว่ามีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่ายหรือได้รับการยกเว้นมิต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ดังกล่าว อีกทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๒ เมื่อครบกำหนดสามสิบวันหลังจากวันเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา ๒๑ หรือแจ้งเหตุไว้แล้วแต่เหตุ

นั้นมิใช่เหตุอันสมควร เพื่อให้ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อบุคคลซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศ ฯลฯ

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมิได้แจ้งเหตุการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ หรือแจ้งเหตุแล้ว แต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามมาตรา ๖๘ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๒) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

(๓) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

(๔) สิทธิสมัครรับเลือกเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

(๕) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

(๖) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

(๗) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคลตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๘) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง”

นอกจากนี้คณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ดังปรากฏว่า

“ข้อ ๔๘ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อ ๔๙ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อ ๑๐๒ บุคคลดังต่อไปนี้ให้ใช้บัตรประจำตัวหรือหลักฐานที่มีรูปถ่าย ซึ่งทางราชการออกให้ในการแสดงตนใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

(๑) พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป

(๒) ฯลฯ

ข้อ ๑๑๘ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดที่ไม่อาจไปเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นแจ้งต่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นตามข้อ ๑๑๗ แห่งเขตเลือกตั้งที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ว่าตนมีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด แต่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ด้วยเหตุใดหรือทำเป็นหนังสือมอบหมายให้บุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะไปยื่นหรือส่งหนังสือแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้โดยต้องแจ้งเหตุก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

หนังสือแจ้งเหตุให้ใช้ตามแบบ ส.ว. ๓๐ โดยอนุโลม

ข้อ ๑๑๘ ทวิ ในการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามข้อ ๑๑๘ นอกจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ให้บุคคลต่อไปนี้เป็นผู้แจ้งในกรณีดังนี้

(๑) เลขาธิการพระราชวังมีหน้าที่แจ้งแทนพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป

(๒) ฯลฯ

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้ผู้แจ้งดังกล่าวแจ้งต่อเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่

ข้อ ๑๑๙ ให้บุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นพิจารณาเหตุของการไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากแนวทางดังต่อไปนี้

(๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตรอันทำให้ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้

(๒) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้น เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

(๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นพิการหรือสูงอายุและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

(๔) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและมิได้แจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

(๕) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตร

(๖) เหตุสุดวิสัยอื่นหรือเหตุอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ข้อ ๑๒๐ เมื่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใด มีเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ให้ทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นส่งถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าวัน”

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาว่าพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อีกทั้งให้เลขาธิการพระราชวังมีหน้าที่แจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวว่ามีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่ายหรือได้รับการยกเว้นมิต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ จึงเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้วและรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า บุคคลที่มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ มีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่ายหรือได้รับการยกเว้นมิต้องไปแจ้งเหตุอันควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกฎหมายและระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวแล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้มีหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ นี้ จะใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใดให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎมณเฑียรบาลแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลเดิม ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคสอง

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบังลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาท ไว้ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบและให้ประธานรัฐสภาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อรับทราบและให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์พระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไปแล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๒๒ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาในการรับทราบตามวรรคหนึ่งหรือให้ความเห็นชอบตามวรรคสอง” พิจารณาแล้วเห็นว่า ในช่วงการร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยมีเรื่องเกี่ยวข้องกับพระบรมวงศานุวงศ์ว่าควรดำรงอยู่ในฐานะอย่างใดในทางการเมือง ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ ๑/๖๐ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่มีถึงพระยามโนปกรณ์นิติธาดา ประธานคณะกรรมการราษฎรว่า ทรงเห็นด้วยตามความคิดของพระยามโนปกรณ์นิติธาดาที่เห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป ย่อมดำรงอยู่เหนือการเมือง ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕ มีบัญญัติ ในมาตรา ๑๑ ว่า “พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป โดยกำเนิดหรือโดยแต่งตั้งก็ตาม ย่อมดำรงอยู่ในฐานะเหนือการเมือง” รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับรวมทั้งฉบับปัจจุบันมีหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะพิเศษของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามคติการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมืองและทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เมื่อพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแล้ว จึงย่อมไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องมีหน้าที่เลือกผู้แทนมาเพื่อใช้อำนาจนั้นอีก

ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทรงดำรงอยู่เหนือการเมืองและทรงดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางทางการเมือง ประกอบกับที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระราชโอรส และพระราชธิดา ไม่เคยทรงใช้สิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด หากกำหนดให้พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ซึ่งจะควรสืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิบัติพระราช

กรณียกิจแทนพระองค์อยู่เป็นนิจ ทรงมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ย่อมจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกันกับหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืองของพระมหากษัตริย์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๗๑ ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ไม่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาทและพระบรมราชวงศ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปรีชา เฉลิมวณิชย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๗/๒๕๔๓

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลแพ่งส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นางสาวเซียม แฟมไธสง) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลแพ่งส่งคำร้องของจำเลย (นางสาวเซียม แฟมไธสง) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้องนางสาวเซียม แฟมไธสง ผู้ร้อง เป็นจำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ธ. ๐๐๐๑๙/๒๕๔๑ ข้อหาผิดสัญญา กู้เงิน บังคับจำนอง เรียกเงินคืน โดยให้จำเลยชำระเงินจำนวน ๓๙,๓๖๕,๐๒๐.๘๓ บาท ให้แก่โจทก์ และชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๙.๕ ต่อปี จากต้นเงินจำนวน ๒๙,๗๓๒,๔๖๐.๕๒ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์และยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวเพื่อส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ หรือไม่ โดยมีเหตุผลว่ารัฐธรรมนูญมาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ บัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน โดยมาตรา ๕๗ บัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและผู้ร้อง มิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากธนาคารพาณิชย์หรือจากโจทก์ และมาตรา ๖๐ บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ การที่โจทก์และศาลนำมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งบัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดโดยให้ธนาคารพาณิชย์หรือโจทก์กำหนดเรียกจากผู้บริโภคหรือผู้ร้องได้ทันทีโดยที่ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้บริโภคไม่มีสิทธิโต้แย้งใด ๆ จึงไม่ถูกต้องและไม่สามารถทำได้ เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค มีแต่หน่วยงานของรัฐคือธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารโจทก์

ร่วมกันให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับ โดยร่วมกันนำมาตรการต่าง ๆ มาเรียกเก็บดอกเบี้ยและส่วนต่างจากผู้บริโภคและผู้ร้อง เป็นช่องว่างให้ธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารโจทก์ออกประกาศเพื่อการดังกล่าวซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้ร้องจึงขอให้ศาลแพ่งรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นบทบัญญัติของกฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) โจทก์แถลงเป็นหนังสือคัดค้านว่า โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๑ มีการสืบพยานโจทก์และจำเลยกว่า ๑๐ นัด จนถึงวันนัดสืบพยานจำเลยนัดสุดท้ายในวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๔๒ จำเลยมีโอกาสยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามที่จำเลยต้องการได้ แต่จำเลยไม่ใช้โอกาสยื่นคำร้องต่อศาลจนกระทั่งศาลมีคำสั่งนัดฟังคำพิพากษาในวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๒ จำเลยจึงได้ยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลโดยประสงค์จะประวิงคดีให้เนิ่นช้าออกไป โดยโจทก์ไม่สามารถที่จะประกาศและกำหนดอัตราดอกเบี้ยและส่วนลดจากลูกหนี้ได้โดยพลการตามลำพัง ต้องอยู่ในความควบคุมกำกับดูแลและเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยก็ถูกควบคุมดูแลโดยกระทรวงการคลังอีกชั้นหนึ่ง ฉะนั้นการเรียกดอกเบี้ยของโจทก์จากจำเลย จึงเป็นการเรียกตามที่จำเลยสมัครใจตกลงกับโจทก์ในสัญญาภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายที่บัญญัติรองรับไว้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยชอบ

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า “ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ ... (๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ ... การกำหนดตามมาตรานี้ต้องได้รับความเห็นชอบ จากรัฐมนตรี และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา” กฎหมายนี้ได้ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินกับธนาคาร นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการได้จากรัฐบาลนั้นเป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของประเทศย่อมเป็นการสมควรที่ธนาคารพาณิชย์จะพึงมีบทบาทในการใช้เงินทุนนั้นไปทางอำนวยประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์จะเรียกจากบุคคลทั่วไปที่ทำสัญญากู้เงินจากธนาคาร จึงต้องกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย และต้องได้รับความเห็นชอบจาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังด้วย ธนาคารพาณิชย์ไม่อาจกำหนดตามอำเภอใจได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค” หมายความว่า รัฐธรรมนูญได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภคไว้ แต่จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไรให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ด้วยว่า กฎหมายดังกล่าวต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระ ซึ่งมีตัวแทนผู้บริโภคเป็นองค์ประกอบด้วย ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่ารัฐสภายังไม่ได้ตรากฎหมายดังกล่าวออกมาใช้บังคับสำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งประกาศใช้บังคับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไปโดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภคตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐให้เหมาะสม เพื่อตรวจตรา ดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะผู้บริโภค จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” มีความหมายว่าการปฏิบัติราชการทางปกครองใดหากมีผลกระทบหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐธรรมนูญบัญญัติให้บุคคลมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการทางปกครองนั้น ๆ ได้ แต่ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นบทบัญญัติซึ่งให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการมีสิทธิมีส่วนร่วมของบุคคลในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า มาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๖๐

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๔๓

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายอนันต์ จันทรัตน์ กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายอนันต์ จันทรัตน์ กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่โจทก์ประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดโดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดจากจำเลยเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจะนำประกาศกำหนดดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของโจทก์มาใช้บังคับกับคดีของจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ฟ้อง นายอนันต์ จันทรัตน์ ที่ ๑ นางลำจวน จันทรัตน์ ที่ ๒ จ่าสิบเอก สมนิตย์ จันทะรัตน์ ที่ ๓ เป็นจำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๗๔๘/๒๕๔๒ ข้อหาผิดสัญญาบัญชีเดินสะพัด กู้เบิกเงิน เกินบัญชี บังคับจำนอง ค้ำประกัน โดยให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระหนี้แก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๔,๖๖๕,๐๑๐.๗๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปี ของต้นเงิน ๓,๓๓๘,๐๓๓.๓๖ บาท และดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ของต้นเงิน ๑,๖๕๗ บาท นับจากวันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

จำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ซึ่งเป็นผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์กับทั้งโต้แย้งว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะไม่ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้แก่โจทก์ การที่โจทก์คิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดต่อผู้ร้องในฐานะผู้บริโภคจะกระทำมิได้ ดอกเบี้ยที่จะเรียกเกินตามฟ้องโจทก์เป็นโมฆะ ศาลจะบังคับให้จำเลยชำระแก่โจทก์มิได้ ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลจังหวัดสงขลารอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งคำโต้แย้งของผู้ร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๗ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค” ซึ่งได้วางหลักทั่วไปในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในฐานะเป็นผู้บริโภคไว้ บุคคลใดจะมีฐานะเป็นผู้บริโภคและได้รับความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวหรือไม่อย่างไร ย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ การที่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ หรือ

ไม่นั้น ไม่ใช่การโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ แต่เป็นการขอให้ แปลความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ซึ่งผู้ร้องไม่อยู่ในฐานะที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๙/๒๕๔๓

วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายฉลาด นำเอกลาภ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสงขลาส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายฉลาด นำเอกลาภ) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่โจทก์ประกาศอัตราดอกเบี้ยสูงสุดโดยอาศัยประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยและเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดจากจำเลยเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจะนำประกาศกำหนดดอกเบี้ยอัตราสูงสุดของโจทก์มาใช้บังคับคดีไม่ได้เพราะจำเลยเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ฟ้องนายฉลาด นำเอกลาภ ผู้ร้องเป็นจำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๘๓๘/๒๕๔๒ ข้อหาผิดสัญญา บัญชีเดินสะพัดกู้เบิกเงินเกินบัญชี บังคับจำนองโดยให้จำเลยชำระหนี้ไถ่ถอนจำนองหลักทรัพย์ตามฟ้องแก่โจทก์เป็นเงินจำนวน ๕,๓๐๗,๑๕๖.๗๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๘ ต่อปี ของต้นเงิน ๓,๘๔๑,๓๙๑.๓๔ บาท นับจากวันถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้นแก่โจทก์

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์หลายประการโดยเฉพาะประเด็นการคิดดอกเบี้ยตามสัญญา ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าการคิดดอกเบี้ยทบต้นและคิดดอกเบี้ยตามฟ้องร้อยละ ๑๘ ต่อปีของเงินค้างชำระสูงกว่าที่ระบุไว้ในสัญญาการฟ้องจึงขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญและประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศขึ้นดอกเบี้ยของโจทก์ก็มิได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมาย ตามข้อบังคับ ตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้น การคิดดอกเบี้ยในกรณีผิดนัดของธนาคารโจทก์ตามฟ้องโดยโจทก์คิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๘ ร้อยละ ๑๙ ร้อยละ ๒๐.๒๕ และร้อยละ ๒๑.๕๐ ต่อปีโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้องและตัวแทนผู้บริโภคเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๗ และประเด็นข้อโต้แย้งดังกล่าวข้างต้นยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจึงขอให้ศาลจังหวัดสงขลารอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวและส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสงขลาได้นัดชี้สองสถานแล้วมีคำสั่งว่าประเด็นที่ผู้ร้องอ้างว่า โจทก์คิดดอกเบี้ยทบต้นและดอกเบี้ยตามฟ้อง ร้อยละ ๑๘ ต่อปีของเงินค้างชำระสูงกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา เป็นการฟ้องที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศของธนาคารโจทก์ไม่ได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎร ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ จึงนำมาใช้บังคับไม่ได้ นั้น ได้มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเด็ดขาดแล้ว

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คิดดอกเบี้ยในกรณีผิดนัด ใน

อัตราร้อยละ ๑๘ ร้อยละ ๑๙ ร้อยละ ๒๐.๒๕ และร้อยละ ๒๑.๕๐ ต่อปี โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้องและตัวแทนผู้บริโภคขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๗ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าที่ผู้ร้องขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การที่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คิดดอกเบี้ยในกรณีผิดนัดในอัตราดังกล่าวข้างต้นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ร้องและตัวแทนผู้บริโภค ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๗ หรือไม่ นั้น เป็นการขอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลหรือนิติบุคคล มิใช่พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓

วันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายอนันต์ ศวัสตนานนท์จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำร้องลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายอนันต์ ศวัสตนานนท์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๐ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๕๒/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๖) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พร้อม พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๔) ดังนั้น จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะพร้อมเอกสารประกอบตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งสำหรับข้าราชการการเมือง ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๕) ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบจะเป็นวันใดนั้น ตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๗ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้โดยถือวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๖) และมาตรา ๑๐ (๔) บัญญัติเกี่ยวกับการออกจากตำแหน่ง เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้นเมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ย่อมถือว่าข้าราชการการเมืองดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน ในกรณีนี้ต้องถือว่าวันเข้ารับตำแหน่งคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งภายใน

วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ และต้องยื่นอีกครั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปี คือภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้อง ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ โดยมีหนังสือแจ้งให้ทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริงรวม ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๓๗๔ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑

ครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๗๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑

ครั้งที่ ๓ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๙๗ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒

ครั้งที่ ๔ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๔๐๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ผู้ถูกร้องไม่ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแต่อย่างใดทั้งสิ้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเรื่องนี้ในคราวประชุมครั้งที่ ๔๗/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบและขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องแถลงหรือชี้แจงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด โดยการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องชี้แจงและยื่นเอกสารประกอบคำชี้แจงสรุปความว่าขณะที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนซึ่งไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ผู้ถูกร้องจึงเชื่อโดยสุจริตว่าได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งขณะใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนเมื่อพ้นจากตำแหน่งจึงไม่จำต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเมื่อได้รับแต่งตั้งแล้วผู้ถูกร้องไม่เคยไปทำงานที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เนื่องจากได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจและตั้งถิ่นที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ การที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวก็เพื่อให้ช่วยประสานงานและช่วยเหลือให้เกิดการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ถูกร้องเคยได้รับหนังสือเตือนจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อย่างน้อย ๒ ครั้งและเคยปรึกษาเจ้าหน้าที่

ของสำนักงานฯ แล้วได้ทราบว่า หากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบจะดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้เป็นเวลาห้าปี ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าไม่มีปัญหาแต่อย่างใด และขณะถึงกำหนดเวลาต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ผู้ถูกร้องมิได้อยู่ในประเทศไทยจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องไม่จำต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบและผู้ถูกร้องมิได้จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใดด้วย

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่าการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ โดยบัญญัติให้ข้าราชการการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และให้ถือเป็นหน้าที่และกำหนดองค์กรผู้รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาการยื่น ดังที่มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ....(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น ....” และวรรคสองบัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา....” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้....(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของ ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และมาตรา ๒๙๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๙๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้วให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ข้างต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป คือ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่าก่อนที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีมติเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่ามีการดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องโดยมีหนังสือแจ้งให้ทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริงรวม ๔ ครั้ง แต่ผู้ถูกร้องไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใด ซึ่งผู้ถูกร้องรับว่าได้รับหนังสือเตือนดังกล่าวแล้วทั้งยังทราบว่าหากไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้เป็นเวลาห้าปี การปรากฏ ข้อเท็จจริงภายหลังที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเชื่อโดยสุจริตว่าไม่จำต้องยื่นเพราะเข้ารับตำแหน่งขณะที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ประกอบกับขณะมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ผู้ถูกร้องยังอยู่ในต่างประเทศนั้นเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องไม่จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่านายอนันต์ ศวัสตนานนท์ ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๒ และวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๓

วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๕ กรณีนายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีคำร้องลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายวีระกร คำประกอบ) ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๓๓๐/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๐ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ การเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑ (๕) และมาตรา ๒๙๒ โดยต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง กรณีนี้รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๗ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาล บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยถือวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งสำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรี และที่ปรึกษารัฐมนตรี ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และมาตรา ๑๐ (๔) บัญญัติเกี่ยวกับการออกจากตำแหน่งไว้เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ย่อมถือว่าข้าราชการการเมืองดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน โดยถือวันเข้ารับตำแหน่งคือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ภายในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เมื่อพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และเมื่อพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปี คือภายในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์

เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ รวม ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๓๗๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑ แจ้งให้ ผู้ถูกร้องทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือ โดยผู้ถูกร้องตอบมาตามหนังสือลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ สรุปความว่า ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งว่าจะยื่นหรือไม่ยื่นก็ได้ เพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนกับฉบับปัจจุบัน ประกอบกับผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาจังหวัดนครสวรรค์ด้วย ได้รับการชี้แจงในลักษณะเดียวกัน จึงเชื่อว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ (๕) และ (๖) คงมีเจตนารมณ์เหมือนกัน แต่หากจำเป็นจะต้องยื่นก็พร้อมที่จะยื่นภายใน ๓๐ วัน

ครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๘๗ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ขอให้ดำเนินการให้ถูกต้องโดยด่วน ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ แจ้งว่าอยู่ในระหว่างรวบรวมเอกสารหลักฐานและจะดำเนินการโดยด่วน

ครั้งที่ ๓ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๙๘ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ เตือนให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องโดยด่วน

ครั้งที่ ๔ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๔๐๐ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ขอให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวจะถือว่าผู้ถูกร้องไม่มีกรณีที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงใด ๆ

ปรากฏว่าผู้ถูกร้อง ไม่ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใดทั้งสิ้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาเรื่องนี้ในคราวประชุมครั้งที่ ๔๗/๒๕๔๒ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องแถลงหรือชี้แจงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด โดยการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องแถลงสรุปได้ว่าเหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ เพราะผู้ถูกร้องมีความสับสนในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างการใช้บังคับรัฐธรรมนูญฉบับก่อน

กับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน โดยการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหลังจากพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งในขณะนั้นกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอันอาจส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนของทรัพย์สินและหนี้สิน ทั้งนี้มิได้มีเจตนาที่จะไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใด

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่าเมื่อผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราบการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑ ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริง ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ว่า ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้รับแจ้งว่าจะยื่นหรือไม่ยื่นก็ได้เพราะเป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างรัฐธรรมนูญฉบับก่อนกับฉบับปัจจุบัน แต่หากจำเป็นจะต้องแสดงก็พร้อมจะยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายในสามสิบวัน เมื่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ ให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องโดยด่วน ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ แจ้งว่าอยู่ในระหว่างรวบรวมเอกสารและหลักฐานและจะดำเนินการโดยด่วนนั้น กรณีย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่ามีหน้าที่ยื่บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๒ เมื่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ และ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ แจ้งให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบให้ถูกต้องโดยด่วน แต่ผู้ถูกร้องกลับไม่ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใด กรณีจึงรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘๕

อาศัยเหตุผลดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่านายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘๑ มาตรา ๒๘๒ และมาตรา ๒๘๕

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๓

วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีคำร้องลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภาจงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายสุขุม เชิดชื่น ผู้ถูกร้อง ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๙ ตามประกาศลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๙ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย และมาตรา ๒๙๒ บัญญัติว่าในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งในกรณีการยื่นเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ ซึ่งเป็นบทเฉพาะกาล บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จึงถือได้ว่าเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยต้องยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ซึ่งในกรณีนี้ต้องถือว่าวันเข้ารับตำแหน่ง คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ไม่ยื่นเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมาต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภานำส่งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ การที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี

แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นการไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา รวม ๓ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือที่ ปปช. ๑๑๗๒ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๑ แจ้งให้ ผู้ถูกร้องทราบและให้ชี้แจงข้อเท็จจริง

ครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ปช. ๐๐๐๒.๐๑/๒๙๘๘ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ แจ้งให้ผู้ถูกร้องส่งเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ครั้งที่ ๓ ตามหนังสือ ปช. ๐๐๐๒.๐๑/๓๒๖๘ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ แจ้งให้ถูกร้องส่งเอกสารประกอบและแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อขอผ่อนผันการจัดส่งเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินออกไปอีก ๗ วัน และต่อมามีหนังสือลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อขอขยายเวลาการส่งเอกสารดังกล่าวออกไปอีกประมาณ ๓ สัปดาห์

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเห็นว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งโดยไม่ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน และไม่แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ แม้ว่าสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบและดำเนินการให้ถูกต้องถึง ๓ ครั้ง แต่ผู้ถูกร้องก็มิได้ดำเนินการจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องแถลงหรือชี้แจงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด และให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องได้แถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๗ และ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๓ ชี้แจงว่าผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๒ ถึงประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ขออุทธรณ์มติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยอ้างว่าได้รับเอกสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ครบถ้วน และโทรศัพท์ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้วและยืนยันว่ามิได้มีเจตนาที่จะไม่ส่งสำเนาเอกสารดังกล่าว พร้อมทั้งส่งสำเนาเอกสารจำนวน ๑๑๔ ฉบับ รูปถ่าย ๕ รูป เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยสาเหตุที่ทำให้ต้องยื่นเอกสารต่อผู้ร้องล่าช้ามีหลายประการ เช่น ทรัพย์สินอยู่ระหว่างการโอนและมีจำนวนหลายรายการ เอกสารถูกพนักงานสอบสวนยึดในการดำเนินคดีอาญา ไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อขอเอกสารจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพราะภาพพจน์ในสังคมติดลบ เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งไปให้ผู้ถูกร้องไม่ได้รับ เพราะที่ตั้งของบริษัทที่ทำการของผู้ถูกร้องเป็นอาคารสำนักงานให้เช่า ซึ่งมีหลายบริษัทอยู่รวมกัน รวมทั้งการถูกกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่บางคน นอกจากนี้ผู้ถูกร้องเห็นว่าการชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญในบางเรื่องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไม่ได้ จึงขอชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วยวาจา

ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ผู้ถูกร้องจัดส่งสำเนาเอกสารการยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีอากร (แบบ ภ.ง.ด. ๙๐ ก) ประจำปี ๒๕๓๙ ปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๔๑ รวม ๓ ปี ต่อศาลรัฐธรรมนูญและอนุญาตให้ผู้ถูกร้องจัดทำคำชี้แจงตามที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าไม่สามารถชี้แจงด้วยวาจาได้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓ สัปดาห์ นับแต่วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ส่งหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้ประเภทเงินประจำตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ประจำปีภาษี ๒๕๔๐ ปีภาษี ๒๕๔๑ และปีภาษี ๒๕๔๒ เพื่อประกอบการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และมีหนังสือลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม มีสาระสำคัญสรุปได้ว่าผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและหนี้สินในขณะที่ยื่นแบบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ บัญชีเงินฝากในธนาคาร หุ้นในบริษัทต่าง ๆ เงินกู้ ที่ดิน บ้านให้เช่า ยานพาหนะ และทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น โบราณวัตถุ อัญมณี ทองคำ โดยทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวเก็บไว้หลายแห่ง บางรายการสูญหาย ทำให้ยากแก่การรวบรวมให้ครบถ้วน ภายในระยะเวลาอันจำกัด และเพื่อมิให้ถูกกล่าวหาว่าจงใจไม่ยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนด จึงยื่นแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยตั้งใจว่าจะพยายามรวบรวมสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวส่งให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในภายหลัง แต่ในช่วงปี ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำมีเจ้าหน้าที่ไปตรวจค้นและยึดเอกสารจากที่พักและที่ทำงานของผู้ถูกร้องไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ยากต่อการติดตามรวบรวมเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามเดิมได้ นอกจากนั้นเอกสารเกี่ยวกับสัญญาเงินกู้บางรายได้สูญหายไปด้วย ส่วนหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแจ้งถึงผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าได้รับเพียงฉบับเดียว คือฉบับลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ส่วนฉบับอื่น ๆ ได้ตรวจสอบแล้ว ไม่ปรากฏว่า พนักงานของบริษัทผู้ใดจำได้ว่าเคยเห็นหนังสือฉบับดังกล่าวหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยในเบื้องต้นว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๙๕บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกตามที่กฎหมายบัญญัติ” พระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภาตามแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาประกาศกำหนด...” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่งให้ยื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่หรือภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณีขยายให้แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน เพื่อเป็นหลักฐานเก็บไว้ทางต้นสังกัดภายในเวลาตามที่กฎหมายกำหนด

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ยังคงยืนยันเจตนารมณ์เดิมว่าสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบโดยให้ถือเป็นหน้าที่และกำหนดองค์กรผู้รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาการยื่นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังที่มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง .... (๔) สมาชิกวุฒิสภา ...” และวรรคสองบัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา ....” โดยบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ....” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจเกี่ยวกับเรื่องการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงชอบที่จะใช้อำนาจเพื่อแปลความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนขึ้นได้ เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความเห็นว่าสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมได้สิ้นสภาพไปตาม

รัฐธรรมนูญและเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญใหม่โดยถือเอาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นการแปลความเพื่อความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ประกอบกับมาตรา ๒๙๒ (๑) บัญญัติว่าในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง เมื่อถือเอาวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภาผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยวรรคสองบัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย” แสดงว่าเอกสารที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วย บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวรวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา เอกสารดังกล่าวจะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดไม่ได้ ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยไม่ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้นำส่งต่อให้กับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องยื่นเอกสารต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไม่ครบถ้วนตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคสอง กำหนดไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ในการนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา รวม ๓ ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่การแจ้งเป็นหนังสือครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๑ จนถึงครั้งที่

สาม เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เป็นเวลา ๑ ปีเศษ ผู้ถูกร้องก็มิได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อพิสูจน์เจตนาของตน จนกระทั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติลงมติเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ พร้อมกับให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๕ ผู้ถูกร้องจึงมีหนังสือลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๒ อุทธรณ์คำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดังกล่าว ทั้งนี้ตามหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและคำชี้แจงและคำแถลงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องไม่โต้แย้งหรือปฏิเสธ เพียงแต่มีเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการให้ถูกต้องตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดว่าทรัพย์สินและหนี้สินมีหลายรายการและมีจำนวนมาก บางรายการสูญหายไม่อาจรวบรวมให้ครบถ้วนภายในเวลาอันจำกัด เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ถูกยึดขณะถูกควบคุมตัวในเรือนจำ กรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา เอกสารเกี่ยวกับสัญญาเงินกู้ถูกผู้รับมอบอำนาจให้ทวงถามหนี้สินนำหลบหนีไป ซึ่งเหตุผลที่อ้างดังกล่าวไม่พอฟังว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจยื่นเอกสารประกอบฯ นอกจากนั้น เมื่อศาลรัฐธรรมนูญให้ส่งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีประจำปี ๒๕๓๙ ปี ๒๕๔๐ และปี ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องกลับยื่นหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย สำหรับเงินประจำตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องประจำปีภาษี ๒๕๓๙ ปีภาษี ๒๕๔๐ และปีภาษี ๒๕๔๑ ประกอบกับเอกสารเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินหลายรายการที่ ผู้ถูกร้องยื่นประกอบการพิจารณาต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เอกสารที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือเป็นชื่อของผู้ถูกร้อง ณ วันที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เห็นได้ว่าผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่านายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ และมาตรา ๒๙๕

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๔๓

วันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีอำนาจหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับศาลยุติธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งมีคำร้องลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ และคำร้องเพิ่มเติมลงวันที่ ๑๒ และ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการการเลือกตั้งกับศาลยุติธรรม

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบสรุปได้ว่าศาลแพ่งมีคำสั่งในคดีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามคดีหมายเลขแดงที่ สว ๒/๒๕๔๓ ความว่า เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศการรับสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาไว้แล้วถือว่าขั้นตอนการรับสมัครเสร็จสิ้น เข้าสู่ขั้นตอนการแนะนำตัวและลงคะแนนเลือกตั้งต่อไป ย่อมพ้นเวลาที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตรวจสอบและสอบสวนแล้ว การเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งจึงกระทำมิได้ คำสั่งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง จึงไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และต่อมาศาลจังหวัดอื่น ๆ ได้มีคำสั่งในแนวทางอย่างเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๖ ของรัฐธรรมนูญจึงเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศรับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว ต่อมามีผู้คัดค้านว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามคณะกรรมการการเลือกตั้งสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๕ (๓) และสั่งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งดำเนินการเพิกถอนการรับสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เพิกถอนการรับสมัครแล้ว ผู้ถูกเพิกถอนนำคดีไปร้องต่อศาลจังหวัดหรือศาลแพ่ง และศาลวินิจฉัยว่าการเพิกถอนการสมัครของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ซึ่งปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกระทำมิได้เพราะพ้นระยะเวลาที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจะตรวจสอบและสอบสวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ แล้ว คำสั่งของศาลดังกล่าว เป็นการก้าวล่วงการใช้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) หรือไม่

ในประเด็นนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ มิได้บัญญัติถึงกรณีที่มีการตรวจสอบภายหลังพบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามของการ

เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาว่าจะเพิกถอนหรือดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างไร แต่เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงภายหลังว่าในขณะประกาศการรับสมัครรับเลือกตั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ข้อเท็จจริงที่ผิดพลาดหรือผู้สมัครปกปิดข้อเท็จจริง ซึ่งหากทราบแล้วจะไม่มีการรับสมัครหรือผู้สมัครกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยทุจริตเพื่อให้ตนสมัครรับเลือกตั้งได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจสั่งการให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งให้เพิกถอนการรับสมัครของผู้กระทำการดังกล่าวนั้นได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) สำหรับอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ ศาลมีอำนาจที่จะวินิจฉัยเพียงว่าจะให้รับสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ มิได้ให้อำนาจที่จะวินิจฉัยว่าการเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งซึ่งปฏิบัติตาม คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกระทำมิได้ จึงเป็นกรณีที่ศาลก้าวล่วงเข้าไปในอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งซึ่งเกิดขึ้นในการพิจารณารับสมัครรับเลือกตั้งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ ซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ประกอบกับมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการซึ่งมีผลในทางปฏิบัติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง การบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้จัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔

ประเด็นที่สอง ตามที่ประธานรัฐสภาเสนอปัญหาหรือข้อโต้แย้งต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีอำนาจตีความคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตีความความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และได้วินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ จำนวน ๒๘ ตำแหน่ง เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐไปแล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญได้ส่งสำเนาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม และเอกสารประกอบเพื่อให้ศาลยุติธรรมยื่นคำชี้แจง

ศาลยุติธรรมยื่นคำชี้แจงพร้อมเอกสารประกอบสรุปได้ว่าศาลแพ่งมีคำสั่งในคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาว่าคำสั่งของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ให้เพิกถอนสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งภายหลังประกาศการรับสมัครรับเลือกตั้งไม่มีผลเพราะพ้นกำหนดเวลาที่จะตรวจสอบและสอบสวน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ แล้ว นั้น ศาลแพ่งและศาลยุติธรรมอื่นวินิจฉัยและมีคำสั่งดังกล่าวด้วยมีความประสงค์จะให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปโดยเรียบร้อย บริสุทธิ์และยุติธรรมต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สมดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ การวินิจฉัยของ

ศาลแพ่งในคดีหมายเลขแดงที่ สว ๒/๒๕๔๓ เป็นการวินิจฉัยอำนาจของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มิได้ก้าวล่วงไปวินิจฉัยอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่อย่างใด ในการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๖) ด้วยนั้น มีหลักเกณฑ์และวิธีการใช้อำนาจดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๙ วรรคสอง เป็นลักษณะการใช้อำนาจวินิจฉัยปัญหาหรือข้อโต้แย้งเป็นรายกรณีไป โดยกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้าน หรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหลักการรับฟังคู่กรณีทั้งสองฝ่าย และการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของกรรมการการเลือกตั้งที่พิจารณาวินิจฉัยทุกคน ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้อำนาจดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจ “กึ่งตุลาการ” ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อมีการใช้โดยถูกต้องตามกระบวนการของกฎหมาย จึงจะถือได้ว่าเป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ไว้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยเฉพาะมิอาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นทำการแทนได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจยื่นคำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาว่าการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๕ (๓) และสั่งให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งดำเนินการเพิกถอนการรับสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งสั่งเพิกถอนแล้ว การที่ผู้ถูกเพิกถอนนำคดีไปร้องต่อศาลจังหวัดหรือศาลแพ่ง และศาลมีคำสั่งว่าการเพิกถอนการรับสมัครดังกล่าวโดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจะกระทำมิได้ เพราะพ้นระยะเวลาที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจะตรวจสอบและสอบสวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ แล้ว นั้น คำสั่งของศาลเป็นการก้าวล่วงการใช้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) หรือไม่ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ บัญญัติ

ให้องค์กรนั้น ซึ่งตามคำร้องนี้คือคณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อประธานกรรมการการเลือกตั้งเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย จึงเป็นการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้

สำหรับประเด็นที่สองตามคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจตีความคำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) หรือไม่นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยประเด็นนี้แล้ว ปรากฏตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ เรื่องประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และ องค์กรอื่นของรัฐ จึงไม่ต้องวินิจฉัยประเด็นนี้อีก

คงมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าการที่ศาลจังหวัดหรือศาลแพ่ง ใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ เป็นการก้าวล่วงการใช้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสองบัญญัติว่า “ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๔๕ บัญญัติว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ....(๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง....”

มาตรา ๓๒๗ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้....(๔) กระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง....”

พิจารณาแล้วเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น เป็นอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ นำข้อความดังกล่าวไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐ (๖) ว่า “ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจ

หน้าที่ดังต่อไปนี้.... (๖) สืบสวนสอบสวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา...." การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๕ (๓) เป็นการใช้อำนาจดังเช่นอำนาจตุลาการและรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒๗ (๔) บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต้องมีสาระสำคัญในเรื่องกระบวนการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๙ วรรคสี่ บัญญัติว่า "วิธีการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา" ซึ่งมี "ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาด พ.ศ. ๒๕๔๒" ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๔๒ โดยมีสาระสำคัญคือ การให้โอกาสคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีโอกาสเสนอข้อร้องเรียน คำชี้แจง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐาน คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเลือกตั้งต้องระบุข้อเท็จจริง เหตุผลประกอบการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และกรรมการการเลือกตั้งที่ลงมติทุกคนต้องลงลายมือชื่อด้วย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตรวจสอบหลักฐานการสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ ก็ให้ประกาศการรับสมัครไว้โดยเปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่ทำการองค์การ บริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านและที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ผู้นั้นสมัคร" และมาตรา ๓๔ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อเป็น ผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๓๒ ผู้สมัครผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนั้น หรือต่อศาลแพ่งสำหรับเขตเลือกตั้งที่อยู่ในกรุงเทพมหานครได้ภายในเจ็ดวันนับจากวันประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนพิจารณา และให้ศาลวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ โดยไม่ชักช้า คำสั่งของศาลนั้นให้เป็นที่สุด และให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งในการนี้ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเร็ว ถ้าศาลมีคำสั่งให้รับสมัครให้ประกาศชื่อผู้นั้นตามมาตรา ๓๒ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติก่อนทราบคำสั่งศาล"

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๕ (๓) บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริง

และวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ในส่วนที่ ๕ ว่าด้วยผู้สมัครและการสมัครรับเลือกตั้งมาตรา ๓๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งในการตรวจสอบหลักฐานการสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร สอบสวนว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ และประกาศการรับสมัคร ส่วนมาตรา ๓๔ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งในการพิจารณาคำร้องของผู้สมัครที่ไม่มีชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๒ โดยให้ศาลวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ และให้คำสั่งศาลเป็นที่สุด บทบัญญัติมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๔ จึงเป็นกระบวนการในการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งทั้งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งและศาลจังหวัดหรือศาลแพ่ง ต่างก็มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ ที่ให้อำนาจศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งวินิจฉัย คำร้องของผู้สมัครที่ไม่มีชื่อในประกาศของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง โดยให้วินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ และให้คำสั่งศาลเป็นที่สุด ศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งมีอำนาจในการวินิจฉัยและมีคำสั่งตามมาตรานี้ แต่เป็นการวินิจฉัยเฉพาะการดำเนินการของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง เพียงว่าให้รับหรือไม่รับสมัครเท่านั้น ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ถ้าเป็นกรณีที่มีปัญหาหรือข้อโต้แย้งเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว และคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) แล้ว กรณีจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพราะเป็นอำนาจที่ รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้บัญญัติให้อำนาจไว้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ในกรณีที่ศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ พิจารณาการดำเนินการของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งในชั้นการสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๒ และมีคำสั่งให้รับหรือไม่รับสมัคร จึงเป็นเพียงการวินิจฉัยอำนาจของผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งไม่ได้วินิจฉัยอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกรณีที่ศาลแพ่ง มีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดง ที่ สว ๒/๒๕๔๓ นั้นไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) กรณีจึงไม่เป็นการก้าวล่วงการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า การที่ศาลจังหวัดหรือ ศาลแพ่งใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๔ โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ใช้อำนาจในการสืบสวนสอบสวนเพื่อ

หาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๓) จึงยังไม่เป็นการก้าวล่วงการใช้อำนาจดังกล่าวของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๔-๑๕/๒๕๔๓
วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓
เรื่อง ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่งคำโต้แย้งของจำเลยซึ่งเป็นผู้ร้องรวมสองคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ อันเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ และใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ตามคำร้องปรากฏว่า พนักงานอัยการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นโจทก์ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๒๖๐/๒๕๔๒ และคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๓๕๕๙/๒๕๔๒ ฟ้องนายสมชาย เกตุศักดิ์ และนายทิว ฤกษ์โหรา ตามลำดับ เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรี เรื่อง ระงับการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผู้ร้องทั้งสองให้การปฏิเสธสรุปได้ว่า ไม่ได้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในระบบความเค็มต่ำ ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาออกคำสั่ง ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ เกินอำนาจของคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ เพราะคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระบุให้ระงับการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเด็ดขาด จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายใช้บังคับกับผู้ร้องมิได้ ทั้งคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ เนื่องจากการห้ามเพาะเลี้ยงกุ้งทุกระบบเป็นการลิดรอนสิทธิของผู้เลี้ยงกุ้งที่มีการจัดการที่ดี ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความมุ่งหมายให้มีการรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้กฎหมายดำเนินการกับผู้ที่มิได้ก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าว จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐ และมาตรา ๕๐ เนื่องจากอ้างอำนาจในการออกคำสั่งไม่ถูกต้อง เพราะกฎหมายเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ วรรคสอง หมายความถึงกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายรัฐสภา มิใช่คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยฝ่ายบริหาร นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกฎหมายทั่วไปมุ่งส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกชนิด ซึ่งมิได้เจาะจงในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะการออกคำสั่งลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของประชาชนชาวไทยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้การออกคำสั่งที่กระทำหลังจากผู้ร้องประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งแล้ว เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กฎหมายที่ศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้อง คือ คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความ

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๕๐

นายทิว ฤกษ์โหรา ให้การเพิ่มเติมจากกรณีของนายสมชาย เกตุศักดิ์ ว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าวยังขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ ด้วย เนื่องจากเป็นคำสั่งที่เกิดจากมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ เพราะมาตรา ๑๒ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนมีส่วนร่วมออกความเห็นในกระบวนพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังนั้น คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

เนื่องจากยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนของกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้อง ผู้ร้องทั้งสองจึงขอให้ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยารอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

พนักงานอัยการจังหวัดพระนครศรีอยุธยายื่นคำคัดค้านต่อศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เฉพาะในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๒๒๖๐/๒๕๔๒ ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ และมาตรา ๙๘ ส่วนคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าว เป็นคำสั่งที่ออกตามกฎหมาย ที่ให้อำนาจไว้และมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี คำโต้แย้งของผู้ร้องจึงไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคสอง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องของผู้ร้องทั้งสอง และคำคัดค้านของพนักงานอัยการจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้ว เห็นว่าประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า

๑. คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือไม่

๒.คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย” มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาในประเด็นที่หนึ่งที่ผู้ร้องอ้างว่า คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ และศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจะนำมาใช้บังคับแก่คดี เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ ใช้บังคับได้ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจไว้ และเนื่องจากคำสั่งดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ โดยนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในประเด็นที่สองว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๖-๑๙/๒๕๔๓
วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓
เรื่อง ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลยห้ารายซึ่งเป็นผู้ร้องรวมสี่คำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ และคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ ๑/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ อันเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ และใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ตามคำร้องปรากฏว่าพนักงานอัยการจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นโจทก์ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๓๗๔๖/๒๕๔๒, ๕๓๖๗/๒๕๔๒, ๓๘๐๘/๒๕๔๒, ๕๔๖๗/๒๕๔๒ และ ๖๙๗๗/๒๕๔๒ ฟ้องนายดิลก แย้มนวม นายบุญเลิศ เลิศศิริ นายมนูญ สุทธิจินดา นายอำไพ ศรีดี และนายบุญนาค นบน้อย ตามลำดับ เป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อหาฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งได้รับมอบอำนาจจากนายกรัฐมนตรี เรื่องระงับการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบความเค็มต่ำ

ผู้ร้องทั้งห้าให้การปฏิเสธสรุปได้ว่า ไม่ได้เลี้ยงกุ้งกุลาดำในระบบความเค็มต่ำ คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ ๑/๒๕๔๑ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ ก็ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ เพราะการเลี้ยงกุ้งกุลาดำระบบหมุนเวียนระบบปิดความเค็มต่ำไม่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมข้างเคียง การห้ามเพาะเลี้ยงกุ้งทุกระบบเป็นการลิดรอนสิทธิของผู้เลี้ยงกุ้ง ที่มีการจัดการที่ดี ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความมุ่งหมายให้มีการรักษาสิ่งแวดล้อม การใช้กฎหมายดำเนินการกับผู้ที่มิได้ก่ออันตรายต่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีดังกล่าวจึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๕๐ เนื่องจากอ้างอำนาจในการออกคำสั่งไม่ถูกต้อง เพราะกฎหมายเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ หมายความถึง กฎหมายที่ออกโดยฝ่ายรัฐสภา มิใช่คำสั่งทางปกครองที่ออกโดยฝ่ายบริหาร นอกจากนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกฎหมายทั่วไปมุ่งส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุกชนิด ซึ่งมิได้เจาะจงในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะการออกคำสั่งลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือการประกอบอาชีพของประชาชนชาวไทย จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอันใช้บังคับมิได้การออกคำสั่งที่กระทำหลังจากผู้ร้องประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งแล้ว เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กฎหมายที่ศาลจะนำมาใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้อง คือ คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ ๑/๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความใน

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๕

นายมนูญ สุทธิจินดา นายอำไพ ศรีดี และนายบุญนาค นบน้อย ให้การเพิ่มเติมจากกรณีของนายดิลก แย้มนวม และนายบุญเลิศ เลิศศิริ ว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีดังกล่าวยังขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๐ ด้วย เนื่องจากเป็นคำสั่งที่เกิดจากมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๒ เพราะมาตรา ๑๒ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตนมีส่วนร่วมออกความเห็นในกระบวนพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครอง ดังนั้นคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีจึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

เนื่องจากยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนของกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีของผู้ร้อง ผู้ร้องทั้งห้าจึงขอให้ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ โดยคดีของนายดิลก แย้มนวม และนายบุญเลิศ เลิศศิริ ศาลจังหวัดสุพรรณบุรีส่งสำนวนให้กระทรวงยุติธรรมแล้ว และกระทรวงยุติธรรมส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญในคราวเดียวกัน

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้องของผู้ร้องทั้งห้าแล้วเห็นว่า \ประเด็นที่ขอให้พิจารณาวินิจฉัยเป็นอย่างเดียวกัน จึงให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ ๑/๒๕๔๑ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย” มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ปรากฏตามคำร้องของผู้ร้องว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ ๑/๒๕๔๑ ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ และศาลจังหวัดสุพรรณบุรีจะนำมาใช้บังคับแก่คดี เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ เป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีที่ผู้ร้องอ้างถึง เป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๙ ใช้บังคับได้ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติ

ดังกล่าวให้อำนาจไว้ และเนื่องจากคำสั่งดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้โดยนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่าคำสั่งดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ มาตรา ๕๐ และมาตรา ๖๐ หรือไม่

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๔๓

วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภารวม ๒๐๐ คน เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ นั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้บุคคลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพียง ๑๒๒ คน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา และมีความเห็นขัดแย้งกัน ๒ ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก ได้แก่สมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ เห็นว่าวุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ๒๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้น เมื่ออายุของวุฒิสภาเดิมสิ้นสุดลง จะต้องดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาครบ ๒๐๐ คน ก่อนวุฒิสภาชุดใหม่จึงจะปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ และในระหว่างที่ดำเนินการเลือกตั้งได้สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบ ๒๐๐ คน สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่พ้นจากสมาชิกภาพ ยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘

ฝ่ายที่สอง ได้แก่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ เห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภาได้ทุกประการ เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน แต่มาตรา ๑๒๑ วรรคสองบัญญัติว่าในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมิได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนในตำแหน่งที่ว่างให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ ดังนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหนึ่งร้อยยี่สิบสองคน จึงปฏิบัติหน้าที่และประกอบกันเป็นวุฒิสภาได้ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๑ แล้ววุฒิสภาที่ครบวาระเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘ อีกต่อไป

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญสร้าง ความสับสนขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเป็นปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งโดยตรง ดังนั้น

เพื่อยุติปัญหาข้อโต้แย้งดังกล่าว ประธานรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ ๒๐๐ คน นั้น การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ (ที่ถูกต้องคือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓) หรือสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)

๒.ถ้าสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ต้องทำหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว หากสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งซึ่งไม่ครบ ๒๐๐ คน จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่าประธานรัฐสภามีอำนาจเสนอคำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเสนอ เรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและส่งเรื่องพร้อมความเห็นมายังศาลรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และเป็นการเสนอคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนั้น ประธานรัฐสภาจึงมีอำนาจเสนอคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว กำหนดประเด็นพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

๒. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคน จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ หมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๓ วุฒิสภาบัญญัติองค์ประกอบของวุฒิสภาไว้ในมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎร เลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมิได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่” หมายความว่า องค์ประกอบซึ่งเป็นเงื่อนไขในการเป็นวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่งนั้น ต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งสองร้อยคน จะน้อยกว่าหรือเกินสองร้อยคนไม่ได้ เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาก็เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ ด้วย เมื่อองค์ประกอบดังกล่าวครบถ้วนแล้ว วุฒิสภาจึงมีสถานะเป็นองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง หากต่อมาตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ และยังมิได้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง จึงให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ได้ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม....” นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะเป็นองค์ประชุม แต่การประชุมจะมีได้ต้องมีองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้คือ วุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคนก่อน จึงจะมีการประชุมซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาได้

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ บัญญัติให้เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ได้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ และประกาศผลการเลือกตั้งว่ามีผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหนึ่งร้อยยี่สิบสองคน ไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน จึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เป็นวุฒิสภาได้ แม้จำนวนผู้ได้รับการเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งจะไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีก็ไม่อาจดำเนินการประชุมได้ เพราะยังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา

ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคน จึงไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้

ประเด็นที่สอง ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน

เมื่อวินิจฉัยประเด็นที่หนึ่งแล้วว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา และไม่สามารถดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ จึงมีประเด็นต้องพิจารณาตามประเด็นที่สองเพียงว่า ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับ

เลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ หรือ ..... ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่” และวรรคห้า บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมด ให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรกดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง (๒)...” ซึ่งเป็นการบัญญัติให้การเริ่มนับอายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปีของการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม แต่ไม่ได้บัญญัติให้การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตาม มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งดังกล่าวด้วย

กรณีตามคำร้องปรากฏว่าพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ แต่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๙ ครบสี่ปีในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ดังนั้น การดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงเป็นการเลือกตั้งภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี แต่การที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งได้สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบสองร้อยคน โดยมีข้อเท็จจริงต่อไปว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ โดยมิได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีกการเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จึงยังไม่แล้วเสร็จ และไม่มีผลเปลี่ยนแปลงวันสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม เพราะเป็นการสิ้นสุดเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ซึ่งเป็นไปตามวาระของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม จึงสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ แล้ว

การที่จะพิจารณาว่า สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้ว จะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ในระหว่างยังมีสมาชิกวุฒิสภาซึ่งราษฎรเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนได้หรือไม่นั้น เห็นว่าบทเฉพาะกาลไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๗ วรรคสาม ให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่ออายุของ วุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร” และวรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่ อายุของ วุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ จะเข้ารับหน้าที่” นั้น เป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับกรณีที่อายุของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้สิ้นสุดลงซึ่งหมายความว่าวุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้แต่มิได้หมายความรวมถึงสมาชิกวุฒิสภาที่บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงไม่อาจอาศัยมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีบทเฉพาะกาล และไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในระหว่างที่ได้สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบสองร้อยคน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคนไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

๒. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคน สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภา ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๑/๒๕๔๓

วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... มีข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภาเสนอคำร้องลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๒ ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๖๕ คน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความส่วนที่เป็นสาระสำคัญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมพ.ศ... ต่อสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นพิจารณา เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๒ และลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามที่คณะกรรมาธิการวิสามัญแก้ไข เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒ แล้ว เสนอวุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการ และตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๔๒ และลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวโดยแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตรา เมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๒ แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงต้องตั้งคณะกรรมาธิการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันพิจารณาเสร็จสิ้นและเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ปรากฏว่าวุฒิสภาให้ความเห็นชอบ แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย จึงเป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) แต่เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สภาผู้แทนราษฎรจึงยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นพิจารณาใหม่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ และลงมติเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๒ ยืนยันร่างเดิมที่เคยผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๖ วรรคสอง ให้ถือว่า ร่างพระราชบัญญัติ ดังกล่าวเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

ต่อมาสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว ได้ร่วมกันเสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาเพื่อ ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... ซึ่งรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความส่วนที่เป็นสาระสำคัญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มาตรา ๖ บัญญัติว่า “สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริม งานตุลาการและงานวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้าง ให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ” แต่มาตรา ๖ ของร่างเดิมที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรบัญญัติว่า “สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริมงานตุลาการ งานวิชาการ งานคุมประพฤติ งานบังคับคดี งานพินิจและคุ้มครองเยาวชนและครอบครัว และ งานอื่นใด ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้ การพิจารณาพิพากษาคดีและการบังคับคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ” อีกทั้งมาตรา ๗ ของร่างเดิมก็บัญญัติด้วยว่า “สำนักงานศาลยุติธรรมมีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้ …(๒) สำนักคุมประพฤติ (๓) สำนักบังคับคดี (๔) สำนักพินิจและคุ้มครองเยาวชนและครอบครัว…” ฉะนั้น แม้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว โดยเฉพาะในมาตรา ๖ จะบัญญัติว่า “สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับ งานธุรการของศาลยุติธรรม…” ก็ตาม แต่ในเมื่อไม่รวมงานคุมประพฤติ งานบังคับคดี งานพินิจและคุ้มครองเยาวชนและครอบครัว ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมคุมประพฤติ กรมบังคับคดี และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย มาตรา ๖ แห่งร่างพระราชบัญญัตินี้จึงไม่เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ บัญญัติ

๒. งานบังคับคดี งานคุมประพฤติ และงานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นงานธุรการของศาลยุติธรรม มีกฎหมายรองรับและประวัติความเป็นมาว่า

๒.๑ กรมบังคับคดี เดิมการบังคับคดีแพ่งเป็นภาระหน้าที่ของศาลที่ต้องตั้ง จ่าศาลเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เมื่อภารกิจหน้าที่ของจ่าศาลเกี่ยวกับงานธุรการมีมากขึ้น จึงมีการจัดตั้งกรมบังคับคดีขึ้นรองรับงานธุรการของศาลเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งเป็นการเฉพาะ กรมบังคับคดีจึงเป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรม ดังจะเห็นได้จากพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งกำหนดให้การส่งคำคู่ความและเอกสารของศาลเป็นหน้าที่ของกรมบังคับคดี และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า การส่งคำคู่ความตามมาตรา ๗๐ ถึงมาตรา ๗๔ มาตรา ๗๗ และมาตรา ๗๘ และการบังคับคดีในบทบัญญัติ ภาค ๔ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งต้องบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลในฐานะ เป็นเจ้าพนักงานของศาลและเป็นงานของเจ้าพนักงานของศาล

๒.๒ กรมคุมประพฤติ เป็นหน่วยธุรการของศาลยุติธรรม ดังจะเห็นจากพนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ต้องสืบเสาะ พินิจ สอดส่อง ทำรายงาน และดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาล เกี่ยวกับ

จำเลยเพื่อเสนอต่อศาล ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๖ เป็นต้น

๒.๓ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ... มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไปเป็นของสำนักงานศาลยุติธรรม และให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงยุติธรรม และของเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง ยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม เว้นแต่ ที่เกี่ยวกับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ไปเป็นของประธานศาลฎีกา เลขาธิการสำนักงานศาล ยุติธรรม และของเจ้าหน้าที่สำนักงานศาล ยุติธรรม แล้วแต่กรณี” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้ ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ไปเป็นของสำนักงานศาล ยุติธรรม เว้นแต่ที่เป็นของ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” มิได้กำหนดให้หน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรม ทั้งที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงาน ธุรการของศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๒ และพระธรรมนูญศาล ยุติธรรม มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๓ นอกจากนั้น ยังปรากฏในบทบัญญัติ อีกหลายมาตราของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งบ่งชี้อย่างชัดแจ้งว่า หน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยธุรการของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งเป็นศาลยุติธรรม เช่น การที่สถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนมีหน้าที่สืบเสาะและพินิจเรื่องเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเพื่อรายงานต่อศาล หน้าที่สอดส่องและควบคุมเด็กและเยาวชน หน้าที่ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาล ตลอดจน การดำเนินการอื่น ๆ ตามคำสั่งศาล ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๑ ถึง มาตรา ๔๗ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ มาตรา ๖๕ มาตรา ๗๙ มาตรา ๘๐ มาตรา ๑๑๗ และมาตรา ๑๑๘ เป็นต้น ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. .... มาตรา ๓๖ จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕

๓. รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อ ประธานศาลฎีกา” ซึ่งแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ว่า ประสงค์จะให้ศาลยุติธรรมแยกออกจากกระทรวงยุติธรรม ซึ่งแต่เดิมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมทั้งหลายตามพระ

ธรรมนูญนี้ ให้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทั้งหลายที่อยู่ในสังกัดให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย...” และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการใน ส่วนงานธุรการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศาลยุติธรรม ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๑ เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๕ วรรคหนึ่ง มีบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จึงแสดงให้เห็นว่าเป็นการกำหนดหลักการขึ้นใหม่ โดยไม่ประสงค์ให้ งานธุรการของศาลยุติธรรมอยู่ในบังคับบัญชาและความรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรมซึ่งเป็นฝ่ายบริหารอีกต่อไป หากแต่ประสงค์ให้ขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ ด้วยเหตุนี้ งานคุมประพฤติ งานบังคับคดี และงานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ เป็นงานธุรการของศาลยุติธรรมแต่เดิม จึงต้องเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร และขึ้นตรงต่อฝ่ายตุลาการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้

ประธานวุฒิสภาจึงส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑)

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ตามที่ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๙๓ หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๙๔ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๔๓

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภาเสนอคำร้องลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๖๕ คน ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... ที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติ การจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๒ วุฒิสภา ได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๒ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม และในวันเดียวกันนั้นสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงเป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) ก่อนที่ นายกรัฐมนตรีจะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวเสนอความเห็นต่อ ประธานวุฒิสภาว่า ร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มาตรา ๕ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ ซึ่งมีหลักการว่า รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นต่อไป หากจะกระทำได้ก็แต่เฉพาะตาม จำนวนที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น ซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติจำนวนหุ้นที่อนุญาตไว้ใน มาตรา ๔ แล้ว คือ ถือหรือคงมีไว้ได้ไม่เกินร้อยละห้าของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งหมด ถ้ารัฐมนตรี ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากที่กฎหมายอนุญาตต่อไป ความตอนท้ายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้รัฐมนตรีแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติทราบ และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินดำเนินการ คำว่า “โอนหุ้นดังกล่าว” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ หมายความว่า หุ้นที่อนุญาตไว้ตามมาตรา ๔ คือ จำนวนไม่เกินร้อยละห้า แต่ปรากฏว่ามาตรา ๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับ ประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่ กำหนดไว้ในมาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการจริตแห่งชาติทราบ .... และ (๒) โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นใน ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวัน ....” ความในมาตรา ๕ ที่บัญญัติถึงจำนวนหุ้นส่วน ที่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔

และให้โอนหุ้นส่วนที่เกินกว่าร้อยละห้า ให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเป็นผู้ดำเนินการ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๙ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ห้ามมิให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทก็จะไม่มีความหมายแต่อย่างใด เพราะมีผลเท่ากับให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วน หรือมีหุ้นอยู่เท่าใดก็ได้ เพียงแต่ส่วนที่เกินร้อยละห้า จะต้องโอนให้นิติบุคคลจัดการ ส่วนที่ไม่เกินรัฐมนตรีก็ยังเป็นหุ้นส่วน หรือเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ต่อไปได้ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖) ที่ให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อกระทำ การอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ จะไม่มีกรณีเกิดขึ้นได้ เพราะข้อห้ามถูกยกเว้นโดยร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มาตรา ๕ ประธานวุฒิสภาจึงส่งความเห็นดังกล่าวมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ตามที่ประธานวุฒิสภาส่ง ความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ขณะที่ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยนั้น มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๘๒ คน และสมาชิกวุฒิสภา ๒๕๐ คน รวม ๖๓๒ คน ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภา ๖๕ คน จึงเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาแล้ว เมื่อสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวเสนอความเห็นต่อ ประธานวุฒิสภา และประธานวุฒิสภาส่งความเห็นนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราช บัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ศาลรัฐธรรมนูญ จึงมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้วินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา

คณะรัฐมนตรีเสนอความเห็น สรุปได้ว่า หลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ มิได้มุ่งหมายจำกัดสิทธิของรัฐมนตรีในการเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทอย่าง เด็ดขาด แต่มีความประสงค์ที่จะมิให้รัฐมนตรีถือหุ้นจำนวนมากของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจนทำให้เป็นผู้มีอำนาจจัดการ ห้างหุ้นส่วนและบริษัทนั้นในเวลาเดียวกับที่ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีเพื่อเป็น หลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริต ไม่เกิดการขัดกันของผลประโยชน์ หลักการดังกล่าวบัญญัติไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๙ เพราะบัญญัติโดยใช้ข้อความว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็น หุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปทั้งนี้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ...” การที่มาตรา ๒๐๙ บัญญัติให้มีการตรากฎหมายกำหนดจำนวนหุ้นส่วนและหุ้นไว้ด้วยนั้น มีความหมายว่า การที่รัฐมนตรีจะถูกห้ามมิให้เป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นด้วยตนเองอีก

ต่อไปนั้น รัฐธรรมนูญมิได้ประสงค์จะห้ามรัฐมนตรีมิให้มีหุ้นแม้แต่จำนวนเดียวแต่อย่างใด แต่จะต้องมีการตรากฎหมายกำหนดหุ้นส่วนและหุ้นจำนวนหนึ่งที่รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นไว้มิได้ และหากรัฐมนตรียังคงต้องการได้รับประโยชน์ จากหุ้นส่วนหรือหุ้นจำนวนที่ต้องห้ามมิให้ถือไว้ด้วยตนเองอีก ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๐๙ ด้วยการโอนให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของ ผู้อื่นต่อไป สำหรับหุ้นส่วนหรือหุ้นในส่วนที่กฎหมายมิได้กำหนดเป็นจำนวนห้ามรัฐมนตรีถือ ยังคงเป็นทรัพย์สินของรัฐมนตรีผู้นั้น ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ ดังนั้น ร่างพระราช บัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและ หุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... จึงได้ตราขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๐๙ โดยในมาตรา ๔ ได้บัญญัติห้ามรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้น เว้นแต่ การเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนทุนหรือจำนวนหุ้นแล้วแต่กรณี ซึ่งหมายความว่า รัฐมนตรีจะเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นนอกเหนือจากจำนวนดังกล่าวอีกต่อไปมิได้ และต้องดำเนินการ โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในส่วนที่เกินนั้นตามมาตรา ๕ ต่อไป

สำหรับความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวที่ว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือ ผู้ถือหุ้นหรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป หากจะกระทำได้ก็แต่เฉพาะตามจำนวน ที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น ...” “... และถ้ารัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่กฎหมาย อนุญาตดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินดำเนินการ” นั้น กรณีเป็นความเข้าใจที่ไม่ตรงต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ เพราะรัฐธรรมนูญบัญญัติ ห้ามรัฐมนตรีถือหุ้นในจำนวนที่กำหนด และในจำนวนที่ห้ามถือนั้นจึงจะโอนไปยังนิติบุคคลซึ่งจัดการ ทรัพย์สินดำเนินการ โดยมิได้บัญญัติให้รัฐมนตรีโอนหุ้นที่อนุญาตให้ถือได้ ความเข้าใจในลักษณะ ดังกล่าวจะมีผลทำให้เป็นการห้ามรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นทุกจำนวน หากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ มีความประสงค์เช่นนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติให้กำหนดจำนวนหุ้นส่วนและหุ้น ที่ต้องห้ามมิให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นแต่อย่างใด อีกทั้งกรณีที่เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติ ฉบับนี้จะทำให้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖) ไม่มีผลใช้บังคับนั้น กรณีนี้เห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ นั้น คงนำมาใช้บังคับได้เมื่อรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นเกินจำนวน ที่กำหนดแล้วไม่ดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นดังกล่าว ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติการจัดการ หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มาตรา ๔ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้น ได้ตามจำนวนที่กำหนด ส่วนจำนวนหุ้นส่วนและหุ้นที่เกินนั้นจะเป็นหุ้นส่วนและหุ้นที่รัฐมนตรี จะถือไว้อีกมิได้ และต้องดำเนินการโอนตามมาตรา ๕ ต่อไป จึงเป็นการบัญญัติโดยสอดคล้องกับ ถ้อยคำและเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เสนอความเห็น สรุปได้ว่า

การจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรีตามร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วน และหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... ไม่เป็นการจัดการกองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากการจัดการกองทุนส่วนบุคคล ผู้มอบหมายเงินทุนให้บริษัทหลักทรัพย์ จัดการไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไปให้บริษัทหลักทรัพย์ จึงมีความสัมพันธ์ในลักษณะตัวการ ตัวแทนและจ้างทำของ ส่วนการจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรีนั้น รัฐมนตรีต้องโอนกรรมสิทธิ์ ในหุ้นหรือหุ้นให้แก่ผู้รับจัดการ โดยเป็นหลักการที่ต้องการให้รัฐมนตรีตัดขาดจากการจัดการหุ้นส่วน หรือหุ้นโดยเด็ดขาด เพื่อมิให้รัฐมนตรีสามารถทราบจำนวนผลประโยชน์ และทำให้รัฐมนตรีบริหาร ราชการโดยเป็นอิสระจากผลประโยชน์ส่วนตัว บริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ หลักทรัพย์ประเภทการจัดการกองทุนส่วนบุคคลจึงไม่สามารถรับจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรีได้ เว้นแต่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์จะอนุญาต ซึ่งในขณะนี้คณะกรรมการ ฯ ยังไม่ได้ดำเนินการอนุญาตให้บริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ประเภท การจัดการกองทุนส่วนบุคคลรับจัดการหุ้นส่วนหรือหุ้นของรัฐมนตรีได้ สำหรับนิติบุคคลซึ่งจัดการ ทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามกฎหมาย น่าจะหมายถึงนิติบุคคลใด ๆ ที่ตามกฎหมายที่กำกับ ดูแลนิติบุคคลนั้นอนุญาตให้รับจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติ การจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มาตรา ๕ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นใน ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณี ดังกล่าวต่อไป ให้รัฐมนตรี ผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว”

ร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... บัญญัติว่า

“มาตรา ๔ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้ไม่เกิน ร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้า ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น

มาตรา ๕ ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือ ผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ ให้รัฐมนตรี ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ

(๒) โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และเมื่อได้ ดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้กับนิติบุคคลใดแล้ว ให้รัฐมนตรีแจ้งเป็นหนังสือให้ประธาน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้โอนหุ้นส่วน หรือหุ้นนั้น”

พิจารณาความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ...” แล้วเห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ วรรคหนึ่ง มีข้อความห้ามรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท แต่ก็มีข้อความว่า “ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ” เป็นข้อยกเว้นที่อนุญาตให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นต่อไปได้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... บัญญัติไว้ในมาตรา ๔ ซึ่งหมายความว่า รัฐมนตรีจะเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นได้เท่าใดแล้ว ส่วนจำนวนที่เกินนั้น หากประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในส่วนที่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ต่อไป มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และต้องโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดไว้ให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น และที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ห้ามมิให้รัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือ จัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว” จึงเป็นบทบัญญัติที่สนับสนุนหลักการตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ วรรคหนึ่ง ว่า รัฐมนตรีย่อมเป็นหุ้นส่วนหรือ ผู้ถือหุ้นใน ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ต่อไปได้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ อีกทั้งเป็นการสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และเป็นการสอดคล้องกับหลักการที่ว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพใน

การประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ ที่ไม่ให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นจำนวนมากของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจนทำให้เป็นผู้มีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นในเวลาเดียวกับที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยไม่เกิดการขัดกันของผลประโยชน์

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๖ (๖) นั้น ใช้ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้นั้นเป็นหุ้นส่วน หรือถือหุ้นเกินจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ หรือเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับหุ้น หรือกิจการในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ตนเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นอยู่ซึ่งเป็นการกระทำการอันต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙ จึงจะมีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ดังนั้น มาตรา ๕ จึงสอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญและไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติ การจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. .... มาตรา ๕ ไม่มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๙

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๔๓

วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายจิรายุ จรัสเสถียร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินเอกสารและประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้องลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๓ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ และตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ กรณีนายจิรายุ จรัสเสถียร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายจิรายุ จรัสเสถียร ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายธีระวัฒน์ ศิริวันสาณฑ์) ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตามคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๑๐๘๖/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ เวลา ๑๖.๑๘ นาฬิกา โดยแสดงทรัพย์สินว่า ตนเองมีเงินสด ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินฝากธนาคาร ๒ บัญชี จำนวน ๓๔,๘๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท ที่ดิน ๓ แปลง ราคา ๕,๘๐๐,๐๐๐ บาท โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้าง เป็นบ้านอาศัย ๑ หลัง ราคารวมที่ดิน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และห้องชุด ๑ ห้อง ยานพาหนะ ๒ คัน ราคา ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท และทรัพย์สินอื่นเป็นนาฬิกา ๒ เรือน ราคา ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมมูลค่าทรัพย์สิน ๕๓,๑๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท และมีหนี้สินเป็นหนี้เงินกู้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ผลการตรวจสอบปรากฏว่า พบรายการทรัพย์สินแตกต่างจากที่ผู้ถูกร้องแสดง คือ เงินฝากธนาคาร ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบว่า ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องมีเงินฝาก ในธนาคารต่าง ๆ รวม ๑๓ บัญชี เป็นเงิน ๔,๗๖๔,๓๑๘.๖๕ บาท แต่ผู้ถูกร้องแสดงต่อ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า มีทรัพย์สินประเภทเงินฝากธนาคาร ๒ บัญชี เป็นเงิน ๓๔,๘๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท โดยได้นำสำเนาสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๐๓๔-๑-๕๒๖๒๗-๔ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ ซึ่งมียอดเงิน

คงเหลือ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๒,๐๒๘,๓๕๓.๖๔ บาท และสำเนาสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ซึ่งมียอดเงินคงเหลือ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๓๒,๘๓๓,๘๖๐ บาท แนบเป็น หลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน (เงินฝาก) ดังกล่าว คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงกำหนดประเด็นพิจารณา ดังนี้

๑. ผู้ถูกร้อง ได้แสดงรายการทรัพย์สินตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้อง จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ หรือไม่

ประเด็นที่ ๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาพยานหลักฐานข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ว่า มีเงินฝากธนาคาร ๒ บัญชี เป็นเงิน ๓๔,๘๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท แต่ผลการตรวจสอบปรากฏว่า ในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สิน ฯ ผู้ถูกร้องมีเงินฝากธนาคารต่าง ๆ ๑๓ บัญชี เป็นเงิน ๔,๗๖๔,๓๑๘.๖๕ บาท ผู้ถูกร้องจึงมิได้แสดงรายการทรัพย์สิน ตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ

ประเด็นที่ ๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี คือ กรณีที่พบบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมจากที่ผู้ถูกร้องแสดงอีก ๑๑ บัญชี และกรณีจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ที่ผู้ถูกร้องแสดงไม่ถูกต้องตรงกับที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบ

กรณีที่ ๑ กรณีที่พบบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมจากที่ผู้ถูกร้องแสดงอีก ๑๑ บัญชี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พิจารณาคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้ว เห็นว่าคำชี้แจงมีเหตุผลรับฟังได้

กรณีที่ ๒ กรณีจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ที่ผู้ถูกร้องแสดงไม่ถูกต้องตรงกับที่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบ กรณีนี้ คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องให้การยืนยันชัดเจนว่า ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ตนมีเงินฝากธนาคาร ๒ แห่ง จำนวน ๓๔,๘๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท แต่การ ตรวจสอบปรากฏว่า ในวันดังกล่าว ผู้ถูกร้องมีเงินฝากธนาคาร ๒ แห่ง ตามที่แสดงเพียง ๓,๕๑๒,๒๑๓.๖๔ บาท โดยปรากฏว่า ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ก่อนเวลา ๑๒.๕๗.๑๙ นาฬิกา ผู้ถูกร้อง นำสมุดคู่ฝากไปทำรายการฝากเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน และพนักงานธนาคารลงรายการฝากดังกล่าวในสมุด คู่ฝากแล้ว ต่อมาก่อนเวลา ๑๓.๔๖.๒๗ นาฬิกา ผู้ถูกร้องขอยกเลิกรายการฝากเช็คดังกล่าวโดยขอ เช็คคืน โดยแจ้งต่อ

พนักงานธนาคารว่า ไม่ได้นำสมุดคู่ฝากมา ทำให้พนักงานธนาคารไม่สามารถ ทำรายการยกเลิกการฝากในสมุดคู่ฝากในขณะนั้นได้ พนักงานต้องทำรายการแก้ไขในสมุดคู่ฝาก (correct with book) และรายการฝากหรือถอนโดยไม่มีสมุด คู่ฝาก (no book) เพื่อให้ปรากฏรหัส รายการแก้ไข (cor) ในสมุดคู่ฝาก ถ้ามีการนำสมุดคู่ฝากมาติดต่อธนาคารในภายหลัง และธนาคาร ถือว่า ผู้ถูกร้องไม่เคยนำเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท มาเข้าฝาก เพราะผู้ถูกร้องขอยกเลิกรายการ ดังกล่าวเอง ดังจะเห็นได้จาก statement หลังจากนั้นผู้ถูกร้องได้ถ่ายสำเนาเอกสารสมุดคู่ฝากซึ่งไม่ ปรากฏรายการยกเลิกการฝากเช็คดังกล่าวเป็นหลักฐานยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ ในเวลา ๑๖.๑๘ นาฬิกา ทั้ง ๆ ที่ผู้ถูกร้องทราบข้อเท็จจริงเรื่องการขอยกเลิกรายการฝากเช็ค ดังกล่าวดี คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาเรื่องนี้ ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ เห็นว่า พฤติการณ์ของผู้ถูกร้อง เป็นการกระทำเพื่อจงใจสร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จว่า ตนมีทรัพย์สินมากกว่าที่มีอยู่จริง จึงมีมติ ด้วยคะแนนเสียง ๗ เสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จและเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่อง ดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ร้องและผู้ถูกร้องแถลงหรือชี้แจงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด และให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้องและชี้แจงเกี่ยวกับยอดเงินจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ว่า หลังจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ แล้ว ผู้ถูกร้องได้ติดต่อส่งมอบเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมหลายครั้ง เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาโฉนดที่ดิน สำเนาภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น สำเนาทะเบียนหย่า รวมทั้ง ไปชี้แจงเรื่องการไม่แนบสำเนาภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี ๒๕๓๙ ด้วย แต่ผู้ถูกร้องมิได้ขอแก้ไขบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ แม้กระทั่งเมื่อไปชี้แจงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ก็ยืนยันว่า ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ มีเงินตามจำนวนที่แสดงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ผู้ถูกร้องแถลงและยื่นเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นครั้งแรก ไม่แน่ใจและไม่ทราบมาก่อนว่า จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และมาทราบว่าตนจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบดังกล่าวในระยะสุดท้ายก่อนที่จะครบกำหนดเวลาสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่งเพียงไม่กี่วัน ทำให้มีเวลาจัดทำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ในระยะเวลาอันสั้น เพื่อยื่นต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้ทันในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันครบกำหนดที่ต้องยื่น ฯ โดยในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้นำเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเพิ่งได้รับจากบริษัท เสริมสุวรรณ แทรเวล จำกัด ไปเข้าบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ เมื่อเวลาประมาณ ๑๒.๕๗ นาฬิกา แล้วนำสมุดคู่ฝากไปถ่ายสำเนาเพื่อเป็นเอกสารประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ พร้อมทั้งปิดผนึกซองบัญชีใส่กระเป๋าเอกสารมอบให้นายชาติชาย ชนพิทักษ์ คนขับรถนำไปเก็บไว้ในรถ และสั่งให้คนขับรถนำรถไปตรวจสภาพ เพราะตอนเช้าของวันนั้นรถมีปัญหา อาการไม่ค่อยดี หลังจากนั้น สักครู่ นางพรสุข เสริมสุวรรณ ผู้ออกเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท เดินทางมาพบที่กระทรวง สาธารณสุข ขอรับเช็คดังกล่าวคืน เพราะบริษัท ฯ มีปัญหาด้านการเงิน ผู้ถูกร้องจึงเดินทางไปที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน พร้อมกับเจ้าของเช็ค เพื่อขอรับเช็คคืนจากธนาคาร โดยไม่ได้เอาสมุดคู่ฝากไปด้วย ธนาคารดำเนินการให้และแล้วเสร็จเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๔๖ นาฬิกา และผู้ถูกร้องคืนเช็คให้แก่ผู้ออกเช็ค จนกระทั่งเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกาเศษ คนขับรถนำ รถกลับมา ผู้ถูกร้องเห็นว่า เป็นเวลาที่ธนาคารใกล้จะปิดทำการ ไม่สามารถนำสมุดคู่ฝากไปปรับบัญชีได้ทัน ประกอบกับเป็นวันสุดท้ายของกำหนดที่จะต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่มีเวลาพอที่จะแกะซอง ปรับปรุงบัญชีและจำนวนเงินใหม่ให้ถูกต้องได้ จึงได้มอบให้นายทิม ขำพิสุทธิ์ (ขำโท้) เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข นำซองบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบไปยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก่อนเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รับเอกสารดังกล่าวเมื่อเวลา ๑๖.๑๘ นาฬิกา

ในส่วนของเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท นั้น ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า เป็นเงินที่ได้รับจากการไปเสี่ยงโชคเล่นการพนันบาคาร่า ที่โรงแรมเบอร์สวูด (Burswood) เมืองเพิร์ท ประเทศ ออสเตรเลีย โดยมีขั้นตอน คือ ผู้ถูกร้องโอนเงินเข้าบัญชีของบริษัท เสริมสุวรรณ แทรเวล จำกัด เป็นค่าเครื่องบิน ค่าอาหาร ค่าโรงแรม ค่ารถ และอื่น ๆ สำหรับการเล่นการพนันเมื่อเดินทางไปถึง ก็เบิกเป็นชิพ (chip) เพื่อนำไปเล่นการพนันในคาสิโน กรณีเล่นการพนันได้จะฝากชิพไว้กับบริษัท ฯ เมื่อเดินทางกลับมาถึงประเทศไทย บริษัท ฯ จึงจะชำระคืนให้เป็นเช็ค สำหรับเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท เจ้าของเช็ค คือ นางพรสุข เสริมสุวรรณ

เจ้าของบริษัท เสริมสุรรณ แทรเวล จำกัด และผู้ถูกร้องชี้แจงต่อไปว่า ได้รับเช็ค ๑ ฉบับ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๑๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท จากนางพรสุข เสริมสุวรรณ แต่ได้นำเข้าบัญชีธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาถนนสุขาภิบาล ๑ บางกะปิ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ โดยเปิดบัญชีใหม่ เลขที่บัญชี ๐๗๗-๒-๕๗๑๕๑-๘ แล้วเบิกเป็นเงินสดออกมาในวันเดียวกัน จำนวน ๑๑,๑๑๐,๖๕๐ บาท ต่อมานางพรสุข เสริมสุวรรณ ได้สั่งจ่ายเช็คอีกจำนวน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๑ และผู้ถูกร้องนำเช็คเข้าบัญชีธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน เลขที่บัญชี ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๑ ทั้งนี้ นางพรสุข เสริมสุวรรณ แถลงต่อสื่อมวลว่า เช็คที่จ่ายให้ผู้ถูกร้องจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท และต้องเรียกคืนนั้น ไม่ได้เกิดจากการที่เช็คจำนวนดังกล่าวไม่มีเงินแต่อย่างใด

ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ได้สอบถามเกี่ยวกับเช็คเงินจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท โดยผู้ถูกร้องได้ขอชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว แต่ถูกละเลยเพิกเฉย จึงมิได้ปรากฏในสำนวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ฯ

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความ อันเป็นเท็จตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง ... (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น” โดยวรรคสอง บัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี ที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ ทุกหน้าด้วย” และมาตรา ๒๙๒ วรรคหนึ่ง (๑) บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๙๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่น ภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วัน เข้ารับตำแหน่ง” ผู้ถูกร้องซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ โดยต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๑ วรรคหนึ่ง (๔) บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและ

ความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง ตามมาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้" ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินที่ยื่นดังกล่าวแล้วพบว่า ในวันดังกล่าวผู้ถูกร้องมีเงินฝากในธนาคารต่าง ๆ จำนวน ๑๓ บัญชี รวมเป็นเงิน ๔,๗๖๔,๓๑๘.๖๕ บาท แต่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า มีทรัพย์สินประเภทเงินฝากธนาคารเพียง ๒ บัญชี เป็นเงิน ๓๔,๘๖๒,๒๑๓.๖๔ บาท โดยได้นำสำเนาสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๐๓๔-๑-๕๒๖๒๗-๔ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาประดิพัทธ์ ซึ่งมียอดคงเหลือ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๒,๐๒๘,๓๕๓.๖๔ บาท และสำเนาสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ซึ่งมียอดคงเหลือ ณ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๓๒,๘๓๓,๘๖๐ บาท แนบเป็นหลักฐาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชี ฯ โดยกรณีที่พบบัญชีเงินฝากธนาคารเพิ่มเติมอีก ๑๑ บัญชี นั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติพิจารณาคำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่า มีเหตุผลรับฟังได้ ส่วนกรณีจำนวนเงินในบัญชี เงินฝากออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ผู้ถูกร้องส่งสำเนาสมุดคู่ฝากที่แสดงว่าในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้นำเช็ค เข้าฝากในบัญชี ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท แต่ใน statement ของธนาคารไม่ปรากฏรายการฝากเช็ค รายการนี้ เพราะในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องนำสมุดคู่ฝากไปทำรายการฝากเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท เมื่อเวลา ๑๒.๕๗.๑๙ นาฬิกา แต่ต่อมาเมื่อเวลา ๑๓.๔๖.๒๗ นาฬิกา วันเดียวกัน ได้ขอยกเลิกรายการฝากเช็คดังกล่าวโดยขอเช็คคืนแล้ว คงเหลือเงินในบัญชีดังกล่าวเพียง ๑,๔๘๓,๘๖๐ บาท มิใช่จำนวน ๓๒,๘๓๓,๘๖๐ บาท จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดว่า กรณีที่จำนวนเงิน ในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน ที่ผู้ถูกร้องแสดงไม่ถูกต้องตรงกับที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบพบนั้น เป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและ เอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๒ กำหนดระยะเวลาการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง นั้น หมายความว่า ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว สามารถยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติวันใดก็ได้ นับแต่วันเข้ารับ

ตำแหน่ง แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับ ตำแหน่ง ทั้งนี้ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่น โดยที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ กรณีการแสดงรายการทรัพย์สิน (เงินฝากธนาคาร) ที่เป็นเงินฝาก ออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน จึงต้องแสดงรายการจำนวนเงินฝากที่มีอยู่จริง ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งตามข้อเท็จจริง ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะนำเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท มาเข้าบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา งามวงศ์วาน นั้น บัญชีดังกล่าวมียอดเงินคงเหลือ ๑,๔๘๓,๘๖๐ บาท เมื่อมีการนำเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ฝากเข้าบัญชีดังกล่าวในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ เวลา ๑๒.๕๗.๑๙ นาฬิกา จึงปรากฏรายการฝากเช็คดังกล่าวในสมุดคู่ฝาก ต่อมาเมื่อผู้ถูกร้องขอยกเลิกรายการฝากเช็คดังกล่าว ในวันเดียวกัน เวลา ๑๓.๔๖.๒๗ นาฬิกา โดยขอเช็คคืน และไม่ได้นำสมุดคู่ฝากไปทำรายการยกเลิก การฝาก รายการฝากเช็คดังกล่าว จึงยังปรากฏอยู่ในสมุดคู่ฝาก แต่ไม่ปรากฏใน statement ของธนาคาร แต่ปรากฏใน DAILY TRANSACTIONS MISCELLANEOUS - ๑๔๐ (Rdpbo - ๑๔๐) และสำเนา ของเทอร์มินัล ๗๐๐ B ของเครื่องคอมพิวเตอร์ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขา งามวงศ์วาน เป็นหลักฐาน จึงฟังเป็นที่ยุติว่า วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องไม่มีเงินฝาก จำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ในบัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน จำนวนเงินฝากที่มีอยู่จริงในวันดังกล่าว คือจำนวน ๑,๔๘๓,๘๖๐ บาท ดังนั้น จึงถือว่า สำเนาสมุดคู่ฝากที่ผู้ถูกร้องถ่ายเอกสารยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ เพื่อประกอบบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และการแจ้งจำนวนทรัพย์สินเกี่ยวกับ เงินฝากธนาคารไม่ตรง กับความเป็นจริงด้วย ส่วนเหตุผลที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ไม่อาจนำสมุดคู่ฝากไปแก้ไขให้ถูกต้องได้ เพราะ ธนาคารใกล้จะปิดทำการและไม่อาจแก้ไขปรับปรุงรายการในบัญชี ฯ ได้ เพราะเกรงว่า จะไปยื่น บัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ทันในเวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ของวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันสุดท้าย นั้น ไม่อาจรับฟังได้ เพราะปรากฏว่า ในเวลา ต่อมาผู้ถูกร้องได้ติดต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อส่งมอบ เอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมหลายครั้ง เช่นสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาโฉนดที่ดิน สำเนาภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น สำเนาทะเบียนหย่า รวมทั้งชี้แจงเรื่องการไม่แนบสำเนา แบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี ๒๕๓๙ หากผู้ถูกร้องกระทำการโดยสุจริตใจ ก็สามารถขอแก้ไขบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ แต่ผู้ถูกร้องก็มิได้ดำเนินการ แม้กระทั่งเมื่อชี้แจงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ถูกร้องก็ยังยืนยันว่า ในวันที่ ๑๗

ธันวาคม ๒๕๔๐ ตนมีเงินตาม จำนวนที่แสดงในบัญชีซึ่งยื่นต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คือรวมเงิน จำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ตามรายการที่ฝากเช็คเข้าไว้ด้วย แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้เปิด บัญชีใหม่ เลขที่ ๐๗๗-๒-๕๗๑๕๑-๘ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาถนนสุขาภิบาล ๑ บางกะปิ ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๑๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท และมีการถอนเงินจำนวนดังกล่าว ๓ ครั้ง ในวันเดียวกัน รวม ๑๑,๑๑๐,๖๕๐ บาท คงเหลือ เพียง ๒๓๙,๓๕๐ บาท ส่วนบัญชีเลขที่ ๓๑๙-๒-๖๒๕๔๙-๗ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน มีเงิน ฝากเข้าในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๑ จำนวน ๒๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท เป็นการยืนยันว่า วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ผู้ถูกร้องไม่มีเงิน จำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ในบัญชีเงินฝากของธนาคาร ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าได้ถอนเช็ค จำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท คืนจากธนาคารเพราะบริษัท เสริมสุวรรณ แทรเวล จำกัด ของนางพรสุข เสริมสุวรรณ มีปัญหาเรื่องการเงิน นางพรสุข เสริมสุวรรณ จึงมาขอ เช็คคืนและให้เช็คลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๐ จำนวน ๑๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท ซึ่งผู้ถูกร้องได้นำไป เปิดบัญชีใหม่ เลขที่ ๐๗๗-๒-๕๗๑๕๑-๘ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาถนนสุขาภิบาล ๑ บางกะปิ ส่วนอีกจำนวน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นางพรสุข ฯ สั่งจ่ายเช็คเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้องได้นำไปเข้าธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขางามวงศ์วาน เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๑ ซึ่งปรากฏว่ามีเช็คเข้าบัญชี ๒๑,๖๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งจำนวนเงินไม่ตรงกับที่อ้าง ผู้ถูกร้องได้อ้าง นางพรสุข เสริมสุวรรณ เป็นพยานแต่มิได้นำมาเบิกความเพื่อให้ถ้อยคำและนำพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุนหรือยืนยันข้ออ้างของตนได้ จึงรับฟังไม่ได้เช่นกัน จากพยานหลักฐานที่กล่าวมาถือได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายจิรายุ จรัสเสถียร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ และมาตรา ๒๙๕

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๔๓

วันที่ ๑๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ กรณีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้รับหนังสือร้องเรียนจากนางพรทิพย์ ธนศรีวนิชชัย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุดรธานี ว่า การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ข้อ ๓ เพิ่มความเป็น ข้อ ๖ ทวิ ของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ความว่า “ในกรณีที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดเกินกว่าหนึ่งครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจวินิจฉัยโดยใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มิได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่อีก” แล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยระเบียบดังกล่าวสั่งให้นางพรทิพย์ ธนศรีวนิชชัย ไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ที่จะมีขึ้นในวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ซึ่งนางพรทิพย์ ธนศรีวนิชชัย เห็นว่า ระเบียบ ดังกล่าวขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยชัดแจ้ง จึงมีหนังสือร้องเรียนมายังผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาหนังสือร้องเรียนแล้ว เห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าว มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเนื่องจาก รัฐธรรมนูญบัญญัติคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ในมาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ รวมทั้งมาตรา ๑๒๔ ให้นำมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๗ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติ

และไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ” ดังนั้น การพิจารณาถึงความเป็น ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงน่าจะพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติเรื่องการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ โดยกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลที่จะสั่งเพิกถอนสิทธิดังกล่าว และไม่ปรากฏว่า รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใดให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งตัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ จึงน่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

อนึ่ง การออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ นั้น ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในหมู่มหาชน สมควรที่จะได้มีข้อยุติเป็นบรรทัดฐาน เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งครั้งต่อไป จึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ในประเด็นดังกล่าวข้างต้น

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นว่า การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำใดของบุคคลใดตาม มาตรา ๑๙๗ (๑) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี” เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือการกระทำของบุคคลใดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๗ (๑) โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัย โดยความในตอนท้ายที่บัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง แล้วแต่กรณี” นั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อกำหนดว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาเรื่องที่เข้ามาสู่การพิจารณาของ ศาลรัฐธรรมนูญทุกเรื่อง ส่วนกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลปกครอง คือ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๓ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเห็นว่า กฎหรือการกระทำใดของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้มีสิทธิเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลปกครองได้ ในการเสนอ

ความเห็นดังกล่าว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีสิทธิ และหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒”

สำหรับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ตามคำร้อง เป็นระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ นิยาม คำว่า “กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับ แก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ ดังนั้น เมื่อระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ จึงย่อมถือได้ว่าเป็น “กฎ” หรือ “ข้อบังคับ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของ รัฐสภามีอำนาจเสนอเรื่องให้พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้

แม้ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง มิได้บัญญัติโดยชัดแจ้งว่า ศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครององค์กรใดเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎ หรือข้อบังคับที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอให้พิจารณาวินิจฉัย แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง บัญญัติว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับ เอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เป็นบทบัญญัติให้อำนาจศาลปกครองในการพิจารณาวินิจฉัย “ความชอบด้วยกฎหมาย” ของการกระทำของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาล ดังนั้น อำนาจหน้าที่ของศาลปกครองในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง จึงต้องหมายความถึงเรื่องของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลเท่านั้น

สำหรับคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีขึ้นตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๖ ส่วนที่ ๔ มิใช่หน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐบาล ดังเช่นที่กล่าว ดังนั้น ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ ซึ่งออกโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่อยู่ในอำนาจการพิจารณาวินิจฉัยของศาลปกครอง การพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ที่ออกโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงเป็นอำนาจของศาล รัฐธรรมนูญ การที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ นั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ วรรคหนึ่ง แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอมาได้

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ชี้แจง สรุปว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) บัญญัติให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรานี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงออกระเบียบคณะกรรมการ การเลือกตั้งฯ ข้อ ๖ ทวิ กำหนด “หลักเกณฑ์” ที่มีความว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดเกินกว่าหนึ่งครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจวินิจฉัยโดยใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ให้ถือว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมิได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่อีก” โดยมีเหตุผลว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง หากผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้หนึ่งผู้ใดได้กระทำการใด ๆ ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเชื่อว่า เป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากคณะกรรมการการเลือกตั้งจะใช้อำนาจในการไม่ประกาศรายชื่อแล้ว หากยังปล่อยให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นยังคงเป็นผู้สมัครในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้อีก ก็จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งต่อไป ไม่สิ้นสุด ฉะนั้น วิธีการตามข้อนี้ จะช่วยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น และระเบียบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ไม่ถือเป็นการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้สมัคร เพราะผู้สมัครยังคงมี สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ แต่ในระหว่างการดำเนินการเลือกตั้ง ผู้สมัครใช้สิทธิของตนโดยไม่สุจริต จึงไม่อาจอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองการใช้สิทธิ ที่ไม่สุจริตของตนได้ ทั้งนี้ ผู้สมัครยังสามารถใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นต่าง ๆ ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้อีก กรณีจึงไม่เป็นการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้สมัครอย่างใด

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ ข้อ ๖ ทวิ ซึ่งกำหนดว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง ของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดเกินกว่าหนึ่งครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจวินิจฉัยโดยใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมิได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่อีก” มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี บริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (๔) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐๗ (๕)” พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการบัญญัติคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งไว้ เมื่อบุคคลใดมีคุณสมบัติตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๕ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา สิทธิดังกล่าวจึงถือว่าเป็นสิทธิของบุคคลที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้

ส่วนรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๖ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (๑) เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง (๒) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง (๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในอายุของวุฒิสภาคราวก่อนการสมัคร รับเลือกตั้ง (๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)” พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นการบัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ประกอบกับมาตรา ๑๒๖ แล้ว เห็นว่า สิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ เป็นสิทธิ ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะถูกจำกัดได้แต่เฉพาะกรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ เท่านั้น

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ ที่กำหนดว่า “ข้อ ๖ ทวิ ในกรณีที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดเกินกว่าหนึ่งครั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจวินิจฉัยโดยใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มิได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งอีก” ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ ซึ่งบัญญัติให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ “... (๗) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการ นับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติใน

หน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” นั้น เป็นการออกหลักเกณฑ์ที่มีสาระเกินมาตรา ๑๐ (๗) ให้อำนาจไว้ แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะอ้างว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งฯ เป็นการออกตามความในมาตรา ๑๐ (๗) ตอนท้าย ที่บัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” ก็เป็นข้ออ้างที่ไม่อาจรับฟังได้ เพราะมาตรา ๑๐ (๗) บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งไว้เพียงให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือออกเสียง ประชามติใหม่ หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่เท่านั้น นอกจากนี้ ระเบียบดังกล่าวมีสาระเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลไม่ให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นการบัญญัติเพิ่มลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ บัญญัติไว้ จึงเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ มิอาจกระทำได้ อีกทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “การจำกัด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” ด้วย เมื่อสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๑๒๕ การจำกัดสิทธิดังกล่าวนั้น จึงกระทำมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ ซึ่งบัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ ก็มิได้บัญญัติให้อำนาจตรากฎหมายเพิ่มเติมลักษณะต้องห้ามดังกล่าว อันเป็นการจำกัดสิทธิบุคคล ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ แม้จะเป็นระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) แต่ก็เป็นระเบียบ ที่มีข้อความอันเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้ง และเป็นการเพิ่มเติมลักษณะ ต้องห้ามของบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ มิได้ให้อำนาจไว้ อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ระเบียบคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๒๖ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๕/๒๕๔๓

วันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ศาลจังหวัดลำปางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายนิรันดร์ จิวะสันติการ) ในคดีแพ่งหมายเลขดำ ที่ ๙๖๒/๒๕๔๓ กรณีระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เพื่อขอ ให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดลำปางส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (นายนิรันดร์ จิวะสันติการ) ในคดีแพ่ง หมายเลขดำที่ ๙๖๒/๒๕๔๓ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผล การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

ผู้ร้องเป็นโจทก์ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๙๖๒/๒๕๔๓ ยื่นฟ้องคณะกรรมการการ เลือกตั้ง ที่ ๑ นายธีรศักดิ์ กรรณสูต ที่ ๒ นายยุวรัตน์ กมลเวชช ที่ ๓ นายโคทม อารียา ที่ ๔ นายสวัสดิ์ โชติพานิช ที่ ๕ และนายจิระ บุญพจนสุนทร ที่ ๖ เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ขอให้เพิกถอน คำสั่งอันมิชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีคำร้องลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ยื่นต่อศาลจังหวัดลำปางเพื่อให้ส่งคำโต้แย้งให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการ สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ โดยอ้างเหตุผลตามคำฟ้องว่า จำเลยทั้งหกจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ผู้ร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในเขตเลือกตั้งจังหวัดลำปาง ซึ่งมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาได้ ๓ คน ผู้ร้องได้รับคะแนนเสียงเป็นอันดับที่ ๓ แต่จำเลยทั้งหกไม่รับรองผลการเลือกตั้งให้ และประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่จำนวน ๓๕ เขตเลือกตั้ง รวมเขตเลือกตั้ง จังหวัดลำปางด้วย โดยให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ร้องได้รับ คะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นอันดับที่ ๒ ในขณะที่ยังไม่มีการประกาศผลการเลือกตั้งของผู้ร้อง จำเลยทั้งหกได้อาศัยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๓ เพิ่มเติมข้อ ๖ ทวิ ในระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๓ ความว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ประกาศผลการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดเกินกว่าหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจวินิจฉัยโดยใช้คะแนนเสียงเอกฉันท์ให้ถือว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น มิได้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่อีก" ต่อมาจำเลยทั้งหกไม่รับรองผลการเลือกตั้งของผู้ร้องอีก เป็นครั้งที่ ๒ และประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่จำนวน ๙ เขตเลือกตั้ง รวมทั้งเขต เลือกตั้งจังหวัดลำปางด้วย ในวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ และได้อาศัยระเบียบคณะกรรมการ การเลือกตั้ง ฯ ข้อ ๖ ทวิ สั่งตัดสิทธิผู้ร้องมิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาในเขต เลือกตั้งจังหวัดลำปาง

ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ บัญญัติคุณสมบัติของผู้ที่จะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และมาตรา ๑๒๖ บัญญัติลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกวุฒิสภาไว้ อีกทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๗ บัญญัติรองรับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖ ไว้แล้ว การที่จำเลยทั้งหก อาศัยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ที่ตราขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) ตัดสิทธิการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาของผู้ร้อง เป็นการเพิ่มลักษณะ ต้องห้ามมิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ อันเป็นการใช้ อำนาจเสมอรัฐสภา การเพิ่มลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ จะกระทำได้โดยวิถีทางตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๓ เท่านั้น และโดย หลักกฎหมายบทบัญญัติใดที่มีสาระอันเป็นการจำกัดตัดสิทธิอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญของบุคคลจะต้องแปลความอย่างเคร่งครัด จะขยายให้เป็นโทษแก่บุคคลนอกจากที่บัญญัติชัดแจ้งแล้วหาได้ไม่ การออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าวไปปรับใช้ให้เป็นโทษแก่ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนการออกระเบียบดังกล่าว โดยให้โทษแก่บุคคลรวมทั้งผู้ร้อง จึงไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับลงโทษผู้ร้อง ดังนั้น จึงเป็นการออกระเบียบโดยมิชอบ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ต้องด้วยบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับระเบียบดังกล่าว ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นดังกล่าวนั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลจังหวัดลำปาง พิเคราะห์แล้วเห็นว่า เมื่อโจทก์อ้างว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น จึงให้ส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณา วินิจฉัย โดยให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ตามที่ศาลจังหวัดลำปางส่งคำโต้แย้งของผู้ร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วย การสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง หรือไม่ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ เรื่องศาลจังหวัดสงขลาส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (นายเกรียงศักดิ์ แซ่เล่า) ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ สรุปว่า ประกาศ ธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ย และส่วนลด ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ เป็นการออกข้อกำหนดโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย และคำวินิจฉัยที่ ๑๔-๑๕/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๓ เรื่อง ศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาล รัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ สรุปว่า คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่ ๒/๒๕๔๑ และคำสั่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ ๑๖๔๙/๒๕๔๑ เป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารที่ออกโดยอาศัย อำนาจตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับได้ ภายในขอบเขตที่พระราชบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจไว้ และคำสั่งดังกล่าวมิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว การที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐ (๗) ออกระเบียบ คณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ มิได้เป็นการออกโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งศาล รัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๔/๒๕๔๒ และ ที่ ๑๔ - ๑๕/๒๕๔๓ วินิจฉัยไว้แล้วว่า บทบัญญัติ แห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

ต้องออกโดยองค์กรผู้ใช้ อำนาจนิติบัญญัติ ดังนั้น ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าว จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ ศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

อนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๒๔/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๓ เรื่อง ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศ ผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคำร้องที่ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๘ แล้ว โดยวินิจฉัยว่า ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯ ดังกล่าว ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๒๖ และต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลาง	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๖/๒๕๔๓

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในการออกพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุม รัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

คณะรัฐมนตรีเสนอคำร้องลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ในการออกพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญ ทั่วไปและสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ” และมาตรา ๑๕๙ วรรคสาม บัญญัติว่า “ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด” ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรในคราวประชุม ครั้งที่ ๒๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๑ ได้ลงมติกำหนดให้วันที่ ๒๔ มิถุนายน เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ และเคยมีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุม รัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติตามมติดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๑ และวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๒ บัดนี้ ถึงกำหนดจะต้องตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทันการเปิดสมัยประชุมในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ แต่ปรากฏว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่แทนชุดเดิมที่ครบวาระเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ ยังไม่สามารถจัดให้มีสมาชิกวุฒิสภาครบจำนวนสองร้อยคน เพื่อประกอบกันเป็นวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๒๑ ได้ อีกทั้งเป็นที่แน่ชัดว่า ไม่สามารถเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่ยังขาดจำนวนอยู่อีก ๔ คน ให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ได้ ซึ่งเรื่องนี้เกี่ยวพันกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีเพราะมาตรา ๑๖๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๓ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา” และมาตรา ๒๒๑ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย” การดำเนินการเพื่อให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี และนายก รัฐมนตรีต้องลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการของร่างพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓ และนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายแล้ว เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๓ ต่อมา ศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๒๔/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๓ ว่า ระเบียบ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิก วุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องเลื่อนการลงคะแนน

เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในจังหวัดที่ยังไม่เสร็จสิ้นออกไป กรณีจึงมีปัญหาว่า คณะรัฐมนตรีจะต้องดำเนินการเพื่อให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ หรือไม่ และหากสามารถดำเนินการได้ต่อไป โดยชอบก็ยังมีปัญหา ต่อเนื่องว่า สภาผู้แทนราษฎรจะประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ และสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวัน นับแต่วันที่ ได้รับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ เรื่องดังกล่าวมีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีขัดแย้งกันอยู่ในขณะนี้ ดังนี้

ฝ่ายแรก มีความเห็นว่า โดยที่การกำหนดวันเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๕๙ คณะรัฐมนตรีจึงไม่อาจปฏิบัติเป็นประการอื่นได้ นอกจากต้องดำเนินการเพื่อตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาและเมื่อมีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาโดยชอบแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรย่อมนัดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ทั้งปวงได้ตามปกติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายนี้

ฝ่ายที่สอง มีความเห็นว่า โดยที่การเรียกประชุมรัฐสภา ไม่ว่าจะเป็นสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญ และไม่ว่าจะเป็นสมัยประชุมสามัญทั่วไปหรือสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติย่อมเป็นการเรียกประชุม “รัฐสภา” ทั้งสิ้น ซึ่งมาตรา ๘๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา” เมื่อวุฒิสภายังมีจำนวนสมาชิกไม่ครบสองร้อยคน ตามมาตรา ๑๒๑ ไม่อาจประชุมได้ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๐/๒๕๔๓ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงไม่อาจตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาได้

ฝ่ายที่สาม แม้จะเห็นด้วยกับความเห็นฝ่ายแรกว่า สามารถตราพระราชกฤษฎีกา เรียกประชุมรัฐสภาได้ แต่เห็นว่า การเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อเปิดสมัยประชุมเป็นคนละประเด็นกับการนัดประชุมของแต่ละสภา ดังนั้น การตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาจึงเป็นเรื่องที่ต้อง ปฏิบัติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ เท่านั้น แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ จนกว่าองค์ประกอบของอีกสภาหนึ่งคือวุฒิสภาจะครบถ้วนก่อน

เมื่อมีปัญหาเช่นนี้ จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วจริง และเกี่ยวพันกับการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ที่ดำเนินการไปแล้ว ยังเหลือแต่ขั้นตอนที่จะนำพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาออกประกาศใช้ให้ทันก่อนวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ เท่านั้น หากไม่มีคำวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานจะมีผลกระทบ ต่อคณะรัฐมนตรีและสถาบันรัฐสภา ตลอดจนการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีซึ่งจำเป็นต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเป็นการด่วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ดังนี้

๑. บัดนี้เหลือเวลาอีก ๔ วัน จะถึงกำหนดตามที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้เป็นวันเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติแล้ว แต่วุฒิสภาอันเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรัฐสภา ยังมีสมาชิกไม่ครบจำนวนสองร้อยคน คณะรัฐมนตรีจะดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดตามมาตรา ๑๕๙ ได้หรือไม่ หรือจะต้องรอจนกว่าวุฒิสภามีจำนวนสมาชิกครบสองร้อยคน ตามมาตรา ๑๒๑ และตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๔๓ ก่อน

๒. หากการตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ เพราะต้องรอให้วุฒิสภามีสมาชิกครบจำนวนก่อนเพื่อจักได้ประกอบกันเป็นวุฒิสภาและรัฐสภา การเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติตามมาตรา ๑๕๙ วรรคสองและวรรคสามจะต้องมีขึ้นในวันใด เช่น วันเลือกตั้ง ครั้งสุดท้ายที่ได้สมาชิกวุฒิสภาครบจำนวนสองร้อยคน หรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกาศรับรองผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาครบสองร้อยคน หรือวันอื่นใด เพราะเป็นกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมิได้กำหนดตามมาตรา ๑๕๙ แล้ว

๓. แม้การตราพระราชกฤษฎีกาในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ สามารถ กระทำได้และมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวแล้ว ยังคงมีปัญหาต่อเนื่องที่สมควรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้เสร็จในคราวเดียวกันว่า สภาผู้แทนราษฎรจะสามารถจัดให้มีการประชุมตามปกติ โดยไม่ต้องรอให้องค์ประกอบของวุฒิสภาครบถ้วนก่อน ได้หรือไม่

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

พิจารณาแล้ว คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มี และให้มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หมวด ๗ คณะรัฐมนตรี สำหรับการเรียกประชุมรัฐสภา รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับ มาตรา ๑๖๓ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดย พระราชกฤษฎีกา” การตราพระราชกฤษฎีกาเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะทูลเกล้า ฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ซึ่งคณะรัฐมนตรีกำลังดำเนินการให้มีการตรา พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ตามมติของสภาผู้แทนราษฎรที่กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสาม แต่ปรากฏว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่แทนชุดเดิมซึ่งครบวาระ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ยังไม่สามารถจัดให้มีสมาชิกวุฒิสภาครบจำนวนสองร้อยคน ไม่อาจประชุม

วุฒิสภาได้ คณะรัฐมนตรีจะดำเนินการให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภา ดังกล่าวได้หรือไม่ จึงเห็นว่า เป็นกรณีที่คณะ รัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในการดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสคณะรัฐมนตรีแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเป็นหนังสือแล้ว แต่คณะรัฐมนตรีแจ้งว่าไม่ประสงค์จะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่าวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรัฐสภายังมีสมาชิกวุฒิสภาไม่ครบจำนวนสองร้อยคน คณะรัฐมนตรีจะดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ เพื่อให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสาม ได้หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญ ทั่วไปและสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ” และวรรคสาม บัญญัติว่า “...ส่วนวันเริ่มสมัยประชุม สามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด ...” มาตรา ๑๖๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและทรงปิดประชุม” มาตรา ๑๖๔ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖๓ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา” และมาตรา ๒๓๑ บัญญัติว่า “บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขาและพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรม ราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้”

พิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๑๖๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๑๖๔ แล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การประชุมรัฐสภามีสมัยประชุมสามัญทั่วไปและสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา การเรียกประชุม รัฐสภาให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ การดำเนินการเพื่อให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภานั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ ดังนั้น การเรียกประชุมรัฐสภาจึงมีความหมายว่า เป็นการแจ้งกำหนดวันเริ่มสมัยประชุมเพื่อให้สมาชิกมาประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

สำหรับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๒๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๓ ที่วินิจฉัยว่า “สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบสองร้อยคนไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้” นั้น เป็นการวินิจฉัยตามประเด็นที่ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องมาว่า สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวนยังไม่ครบ สองร้อยคนจะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตาม

รัฐธรรมนูญได้หรือไม่เท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีวุฒิสภา เพราะวุฒิสภาเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มี จึงเป็นองค์กรที่ต้องมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติกำหนดให้วันที่ ๒๔ มิถุนายน เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) เมื่อวันพุธที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๑ จึงเห็นว่า คณะรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสาม ได้

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วว่า คณะรัฐมนตรีดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ได้ ดังนั้น ประเด็นที่ว่า หากการตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ เพราะต้องรอให้วุฒิสภามีสมาชิกครบจำนวนก่อนเพื่อจักได้ประกอบกันเป็นวุฒิสภาและรัฐสภา การเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๙ วรรคสองและวรรคสาม จะต้องมีขึ้น ในวันใดนั้น จึงไม่ต้องวินิจฉัย

ประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า สภาผู้แทนราษฎรจะจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ต้องรอให้องค์ประกอบของวุฒิสภาครบถ้วนได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” เห็นว่า รัฐสภาซึ่งประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาจะมีการประชุมร่วมกัน หรือจะประชุมแยกกันก็ได้ การประชุมร่วมกันมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๓ ดังนั้น ในระหว่างที่องค์ประกอบของวุฒิสภายังไม่ครบถ้วน สภาผู้แทนราษฎรที่ยังคงทำหน้าที่อยู่ในขณะนั้น สามารถจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีดำเนินการ เพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ เพื่อให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้ได้ และสภาผู้แทนราษฎรจะจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้โดยไม่ต้องรอให้องค์ประกอบของวุฒิสภาครบถ้วน

นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายโกเมน ภัทรภิรมย์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจุมพล ณ สงขลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
พลโท จุล อติเรก	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัยอนันต์ สมุทวณิช	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายมงคล สระฏัน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจิต บุญบงการ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุจินดา ยงสุนทร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุวิทย์ ธีรพงษ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอนันต์ เกตุวงศ์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุระ หวังอ้อมกลา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๓

วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายโกศล ศรีสังข์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีคำร้องลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณี นายโกศล ศรีสังข์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) จงใจ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายโกศล ศรีสังข์ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ สลร ๖๐๘/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๐ จึงเป็น ข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พร้อมนายชิงชัย มงคลธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้สั่งแต่งตั้ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๔) ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะพร้อมเอกสาร ประกอบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๒๙๒ โดยต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันรับตำแหน่ง กรณีนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือได้ว่า เป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยถือวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และมาตรา ๑๐ (๔) ให้ข้าราชการการเมืองดังกล่าวออกจากตำแหน่ง เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งได้ออกไปตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม และถือเป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ย่อมถือว่าข้าราชการ การเมืองดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกัน โดยถือวันเข้ารับตำแหน่ง คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ฯ ภายใน วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อพ้น

จากตำแหน่งภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ และต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปีอีกครั้งหนึ่งภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ ด้วย แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องในกรณีไม่ยื่นบัญชี ฯ โดยมีหนังสือแจ้ง ผู้ถูกร้องรวมสองครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๓๙๙ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ แจ้งให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผล และครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๐๑/๓๖๘ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๓ แจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ นอกจากนั้นมีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๓๙๗ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงนายชิงชัย มงคลธรรม ผู้สั่งแต่งตั้งให้ช่วยแจ้งเรื่องการยื่นบัญชี ฯ แก่ผู้ถูกร้องอีกทางหนึ่งด้วย ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชี ฯ และไม่ได้ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงแต่อย่างใดทั้งสิ้น

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ ๓๐/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ แล้วมีมติเป็นเอกฉันท์ เกินสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง มีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้เกี่ยวข้องชี้แจงหรือแถลงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด และให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องได้แถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ผู้ถูกร้องได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๓ ชี้แจงสรุปว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ เพราะผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ ไม่ต้องถูกกำหนดให้ยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับ และพ้นจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๒ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ภายหลังจากผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งแล้ว ที่ผู้ร้องถือว่า ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองใหม่ตามรัฐธรรมนูญ ตามรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งนั้นเป็นการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดต่อ รัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการ แผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรี

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยมิได้ให้พ้นจากตำแหน่งและเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ ซึ่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ประกอบเป็น คณะรัฐมนตรี จะแต่งตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๑ โดยมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ไม่อาจที่จะเข้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีได้โดยวิธีอื่นใด รวมทั้งที่ ผู้ร้องถือว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) ดำรงตำแหน่งใหม่ด้วย อีกทั้งขณะผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการนั้น ผู้ร้องยังมิได้รับการแต่งตั้งขึ้นเป็น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และยังไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๑ ผู้ร้องจึง ไม่อาจใช้กฎหมาย คือ ระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่บัญญัติขึ้น ภายหลังบังคับแก่ผู้ถูกร้องได้

หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามที่ผู้ร้องขอ จะทำให้ผู้ถูกร้องต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยอำนาจรัฐจึงเป็นการลงโทษทางอาญา ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ที่ว่า บุคคลจะไม่ต้องรับผิดทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ ผู้ถูกร้องได้เข้าดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนที่รัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้ จึงไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ซึ่งมีผลให้ ผู้ถูกร้องต้องรับโทษทางอาญาอันเป็นการใช้กฎหมายบังคับย้อนหลังแก่ผู้ถูกร้อง อนึ่ง ผู้ถูกร้องไม่ได้จงใจที่จะไม่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากเข้าใจว่า มิได้ถูกบังคับโดยรัฐธรรมนูญนี้ที่จะต้องยื่นบัญชี ฯ เพราะการเป็นรัฐมนตรีของนายชิงชัย มงคลธรรม ที่อาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ นั้น เป็นบทบัญญัติเฉพาะตัวรัฐมนตรี มิได้มีผลถึงที่ปรึกษารัฐมนตรีด้วย และเมื่อรัฐมนตรียังไม่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้ถูกร้องอีกครั้งหนึ่งภายหลังรัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้ย่อมถือไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ผู้ถูกร้องจึงยังไม่อาจทราบได้ว่า จะต้องอยู่ในระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อีกประการหนึ่ง ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งออกโดยอาศัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง เพิ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ หลังจากผู้ถูกร้องพ้นตำแหน่งแล้วเป็นเวลาประมาณเจ็ดเดือน ให้คำจำกัดความของคำว่า “ข้าราชการการเมืองอื่น” ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ มิได้ให้คำจำกัดความไว้ ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจทราบได้ว่า จะต้องเข้าข่ายในคำจำกัดความที่มีขึ้นภายหลังว่าด้วย “ข้าราชการการเมืองอื่น” หรือไม่ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องมิได้อาศัยอยู่ ณ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ตามสำเนาทะเบียนบ้านแต่ประการใด จึงมิได้รับทราบหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้ร้องส่งไปให้ ณ ภูมิลำเนา ตามทะเบียนบ้าน แต่ทราบภายหลังเมื่อระยะเวลาได้ล่วงเลยกำหนดให้ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแล้ว และรัฐธรรมนูญก็มิได้มีบทบัญญัติใดอนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการยื่นบัญชี ฯ ตามที่ผู้

ร้องขอมาได้ ผู้ถูกร้องจึงมิได้ดำเนินการตามที่ผู้ร้องแจ้ง เนื่องจากเชื่อว่า ผู้ถูกร้องไม่จำต้องดำเนินการและไม่อาจดำเนินการให้ถูกต้องได้ การที่ผู้ร้องมีหนังสือรวมสองฉบับไปยังภูมิลำเนาของผู้ถูกร้อง ก็ไม่อาจรับฟังได้ว่า เป็นการพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้องว่า จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ แต่ประการใด

ผู้ถูกร้องแถลงด้วยวาจา สรุปได้ว่า ไม่ได้จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ของตนเอง ภรรยา และบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่ได้ตั้งใจที่จะรับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ถูกร้องเคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) จังหวัดมหาสารคามมาก่อน เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก็ต้องลาออกจาก สสร. ก่อนกำหนด เพื่อมารับตำแหน่ง และเมื่อออกจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับทราบ จากเพื่อนซึ่งเป็นอธิบดีคนหนึ่งซึ่งจำไม่ได้ว่าเป็นใคร บอกว่า ตำแหน่งที่ปรึกษาไม่จำเป็นต้องยื่น บัญชี ฯ จึงไม่ได้ใส่ใจที่จะยื่น หลังจากนั้นผู้ถูกร้องแทบไม่ได้กลับจังหวัดมหาสารคามเลย จึงไม่ได้รับหนังสือที่ส่งไป เมื่อกลับมาที่จังหวัดมหาสารคามได้รับทราบว่า มีหนังสือมาจากผู้ร้องสองฉบับ ก็ตามหาแต่ไม่พบ ผู้ถูกร้องเคยมาที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อพบเจ้าหน้าที่ที่ผู้ถูกร้องรู้จัก แต่ไม่พบจึงกลับไป ผู้ถูกร้องไม่ได้จงใจจะไม่ยื่นบัญชี ฯ เพราะไม่อยู่ที่ตำบลที่หนังสือส่งไปถึงผู้ถูกร้องอยู่กับภรรยาในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลท่าสองคอน ห่างจากตำบลที่อยู่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน ที่ผู้ร้องส่งหนังสือไป ประมาณ ๕๕ กิโลเมตร

ตามที่ผู้ถูกร้องขอขยายเวลายื่นคำชี้แจง อ้างพยานบุคคลเพิ่มเติมและขอขยายเวลา ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือนั้น ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ที่มีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว และไม่จำเป็นต้อง แสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดอีก

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ โดยบัญญัติให้ข้าราชการการเมืองต้องยื่นบัญชี ฯ และให้ถือเป็นหน้าที่และกำหนดองค์กรผู้รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาการยื่น ดังที่มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจาก ตำแหน่ง ....(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น ....” และวรรคสอง บัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา....” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้....(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความ

เปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้" แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและ หนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้แก่ผู้ร้อง และมาตรา ๒๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๘๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ฯลฯ" และวรรคสอง บัญญัติว่า "ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้ว เป็นเวลาหนึ่งปีด้วย" ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองตามรัฐธรรมนูญจึงมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๒

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีก่อนรัฐธรรมนูญนี้ประกาศใช้บังคับ และรัฐธรรมนูญนี้ไม่ได้บัญญัติความหมายของคำว่า ข้าราชการการเมืองอื่นไว้ ความหมายดังกล่าว ได้ถูกบัญญัติโดยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งประกาศใช้บังคับหลังจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีแล้ว เป็นการใช้กฎหมายบังคับย้อนหลังแก่ผู้ถูกร้อง นั้น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ให้คณะ รัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบท บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้" หมายความว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยังคงความเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญนี้ จึงต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่ง สำหรับตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีนั้น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) บัญญัติให้เป็นข้าราชการการเมือง และมาตรา ๑๐ (๔) บัญญัติว่า "ข้าราชการการเมืองนอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งเมื่อ....(๔) นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง" ดังนั้น เมื่อถือว่า รัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งที่ปรึกษารัฐมนตรีได้ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญนี้ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ก็ย่อมถือว่า ข้าราชการการเมืองตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีดังกล่าว เข้าดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เช่นเดียวกันด้วย

ดังนั้น เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และมาตรา ๑๐ (๔) แล้ว ผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่ง

ที่ปรึกษา รัฐมนตรี จึงเป็นข้าราชการการเมืองอื่นตามความหมายของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ (๕) มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ และมาตรา ๒๘๒

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ร้องได้ตรวจสอบแล้ว ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจ ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือไม่ โดยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงข้อเท็จจริงรวมสองครั้ง แต่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ และไม่ชี้แจงเหตุผลแต่อย่างใด ผู้ร้องจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ไม่ได้รับหนังสือจากผู้ร้องเนื่องจากเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแล้วได้ย้ายไปอยู่ที่จังหวัดหนองคายเป็นเวลาสองปี แทบไม่ได้กลับมาที่จังหวัดมหาสารคาม อันเป็นภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านที่ผู้ร้องส่งหนังสือไปถึง และการที่ผู้ถูกร้องยอมรับว่า เมื่อกลับมาที่จังหวัดมหาสารคามได้รับทราบว่า มีหนังสือมาจากผู้ร้อง สองครั้ง แต่หาไม่พบ และไม่ได้ติดตามหนังสือดังกล่าว เนื่องจากมีภารกิจอื่นต้องรีบกระทำและที่ ผู้ถูกร้องรับว่า เคยเข้าไปที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อพบเจ้าหน้าที่ที่ผู้ถูกร้องรู้จัก เพื่อปรึกษาเรื่องนี้แต่ไม่พบจึงกลับไปโดยไม่ได้ติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้อื่น จึงเป็นการยืนยันได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบแล้วว่า สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีหนังสือให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจง แต่ผู้ถูกร้องกลับเพิกเฉย ไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งไม่ยื่นคำชี้แจงใด ๆ ต่อผู้ร้องด้วย กรณีเช่นนี้เห็นว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่เพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๒

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายโกศล ศรีสังข์ ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๕

(นายประเสริฐ นาสกุล)	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายจุมพล ณ สงขลา)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(พลโท จุล อติเรก)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายชัยอนันต์ สมุทวณิช)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายมงคล สระฏัน)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจิต บุญบงการ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจินดา ยงสุนทร)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุวิทย์ ธีรพงษ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอนันต์ เกตุวงศ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอุระ หวังอ้อมกลาง)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๔๓

วันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายมะฮูเซ็น มะสุยี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอคำร้องลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ กรณีนายมะฮูเซ็น มะสุยี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า นายมะฮูเซ็น มะสุยี ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๐ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๒๙/๒๕๔๐ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๐ จึงเป็น ข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๖) และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พร้อมพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้ง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ (๔) ดังนั้น จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง โดยต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่ง ต้องยื่นบัญชี ฯ ในกรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และต้องยื่นบัญชี ฯ อีกครั้งหนึ่ง ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

ผู้ร้องเห็นว่า ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมืองซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ (๕) ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญนี้ การยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งจะเป็นวันใดนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นคณะรัฐมนตรี ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือได้ว่า เป็นการดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยถือ วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ เป็นวันเริ่มต้นการเข้ารับตำแหน่ง สำหรับข้าราชการการเมืองตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๖) และมาตรา ๑๐ (๔) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการออก จากตำแหน่งไว้ เมื่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้สั่งแต่งตั้งออกจากตำแหน่ง ดังนั้น เมื่อนายกรัฐมนตรี ผู้สั่งแต่งตั้งดำรงตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมถือว่า ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ตาม รัฐธรรมนูญนี้เช่นกัน ในกรณีนี้ต้องถือว่า วันเข้ารับตำแหน่ง คือ วันที่ ๑๑ ตุลาคม

๒๕๔๐ ซึ่งเป็น วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต้องยื่นบัญชี ฯ เมื่อพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ และต้องยื่นบัญชี ฯ อีกครั้งหนึ่งเมื่อพ้นจาก ตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งมาแล้วหนึ่งปี สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อพิสูจน์เจตนาของผู้ถูกร้อง ในกรณีไม่ยื่นบัญชี ฯ โดยมีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบและชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๓๗๗ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑ ผู้ถูกร้อง ตอบชี้แจงตามหนังสือลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ว่า ได้จัดทำบัญชี ฯ ดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว และจัดส่งทางไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน ตามหลักฐานการส่งลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ครั้งที่ ๒ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๘๔ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ ให้ผู้ถูกร้อง ส่งสำเนาบัญชี ฯ ให้สำนักงาน ฯ อีกครั้งหนึ่ง เพราะตรวจสอบแล้วไม่พบบัญชี ฯ ดังกล่าว

ครั้งที่ ๓ ตามหนังสือ ที่ ปปช. ๑๑๙๖ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ เตือน ผู้ถูกร้องให้ดำเนินการให้ถูกต้องโดยด่วน

ครั้งที่ ๔ ตามหนังสือ ที่ ปช. ๐๐๐๒.๑๐/๓๔๐๑ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ขอให้ผู้ถูกร้องดำเนินการให้ถูกต้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ หากพ้นกำหนดเวลา ดังกล่าวแล้ว จะถือว่าผู้ถูกร้อง ไม่มีกรณีที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงใด ๆ

ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ และไม่ติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริง แต่อย่างใดทั้งสิ้น

ผู้ร้องพิจารณาเรื่องนี้ในคราวประชุม ครั้งที่ ๔๗/๒๕๔๒ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๒ มีมติเป็น เอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

เมื่อผู้ร้องมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ และเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕ ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องดังกล่าวไว้ พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ร้องและผู้ถูกร้องแถลงหรือชี้แจงก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด และให้มีการออกนั่งพิจารณาเพื่อรับฟังคำแถลงของผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

ผู้ร้องแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง และชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ดังนี้

๑. ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ส่งบัญชี ฯ ตามหลักฐานการจัดส่งทางไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ นั้น สำนักงาน ฯ ไม่ได้รับ

๒. เอกสารที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า จัดส่งทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ คือหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เป็นการตอบหนังสือเตือน ครั้งที่ ๔ ซึ่ง

สำนักงาน ฯ ได้รับเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๒ (ที่ถูกต้อง คือ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒) ภายหลังจากที่ผู้ร้องประชุมพิจารณาและลงมติในกรณีของผู้ถูกร้องแล้ว ทั้งนี้ หนังสือเตือนของสำนักงาน ฯ ผู้ถูกร้องได้รับเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ครบกำหนดสิบห้าวัน นับแต่ วันที่ได้รับหนังสือ ซึ่งจะต้องแจ้งผลการดำเนินการให้สำนักงาน ฯ ทราบ ในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๒ แต่ผู้ถูกร้องไม่ดำเนินการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าว

๓. เอกสารที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า จัดส่งทางไปรษณีย์ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ คือ หนังสือของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ เรื่อง การอุทธรณ์มติของผู้ร้อง ซึ่งผู้ถูกร้อง ได้ส่งสำเนามาก่อนทางโทรสาร เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ และผู้ร้องพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ แล้ว มีมติไม่ทบทวน

ผู้ถูกร้องชี้แจงและยื่นเอกสารประกอบคำชี้แจงสรุปได้ว่า ตามหนังสือของสำนักงาน ฯ แจ้งเตือนครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ที่บ้าน เนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจจึงหลบหนี เจ้าหนี้ไปอยู่ประเทศมาเลเซียเขตชายแดนติดกับประเทศไทย ส่วนการแจ้งเตือน ครั้งที่ ๔ ผู้ถูกร้อง มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้รับทราบทุกประการ และเคยทำหนังสือชี้แจงแล้วและเพื่อเป็นการชี้แจงอีกครั้งหนึ่ง ขอให้ส่งแบบฟอร์มคำชี้แจงรายละเอียดไปให้ด้วย เนื่องจากไม่มีแบบฟอร์ม รวมถึงสำเนาคำชี้แจงเดิมได้ขาดเสียหายหมดเพราะถูกน้ำฝน โดยผู้ถูกร้องแจ้งด้วยว่า ทรัพย์สินของตน ภรรยา และบุตรยังเหมือนเดิม ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องส่งหนังสือดังกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียน เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ ต่อมาผู้ถูกร้องโทรศัพท์ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงาน ฯ ทราบว่า ผู้ร้อง มีมติในเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงมีหนังสือลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อุทธรณ์มติของผู้ร้อง ต่อจากนั้น มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๓ ถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญชี้แจงข้อเท็จจริงข้างต้น

ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ผู้ถูกร้องจัดส่งสำเนาเอกสารเกี่ยวกับหลักฐานการส่งเอกสารทางไปรษณีย์ที่ผู้ถูกร้องแสดงต่อศาลในวันออกนั่งพิจารณาให้ศาลรัฐธรรมนูญภายในเจ็ดวันนับแต่ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ จัดส่งสำเนาใบเสร็จรับฝากไปรษณีย์ภัณฑ์ในประเทศ เลขที่ ๖๐๑๐ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เลขที่ ๓๐๑๑ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ และเลขที่ ๓๕๓๗ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ รวม ๓ ฉบับ โดยมี เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ของที่ทำการไปรษณีย์นราธิวาส รวม ๓ คน เป็นผู้รับรองสำเนาเอกสารดังกล่าว

ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้หัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์นราธิวาสจัดส่งต้นขั้วใบรับฝากไปรษณีย์ภัณฑ์ในประเทศทุกเล่มที่ผู้ถูกร้องอ้างภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ หัวหน้าที่ทำการ

ไปรษณีย์นราธิวาสมีหนังสือ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า ใบรับฝากไปรษณีย์ภัณฑ์ ลงทะเบียน ๑ ชุด มี ๒ ฉบับ คือ ต้นฉบับและสำเนา ต้นฉบับมอบให้ผู้ฝากยึดถือไว้เป็นหลักฐาน ส่วนสำเนาปิดไปกับซองเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการนำจ่าย ดังนั้น ต้นฉบับใบรับฝากจึงอยู่ที่ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นผู้ฝากส่ง และสำเนาซึ่งใช้เป็นหลักฐานจ่ายอยู่ที่ ปณ. ปลายทาง คือ ปณ. ดุสิต

ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้หัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต ตรวจสอบการนำจ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน จำนวน ๓ ฉบับ ตามที่ผู้ถูกร้องอ้าง หัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงว่า ไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน เลขที่ ๖๐๑๐ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากหมดอายุการขอสอบสวน ตามประกาศการสื่อสารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เรื่อง การสอบสวนบริการไปรษณีย์ในประเทศและการชดใช้ค่าเสียหาย โดยเอกสารควบคุมการนำจ่าย ฯ ได้ทำลายตามระเบียบแล้ว ส่วนไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน เลขที่ ๓๐๑๑ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ และเลขที่ ๓๕๓๗ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ได้นำจ่าย ให้สำนักงาน ฯ แล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ และวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ตามลำดับ

ข้อเท็จจริงเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นที่ต้อง วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง... (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น” และวรรคสอง บัญญัติว่า “บัญชีตาม วรรคหนึ่ง ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา...” มาตรา ๒๙๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๙๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนด เวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง” และ วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง ตามรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง ภายในกำหนดเวลาที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ โดยจะต้อง ยื่นในกรณีเข้ารับตำแหน่ง ภายในวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่

๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วหนึ่งปี ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๑ และมาตรา ๒๙๒

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้ฝากส่งไปรษณีย์ภัณฑ์ ประเภทจดหมาย ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ปรากฏหลักฐานตามใบรับฝากไปรษณีย์ภัณฑ์ในประเทศ เลขที่ ๖๐๑๐ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ซึ่งฝากส่ง ณ ที่ทำการไปรษณีย์นราธิวาส แต่เอกสารที่ผู้ถูกร้อง ส่งถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการดังกล่าวเป็นบัญชี ฯ หรือไม่ ไม่สามารถพิสูจน์ยืนยันได้ เพราะสำนักงาน ฯ มีหนังสือยืนยันว่า ไม่ได้รับเอกสารดังกล่าว และที่ทำการไปรษณีย์ดุสิต ซึ่งมีหน้าที่นำจ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์ฉบับดังกล่าว ชี้แจงว่า ไม่สามารถตรวจสอบได้ เนื่องจากได้ทำลายเอกสารควบคุมการนำจ่ายตามระเบียบแล้ว คงมีเพียงหนังสือของผู้ถูกร้อง ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ซึ่งตอบหนังสือเตือน ครั้งที่ ๑ ของสำนักงาน ฯ เท่านั้น ที่ผู้ถูกร้องชี้แจงยืนยันว่า ได้จัดทำบัญชี ฯ เรียบร้อยและได้จัดส่งแล้ว โดยที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการมีหนังสือ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ แจ้งผู้ถูกร้องว่า ในช่วงเวลาที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว มีบัญชี ฯ ของผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น ทั่วประเทศซึ่งส่งทางไปรษณีย์ถึงสำนักงาน ฯ จำนวนมาก และบัญชี ฯ เหล่านี้ สำนักงาน ฯ ได้คัดแยกไว้ต่างหาก เนื่องจากยังไม่ต้องดำเนินการ ตรวจสอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ บัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องอาจปะปนอยู่กับบัญชี ฯ ของผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้ยากแก่การค้นหา ดังนั้น การยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง จึงยังฟังเป็นที่ยุติไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยต่อไปมีว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้องกรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ และกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้ว หนึ่งปี ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๑ ตามรัฐธรรมนูญ หรือไม่

พิจารณาแล้ว ผู้ร้องไม่ได้รับบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง สำนักงาน ฯ จึงได้มีหนังสือ แจ้งเตือนให้ผู้ถูกร้องทราบ เพื่อดำเนินการให้ถูกต้อง รวม ๔ ครั้ง ตามหนังสือลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๑ วันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๔๑ วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ และวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ตามลำดับ โดยแจ้งไว้ชัดเจนให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลเกี่ยวกับการไม่ยื่นบัญชี ฯ ทั้งกรณีเข้ารับ ตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งในหนังสือแจ้งเตือน ครั้งที่สาม และครั้งที่สี่ และผู้ถูกร้องตอบชี้แจง หนังสือแจ้งเตือนครั้งที่หนึ่งว่า ได้จัดทำบัญชีดังกล่าวเรียบร้อย และจัดส่งทางไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ รวมทั้งตอบชี้แจงหนังสือแจ้งเตือน ครั้งที่สี่ ยืนยันว่า เคยทำหนังสือชี้แจงมาแล้ว ซึ่งเป็นกรณีการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ในกรณีที่เป็นการ

เข้ารับตำแหน่ง โดยไม่มี การกล่าวถึงการยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ตามที่ผู้ร้องแจ้งเตือนให้ทราบและดำเนินการ แม้ผู้ถูกร้องทราบว่า ผู้ร้องมีมติเกี่ยวกับเรื่องของผู้ถูกร้องแล้ว มีหนังสือถึง เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อขอให้ผู้ร้องพิจารณาทบทวนมติ ผู้ถูกร้องก็ยังคงยืนยันและกล่าวอ้างถึงการยื่นบัญชี ฯ ของตนที่แล้วมา ซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ได้ชัดเจน อยู่เช่นเดิม โดยมิได้ดำเนินการยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ตามที่ผู้ร้องแจ้งเตือนให้ทราบแต่อย่างใด จึงฟังเป็นที่ยุติว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ กรณีพ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด การที่ผู้ร้องมีหนังสือ แจ้งเตือนให้ผู้ถูกร้องทราบและดำเนินการให้ถูกต้อง และชี้แจงข้อเท็จจริงถึงสี่ครั้ง โดยแจ้งเหตุที่ผู้ร้องต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญให้ทราบอย่างชัดเจนว่า เป็นการยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง เป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่ผู้ถูกร้องสามารถดำเนินการให้ถูกต้องได้ เพราะผู้ถูกร้องเคยยื่นบัญชี ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งตามที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้างตลอดมา แต่ผู้ถูกร้องก็ไม่ดำเนินการ ให้ถูกต้อง กรณีเช่นนี้เห็นว่า ข้อเท็จจริงดังกล่าวเพียงพอที่จะรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่น บัญชี ฯ ต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๒ (๒) และวรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายมะฮูเซ็น มะสุยี ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๕

(นายประเสริฐ นาสกุล)	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายจุมพล ณ สงขลา)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(พลโท จุล อติเรก)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายชัยอนันต์ สมุทวณิช)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายมงคล สระฏัน)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจิต บุญบงการ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุจินดา ยงสุนทร)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายสุวิทย์ ธีรพงษ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอนันต์ เกตุวงศ์)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
(นายอุระ หวังอ้อมกลาง)	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการ ๑ คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก ๘ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา แต่ทั้งนี้ โดยบทเฉพาะกาลมาตรา ๓๒๑ วรรคแรกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้น ซึ่งต้องกระทำภายในสองปี นับแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ ที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้[๑]

ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา

ดังนั้น วุฒิสภาชุดปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงได้ดำเนินการให้มีการสรรหาและการเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยนำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการได้มาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีดังนี้[๒]

(๑) คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ก. องค์ประกอบ

คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๑ วรรคสาม กำหนดว่าในวาระเริ่มแรกระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๘๗ วรรคสาม มีจำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อธิบการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๗ คน และผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรค ที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคละ ๑ คน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน เป็นกรรมการ ซึ่งกรรมการสรรหาคณะนี้ประกอบด้วย

---

[๑] ฝ่ายผลิตเอกสารรัฐสภา กองการประชาสัมพันธ์, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ (กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๕๒ – ๑๕๓.

[๒] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓, หน้า ๕๑๓ - ๕๑๗.

๑) นายศักดา โมกขมรรคกุล	ประธานคณะกรรมการสรรหา
๒) นายเชาวน์ สายเชื้อ	กรรมการ
๓) ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีรนันทน์	กรรมการ
๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผาสุก กุลละวณิชย์	กรรมการ
๕) รองศาสตราจารย์ภาวิช ทองโรจน์	กรรมการ
๖) รองศาสตราจารย์อนุมงคล ศิริเวทิน	กรรมการ
๗) รองศาสตราจาย์บรรเลง ศรนิล	กรรมการ
๘) รองศาสตราจารย์หริส สูตะบุตร	กรรมการ
๙) นายสุวิทย์ คุณกิตติ	กรรมการ
๑๐) นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	กรรมการ
๑๑) นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	กรรมการ
๑๒) นายสมศักดิ์ คุณเงิน	กรรมการ
๑๓) นายเนวิน ชิดชอบ	กรรมการ
๑๔) รองศาสตราจารย์ตรึงใจ บูรณสมภพ	กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสรรหา

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ จำนวน ๑๘ คน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ และมติในการเสนอชื่อดังกล่าวต้องคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่สำหรับการสรรหาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ให้นำมาตรา ๒๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งการนี้ ประเด็นเรื่องผู้ทรงคุณวุฒิจึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ แต่จะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสาขาใดก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการสรรหาได้เสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ มีรายนามดังนี้

๑) พันโท กมล ประจวบเหมาะ

๒) ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

๓) นายจิระ บุญพจนสุนทร

๔) นายณัฏฐ์ ศรีวิหค

๕) นายประสิทธิ ดำรงชัย

๖) นายไพจิตร ปวะบุตร

๗) นายไพรัช เกิดศิริ

๘) นางฤดี จิวาลักษณ์

๙) พลเอก วิจักษ์ สัจจะเวทะ

๑๐) นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม

๑๑) นายโอภาส อรุณินท์

๑๒) ศาสตราจารย์เกษม จันทร์แก้ว

๑๓) นายเกียรติ วาตนิลพันธ์

๑๔) นางนิทัศน์ ธีระวิทย์

๑๕) คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา

๑๖) นายมนูญ จรูญพร

๑๗) นายสถิตย์ ไพเราะ

๑๘) พลตำรวจเอก ประทิน สันติประภพ

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ผ่านการสรรหา

ดังนั้นที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ จึงได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ๑๘ คน ดังกล่าว

คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ได้รับการเสนอชื่อคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ จำนวน ๑๑ คน โดยคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย[๗]

๑) นายทวี หนุนภักดี ประธานคณะกรรมาธิการ

๒) พลตำรวจเอก วิสิษฐ เดชกุญชร รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

๓) พลเอก จรัส กุลละวณิชย์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

---

[๗]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๔๑ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพฯ, ๒๕๔๑), หน้า ๗๕.

๔) นายพชร ยุติธรรมดำรง เลขานุการคณะกรรมาธิการ

๕) นายชัยเชต สุนทรพิพิธ

๖) นายนรนิติ เศรษฐบุตร

๗) นายนิพนธ์ วิสิษฐยุทธศาสตร์

๘) พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์

๙) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก

๑๐) นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงศ์

๑๑) นางสาวสุคนธ์ กาญจมาลัย

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเห็นว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรที่สำคัญมากในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามรัฐธรรมนูญ เพื่อความรอบคอบในการตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และความเหมาะสมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวมทั้งเพื่อให้ได้ทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานอันจำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณาของวุฒิสภา จึงได้ดำเนินการ ดังนี้[๔]

๑. ขอให้บุคคลที่เป็นผู้ร่วมงาน ผู้เคยร่วมงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประเมินผลความเหมาะสมและความประพฤติตามแบบประเมินฯ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้นำมาประมวลผลเปรียบเทียบกัน

๒. ขอให้ประชาชนทั่วไปแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ความประพฤติ และความเหมาะสมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มายังคณะกรรมาธิการ

๓. ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และความประพฤติไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กระทรวงยุติธรรม สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ และอื่น ๆ

๔. ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในทางลับ

๕. เชิญผู้ร้องเรียนและบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการ เพื่อชี้แจงแสดงความคิดเห็น

จากการดำเนินการดังกล่าวข้างต้น ได้รับการตอบรับจากประชาชน สื่อมวลชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ซึ่งคณะกรรมาธิการ ได้รวบรวมข้อมูลเสนอเป็นรายงานข้อมูลประกอบการพิจารณา รายงานลับ และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการ รวม ๓ ฉบับ เพื่อประกอบการพิจารณาใช้ดุลพินิจของสมาชิกวุฒิสภาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ในขณะที่คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำหน้าที่ตรวจสอบบุคคลทั้ง ๑๘ คน ซึ่งเสนอโดยคณะกรรมการสรรหา นายสถิตย์ ไพเราะ ได้ยื่นหนังสือขอถอนตัว

---

[๔]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๔๑, หน้า ๑๒๔.

จากบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ดังนั้น ที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ มีมติให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอีก ๑ คน การสรรหาบุคคลเพิ่มขึ้นดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาต้องดำเนินการจัดให้มีคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่ โดยเชิญอธิบดีมาประชุมเพื่อเลือกกันเองให้เหลือ ๗ คน และผู้แทนพรรคการเมือง พรรคละ ๑ คน ให้เลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน ซึ่งที่ประชุมผู้แทนพรรคการเมืองมีมติให้เป็นบุคคลคณะเดิม ส่วนกรรมการสรรหาโดยตำแหน่ง คือ ประธานศาลฎีกา คือ นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล และประธานศาลรัฐธรรมนูญ คือ นายเชาวน์ สายเชื้อ[๕]

คณะกรรมการสรรหาชุดใหม่ ได้ดำเนินการสรรหาบุคคลเพิ่มขึ้นอีก ๑ คน เพื่อเสนอประธานวุฒิสภา ให้ครบจำนวน ๑๘ คน จึงประกอบด้วย

๑) นายปิ่นทิพย์ สุจริตกุล	ประธานกรรมการ
๒) นายเชาวน์ สายเชื้อ	กรรมการ
๓) ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์	กรรมการ
๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผาสุก กุลละวณิชย์	กรรมการ
๕) รองศาสตราจารย์ภาวิช ทองโรจน์	กรรมการ
๖) รองศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ	กรรมการ
๗) รองศาสตราจารย์บรรเลง ศรนิล	กรรมการ
๘) รองศาสตราจารย์เปรื่อง กิจรัตน์ภร	กรรมการ
๙) นายสุวิทย์ คุณกิตติ	กรรมการ
๑๐) นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	กรรมการ
๑๑) นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	กรรมการ
๑๒) นายสมศักดิ์ คุณเงิน	กรรมการ
๑๓) นายเนวิน ชิดชอบ	กรรมการ
๑๔) รองศาสตราจารย์ตรึงใจ บูรณสมภพ	กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฯ

สำหรับวิธีดำเนินการสรรหานั้น คณะกรรมการสรรหาได้พิจารณาดำเนินการทำนองเดียวกันกับชุดแรก ซึ่งปรากฏผลว่า พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพิ่มอีก ๑ คน ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และเสนอต่อประธานวุฒิสภา ในวันพฤหัสบดีที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๒ ในการนี้ประธานวุฒิสภาได้ส่งรายชื่อ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ ซึ่งได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการสรรหาให้

---

[๕]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓, หน้า ๕๑๕.

คณะกรรมาธิการสามัญตรวจสอบประวัติและความประพฤติดำเนินการแล้วนำเข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๙ คนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ผ่านการสรรหา

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมาธิการได้จัดทำเสนอ และทำการลงคะแนนเลือกผู้ทรงคุณวุฒิผู้สมควรเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๗ โดยที่ประชุมมีมติเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน ๙ คน เรียงตามลำดับอักษร ดังนี้[๖]

๑) พลโท กมล ประจวบเหมาะ
๒) ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม
๓) นายณัฏฐ์ ศรีวิหค
๔) นายประสิทธิ์ ดำรงชัย
๕) คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา
๖) นางฤดี จิวาลักษณ์
๗) นายวิรัตน์ วิวัฒนศิริธรรม
๘) พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์
๙) นายโอภาส อรุณินท์

ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งได้รับเลือกตั้งทั้ง ๙ คน ได้ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองเป็นประธานกรรมการคนหนึ่ง และที่ประชุมได้ลงมติเลือกนายโอภาส อรุณินท์ เป็นประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ[๗]

---

[๖]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สรุปผลงานวุฒิสภา ๒๕๔๒, หน้า ๕๕.

[๗]ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๓๒ ง วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๒.

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๒ เลือกผู้ซึ่งมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวนเก้าคน และบุคคลทั้งเก้าได้ประชุมเลือกกันเองให้เป็นประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนหนึ่งแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๙๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามคำแนะนำของวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

๑. นายโอภาส อรุณินท์	เป็นประธานกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๒. พันโท กมล ประจวบเหมาะ	เป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๓. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	เป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๔. นายณัฏฐ์ ศรีวิหค	เป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๕. นายประสิทธิ์ ดำรงชัย	เป็นกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๖. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา	เป็นกรรมการป้องก้น และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๗. นางฤดี จิวาลักษณ์	เป็นกรรมการป้องกัน และปราบปราบการทุจริตแห่งชาติ

๘. นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม เป็นกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๙. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ เป็นกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธ์

ประธานวุฒิสภา

ต่อมาคุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๓ อันเป็นผลทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่ง โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๘๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔ ประกอบกับมาตรา ๗ (๑) ได้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีคณะกรรมการสรรหา จำนวน ๑๕ คน ประกอบด้วย

๑. นายประเสริฐ นาสกุล	ประธานกรรมการสรรหา
๒. รองศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ	เลขานุการและโฆษกกรรมการสรรหา
๓. นายธวัชชัย พิทักษ์พล	กรรมการสรรหา
๔. นายอักขราทร จุฬารัตน์	กรรมการสรรหา
๕. ศาสตราจารย์ธีระ สูตบุตร	กรรมการสรรหา
๖. รองศาสตราจาย์ปริญญา จินดาประเสริฐ	กรรมการสรรหา
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผาสุก กุลละวณิชย์	กรรมการสรรหา
๘. ศาสตราจารย์พรชัย มาตังคสมบัติ	กรรมการสรรหา
๙. ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ อิงคสุวรรณ	กรรมการสรรหา
๑๐. พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์	กรรมการสรรหา
๑๒. พันเอก วินัย สมพงษ์	กรรมการสรรหา
๑๓. นายอดิศร เพียงเกษ	กรรมการสรรหา
๑๔. นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์	กรรมการสรรหา
๑๕. พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์	กรรมการสรรหา

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๔ และมีมติเลือกบุคคลดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสรรหา เลขานุการและโฆษกกรรมการสรรหาข้างต้น ตลอดจนได้ดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติโดยมีผู้ได้รับการคัดเลือก ๒ คน คือ นายปรีชา ชวลิตธำรง และนายพินิจ อารยะศิริ

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ</u>

ที่ประชุมวุฒิสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมาธิการชุดนี้ ได้มีมติเลือก

๑) นายสุนทร จินดาอินทร์ ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) พลเอก ศิริ ทิวะพันธ์ รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) นายปราโมทย์ ไม้กลัด เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) นายสุชน ชาลีเครือ โฆษกคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการสามัญได้ตรวจสอบประวัติและความประพฤติ โดยได้ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติ ตรวจสอบประวัติและความประพฤติโดยการตรวจสอบจากเอกสารประวัติย่อ จากข้อเท็จจริงโดยการสอบถามจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งได้เชิญกรรมการสรรหา จากข้อเท็จจริงโดยการสอบถามจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งได้เชิญกรรมการสรรหา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง มาให้ข้อมูล เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้ ยังได้มอบหมายให้กรรมาธิการไปตรวจสอบประวัติตามที่เห็นสมควรอีกด้วย เสร็จแล้วจึงรายงานต่อวุฒิสภา

วุฒิสภาได้ลงมติเลือกบุคคลเลือกบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อ ดังกล่าวในวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๔ ผลปรากฏว่า นายพินิจ อารยะศิริ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง[๙]

<u>การสรรหาเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ</u>

นอกจากรัฐธรรมนูญบัญญัติให้วุฒิสภาได้พิจารณาเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้ง ๙ คน รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๒ ได้บัญญัติให้การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติวุฒิสภาด้วย ในการนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๒ (๑) ได้บัญญัติให้การบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ให้ประธานกรรมการด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และวุฒิสภาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง[๑๐]

ที่ประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๘/๒๕๔๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ได้มีมติให้ตั้งนายกล้านรงค์ จันทึก เป็นเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบ

---

[๙]บันทึกการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๔๔, หน้า ๙.

[๑๐]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๑๙.

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ</u>

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐๒ วรรคสอง บัญญัติว่า การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและวุฒิสภา และในการนี้วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ บัญญัติให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคล ผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่ง รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป[๑๐]

ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๑๓๕ จำนวน ๑๑ คน[๑๑]

๑) พลเอก จรัล กุลลุวณิชย์ ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายศิริ เกวลินสฤษดิ์ รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) นายพชร ยุติธรรมดำรง เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) พลเอก เทียนชัย สิริสัมพันธ์
๕) นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๖) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก
๗) นายภุมรัตน ทักษาดิพงศ์
๘) พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร
๙) นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย
๑๐) นายอนนต์ อนันตกูล
๑๑) คุณหญิงอัมพร มีศุข

คณะกรรมาธิการสามัญ ได้พิจารณาตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมาธิการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๘/๒๕๔๒ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบที่ประธานกรรมการเสนอให้แต่งตั้งนายกล้านรงค์ จันทึก

---

[๑๐]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓</u>, หน้า ๒๕๒.

[๑๑]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๑๙.

ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑๒ (๑) และคณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานลับเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ที่ประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๓ ได้ลงมติให้ความเห็นชอบแต่งตั้งนายกล้านรงค์ จันทึก ให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐๒ วรรคสอง

ผลงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๐ – ๒๕๔๑ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ผลงาน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ โดยมาตรา ๓๒๑ วรรค ๑ บัญญัติว่า

"ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการและสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญนี้ แล้วแต่กรณี จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งต้องกระทำภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้"

ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวโดยมีผลงานดังต่อไปนี้[๑]

๑. ด้านการป้องกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๗๗ บัญญัติว่า "รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่"

คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อทำการศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว เพราะหากเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนมีพื้นฐานยึดมั่นทางคุณธรรมและฝักใฝ่ในจริยธรรมที่ดี ก็จะเป็นการป้องกันการทุจริต

---

[๑] กลุ่มเสริมสร้างทัศนคติและเผยแพร่ กองวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ, รายงานผลการปฏิบัติราชการประจำปี ๒๕๔๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการและในฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสองสยาม จำกัด, ๒๕๔๑) หน้า ๕๐ - ๕๓.

และประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้บังคับผลดีได้ **ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการ**

๒. ด้านการปราบปราม

ผลงานด้านการปราบปรามการทุจริตตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีดังต่อไปนี้

ก. งานตรวจสอบทรัพย์สินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๑.๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง

- นายกรัฐมนตรี	๑,๑๒๑ ราย
- รัฐมนตรี	๒ ราย
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๑๐๔ ราย
- สมาชิกวุฒิสภา	๓๙๓ ราย
- ข้าราชการการเมืองอื่น	๓๖๐ ราย

๑.๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ๒๗๖ ราย

- นายกรัฐมนตรี	๑ ราย
- รัฐมนตรี	๖๘ ราย
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	๑ ราย
- สมาชิกวุฒิสภา	๒ ราย
- ข้าราชการการเมืองอื่น	๒๐๔ ราย

๑.๓ กรณีพ้นตำแหน่งครบ ๑ ปี (ยังไม่มี)

๑.๔ กรณีตายระหว่างดำรงตำแหน่งหรือ
ตายก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นตำแหน่ง ๓ ราย

๒. ประกาศเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้สาธารณชนทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๓ วรรคสอง

๒.๑ ประกาศเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น

- กรณีเข้ารับตำแหน่ง	๑๐๖ ราย
- กรณีพ้นจากตำแหน่ง	๖๙ ราย
- กรณีพ้นตำแหน่ง ๑ ปี (ยังไม่มี)	

๓. ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๓,๒๙๔

๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน
และหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่ง ๑,๑๒๑ ราย

๓.๒ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินกรณี
พ้นจากตำแหน่ง ๒๗๖ ราย

๓.๓ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินกรณี
พ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี - ราย

๓.๔ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินกรณีตาย
ในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นจาก
ตำแหน่ง ๓ ราย

๓.๕ ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน
และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีพ้นจาก
ตำแหน่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา - ราย

๓.๖ ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน
และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีตาย
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา - ราย

๓.๗ วินิจฉัยข้อเท็จจริงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจ
ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร
ประกอบตามที่กำหนดหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการ
ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอัน
เป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ
- ข้าราชการการเมืองอื่น ๓๙ ราย

ข. งานไต่สวนกรณีร่ำรวยผิดปกติตามรัฐธรรมนูญ

๑. ไต่สวนข้อเท็จจริงเสนอวุฒิสภากรณีคำร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี
รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด
มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๑ (๑) ๓๐๕ - ราย

๒. ไต่สวนข้อเท็จจริงเสนอศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
กรณีนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
ข้าราชการการเมืองอื่นถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติตาม รัฐธรรมนูญมาตรา
๓๐๑ (๒), ๓๐๘ - ราย

๓. ด้านอื่น ๆ

นอกจากผลงาด้านป้องกันและปราบปรามแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังได้ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๑ วรรค ๒ ที่บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” โดยมีผลงานดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินการกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งนี้ได้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๑ ก วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑

๒. ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ....) พ.ศ. .... ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

ผลงานของคณะกรรมการป้องกนและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ จึงได้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒๑ วรรค ๑ ดังกล่าว โดยมีผลงานในช่วงระยะเวลา ๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ - ๒๖ เมษายน ๒๕๔๒ ดังต่อไปนี้[๒]

๑. ด้านการป้องกัน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากปี ๒๕๔๑ ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐเพื่อทำการศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม และดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว เพราะหากเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนมีพื้นฐานยึดมั่นทางคุณธรรมและผักใฝ่ในจริยธรรมที่ดีงาม ก็จะเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้บังเกิดผลดีได้ **ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างนำเสนอท่านรองนายกรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป**

๒. ด้านการปราบปราม

ผลงานด้านการปราบปรามการทุจริตตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีดังนี้

ก. งานตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแห่งทางการเมือง

๑. รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

๑.๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง

- นายกรัฐมนตรี	-	ราย
- รัฐมนตรี	๑๗	ราย
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	-	ราย
- สมาชิกวุฒิสภา	-	ราย

[๒]กลุ่มเสริมสร้างทัศนคติและเผยแพร่ กองวิจัยและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ, รายงานผลการปฏิบัติราชการประจำปี ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และในฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๒), หน้า ๑๔๐.

- ข้าราชการการเมืองอื่น ๓๔ ราย

๑.๒ กรณีพ้นจากพ้นตำแหน่ง

- นายกรัฐมนตรี - ราย
- รัฐมนตรี ๑๑ ราย
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ ราย
- สมาชิกวุฒิสภา ๒ ราย
- ข้าราชการการเมืองอื่น ๓๙ ราย

๑.๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี ๑๙๖ ราย

๑.๔ กรณีตายระหว่างดำรงตำแหน่งหรือ
ตายก่อนยื่นบัญชีหลังพ้นตำแหน่ง ๔ ราย

๒. ประกาศเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีให้สาธารณชนทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๓ วรรคสอง

๒.๑ ประกาศเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่น

- กรณีเข้ารับตำแหน่ง ๑๗ ราย
- กรณีพ้นจากตำแหน่ง ๑๑ ราย
- กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี ๖๘ ราย

๓. ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙๓,๒๙๔

๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่ของทรัพย์สินและหนี้สิน
กรณีเข้ารับตำแหน่ง ๕๑ ราย

๓.๒ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน
กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี ๑๙๖ ราย

๓.๔ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน
กรณีตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชี
หลังพ้นจากตำแหน่ง ๔ ราย

๓.๕ ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของ
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีพ้นจากตำแหน่ง
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา - ราย

๓.๖ ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงทรัพย์สิน
และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีตาย
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา - ราย

๓.๗ วินิจฉัยข้อเท็จจริงกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจงใจ
ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแสดงรายการ
ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ
หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ - ราย
- ข้าราชการการเมืองอื่น - ราย

ข. งานไต่สวนกรณีร่ำรวยผิดปกติตามรัฐธรรมนูญ

๑. ไต่สวนข้อเท็จจริงเสนอวุฒิสภา กรณีคำร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครอง อัยการสูงสุด มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ตามรัฐธรรมนุญ มาตรา ๓๐๑ (๑), ๓๐๕ - ราย

๒. ไต่สวนข้อเท็จจริงเสนอศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๐๑(๒), ๓๐๘ - ราย

๓. ด้านอื่น ๆ

นอกจากผลงานด้านป้องกันและปราบปรามแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังได้ดำเนินการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๒๑ วรรค ๒ ที่บัญญัติว่า

“เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ ระเบียบดังกล่าวให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ” โดยคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้ดำเนินการกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าทที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ทั้งนี้ให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๑ ก วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๑ ซึ่งได้รายงานผลการปฏิบัติราชการไปแล้วครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และนอกจากนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ป. ยังได้มีส่วนเริ่มร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ....และร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ....) พ.ศ. .... ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างนำคามกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

(สำเนา)

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่องแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ รวม ๗ คน ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ นั้น

บัดนี้ นายโอภาส อรุณินท์ ประธานกรรมการ นายสุจิต บุญบงการ พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และนายจิระ บุญพจนสุนทร กรรมการ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเพิ่มเติม ดังนี้

๑. นายสุจิต บุญบงการ	ประธานกรรมการ
๒. นายธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์	กรรมการ
๓. พลโท ชูชาติ สุขสงวน	กรรมการ
๔. นายบรรลุ ศิริพานิช	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

ผลงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๓ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

โดยที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๒ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) ได้ปฏิบัติหน้าที่ครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๓ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงมีมติจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ โดยรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปี ๒๕๔๓ นี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐๑ (๕) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๙ (๗) ที่ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติรายงานผลดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี ทั้งนี้ การทำรายงานประจำปีรั้งแรกได้นำข้อมูล และผลงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงนับแต่วันที่ ๒๕ เมษายน ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ โดยถือระยะเวลาตามรอบปีปฏิทิน คือตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี เป็นเกณฑ์

สำหรับรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยสรุปหัวข้อดังนี้[๓]

๑. ผลงานด้านการป้องกันทุจริต
๒. ผลงานด้านการปราบปรามการทุจริต
๓. ผลงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน
๔. การบริหารจัดการองค์กร

---

[๓]สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๔๓ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๑ – ๒๐.

๑. ผลงานด้านการป้องกันการทุจริต

๑.๑ ภารกิจ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ในมาตรา ๑๙ (๘) และ (๑๐) คือ ด้านตัวระบบมีอำนาจหน้าที่เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรบปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้านตัวบุคคลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตว์สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๑.๒ การดำเนินการ

๑.๒.๑ การเสนอมาตรการความเห็นและข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เรื่องที่เสนอมาตรการป้องกันการทุจริตต่อคณะรัฐมนตรี

(๑) กรณีโรงงานอุตสาหกรรมก่อสภาวะมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม สืบเนื่องจากมีเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐช่วยเหลือปกป้องโรงงานน้ำตาลที่ปล่อยของเสียลงแม่น้ำ แต่จากการสอบสวนไม่พบว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด จึงให้ยุติเรื่อง แต่เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ เห็นควรให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตเรื่องนี้ โดยได้มีการศึกษา พิจารณาข้อมูล กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง และเห็นควรกำหนดมาตรการ ดังนี้

มาตรการระยะสั้น เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตรวจสอบ ควบคุม และกำกับดูแลปัญหาการก่อมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม โดยมุ่งเน้นที่ระบบการตรวจสอบควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมกับพิจารณาปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับการตรวจสอบและควบคุม

มาตรการระยะยาว เป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นการส่งเสริมและจูงใจให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานได้ดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงาน เช่นการยกเว้นหรือลดภาษีสำหรับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการบำบัดและกำจัดมลพิษ

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบกับมาตรการป้องกันการทุจริตเรื่องนี้แล้วแจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/๗๐ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๓ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงให้ส่งมาตรการดังกล่าวให้สื่อมวลชนและองค์กรเอกชนทราบ และเห็นควรติดตามประเมินผลเพื่อให้มาตรการมีผลบังคับใช้อย่างเคร่งครัด จริงจังและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรการที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป ซึ่งได้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรการนี้แล้ว

(๒) กรณีการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการประมง สืบเนื่องจากมีการร้องเรียนกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า เรียก รับเงินจากเจ้าของเรือประมง เพื่อแลกเปลี่ยนกับการช่วยเหลือในการต่อสู้คดี มิให้ศาลพิพากษาริบเรือประมง เมื่อผู้ควบคุมเรือประมงถูกจับเนื่องจากฝ่าฝืนระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการประมง และมีการต่อสู้คดีในศาล ดังนั้น เพื่อเป็นการสงวนทรัพยากรการประมงทางทะเลไว้เพื่อคนไทยในปัจจุบันและในอนาคต จึงเห็นควรกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยได้ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสอบสวน กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อตกลง รวมทั้งออกไปสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเห็นควรกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต โดยเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๙๐ ให้กำหนดบทลงโทษสูงขึ้น และบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานกฎหมายว่าเจ้าของเรือหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในการกระทำผิดมีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย นอกจากนั้นให้นำมาตรการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการดำเนินคดีตามมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๖ มาปฏิบัติ นำข้อตกลงเรื่องมาตรการในการควบคุมเรือประมงไปเพิ่มเติมในกฎกระทรวง และจัดให้มีการสุ่มตรวจเรือประมง ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/๑๓๔๓ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๓

เรื่องที่ส่งให้ส่วนราชการปรับปรุงการปฏิบัติราชการเพื่อป้องกันการทุจริต ดังนี้

(๑) ส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองส่วนท้องถิ่นทุกฉบับให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยกำหนดให้ทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาทุกประเภทที่ทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือในกิจการที่กระทำให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนดำรงตำแหน่ง ซึ่งเห็นควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ ให้เป็นไปในแนวเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ขณะนี้เรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๒) ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการคลัง ว่าการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษาป้าย มิได้ดำเนินการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม ยังคงมีการทุจริตในการจัดเก็บ ขอให้กำชับให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเอาใจใส่ดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และควรให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีประกาศเปิดเผยหลักเกณฑ์การประเมินภาษีและรายได้จากการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบด้วย

(๓) ประสานงานส่งเรื่องให้ประธาน ก.พ. พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนสามัญให้ดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะบริหารระดับสูง ให้เกิดความเป็นธรรมโปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อราชการและสังคม โดยในหลักการดังกล่าวมุ่งเน้นให้มีการดำเนินการสรรหาและคัดเลือกโดยระบบคณะกรรมการ มีการกำหนดคุณสมบัติ หลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนในการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม

และมีผู้อำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้ง เลือกแต่งตั้งได้เฉพาะผู้ที่คณะกรรมการคัดเลือกฯ เสนอมาเท่านั้น หากจะให้คณะกรรมการคัดเลือกคนใหม่จะต้องแจ้งหรือแสดงเหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษรโดยละเอียด

การติดตามผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการทุจริต

เรื่องนี้เดิมคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้ติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในมาตรการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ต่อมาเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วจากการติดตามผลดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้แล้วว่า ให้หัวหน้าสถานีตำรวจทำหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ โดยให้ลงประจำวันเกี่ยวกับคดีและให้ผู้แจ้งลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน หรือหากผู้แจ้งต้องการหลักฐานเป็นหนังสือก็ให้หัวหน้าสถานีทำหนังสือแจ้งผลการวินิจฉัยมอบให้เป็นหลักฐาน ซึ่งเห็นว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขอให้กำชับให้มีการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเรื่องการแจ้งผลการวินิจฉัยไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษดังกล่าวโดยเคร่งครัดต่อไป

๑.๒.๒ ป้องกันการทุจริต เสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๙ (๑๐) ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีแผนและหลักในการดำเนินการโดยกำหนดพันธกิจคือ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้มากที่สุด เสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมยกย่องคนดี โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ คือ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักเรียน นักศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ประชาชนทั่วไป องค์กรเอกชนและสื่อมวลชน ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้นว่า กิจกรรมข่าว การสนทนาทางวิทยุโทรทัศน์ จัดสัมมนา เสวนา ฝึกอบรม จัดนิทรรศการ ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ และการนำศาสนาเป็นสื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริต

นอกจากนั้น ในรอบปีที่ผ่านมา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการด้านวิชาการในการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔ การจัดสัมมนาระดมความคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การจัดสัมมนาด้านวิชาการและการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การกำหนดกรอบนโยบายการวิจัยและส่งเสริมการวิจัยโดยทุนอุดหนุนประเภทต่าง ๆ การสร้างความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายกับองค์กรด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของต่างประเทศ งานพัฒนาฐานข้อมูลและการสร้างเครือข่ายคอมพิวเตอร์

๒. ผลงานด้านการปราบปรามการทุจริต

๒.๑ ภารกิจ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้หลายประการ คือ การไต่สวนถอดถอนออกจากตำแหน่ง การไต่สวนดำเนินคดีอาญาหรือกรณีร่ำรวยผิดปกติ แก่ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๖๖ และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๖๖ รวมทั้งการรับเรื่องที่พนักงานสอบสวนส่งมาตามมาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว การไต่สวนเพื่อดำเนินการทางวินัยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการสอบสวนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒[๑]

การไต่สวนถอดถอนจากตำแหน่ง

ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ อาจถูกร้องขอให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง หากมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๕๘ ดังกล่าว ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวง หรือกระทรวง ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลหรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

หากการไต่สวนพบว่า เรื่องกล่าวหามีมูลคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรายงานยังประธานวุฒิสภาเพื่อนำเสนอวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง

---

[๑] สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, รายงานผลการตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ประจำปี ๒๕๔๓, หน้า ๗.

การไต่สวนดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น รวมถึงผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในกรณี ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอาจถูกผู้เสียหายกล่าวหา ให้มีการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีได้

หากการไต่สวนพบว่า ผู้ถูกกล่าวหามีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หรือมีความผิดอาญา คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการดังนี้

กรณีมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด

กรณีมีความผิดอาญา ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งรายงาน เอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การไต่สวนวินิจฉัยกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งถูกกล่าวหา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

หากการไต่สวนเรื่องดังกล่าวข้างต้นพบว่า ผู้ถูกกล่าวหามีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ การกระทำมีความผิดอาญา หรือมีความผิดทางวินัย คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

กรณีมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา (เว้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ) เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน และแจ้งผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหา สั่งลงโทษไล่ออกหรือปลดออก เว้นแต่ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง หรือข้าราชการอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะแจ้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบทางวินัยแก่บุคคลดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป

กรณีมีความผิดทางอาญา ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งรายงาน เอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด (หรือฟ้องคดีต่อศาลกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด) เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา

กรณีมีความผิดทางวินัย ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งรายงาน เอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหา เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก เว้นแต่ข้าราชการตุลาการและข้าราชการฝ่ายอัยการจะส่งเรื่องให้คณะกรรมการผู้มีหน้าที่พิจารณาทางวินัยขององค์กรนั้น ๆ พิจารณาดำเนินการ

การรับเรื่องตามมาตรา ๘๙

เรื่องการดำเนินคดีอาญาดังกล่าวข้างต้น หากเป็นกรณีที่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนทั่วราชอาณาจักรให้ดำเนินคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา ๖๖ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม พนักงานสอบสวนยังต้องส่งเรื่องมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย

การดำเนินการตามกฎหมายอื่น

นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่จะต้องดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงและสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

๒.๒ สรุปการดำเนินการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับเรื่องไว้พิจารณาดำเนินการ ในรอบปีที่ผ่านมา จำนวน ๓,๘๗๓ เรื่อง และดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว จำนวน ๑,๒๗๕ เรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

๑. เรื่องที่รับโอนจากคณะกรรมการ ป.ป.ป. จำนวน ๒,๐๘๔ เรื่อง

๒. เรื่องที่มีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน ๑,๗๘๙ เรื่อง มีดังนี้

- เรื่องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำนวน ๔ เรื่อง
- เรื่องกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทุจริต หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ จำนวน ๒๖ เรื่อง
- เรื่องกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐร่ำรวยผิดปกติหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติ จำนวน ๑๑ เรื่อง
- เรื่องกล่าวหา หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม จำนวน ๙๖๖ เรื่อง

- เรื่องที่พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้ตามมาตรา ๘๙ จำนวน ๕๘๘ เรื่อง
- เรื่องกล่าวหาตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ จำนวน ๑๗๑ เรื่อง
- เรื่องไม่ระบุชัดเจน จำนวน ๑๒ เรื่อง

รวบเรื่องที่รับไว้พิจารณาดำเนินการ จำนวน ๓,๘๗๓เรื่อง
ดำเนินการเสร็จสิ้น จำนวน ๑,๒๗๕เรื่อง
คงเหลือเรื่องอยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๒,๕๘๘เรื่อง

จากการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเรื่องดังกล่าวข้างต้นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเรื่องสำคัญที่ควรนำมารายงาน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนี้

๑. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๓๙๐๒๑๒๘๙ เลขแดงที่ ๐๖๗๓๔๔๔๓ กรณีนางพัชรีรัตน์ ศัพทเสวี เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ สาขาสันป่าตอง เรียกรับเงินในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนขายที่ดิน

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกกล่าวหา เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ที่ดิน ๔ สำนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่ สาขาสันป่าตอง มีหน้าที่พิจารณาคำขอตรวจหลักฐานทางทะเบียน และเป็นเจ้าหน้าที่สอบสวนสิทธิและนิติกรรมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๙ ผู้ถูกกล่าวหาได้รับคำสั่งให้อยู่เวรทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และแจกบัตรคิว แต่ผู้ถูกกล่าวหาได้รับเรื่องการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมโอนขายที่ดินรายหนึ่งไว้ดำเนินการเอง และได้เรียกรับเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท จากผู้ขายที่ดินเป็นค่าดำเนินการ พร้อมทั้งเอาเงินอีกจำนวน ๔๕,๑๑๒ บาท นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมและค่าภาษีอากรตามใบเสร็จรับเงิน นำไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ให้ส่งรายงานเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยสำหรับความผิดทางอาญา เห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้

๒. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๑๐๑๐๓๐๗ เลขแดงที่ ๐๒๑๕๔๕๔๔ กรณีนายโกวิท ประวาลพฤกษ์ เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รับเงินค่าตอบแทนการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนจากผู้ขาย

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในปีงบประมาณ ๒๕๔๐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ได้จัดทำรายการสื่อการเรียนการสอนที่จะจัดซื้อ โดยระบุรายละเอียดรายชื่อสื่อการเรียนการสอนที่จะจัดซื้อไว้ ๕ ชุดรายการ มีรายชื่อตรงกับรายชื่อสื่อการเรียนการสอนของบริษัทที่จะทำการจัดซื้อต่อมาบริษัทดังกล่าว จึงยื่นใบเสนอราคาพร้อมหนังสือยืนยันการเป็นตัวแทนจำหน่ายแต่เพียงผู้เดียวใน

ประเทศไทย และได้มีการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนโดยวิธีพิเศษ และชำระเงินจำนวน ๑,๙๗๓,๒๓๔.๕๘ บาท ในวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๐

จากหลักฐานปรากฏว่า บริษัทผู้ขายมิใช่ตัวแทนจำหน่ายสื่อการเรียนการสอนดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษดังกล่าว จึงเป็นการจัดซื้อโดยไม่ชอบด้วยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๙ และวงเงินที่จัดซื้อเกินกว่า ๒ ล้านบาท ต้องจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา

นอกจากนั้นยังพบว่า บริษัทในเครือเดียวกับบริษัทผู้ขาย ได้สั่งจ่ายเช็คจำนวนเงิน ๒๕๖,๔๔๕.๗๕ บาท เข้าบัญชีของผู้ถูกกล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหามีความผูกพันรู้จักสนิทสนามกับผู้ถือหุ้นและกรรมการบริษัททั้งสอง ซึ่งจากหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหากับพวกมีเจตนาจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนในครั้งนี้จากบริษัทผู้ขายมาแต่แรก โดยมีการนำรายชื่อสื่อการเรียนการสอนที่เสนอขายมาจัดทำเป็นหลักการและรายการจัดซื้อ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และมีความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๗

สำหรับนางสาวลำพู ประยูรหงษ์ ผู้อำนวยการกองโรงเรียนสามัญศึกษาในขณะนั้น เห็นว่ามีเจตนาเริ่มแรกที่จะจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน และเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทผู้ขาย การกระทำเป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ส่วนนายประดิษฐ์ ชัยประสิทธิ์โรจน์ หัวหน้างานอุดหนุน และนายธเนศ ชนะนิธิธรรม หัวหน้างานพัสดุ เห็นว่าการกระทำของบุคคลทั้งสองเป็นความผิดทางวินัย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติให้ ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยพร้อมกับส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

๓. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๓๙๒๐๓๓๙ เลขแดงที่ ๐๒๒๐๙๓๔๔ กรณี นายศิรินทร์ นิมมานเหมินท์ อดีตกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบในการอนุมัติสินเชื่อ เป็นเหตุให้ธนาคารฯ เสียหาย

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้ถูกกล่าวหา ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ได้อนุมัติสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้รายหนึ่งที่ยื่นขอสินเชื่อ จำนวนเงิน ๗๕ ล้านบาท เป็นค่าซื้อที่ดินเพื่อใช้ในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย มีคู่สมรสของลูกหนี้เป็นผู้ค้ำประกัน และลูกหนี้ให้ธนาคารยึดถือเพียงโฉนดที่ดินและหนังสือมอบอำนาจจำนองไว้เป็นประกัน ต่อมาเมื่อผู้ค้ำประกันถึงแก่กรรม ธนาคารฯ มิได้ให้ลูกหนี้หาผู้ค้ำประกันรายใหม่หรือนำโฉนดที่ดินของลูกหนี้ไปจดจำนองเพื่อเป็นการประกันหนี้ และเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระลูกหนี้มิได้ชำระหนี้ตามสัญญา กลับสั่งขยายระยะเวลาชำระหนี้ออกไปถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ และเห็นชอบให้ไม่ต้องนำโฉนดที่ดินไปจดทะเบียนจำนอง ปรากฏว่า บริษัทหลักทรัพย์แห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของลูกหนี้รายนี้เช่นกัน ได้ใช้สิทธิทางศาลอายัดที่ดินของลูกหนี้ทั้ง ๔ แปลง เป็นเหตุให้ธนาคารฯ ไม่อาจจดทะเบียนจำนองที่ดินได้ อีกทั้งลูกหนี้

ยังต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วนเพื่อชำระหนี้ให้แก่บริษัทหลักทรัพย์ฯ อีกด้วย คงเหลือที่ดินจำนวน ๕๖.๖๘ ส่วนจาก ๑๐๐ ส่วนที่ธนาคารฯ สมารถจดทะเบียนจำนองได้ เป็นเหตุให้ธนาคารฯ เสียหาย เนื่องจากไม่สามารถจดทะเบียนจำนองที่ดินของลูกหนี้เต็มจำนวนของที่ดินทั้งหมด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหา มีมูลความผิดฐานเป็นพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ ให้ส่งรายงานเอกสารพร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหาต่อไป

๔. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๑๐๑๐๖๘๖ เลขแดงที่ ๐๖๐๕๔๔๔๓ กล่าวหาประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลละหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี กับพวกว่า ทุจริตการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

จากการไต่สวนปรากฏข้อเท็จจริงว่า การจัดจ้างก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลละหาร ปีงบประมาณ ๒๕๔๐ ขนาดผิวจราจรกว้าง ๖ เมตร ยาว ๑,๓๐๐ เมตร หนา ๐.๒๐ เมตร โดยวิธีประกวดราคา บริษัทผู้รับจ้าง ประกวดราคาได้ในราชา ๔,๕๔๒,๙๖๒.- บาท

การก่อสร้างถนนในงวดที่ ๓ ซึ่งเป็นงวดสุดท้าย ผู้รับจ้างได้ดำเนินการก่อสร้าง และผู้ควบคุมงานได้ รายงานให้คณะกรรมการตรวจการจ้างทราบว่า การก่อสร้างถนนได้ดำเนินการเสร็จตามแบบและสัญญาจ้าง คณะกรรมการตรวจการจ้าง ได้ตรวจสอบรายงของผู้ควบคุมงาน และได้ตรวจสอบภายนอกของถนนดังกล่าวแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามแบบรูปรายการ จึงได้ทำการตรวจรับงานจ้าง และเบิกจ่ายเงินงวดสุดท้ายจำนวนเงิน ๒,๒๗๑,๔๘๑.- บาท ให้แก่ผู้รับจ้าง แต่จากการตรวจสอบปรากฏว่า ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กมีความหนาไม่ได้ขนาด ๒๐ เซนติเมตร ตามแบบ โดยมีความหนาเฉลี่ยเพียง ๑๘.๓๐ เซนติเมตร ขาดหายไป ๑.๗๐ เซนติเมตร คิดเป็นปริมาตรคอนกรีตที่ขาดหายไปประมาณ ๑๓๒.๖๐ ลูกบาศก์เมตร คำนวณค่าเสียหายเป็นเงินประมาณ ๑๖๕,๗๕๐.- บาท ทำให้ราชการได้รับความเสียหาย

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่า นายเอนก พ่วงสุด เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งวิศวกรโยธา ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร และนายสมชาย ดีสวัสดิ์ นายช่างโยธา ๒ องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร ผู้ควบคุมงานก่อสร้างถนนดังกล่าว มีมูลความผิดทางวินัย ให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยบุคคลทั้งสอง และให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลละหาร เพื่อดำเนินการหาตัวผู้รับผิดทางแพ่ง ส่วนคณะกรรมการตรวจการจ้าง จากการไต่สวนข้อเท็จจริง ถือได้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรับงานจ้างไปตามสมควรแก่กรณีแล้ว จึงไม่มีมูลความผิด และประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จากการไต่สวนไม่ปรากฏว่ามีมูลความผิด

๕. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๑๐๔๑๐๔๘ เลขแดงที่ ๐๑๓๑๔๔๔๔ กล่าวหา นายสันติชัย เครือวรรณ ปลัดอำเภอกระบุรี จังหวัดระยอง กับพวกว่า ทุจริตในการก่อสร้างซ่อมแซมถนน ๓ สายใน จังหวัดระนอง

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า การก่อสร้างซ่อมแซมถนน ๓ สาย ของจังหวัดระนอง พบว่า มีถนน ๒ สายที่ผู้รับจ้างมิได้มาทำการซ่อมแซม สายแรก งบประมาณ ๖๒,๐๐๐.- บาท สายที่สอง งบประมาณ ๔๙,๐๐๐.- บาท ทำให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากถนนเสียหายมาก จึงได้ทำการซ่อมแซมกันเองทั้ง ๒ สาย ซึ่งผู้ควบคุมได้ไปตรวจการทำงานของผู้รับจ้าง เห็นมีผู้ทำการซ่อมแซมถนนอยู่ทำให้เข้าใจว่าเป็นการทำงานของผู้รับจ้าง และเมื่อซ่อมแซมถนนเสร็จเรียบร้อยจึงได้รายงานคณะกรรมการตรวจการจ้างว่า ผู้รับจ้างได้ทำการซ่อมแซมถนนทั้ง ๒ สายแล้ว ต่อมาคณะกรรมการตรวจการจ้างได้ไปทำการตรวจรับงานจ้าง เชื่อว่าผู้รับจ้างเป็นผู้ดำเนินการซ่อมแซมและเห็นว่าดำเนินการเสร็จแล้วจึงลงลายมือชื่อตรวจรับงานจ้าง ต่อมามีการเบิกเงินค่าจ้างจากทางราชการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า นายพรณรงค์ เถาเล็ก นายช่างโยธา ๓ ผู้ควบคุมงานก่อสร้างซ่อมแซมถนนดังกล่าว มีความผิดทางวินัย ส่วนคณะกรรมการตรวจการจ้าง ซึ่งประกอบด้วย นายสัณฐิติ ทัศนบรรจง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอกระบุรี นายสันติชัย เครือวรรณ และนายสมศักดิ์ สังคานาคิน ปลัดอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีความผิดทางวินัย ให้ส่งรายงานและเอกสาร พร้อมทั้งความเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาทั้ง ๔ คน เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยต่อไป

๖. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๓๕๒๐๒๒๕ เลขแดงที่ ๐๒๖๕๓๔๔ กรณีนางเพ็ญศิริ อรรถจินต์ พนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย กระทำการทุจริตปลอมลายมือชื่อพนักงานอื่นเบิกเงินยืมทดรองไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จำนวน ๑๑,๐๔๑,๒๗๐.- บาท

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกเงินค้างและเงินยืมทดรอง กองการเงินและผลประโยชน์ ได้ปลอมลายมือชื่อของพนักงานสังกัดหน่วยงานต่าง ๆ ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย จำนวน ๒๐ คน และผู้อนุญาตจ่ายเงิน ในเอกสารทั้งสิ้น ๒๔๓ ฉบับ เป็นเงินที่เบิกไปจำนวนทั้งสิ้น ๑๑,๐๔๑,๒๗๐.- บาท นอกจากนั้นการที่ผู้ถูกกล่าวหา ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่คณะกรรมการคลังเงินคลังใหญ่ แต่กลับอาศัยโอกาสที่ตนมีหน้าที่ดังกล่าววางแผนเบิกจ่ายเงินออกจากคลังใหญ่ โดยมอบเงินให้หัวหน้าแผนกเงินนำไปมอบต่อให้พนักงานจ่ายเงิน เพื่อดำเนินการจ่ายเงินเกินเงินยืมทดรองให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา

ต่อมาในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงยังปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหา ได้หยุดงานไปตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๓ และไม่ได้กลับไปปฏิบัติงานอีกเลย และมีพฤติการณ์ที่อาจจะหลบหนีคดี คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า จากการไต่สวนข้อเท็จจริง ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหา เป็นผู้กระทำผิดจริง อีกทั้งคดีนี้มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง ตั้งแต่ ๕ ปี ถึง ๒๐ ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และมีเหตุอันควรสงสัย

ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะหลบหนี จึงให้ยื่นคำร้องขอต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ซึ่งเป็นศาลที่อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา ต่อมาศาลอาญากรุงเทพใต้ ได้ออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหา เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๔๓

ต่อมาเมื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณามีมติว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหามีมูลความผิดทางอาญา ให้ส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลที่มีเขตอำนาจกับผู้ถูกกล่าวหาต่อไป สำหรับความผิดทางวินัย เนื่องจากผู้บังคับบัญชาได้ลงโทษไล่ออกจากงานแล้ว จึงได้งดการดำเนินการทางวินัย

๗. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๒๐๒๐๒๗๔ เลขแดงที่ ๐๒๘๕๔๕๔๔ กล่าวหานายประพัฒน์ หวานใจ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร เมื่อครั้งทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายทะเบียน สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาครว่า เรียกรับเงิน ๑ ล้านบาทโดยมิชอบ

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า นางพิศมัย ด้วงปั้น ได้ไปพบผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งขณะนั้นปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน ๖ ฝ่ายอำนวยการและทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายทะเบียน สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร ได้ปรึกษาเรื่องการโอนมรดกของสามี ผู้ถูกกล่าวหาจึงได้แนะนำและช่วยจัดหาทนายความให้ และให้ยืมเงินค่าจ้างทนายความ ต่อมาเมื่อศาลจังหวัดสมุทรสาคร มีคำสั่งคำร้อง จึงได้ยื่นคำขอโอนมรดกเฉพาะส่วนต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร ในระหว่างที่นางพิศมัยขอจดทะเบียนรับมรดกของสามีนั้น ผู้ถูกกล่าวหาได้เรียกเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐.- บาท จากนางพิศมัย เป็นค่าป่วยการเพื่อช่วยให้ได้รับมรดก ซึ่งนางพิศมัย ได้ตกลงยินยอมตามที่เรียกร้อง และได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือให้ไว้ต่อกันโดยผู้ถูกกล่าวหา เป็นผู้เขียนข้อความว่า “เมื่อนางพิศมัยได้รับมรดกเรียบร้อยแล้ว จะจ่ายเงินค่าป่วยการให้ เป็นเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐.- บาท ต่อมา นางพิศมัย ตกลงขายที่ดินให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ราคา ๔,๐๐๐,๐๐๐.- บาท มีการทำหนังสือสัญญาจะซื้อจะขายหรือสัญญาวางมัดจำไว้ โดยถือว่าเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐.- บาท ที่เรียกร้องนั้นเป็นเงินมัดจำส่วนหนึ่งตามสัญญา

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้ว มีมติว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา เป็นความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ และมาตรา ๑๕๗ ให้ส่งรายงานและเอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาโทษทางวินัย และให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลที่มีเขตอำนาจต่อไป

๘. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๓๗๐๒๑๐๔๗ เลขแดงที่ ๐๒๔๓๔๕๔๔ กรณีนางยวนใจ แสงสว่าง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งช่างรังวัด ๓ สำนักงานที่ดินอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กับพวกกระทำการทุจริตรังวัดเปลี่ยน น.ส.๓ เป็น น.ส.๓ ก โดยผนวกเอาที่ดินข้างเคียงรวมไปด้วยทำให้มีเนื้อที่เพิ่มขึ้นมาก

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในการรังวัดที่ดินเปลี่ยน น.ส.๓ เป็น น.ส.๓ ก ตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) เลขที่ ๑๖๖ ตำบลสามกระทาย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื้อที่ ๒๘ - ๑ - ๖๐ ไร่ ผู้ถูกกล่าวหาเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งช่างรังวัด ๓ เป็นผู้ทำการรังวัด

ได้เนื้อที่เพิ่มขึ้นเป็น ๗๐ - ๐ - ๕๐ ไร่ มากกว่าหลักฐานเดิม ๔๑ - ๒ - ๙๐ ไร่ แต่ปรากฏว่า ที่ดินข้างเคียงเปลี่ยนแปลงไปจาก น.ส.๓ เดิม ผู้ถูกกล่าวหาได้รายงานการรังวัดว่า เหตุที่เนื้อที่มากกว่าหลักฐานเดิมเพราะเดิมเป็นที่น้ำท่วมและป่าต้นกก ไม่สามารถรังวัดรอบแปลงได้โดยละเอียดและไม่ได้ทำการโยงยึดจากที่ดินแปลงข้างเคียงที่มีหลักฐานเป็น น.ส.๓ ก เนื้อที่ จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ต่อมาได้นำเสนอเรื่องต่อเจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินอำเภอ และนายอำเภอกุยบุรี ได้ลงนามอนุมัติให้เปลี่ยน น.ส.๓ เป็น น.ส.๓ ก จากการตรวจสอบปรากฏว่า สาเหตุที่เนื้อที่เพิ่มมากกว่าเดิมเพราะได้ผนวกเอาที่ดินข้างเคียงรวมไปด้วย และเจ้าของที่ดินข้างเคียงบางรายมิได้ลงลายมือชื่อรับรองแนวเขตข้างเคียงจริงตามที่ปรากฏในเอกสาร และในการรังวัดที่ดินข้างเคียงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การรังวัดเปลี่ยน น.ส.๓ เป็น น.ส.๓ ก จึงเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายและระเบียบราชการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหามีความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และมีความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๖๒ (๑) (๔)

สำหรับนายโชติ นิลประดับ ผู้ใหญ่บ้าน ได้ลงลายมือชื่อรับรองแนวเขตข้างเคียงไม่ตรงตามความเป็นจริง มีมูลความผิดทางวินัยและอาญา เช่นเดียวกับนางยวนใจ แสงสว่าง

ส่วนนายประวิตร อังศุนาค นายอำเภอที่อนุมัติและลงลายมือชื่อออก น.ส.๓ ก ฉบับดังกล่าว และส่งรายงานและเอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจ

๕. เรื่องร้องเรียนเลขดำที่ ๔๓๕๑๐๓๒๘ เลขแดงที่ ๐๓๕๕๕๕๔๔ กล่าวหา นางสาวกุหลาบ รูปดี หัวหน้าส่วนคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลคำป่าหลาย อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เก็บเงินภาษีแล้วไม่นำฝากธนาคารหรือเก็บในตู้นิรภัย

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่า การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคำป่าหลาย หัวหน้าส่วนการคลัง มีหน้าที่ดำเนินการ แต่ปรากฏว่า เมื่อสิ้นวันทำการของทุก ๆ วัน มิได้นำเงินสดและเอกสารแทนตัวเงินพร้อมบัญชีเงินสดและรายงานเงินคงเหลือประจำวันให้คณะกรรมการเก็บรักษาเงินตรวจสอบ เนื่องจากจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันไม่เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการเก็บรักษาเงินแจ้งให้นำเงินและเอกสารไปตรวจสอบ ก็ไม่สามารถนำไปให้ตรวจสอบได้ คณะกรรมการเก็บรักษาเงินจึงต้องลงลายมือชื่อตรวจสอบภายหลังครั้งละหลาย ๆ ฉบับ โดยเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๔๒ หัวหน้าส่วนการคลังได้รับเงินภาษีบำรุงท้องที่และออกใบเสร็จรับเงิน จำนวน ๑๓๔ ฉบับ ฉบับคิดเป็นเงินจำนวน ๘,๒๒๓.๔๗ บาท แล้วมิได้บันทึกรายการรับเงินลงบัญชีเงินสดและในรายงานเงินคงเหลือประจำวัน และมิได้นำเงินฝากธนาคารและมิได้นำเข้าเก็บรักษาในตู้นิรภัยของทางราชการ และเมื่อเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินไปตรวจพบ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๔๓ หัวหน้าส่วนราชการคลังก็ยังมิได้นำส่งคืน จนถึงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๓ จึงได้มีการนำส่งเงินคืน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่านางสาวกุหลาบ รูปดี หัวหน้าส่วนการคลัง มีความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และมีมูลความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๗ มาตรา ๑๕๗

ประกอบมาตรา ๘๐ ให้ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพิจารณาโทษทางวินัย และส่งอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญา

คณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ประกอบด้วย

- นายอภัย สุพร หัวหน้าส่วนโยธา มีความผิดทางวินัย ให้ส่งรายงานและเอกสาร พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานกรรมการบริหาร เพื่อพิจารณาโทษทางวินัย

- นายอาน พรหมสุรินทร์ ประธานกรรมการบริหาร และนายเสริม กัณหา กรรมการบริหาร ละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ให้เสนอความเห็นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร เพื่อวินิจฉัยสั่งให้อำเภอมุกดาหาร พิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร

เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณามีมติไม่รับพิจารณา หรือให้ข้อกล่าวหาตกไป

การพิจารณาดำเนินการกับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น นอกจากเรื่องที่ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงพบว่า มีมูลความผิดตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมากที่เป็นเพียงเรื่องขอให้ตรวจสอบพฤติกรรมหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากได้เห็นพฤติกรรมแล้วสงสัยว่าจะมีการทุจริตหรือกระทำผิดระเบียบข้อบังคับ รวมทั้งเห็นว่าไม่ถูกต้องตามขั้นตอนต่าง ๆ หรือเป็นเรื่องร้องขอความเป็นธรรมเนื่องไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมิได้กล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะรับพิจารณาเรื่องดังกล่าว และยังมีเรื่องร้องเรียนกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับพิจารณาและได้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏว่าผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หรือไม่ปรากฏพยานหลักฐานยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามข้อกล่าวหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติให้ข้อกล่าวหานั้นตกไป ปรากฏตามสถิติเรื่องร้องเรียนข้างต้น

๓. ผลงานด้านการตรวจสอบทรัพย์สิน

๓.๑ ภารกิจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลา ๑ ปี รวมทั้งกำหนดระยะเวลาให้ยื่นบัญชีฯ

ในขณะดำรงตำแหน่ง และให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว

๓.๒ สรุปผลการดำเนินการ

ผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ประจำปี ๒๕๔๒ นั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับและตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งสิ้น จำนวน ๗,๐๔๐ บัญชี ดังนี้

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	**จำนวน ๔,๗๗๑ บัญชี**
- กรณีเข้ารับตำแหน่ง	จำนวน ๓,๘๙๖ บัญชี
- กรณีพ้นจากตำแหน่ง	จำนวน ๗๗๙ บัญชี
- กรณีพ้นจากตำแหน่ง ๑ ปี	จำนวน ๙๖ บัญชี
เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง	**จำนวน ๒,๒๖๙ บัญชี**
- กรณีเข้ารับตำแหน่ง	จำนวน ๒,๐๗๐ บัญชี
- กรณีพ้นจากตำแหน่ง	จำนวน ๗ บัญชี
- กรณีพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ	จำนวน ๑๙๒ บัญชี

จากการดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ปรากฏว่า มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลา ๑ ปี ที่สำคัญเห็นควรนำมารายงาน ดังนี้

๑. นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ ตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือเตือนให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ชี้แจงเหตุผลการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม ๔ ครั้ง แต่ไม่มีการติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่อย่างใด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดตามคำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๓ ว่า นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘๕ เป็นผลให้นายอนันต์ ศวัสตนานนท์ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี

๒. นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายวีระกร คำประกอบ) เข้ารับตำแหน่งเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๐ และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๔๑ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือเตือนให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ชี้แจงเหตุผลการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๔ ครั้ง แต่ไม่มีการติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริง และยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแต่อย่างใด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามคำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๓ ว่านายชัชชัย สุเมธโชติเมธา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘๕ เป็นผลให้นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี

๓. นายมะฮูเซ็น มะสุยี ตำแหน่งประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เข้ารับตำแหน่งเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือแจ้งให้ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทราบและชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๔ ครั้ง แต่ไม่มีการติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด

คณะกรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาจักรไทย และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดตามคำวินิจฉัย ที่ ๒๘/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ว่านายมะฮูเซ็น มะสุยี จงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘๕ เป็นผลให้นายมะฮูเซ็น มะสุยี ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี

๔. นายโกศล ศรีสังข์ ตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม) เข้ารับตำแหน่งเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ พ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี เมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือเตือนให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ชี้แจงเหตุผลการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน ๒ ครั้ง นอกจากนั้น ได้มีหนังสือถึงนายชิงชัย มงคลธรรม ผู้สั่ง

แต่งตั้ง ให้ช่วยแจ้งเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแก่นายโกศล ศรีสังข์ อีกทางหนึ่งด้วย แต่ไม่มีการติดต่อชี้แจงข้อเท็จจริงและมิได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบแต่อย่างใด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณา มีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาด ตามคำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ว่านายโกศล ศรีสังข์ จงใจไม่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ เป็นผลให้นายโกศล ศรีสังข์ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี

๕. นายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งโดยมิได้แนบเอกสารประกอบที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งมิได้แนบสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือแจ้ง ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี พร้อมกับให้ชี้แจงข้อเท็จจริง รวม ๓ ครั้ง แต่ผู้ยื่นบัญชีมิได้ยื่นเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สน และสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วมีมติว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๕ ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย ที่ ๑๒/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ และมาตรา ๒๖๕

๖. นายจิรายุ จรัสเสถียร ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข (นายธีรวัฒน์ ศิริวันสาณฑ์) เข้ารับตำแหน่งเมื่อ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว แต่จากการตรวจสอบปรากฏว่า ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐ ก่อนเวลา ๑๒.๕๗.๕๙ น. ผู้ยื่นบัญชีได้นำสมุดคู่ฝากบัญชีออมทรัพย์ดังกล่าว ไปทำรายการฝากเช็คจำนวน ๓๑,๓๕๐,๐๐๐ บาท และพนักงานได้ลงรายการฝากดังกล่าวในสมุดคู่ฝากแล้ว ต่อมาก่อนเวลา ๑๓.๔๖.๒๗ น. ผู้ยื่นบัญชีได้ขอยกเลิกรายการฝากเช็คดังกล่าวโดยขอคืนเช็ค หลังจากนั้น ผู้ยื่นบัญชีได้ถ่ายสำเนาเอกสารสมุดคู่ฝากซึ่งไม่ปรากฏรายการยกเลิกการฝากเช็คดังกล่าว เป็นหลักฐานต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเวลา ๑๖.๑๘ น.

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นบัญชี จงใจสร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จว่าตนมีทรัพย์สินมากกว่าที่มีอยู่จริง จึงมีมติว่า ผู้ยื่นบัญชีจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ และได้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดตามคำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ว่า นายจิรายุ จรัสเสถียร จงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๑ มาตรา ๒๙๒ และมาตรา ๒๙๕

๗. พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ยื่นบัญชี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๓ ซึ่งยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบตามมาตรา ๒๙๑ และ ๒๙๒ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ และตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๑ พบว่าได้แสดงรายการหนี้สินจำนวน ๔๕ ล้าน และเอกสารประกอบสัญญากู้เงินจำนวน ๓ ฉบับ เป็นเท็จโดยไม่มีการกู้ยืมเงินกันจริง จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๙ เสียง ว่าผู้ยื่นบัญชีจงใจยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จทั้ง ๓ ครั้ง ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๑/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ว่า พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบข้อความอันเป็นเท็จ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๒๙๕

๘. นายสุเมธ อุพลเถียร อดีตสมาชิกสภาเทศบาลนครขอนแก่น ได้เข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๘ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๒

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีชี้แจงเหตุผลของการไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวม ๒ ครั้ง แต่ก็มิได้ยื่นบัญชีฯ จนเวลาล่วงเลยไป ๒๗๓ วัน จึงได้ยื่นบัญชีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในระยะเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ ต่อไป เรื่องอยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ

๙. นายประยุทธ มหากิจศิริ สมาชิกวุฒิสภา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน แล้ว ปรากฏว่าผู้ยื่นบัญชี ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยไม่ได้ยื่นแสดงรายการเงินฝากในธนาคารและสถาบันการเงินของตนเองและของคู่สมรส จำนวนเงิน ๔๑๗,๒๔๓,๘๑๖.๙๗ บาท เงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท ที่ดินของตอนเอง คู่สมรส จำนวน ๒๔๓ ไร่เศษ ที่ดินของบุตร จำนวน ๑ ไร่เศษ รถยนต์ของตนเอง ๓ คัน และบ้านพักของคู่สมรส ๑ หลัง

ต่อมา ผู้ยื่นบัญชีได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ ก็มิได้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมดังกล่าวนี้ด้วย ต่อมาภายหลังจากที่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว จึงได้รวบรวมสำเนาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ตรวจสอบพบเพิ่มเติมไปยื่นแสดงรายการเพิ่มเติม

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาเห็นว่า รายการเงินฝากของตนเองและคู่สมรส รวมเป็นเงิน ๔๑๗,๒๔๓,๘๑๖.๙๗ และรายการที่ดินของตนเองและคู่สมรส เนื้อที่รวม ๒๔๓ ไร่เศษ ผู้ยื่นบัญชีมิได้แสดงไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา จึงมีมติว่า ผู้ยื่นบัญชี ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ยื่นบัญชีได้ส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ ไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบที่ได้กระทำมาแล้วได้ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ ต่อไป เรื่องอยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ

๑๐. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ยื่นบัญชีแสดรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบความถูกต้องความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๓ ซึ่งยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบตามมาตรา ๒๙๑ และ ๒๙๒ กรณีเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแห่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ ๑ ปี พบว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตนเอง และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑.- บาท

กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นบัญชี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จำนวน ๑,๕๒๓,๑๓๙,๖๕๗.- บาท

กรณีพ้นจากตำแหน่ง ครบ ๑ ปี ยื่นบัญชีเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อบุคคลอื่น จำนวน ๖๔๖,๙๘๔,๓๘๓.- บาท

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ เสียงว่า พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัยพ์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๙๕ เรื่องอยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาเห็นว่าผู้ยื่นบัญชี ไม่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

การดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว นอกจากพบว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบข้างต้นแล้ว ยังปรากฏว่าผู้ยื่นบัญชีที่ไม่ถูกต้องตรงกับทรัพย์สินและหนี้สินที่ตนเองมีอยู่ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณามีมติว่าผู้ยื่นบัญชี ไม่จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ โดยมีหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาหลายประการ เป็นต้นว่า ทรัพย์สินและหนี้สินที่ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น มีมูลค่าเพียงเล็กน้อยโดยเทียบสัดส่วนกับทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของบุคคลนั้น และการยื่นบัญชีทรัพย์สินจะทำให้ผู้ยื่นบัญชีได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์หรือไม่ ผู้ยื่นบัญชีได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจหรือกิจการนั้นหรือไม่ กิจการนั้นมีความเคลื่อนไหวทางธุรกิจหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ใช้หลักทรัพย์เดียวกันนี้ในการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงกับผู้ยื่นบัญชีทุกรายเหมือนกันทั้งสิ้น

บัญชีเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ลำดับ	ชื่อ - ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี ที่ส่งให้ดำเนินการ	ผลการดำเนินการ ของศาลรัฐธรรมนูญ
๑.	นายอนันต์ ศวัสนานนท์ ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี	๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒	จงใจไม่ยื่นบัญชี คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๓
๒.	นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี (นายวีระกร คำประกอบ)	๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒	จงใจไม่ยื่นบัญชี คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๔๓ เมื่อ ๙ มีนาคม ๒๕๔๓
๓.	นายมะฮูเซ็น มะสุยี ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๒	จงใจไม่ยื่นบัญชี คำวินิจฉัยที่ ๒๙/๒๕๔๓ เมื่อ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๓
๔.	นายโกศล ศรีสังข์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม)	๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓	จงใจไม่ยื่นบัญชี คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๔๓ เมื่อ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๓
๕.	นายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา	๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๒	จงใจไม่ยื่นบัญชี และเอกสารประกอบฯ คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๔๓ เมื่อ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓

บัญชีเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ลำดับ	ชื่อ - ตำแหน่ง	วัน/เดือน/ปี ที่ส่งให้ดำเนินการ	ผลการดำเนินการ ของศาลรัฐธรรมนูญ
๖.	นายจิรายุ จรัสเสถียร ที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงสาธารณสุข (นายธีระวัฒน์ ศิริวันสาณฑ์)	๓ มีนาคม ๒๕๔๓	จงใจไม่ยื่นบัญชี และเอกสารประกอบเท็จฯ คำวินิจฉัย ที่ ๒๓/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓
๗.	พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่ากากรระทรวงมหาดไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร	๗ เมษายน ๒๕๔๓	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบเท็จฯ คำวินิจฉัย ที่ ๓๑/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๓
๘.	นายสุเมธ อุพลเถียร ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๓	จงใจไม่ยื่นบัญชีฯ อยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
๙.	นายประยุทธ มหากิจศิริ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชิงชัย มงคลธรรม)	๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๓	กรณียื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบเท็จฯ อยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
๑๐.	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรี	๑๖ มกราคม ๒๕๔๔	กรณียื่นบัญชีฯ และเอกสารประกอบเท็จฯ อยู่ระหว่างพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง

คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๘ ว่าด้วยศาลนั้น มาตรา ๒๗๖ กำหนดให้มีองค์กรปกครองขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในการกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือในกำกับดูแลของรัฐด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติหรือต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมาย

ประกอบบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๓๔ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งศาลปกครองตามมาตรา ๒๗๖ ดังกล่าวข้างต้นให้แล้วเสร็จในสองปีนับตั้งแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ และบทเฉพาะกาลมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ บัญญัติให้มีคณะกรรมการเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทำหน้าที่คัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวนไม่เกิน ๒๓ คน แล้วนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและให้นายกรัฐมนตรีนำรายชื่อดังกล่าวเสนอขอความเห็นชอบต่อวุฒิสภา ต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้เตรียมการต่าง ๆ ในการจัดตั้งศาลปกครอง ดังนั้น ขั้นตอนในการได้มาซึ่งตุลาการในศาลสูงสุด จึงมี ๒ ขั้นตอนคือ[๑]

ก. การคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

ข. การให้ความเห็นชอบในศาลปกครองสูงสุดของวุฒิสภา

(๑) <u>การคัดเลือกตุลาการในศาลปกครอง</u>

คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

ตามมาตรา ๙๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้มีการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดครั้งแรก ให้มีคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการ

---

[๑] สมใบ มูลจันที, “องค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ โครงสร้าง ที่มาและลักษณะการเข้าสู่ตำแหน่ง” ใน <u>รัฐสภาสาร</u> ปีที่ ๕๐, ๑ (มกราคม, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖.

ในศาลปกครองสูงสุดจำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วยข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ๒ คน ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาและได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ผู้แทนคณะกรรมการอัยการ ๑ คน ผู้แทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ๑ คน ผู้แทนคณะกรรมการสภาทนายความ ๑ คน ผู้แทนคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๒ คน และผู้แทนคณะรัฐศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑ คน และให้คณะกรรมการคณะนี้เลือกข้าราชการฝ่ายศาลปกครองคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ ซึ่งคณะนี้ประกอบด้วย[๒]

๑. นางทิพาวดี เมฆสวรรค์	ประธานกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด
๒. นายคัมภีร์ แก้วเจริญ	กรรมการคัดเลือก
๓. นายชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสน์	กรรมการคัดเลือก
๔. นายเธียรชัย ณ นคร	กรรมการคัดเลือก
๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนม เอี่ยมประยูร	กรรมการคัดเลือก
๖. นายวิชา มหาคุณ	กรรมการคัดเลือก
๗. นายสัก กอแสงเรือง	กรรมการคัดเลือก
๘. นายสุรินทร์ นาควิเชียร	กรรมการคัดเลือก
๙. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการคัดเลือก
๑๐. รองศาสตราจารย์เอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมการคัดเลือก

ข. <u>วิธีการดำเนินการ</u>

ตามบทเฉพาะกาลมาตรา ๙๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๒ บัญญัติให้คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด คัดเลือกผู้มีคุณสมบัติมีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไม่เกิน ๒๓ คน แล้วนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป

โดยในส่วนของกระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดนั้น คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้ดำเนินการโดยมีแนวทางดังนี้[๓]

---

[๒]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๒๐.

[๓]สมใบ มูลจันที “<u>องค์การตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ โครงสร้าง ที่มาและลักษณะการเข้าสู่ตำแหน่ง</u>,” หน้า ๕๖ – ๕๗.

๑. เปิดให้ผู้สนใจสมัครและผู้ได้รับการเสนอชื่อโดยสถาบันหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยื่นใบสมัครและเอกสารหลักฐานได้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ ถึงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๒

๒. ประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครและผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้ทราบเป็นการทั่วไป

๓. คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ได้ประชุมร่วมกันตั้งแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ ถึงวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ตรวจสอบคุณสมบัติและพิจารณากลั่นกลองและคัดเลือกผู้สมัครและผู้ได้รับการเสนอชื่อ จากนั้นจึงดำเนินการคัดเลือกไว้ในรอบแรกเป็นจำนวน ๒ เท่า ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่จะเสนอแต่งตั้งได้ไม่เกิน ๒๓ คนคือจำนวน ๔๖ คน โดยได้แบ่งการคัดเลือกออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิในการใช้กฎหมาย

๓. ผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน

และเปิดเผยรายชื่อให้ทราบเป็นการทั่วไป ตลอดจนเชิญชวนให้บุคคลในวงการกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินให้ข้อคิดเห็น

๔. คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดนำข้อคิดเห็นที่ได้รับนำมาประกอบการพิจารณาและเชิญผู้ผ่านการคัดเลือกในรอบแรกที่มีผู้ให้ข้อคิดเห็นในทางโต้แย้งมาชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อแก้ข้อโต้แย้งดังกล่าว จากนั้น คณะกรรมการคัดเลือกได้พิจารณาคัดเลือกผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมที่จะเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒๓ คน แล้วเปิดเผยรายชื่อให้ทราบเป็นการทั่วไป และเชิญชวนให้บุคคลในวงการกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินให้ข้อคิดเห็นอีกครั้ง โดยกำหนดให้ส่งข้อคิดเห็นไปยังวุฒิสภาโดยตรง

อย่างไรก็ตามการให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดของวุฒิสภาตามความในมาตรา ๒๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ นั้น วุฒิสภาจะต้องตั้งคณะกรรมาธิการสามัญคณะหนึ่ง ตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความปรพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นแล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ในระหว่างที่คณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ดำเนินการคัดเลือกนั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลดังกล่าวไว้เป็นการล่วงหน้า เนื่องจากขณะนั้นใกล้ปิดสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ (วันสิ้นสุดสมัยประชุม คือวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๒)

คณะกรรมการสรรหาได้นำรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือก ๒๓ คน เสนอต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป และในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ นายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือกราบเรียนประธานวุฒิสภาเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวน ๒๓ คน เพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้[๔]

๑. ศาสตราจารย์ ดร.กระมล ทองธรรมชาติ

๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชัย สันตสว่าง

๓. นายจรัญ หัตถกรรม

๔. นายเฉลิมชัย วสีนนท์

๕. นายดำริ วัฒนสิงหะ

๖. นายธงชัย ลำดับวงศ์

๗. นายธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์

๘. พลเอก นิยม ศันสนาคม

๙. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ

๑๐. นายปรีชา พานิชวงศ์

๑๑. นายผัน จันทรปาน

๑๒. นายพีระพล เชาว์ศิริ

๑๓. ศาสตราจารย์ไพศาล กุมาลย์วิสัย

๑๔. รองศาสตราจารย์ ดร.โภคิน พลกุล

๑๕. รองศาสตราจารย์วรพจน์ วิศรุตพิชญ์

๑๖. นายสมยศ เชื้อไทย

๑๗. นายสวัสดิ์ วัฒนายากร

๑๘. นายสหาย ทรัพย์สุนทร

๑๙. นายสัมผัส พึ่งประดิษฐ์

๒๐. นายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล

๒๑. ศาสตราจารย์อักขราทร จุฬารัตน์

๒๒. นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์

๒๓. นายอำพล สิงหโกวินท์

เมื่อเปิดประชุมสมัยสามัญทั่วไป (วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ - วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๓) และที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ได้พิจารณาเรื่องด่วนการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดตามที่นายกรัฐมนตรีมีหนังสือกราบเรียนประธานวุฒิสภาเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือก

---

[๔]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓, หน้า ๕๒๑.

เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒๓ คน ตามรายงานของคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมา เพื่อขอความเห็นชอบจากวุฒิสภา ลงวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ นั้น ในการพิจารณาเรื่องด่วนดังกล่าว วุฒิสภาพิจารณาแล้วเห็นว่าในการดำเนินการของวุฒิสภา จำเป็นต้องตรวจสอบบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง หากมีความแตกต่างกันวุฒิสภาจำเป็นต้องยึดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตามหลักการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ในมาตรา ๖ ว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง

คณะกรรมการตุลาการศาลปกครองประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. ประธานศาลปกครองสูงสุดเป็นประธานกรรมการ

๒. จากตุลาการในศาลปกครองด้วยกันเอง โดยต้องเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๖ คน ซึ่งได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้น จำนวน ๓ คน ซึ่งได้รับเลือกจากตุลาการในศาลปกครองนั้น

๓. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากรัฐมนตรี จำนวน ๑ คน

กรรมการตุลาการศาลปกครองมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี โดยอาจได้รับเลือกใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้

ถ้าตำแหน่งว่างลงก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการเพื่อให้มีการเลือกซ่อมภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ตำแหน่งว่างลง เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งของกรรมการผู้นั้นจะเหลือไม่ถึง ๙๐ วัน และไม่ดำเนินการเลือกตั้งซ่อมก็ได้

กรรมการตุลาการศาลปกครองซึ่งได้รับเลือกให้อยู่ในตำแหน่งเท่าวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดให้แต่งตั้งได้โดยผ่านการคัดเลือกของคณะกรรมการพิเศษเป็นการเฉพาะ จึงเป็นกรณีที่บทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ กำหนดขบวนการในการแต่งตั้งไว้แตกต่างจากรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเมื่อรายชื่อที่นายกรัฐมนตรีเสนอมาไม่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง (ก.ศป.) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๗ และรัฐธรรมนูญไม่ได้มีบัญญัติยกเว้นไว้ให้วุฒิสภาสามารถให้ความเห็นชอบรายชื่อดังกล่าวได้โดยที่ยังไม่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง วุฒิสภาจึงมีมติไม่รับรายชื่อทั้ง ๒๓ คนดังกล่าวไว้พิจารณาให้ความเห็นชอบ และแจ้งมติให้นายกรัฐมนตรีทราบเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

เมื่อเกิดกรณีดังกล่าว นายกรัฐมนตรีจึงเสนอเรื่องต่อประธานรัฐสภาเพื่อพิจารณาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ประธานรัฐสภาได้มีคำร้องลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ในประเด็นว่า

๑. การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การที่วุฒิสภามีมติไม่รับพิจารณารายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่นายกรัฐมนตรีเสนอเพื่อให้ความเห็นชอบนั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยทั้ง ๒ ประเด็นดังกล่าวแล้วเห็นว่า การที่นายกรัฐมนตรีเสนอรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ เป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่บัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์การอื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘

ในประเด็นที่ ๑ วุฒิสภาจึงต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง และตามที่กฎหมายบัญญัติ

ดังนั้นในประเด็นที่ ๒ จึงไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ ๕๔/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๒)

เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๓ นายกรัฐมนตรีจึงเสนอรายชื่อบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒๓ คน มาเพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาเป็นเรื่องด่วนและลับอีกครั้งหนึ่ง

(๒) <u>การให้ความเห็นชอบตุลาการในศาลปกครองสูงสุด</u>

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไว้แล้ว ประธานวุฒิสภาจึงได้ส่งรายชื่อทั้ง ๒๓ คน ดังกล่าวให้คณะกรรมาธิการตรวจสอบแล้วรายงานต่อวุฒิสภา

<u>ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากผู้สมควรเป็นตุลาการศาลปกครองที่ผ่านการคัดเลือก</u>

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุด</u>

ในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง จำนวน ๑๑ คน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุด ตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยคณะกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย[๕]

---

[๕]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๕ – ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๒๒.

๑) พลเอก เทียนชัย สิริสัมพันธ์ ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) พลตำรวจเอก วิสิษฐ เดชกุญชร รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) นายพชร ยุติธรรมดำรง เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕) พลเอก จรัล กุลละวณิชย์ กรรมาธิการ
๖) นายชัยเชต สุนทรพิพิธ กรรมาธิการ
๗) นายนิพนธ์ วิสิษฐยุทธศาสตร์ กรรมาธิการ
๘) พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก กรรมาธิการ
๙) นายสมชัย วุฒิปรีชา กรรมาธิการ
๑๐) นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย กรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด เป็นคณะกรรมาธิการสามัญซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๒ ได้มีมติตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นแล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อประกอบการพิจารณา โดยคณะกรรมาธิการสามัญได้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการสามัญตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังนี้[๖]

๑. ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙

๒. ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ จำนวน ๒๓ คน โดยตรวจสอบ ดังนี้

๒.๑ พิจารณาตรวจสอบข้อมูลจากแบบรายการประวัติของผู้ได้รับการเสนอแต่งตั้งจากคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

๒.๒ พิจารณาตรวจสอบประวัติและความประพฤติจากข้อมูลข้อเท็จจริง โดยสอบถามไปยังหน่วยที่เคยสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมบังคับคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ ศูนย์รักษาความปลอดภัยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒.๓ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นโดยส่งข้อมูล ข้อเท็จจริงมายังคณะกรรมาธิการสามัญ รวมทั้งได้เชิญบุคคลที่ได้ร้องเรียน

---

[๖]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สรุปผลงานวุฒิสภา ๒๕๔๒ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด), หน้า ๑๖๒. - ๑๖๓.

มาร่วมประชุมและเชิญประธานคณะกรรมการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติม

๒.๔ คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาเห็นว่าการพิจารณาเลือกแต่งตั้ง ให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบบุคคล ให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ ดังกล่าว มีรายละเอียดบางประการที่มีความจำเป็นต้องรักษาเป็นความลับ และประกอบกับการพิจารณาในที่ประชุมวุฒิสภาจำเป็นต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบตามข้อเท็จจริง ที่คณะกรรมาธิการสามัญได้จากการตรวจสอบแล้ว จึงเห็นควรให้มีการประชุมวุฒิสภาเป็นความลับ และเห็นสมควรที่สมาชิกวุฒิสภาทุกคนควรใช้ดุลยพินิจก่อนให้ความเห็นชอบบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดอย่างละเอียดรอบคอบ

ในการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานลับของคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้ง ๒๓ คน แล้ว ที่ประชุมได้มีมติเลือกบุคคลให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๑๗ คน และแจ้งผลให้นายกรัฐมนตรีทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๑๗ คน ประกอบด้วย

๑) ศาสตราจารย์กระมล ทองธรรมชาติ
๒) นายจรัญ หัตถกรรม
๓) นายเฉลิมชัย วสีนนท์
๔) นายดำริ วัฒนสิงหะ
๕) นายธงชัย ลำดับวงศ์
๖) นายธีรยุทธ์ หล่อเลิศรัตน์
๗) พลเอก นิยม ศันสนาคม
๘) นายปรีชา พานิชวงศ์
๙) นายผัน จันทรปาน
๑๐) นายพีระพล เชาว์ศิริ
๑๑) ศาสตราจารย์ไพศาล กุมาลย์วิสัย
๑๒) รองศาสตราจารย์โภคิน พลกุล
๑๓) นายสวัสดิ์ วัฒนายากร
๑๔) นายหัสวุฒิ วุฑิตวิริยกุล
๑๕) ศาสตราจารย์อักขราทร จุฬารัตน์
๑๖) นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์
๑๗) นายอำพล สิงหโกวินท์

ผู้ที่ได้รับความเห็นชอบทั้ง ๑๗ คนดังกล่าว ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๓[๗]

ต่อมาตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ประชุมและคัดเลือก นายอักขราทร จุฬารัตน์ เป็นประธานศาลปกครองสูงสุด และในการแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุดนั้น นายกรัฐมนตรีต้องนำเสนอขอความเห็นชอบต่อวุฒิสภาภายใน ๑๕ วัน[๘]

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองสูงสุด</u>

วุฒิสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้รับการเสนอชื่อนั้น ในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓ คณะกรรมาธิการได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๓ และมีมติเลือก

๑) นายเด่น โต๊ะมีนา	เป็นประธาน
๒) พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์	เป็นรองประธาน คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก วัฒนา สรรพานิช	เป็นรองประธาน คนที่สอง
๔) ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์	เป็นเลขานุการ

คณะกรรมาธิการได้ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติตรวจสอบประวัติและความประพฤติโดยพิจารณาตรวจสอบจากแบบรายการประวัติรายงานของคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติของผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจาก ข้อมูลข้อเท็จจริงโดยสอบถามไปยังหน่วยงานต่าง ๆ แล้วรายงานต่อประธานวุฒิสภา[๙]

วุฒิสภาได้ประชุมพิจารณาในวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๔๓ ให้ความเห็นชอบให้นายอักขราทร จุฬารัตน เป็นประธานศาลปกครองสูงสุด และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๔๓

---

[๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗ ตอนพิเศษ ๓๐ ง วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๓, หน้า ๑.

[๘] พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พงศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘ วรรคสาม มาตรา ๑๕ วรรคสอง

[๙] กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>รายงานของคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลปกครองสูงสุด</u> (๕ มกราคม ๒๕๔๓), หน้า ๑ - ๔.

รายชื่อคณะตุลาการศาลปกครองสูงสุด

๑. นายอัชราทร จุฬารัตน์	ประธานศาลปกครองสูงสุด
๒. นายอัครวิทย์ สุมาวงศ์	รองประธานศาลปกครองสูงสุด คนที่หนึ่ง
๓. นายโภคิน พลกุล	รองประธานศาลปกครองสูงสุด คนที่สอง
๔. นายเฉลิมชัย วสีนนท์	ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด
๕. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด
๖. นายปรีชา พานิชวงศ์	ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด
๗. นายธีรยุทธ หล่อเลิศรัตน์	ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด
๘. นายสวัสดิ์ วัฒนายากร	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๙. พลเอก นิยม ศันสนาคม	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๐. นายพีระพล เชาวน์ศิริ	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๑. นายหัสวุฒิ วิฑิตวิริยกุล	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๒. นายจรัญ หัตถกรรม	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๓. นายดำริ วัฒนสิงหะ	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๔. นายอำพล สิงหโกวินท์	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
๑๕. นายธงชัย ลำดับวงศ์	ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

สรุปจำนวนคดีทั้งหมดของศาลปกครองสูงสุด
(เริ่มนับตั้งแต่เปิดทำการศาลปกครอง วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔)

จำนวนคดีทั้งหมด ๓๘๔ คดี

เดือน / ปี	ฟ้องตรง	อุทธรณ์	คำร้องอุทธรณ์คำสั่ง	คดีเสร็จ (สะสม)	คดีคงค้าง (สะสม)	หมายเหตุ
๒๕๔๔						
มีนาคม	๑	-	-	-	๑	
เมษายน	๒	-	๗	-	๑๐	
พฤษภาคม	๓	-	๑๕	๖	๒๑	
มิถุนายน	๒	-	๒๖	๑๗	๓๘	
กรกฎาคม	๑	๑	๓๒	๓๐	๕๕	
สิงหาคม	๗	๑	๔๘	๔๔	๑๐๑	
กันยายน	๔	๒	๔๔	๖๕	๑๒๖	
ตุลาคม	๒	๐	๕๕	๘๗	๑๖๕	
พฤศจิกายน	๓	๗	๖๕	๑๒๐	๒๑๕	
ธันวาคม	๐	๖	๔๓	๑๔๐	๒๔๔	
รวม	๒๕	๑๗	๓๔๒	๑๔๐	๒๔๔	ข้อมูลถึงวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๔

สรุปจำนวนคดีทั้งหมดของศาลปกครองสูงสุด
(เริ่มนับตั้งแต่เปิดทำการศาลปกครอง วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๔)

จำนวนคดีทั้งหมด	๑,๑๐๕	คดี
จำนวนคดีปี ๒๕๔๕	๗๒๑	คดี

เดือน / ปี	ฟ้องตรง	อุทธรณ์	คำร้องอุทธรณ์คำสั่ง	คดีเสร็จ (สะสม)	คดีคงค้าง (สะสม)	หมายเหตุ
๒๕๔๕						
ยอดยกมา	๒๕	๑๗	๓๔๒	๑๔๐	๒๔๔	
มกราคม	๒	๖	๖๒	๑๗๑	๒๘๓	
กุมภาพันธ์	๐	๓	๕๒	๒๓๐	๒๘๕	
มีนาคม	๗	๗	๕๕	๒๘๔	๒๙๔	
เมษายน	๓	๑๐	๕๔	๓๑๙	๓๒๖	
พฤษภาคม	๓	๘	๖๒	๓๔๖	๓๗๒	
มิถุนายน	๗	๒	๗๕	๓๘๓	๔๑๙	
กรกฎาคม	๓	๑๔	๗๒	๔๔๔	๔๔๗	
สิงหาคม	๐	๑๒	๘๖	๕๑๓	๔๗๖	
กันยายน	๑	๑๑	๙๓	๕๖๕	๕๒๙	
ตุลาคม	๕	๕	๕	๕๘๔	๕๒๑	
รวม	๕๑	๙๕	๙๕๙	๕๘๔	๕๒๑	ข้อมูลถึงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๕

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๖ บัญญัติให้มีผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภาจำนวนไม่เกิน ๓ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขึ้นใหม่

และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่มีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ เป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคล และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

อย่างไรก็ตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๒ กำหนดในวาระแรก ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่วุฒิสภาชุดปัจจุบัน (ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ปี พ.ศ. ๒๕๔๓) มีมติเลือกให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงกึ่งหนึ่ง (๓ปี) ของวาระที่กำหนดไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ (๑) (๔) และมาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง (๒) ได้กำหนดขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อให้วุฒิสภาเลือกผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้รับรายชื่อผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาจากประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ดำเนินการให้มีการสรรหาและเลือกผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามมาตรา ๖ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๒

<u>ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา</u>

จากหลักการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังกล่าว ได้กำหนดที่มาและกระบวนการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไว้ ๑ ทาง คือ คณะกรรมการสรรหาพิจารณาบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของ

รัฐสภา จำนวนสามเท่าของจำนวนผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมีได้ตามรัฐธรรมนูญ[๑] ดังนั้น วุฒิสภาชุดปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จึงได้ดำเนินการเลือกโดยมีขั้นตอน ดังนี้[๒]

(๑) <u>คณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒</u>

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ให้ดำเนินการดังนี้

๑. ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะหนึ่ง มีจำนวน ๓๑ คน ปรกอบด้วย[๓]

(ก) ผู้แทนพรรคการเมือง หรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๑๙ คน ซึ่งต้องเลือกให้มีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(ข) อธิการบดี จากมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเลือกกันเองให้เลือก ๔ คน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน ๔ คน ผู้แทนศาลฎีกา จำนวน ๔ คน

หลังจากนี้แล้ว สภาผู้แทนราษฎรก็จะพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาให้คนจำนวน ๓๑ คน ดังนั้นที่ประชุมผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๒ ได้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จากผู้แทนพรรคการเมือง อธิการบดีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนศาลฎีกาโดยมีรายชื่อ ดังนี้

๑) นายอดิศร เพียงเกษ
๒) นายอำนวย ยศสุข
๓) นายกริช กงเพชร
๔) นายอารีเพ็ญ อุตรสินธุ์
๕) นายไพจิต ศรีวรขาน
๖) นายประกิจ พลเดช
๗) ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค
๘) นายสืบแสง พรหมบุญ

---

[๑] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒, มาตรา ๖

[๒] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓</u>, หน้า ๕๒๕ - ๕๒๗.

[๓] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒, มาตรา ๖ (๑)

๙) นายประกอบ จิรกิติ

๑๐) นายทิวา เงินยวง

๑๑) นายจรัส พั้วช่วย

๑๒) นายเสริมศักดิ์ การุญ

๑๓) ร้อยตรีประพาศ ลิ้มประพันธุ์

๑๔) นายสุชน ชมพูนุท

๑๕) นายวัลลภ สุปริยศิลป์

๑๖) นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์

๑๗) พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์

๑๘) นายสุวิทย์ คุณกิตติ

๑๙) นายสมพร อัศวเหม

๒๐) รองศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ

๒๑) นายกฤษณพงศ์ กีรติกร

๒๒) ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีรนันทน์

๒๓) รองศาสตราจารย์ตรึงใจ บูรณสมภพ

๒๔) นายพันธ์ สุริยพร

๒๕) นายคัมภีร์ แก้วเจริญ

๒๖) นายวัลลภ ตันติกุล

๒๗) นายพชร ยุติธรรมดำรง

๒๘) นายกำพล ภู่สุดแสวง

๒๙) หม่อมหลวงไกรฤกษ์ เกษมสันต์

๓๐) นายอภิชาติ สุขัคคานนท์

๓๑) นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

โดยคณะกรรมการสรรหาข้างต้นจะต้องพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมีได้ตามรัฐธรรมนูญเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยให้เรียงรายชื่อตามลำดับตัวอักษร พร้อมประวัติ วุฒิความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานของบุคคลดังกล่าว และต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้น

ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๒ คณะกรรมการได้มีมติเลือกบุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในคณะกรรมการสรรหา ดังนี้

๑) ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค เป็นประธานคณะกรรมการ

๒) ร้อยตรี ประพาส ลิมปะพันธุ์ เป็นรองประธานคณะกรรมการคนที่หนึ่ง
๓) นายกริช กงเพชง เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔) นายกำพล ภู่สุดแสวง เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕) รองศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖) นายพันธ์ สุริยพร เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗) นายประกอบ จิรกิติ เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
๘) นายประกิจ พลเดช เป็นโฆษกคณะกรรมการ
๙) นายสืบแสง พรหมบุญ เป็นโฆษกคณะกรรมการ

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้มีมติขอให้กรรมการทุกท่านไปดำเนินการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ และเปิดโอกาสให้ผู้สนใจที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของกฎหมายได้สมัครด้วยตนเอง ซึ่งการเสนอชื่อและการสมัครทั้ง ๒ วิธีดังกล่าวนั้น จะต้องส่งรายชื่อพร้อมประวัติและความยินยอมภายในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ทั้งนี้ เพื่อส่งประวัติของผู้ได้รับการเสนอชื่อและผู้สมัครไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามต่อไป เมื่อสิ้นสุดวันรับสมัคร ปรากฏว่ามีผู้ได้รับการเสนอชื่อและผู้สมัครด้วยตนเองทั้งสิ้น ๘๐ คน

คณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ได้รับการเสนอชื่อและผู้สมัครไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้[๔]

๑) กระทรวงยุติธรรม
๒) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๓) กรมการปกครอง
๔) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
๕) สถาบันการศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ได้มีมติกำหนดวิธีการในการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็น ๒ รอบ ดังนี้[๕]

---

[๔] สมใบ มูลจันที, <u>องค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ โครงสร้าง ที่มา ลักษณะการเข้าสู่ตำแหน่ง,</u> หน้า ๔๒.

[๕] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, <u>วุฒิสภา ๒๕๓๕ - ๒๕๔๓,</u> หน้า ๕๒๖ - ๕๒๗.

รอบแรก พิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา โดยเลือกจากจำนวนรายชื่อทั้งหมด ๘๐ คน พิจารณาให้เหลือ ๑๘ คน โดยวิธีลงคะแนนลับ

รอบสอง คณะกรรมการสรรหา เชิญบุคคลผู้ได้รับเลือกจำนวน ๑๘ คน มาสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา และพิจารณาลงคะแนนเลือกให้เหลือ ๙ คน ซึ่งเป็นจำนวนสามเท่าของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมีได้ตามรัฐธรรมนูญ และเสนอรายชื่อบุคคลดังกล่าวให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเลือก เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๒ ดังมีรายชื่อ ดังนี้

๑) นายกำธร อุดมฤทธิรุจ

๒) พลตำรวจเอก ไกรสุข สินศุข

๓) นายญาณเดช ทองสิมา

๔) นายพิเชต สุนทรพิพิธ

๕) นายวิชัย โถสุวรรณจินดา

๖) นายสุรสีห์ โกศลนาวิน

๗) พลตำรวจโท โสภณ วาราชนนท์

๘) นายอัษฎางค์ ปาณิกบุตร

๙) นายอุทยาน อุทยานะกะ

สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติเลือกบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเมื่อคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๓ จำนวน ๖ คน เพื่อเสนอชื่อต่อประธานวุฒิสภาดำเนินการต่อไป โดยเรียงรายชื่อตามลำดับอักษร ดังนี้

๑) นายกำธร อุดมฤทธิรุจ

๒) พลตำรวจเอก ไกรสุข สินสุข

๓) นายญาณเดช ทองสิมา

๔) นายพิเชต สุนทรพิพิธ

๕) พลตำรวจโท โสภณ วาราชนนท์

๖) นายอุทยาน อุทยานะกุ

<u>ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ผ่านการสรรหา</u>

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ (๔) และ (๕) กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับเสนอชื่อ จำนวนไม่เกินสามคน ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนน

สูงสุดและมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับ เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา</u>

โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้กำหนดให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ดังนั้น ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๒ ได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการดังกล่าว จำนวน ๑๑ โดยประกอบด้วย

๑) พลเรือเอก บัณฑิตย์ ชุณหะวัณ ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) พลเอก อายุพูล กรรณสูต รองประธานคณะกรรมาธิการ
๓) นายปกิต พัฒนกุล เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๔) พันตำรวจตรี ยงยุทธ สาระสมบัติ โฆษกคณะกรรมาธิการ
๕) พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์
๖) นายพานิชย์ เจริญเผ่า
๗) นายพิสิษฐ์ ณ พัทลุง
๘) นายภมรัตน ทักษาดิพงศ์
๙) พลอากาศเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์
๑๐) นายอมร จันทรสมบูรณ์
๑๑) นายอำนาจ สอนอิ่มสาตร์

คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่วุฒิสภาตั้งขึ้น ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็น แล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ คณะกรรมาธิการอาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นได้ตามที่เห็นสมควร โดยให้คณะกรรมาธิการมีหนังสือเชิญบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งมาให้ข้อเท็จจริง หรือชี้แจงเกี่ยวกับประวัติและความประพฤติที่ประสงค์จะทราบ หากปรากฏว่ามีข้อมูลหรือข้อเท็จจริงอันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ได้รับการเสนอชื่อและข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นยังไม่เป็นที่ยุติให้บุคคล

ผู้ได้รับการเสนอชื่อมีสิทธิชี้แจงและแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพื่อความเป็นธรรม ซึ่งคณะกรรมาธิการได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ดังนี้[๖]

๑) ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๒

๒) ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒.๑) จากเอกสารประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒.๒) ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคล ข้อเท็จจริงโดยสอบถามไปยังหน่วยงานที่เคยสังกัด ประธานวุฒิสภา ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักสภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักทะเบียนกลาง กรมบังคับคดี สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา และประชาชนทั่วไป

๓) ได้เชิญผู้ได้รับการเสนอชื่อ ทั้ง ๖ คน ที่ได้รับการพิจารณาสรรหาและเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จากคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาโดยให้มาพบเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่คณะกรรมาธิการต้องการที่จะทราบ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาในรายละเอียดของคณะกรรมาธิการ

๔) คณะกรรมาธิการได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปยังกรมประชาสัมพันธ์วิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสื่อมวลชนทุกประเภท เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งข้อมูล ข้อเท็จจริงของคณะกรรมาธิการ

๕) นอกจากนี้ ที่ประชุมคณกรรมาธิการได้พิจารณามอบหมายให้กรรมาธิการทุกท่านได้ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาตามที่เห็นสมควรอีกด้วย

เมื่อคณะกรรมาธิการดำเนินการตามหน้าที่เสร็จแล้ว ให้เสนอรายงานต่อประธานวุฒิสภา รายงานของคณะกรรมาธิการดังกล่าวนั้น ให้จัดทำเป็นรายงานลับ และให้ระบุข้อมูลหรือข้อเท็จจริงพยานหลักฐานอันจำเป็นพร้อมรายละเอียดเป็นรายบุคคล

---

[๖]สมใบ มูลจันที, (องค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ โครงสร้าง ที่มา ลักษณะการเข้าสู่ตำแหน่ง, หน้า ๔๔.

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นการประชุมลับ ที่ประชุมได้พิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการ และได้มีมติเลือก**นายพิเชต สุนทรพิพิธ** เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(พระปรมาภิไธย ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภาได้ลงมติเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓ เลือกผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ จำนวนหนึ่ง ให้เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายพิเชต สุนทรพิพิธ เป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตามคำแนะนำของวุฒิสภา

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชการปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภา

อย่างไรก็ตามโดยเหตุที่วุฒิสภาเลือกผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาไม่ครบ ๓ คนตามที่กฎหมายกำหนด สภาผู้แทนราษฎรจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จำนวน ๓๑ คน ประกอบด้วย

๑)	นายโสภณ เพชรสว่าง	ประธานคณะกรรมการสรรหา
๒)	นายทองหล่อ โฉมงาม	รองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่หนึ่ง
๓)	นายพชร ยุติธรรมดำรง	รองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่สอง
๔)	รองศาสตราจารย์ปริญญา จินดาประเสริฐ	รองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่สาม
๕)	นายเรวัติ สิรินุกูล	รองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่สี่
๖)	พลตำรวจโท วิโรจน์ เปาอินทร์	รองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่ห้า
๗)	นายชาญชัย ชัยรุ่งเรือง	เลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๘)	นายเรืองนนท์ เรืองวุฒิ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๙)	นายวิวรรธนไชย ณ กาฬสินธุ์	โฆษกคณะกรรมการสรรหา
๑๐)	นายเจริญ จรรย์โกมล	กรรมการสรรหา
๑๑)	นายเผดิมชัย สะสมทรัพย์	กรรมการสรรหา
๑๒)	นายพงษ์ศักดิ์ รักตพงษ์ไพศาล	กรรมการสรรหา
๑๓)	นายพินิจ จันทรสุรินทร์	กรรมการสรรหา
๑๔)	นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล	กรรมการสรรหา
๑๕)	นายอดิศร เพียงเกษ	กรรมการสรรหา
๑๖)	นายฉลาด ขามช่วง	กรรมการสรรหา
๑๗)	นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์	กรรมการสรรหา
๑๘)	ศาสตราจารย์มารุต บุนนาค	กรรมการสรรหา
๑๙)	ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน	กรรมการสรรหา
๒๐)	นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	กรรมการสรรหา
๒๑)	ศาสตราจารย์ลิขิต ธีรเวคิน	กรรมการสรรหา
๒๒)	ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธุ์	กรรมการสรรหา
๒๓)	นายเอกภาพ พลซื่อ	กรรมการสรรหา
๒๔)	รองศาสตราจารย์ปรีชา จรุงกิจอนันต์	กรรมการสรรหา
๒๕)	ศาสตราจารย์พรชัย มาตังคสมบัติ์	กรรมการสรรหา
๒๖)	รองศาสตราจารย์ภาวิช ทองโรจน์	กรรมการสรรหา
๒๗)	นายปรีดี จุลเจิม	กรรมการสรรหา
๒๘)	นายสงวน ติยะไพบูรณ์สิน	กรรมการสรรหา

๒๙) นายวสัตน์ สร้อยพิสุทธิ์ กรรมการสรรหา

๓๐) นายสมชาย พงษธา กรรมการสรรหา

๓๑) นายสุวัฒน์ วรรธนะหทัย กรรมการสรรหา

คณะกรรมการสรรหามีมติให้เปิดรับสมัครให้ผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดยื่นใบสมัครขอรับการคัดเลือก ได้ตั้งแต่วันที่ ๓ - ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ ซึ่งเมื่อพ้นกำหนดวันรับสมัครแล้วคณะกรรมการสรรหา จะต้องพิจารณาเสนอชื่อบุคคลที่เห็นว่าเป็นผู้สมควรได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จำนวน ๓ เท่า ของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่จะพึงมี ส่งไปให้สภาผู้แทนราษฎรเลือกให้เหลือสองในสาม เมื่อสภาผู้แทนราษฎรเลือกได้แล้วก็จะส่งให้วุฒิสภาเลือกต่อไป

เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้เสนอรายชื่อบุคคลผู้สมควรเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา จำนวน ๔ คน เพื่อให้วุฒิสภาเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพิ่มเติม ดังนี้

๑) นายพยนต์ พันธ์ศรี

๒) นายพูลทรัพย์ ปิยะอนันต์

๓) นายยรรยง ถนอมพิชัย

๔) นายศุภโชค เริงวรรณ

ดังนั้น ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๕ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๔ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งกรรมาธิการสามัญคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาเพิ่มเติม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๙๖ จำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วย[๗]

๑) นายชุมพล ศิลปอาชา

๒) นายณรงค์ นุ่นทอง

๓) นายทวี แก้วคง

๔) นายทองใบ ทองเปาด์

๕) นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์

๖) พลตำรวจเอก มีชัย นุกูลกิจ

๗) พลเอก วัฒนา สรรพานิช

๘) นายศรีเมือง เจริญศิริ

๙) นายสุพร สุภสร

---

[๗]สำนักการประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, สรุปผลงานด้านการประชุมวุฒิสภา สมัยสามัญนิติบัญญัติ พ.ศ. ๒๕๔๔ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ ถึงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๔, หน้า ๔๒.

๑๐) นายอาคม ตุลาดิลก

๑๑) พลตำรวจตรี อำพล งามจิตร

สถิติแสดงผลการดำเนินงานเรื่องร้องเรียนของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

เรื่องร้องเรียน ทั้งหมด ๒๒๔๘ เรื่อง

เรื่องร้องเรียน	จำนวน (เรื่อง)
๑. เรื่องร้องเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ	๑๑๘๐
๒. เรื่องร้องเรียนที่ดำเนินการเสร็จแล้ว	๑๐๓๘
๒.๑ เรื่องร้องเรียนที่ได้สอบสวนแล้วพบว่าผู้ถูกร้องหรือหน่วยงานได้ดำเนินการถูกต้องเหมาะสมแล้ว และสำนักงานฯได้ชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนทราบและเข้าใจแล้ว	๒๑๙
๒.๒ เรื่องร้องเรียนที่ได้สอบสวนแล้วได้ข้อเท็จจริงตามที่ผู้ร้องเรียนแจ้งมา	๑๑๐
๒.๒.๑ เรื่องร้องเรียนที่เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้หน่วยงาน ผู้ถูกร้องดำเนินการ	๑๒
๒.๒.๒ เรื่องร้องเรียนที่เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย	๓
๒.๒.๓ เรื่องร้องเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๙๘ จึงส่งศาลรัฐธรรมนูญ หรือ ศาลปกครอง เพื่อวินิจฉัย	๑๓
๒.๒.๔ เรื่องร้องเรียนที่ได้ดำเนินการจนผู้ร้องได้รับการแก้ไขความเดือดร้อนฯอย่างเหมาะสม	๘๐
๒.๒.๕ เรื่องร้องเรียนที่ส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและดำเนินการต่อโดยแจ้งผลให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาทราบทุก ๓ เดือน	๒
๒.๓ เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับพิจารณาและเรื่องที่รับแล้วยุติการพิจารณาเนื่องจากไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่	๗๐๙
๒.๓.๑ เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับพิจารณา/เรื่องที่รับแล้วยุติการพิจารณา	๔๐๔
๒.๓.๒ เรื่องร้องเรียนที่ไม่รับพิจารณา/เรื่องที่รับแล้วยุติการพิจารณาและดำเนินการส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓๐๕
๓. ถอนคำร้องเรียน	๓๐
รวม	**๒๒๔๘**

เก็บข้อมูล ณ วันที่ ๑๖/๑๐/๒๕๔๕ ๑๐:๔๑:๔๗

สถิติจำนวนเรื่องร้องเรียนเข้าต่อปี

ปี	จำนวนเรื่อง
๒๕๔๓	๓๑๒
๒๕๔๔	๗๘๗
๒๕๔๕	๑๑๔๘
รวม	**๒๒๔๗**

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หมวด ๑๑ การตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๑๓๒ วรรคสอง ได้กำหนดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก ๘ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๕ ปีบริบูรณ์ และมีคุณสมบัติ ในแต่ละประเภท ประเภทละ ๒ คน ดังต่อไปนี้

๑. เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๑๐ หรือเทียบเท่า ซึ่งมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน

๒. เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการบัญชี การสอบบัญชี หรือการตรวจสอบภายใน

๓. เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง หรือการบริหารธุรกิจ

๔. เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านวิศวกรรม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือศาสตร์สาขาอื่นที่เป็นประโยชน์แก่งานการตรวจเงินแผ่นดิน

๕. ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการผู้จัดการ หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นของธุรกิจ ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

ส่วนบุคคลตามข้อ ๒ ถึงข้อ ๔ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือ

๒. เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๑๐ หรือเทียบเท่า หรือ

๓. เป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง และให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี นับแต่วันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้แต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการชุดใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เมื่อสิ้นสุดวาระของกรรมการชุดเดิมให้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการชุดใหม่เป็นการล่วงหน้าตามสมควร*

---

*พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด

ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา

(๑) คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒

ก. องค์ประกอบ

โดยตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ ได้กำหนดที่มาและกระบวนการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินไว้ ๑ ทาง คือ คณะกรรมการสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน ๑๕ คน และตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ (๑) และบทเฉพาะกาล มาตรา ๖๗ ได้บัญญัติ ในกรณีที่มีการสรรหาในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด กำหนดให้คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีจำนวน ๑๔ คน ประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา อธิบดีของสถาบันในอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งเลือกกันเองให้เหลือ ๗ คน ผู้แทนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพรรคการเมืองหรือกลุ่มพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน โดยมีองค์ประกอบคณะกรรมการสรรหาและวิธีดำเนินการ ดังนี้[๒]

๑. นายบุญชู โรจนเสถียร	เป็นประธานคณะกรรมการสรรหา
๒. นายจเร อำนวยวัฒนา	เป็นรองประธานคณะกรรมการสรรหา
๓. รศ.นริศ ชัยสูตร	เป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๔. ร้อยโท กุเทพ ใสกระจ่าง	เป็นโฆษกคณะกรรมการสรรหา
๕. นายเชาวน์ สายเชื้อ	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๖. ผศ.ผาสุก กุลละวณิชย์	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๗. รศ.สุมณฑา พรหมบุญ	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๘. ศ.โชติ ธีตรานนท์	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๙. รศ.ภาวิช ทองโรจน์	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๑๐. ศ.ธีระ สูตะบุตร	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๑๑. ศ.เทียนฉาย กีระนันทน์	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๑๒. นายสกุล ศรีพรหม	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๑๓. นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์	เป็นกรรมการสรรหาฯ
๑๔. นายอำนาจ ชนะวงศ์	เป็นกรรมการสรรหาฯ

[๒]สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ – ๒๕๔๓, หน้า ๕๒๙ – ๕๓๑.

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีระยะเวลาดำเนินการสรรหาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุที่ให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ - ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๒) ตามมาตรา ๘ และมาตรา ๖๖ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีมติใช้วิธีการสรรหาผู้ทรงคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ๓ วิธี

วิธีที่ ๑ ให้กรรมการสรรหาแต่ละท่านไปดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภทได้ทุกประเภทโดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติย่อและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

วิธีที่ ๒ เปิดโอกาสให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนพรรคการเมืองทุกพรรคสามารถมีส่วนร่วมในการเสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภทได้ทุกประเภทโดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติย่อและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

วิธีที่ ๓ เปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภทสามารถมาสมัครด้วยตนเองได้ด้วย ทั้งนี้ โดยจะต้องยื่นใบสมัครดังกล่าวต่อคณะกรรมการสรรหาฯ ในเวลาราชการ

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ได้มีการพิจารณารายชื่อบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อจากกรรมการสรรหา ที่มาสมัครด้วยตนเอง และจากการเสนอชื่อของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแยกการพิจารณาลงคะแนนในแต่ละประเภท และก่อนที่คณะกรรมการสรรหาจะพิจารณาลงคะแนนเลือก ที่ประชุมได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงคะแนนสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภท ดังนี้

๑. ลงคะแนนโดยวิธีลงคะแนนลับ

๒. การลงคะแนนครั้งแรก กรรมการสรรหาแต่ละคนสามารถลงคะแนนได้ประเภทละไม่เกิน ๔ คน ผู้ใดได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (ไม่เกิน ๔ คน) ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก ถ้ามีผู้ได้รับเลือกไม่ถึงเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ให้ลงคะแนนครั้งต่อไป

๓. การลงคะแนนครั้งต่อไปให้นำรายชื่อผู้ได้รับการเสนอชื่อที่ไม่ได้รับการเลือกมาให้กรรมการสรรหาทุกคนลงคะแนนเลือกครั้งต่อไป กรรมการสรรหาแต่ละคนสามารถลงคะแนนเลือกได้ตาม

จำนวนที่ยังขาดอยู่ ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดและมีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ (จนครบ ๔ คน) เป็นผู้ได้รับเลือก

๔. หากมีผู้ได้รับเลือกไม่ครบจำนวน ๔ คนอีก ให้ลงคะแนนตามข้อ ๓ ครั้งต่อไปจนกว่าจะได้รับครบจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินกำหนดให้เสนอรายชื่อต่อประธานวุฒิสภา

ผลการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินปรากฏผลดังนี้

ประเภทที่ ๑ ผู้ได้รับเลือก คือ

๑. นายปัญญา สติฐิต

๒. ว่าที่ร้อยตรี เกษม มโนสันติ์

๓. นายประหยัด ถิระวัฒน์

๔. นายประธาน ดาบเพชร

ประเภทที่ ๒ ผู้ได้รับเลือก คือ

๑. นางจารุวรรณ เมณฑกา

๒. ศ.เกษรี ณรงค์เดช

๓. ศ.เสนาะ ติเยาว์

๔. พลโท ฉัตรชัย อุเทนสุต

ประเภทที่ ๓ ผู้ได้รับเลือก คือ

๑. นางจิระพรรณ นิรัติศัย

๒. ศ.คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี

๓. นางสิริมาลย์ รัตนวรพงศ์

๔. นายวิวัฒน์ สุริยานันท์

ประเภทที่ ๔ ผู้ได้รับเลือก คือ

๑. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ

๒. นายปรัชญา สูตะบุตร

๓. นายสติ ศรีบุญเรือง

๔. พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์

ประเภทที่ ๕ ผู้ได้รับเลือก คือ

๑. นางศุลีมาศ สุทธิสัมพันธ์

๒. นายประศาสน์ ตั้งมติธรรม

๓. นายวัฒน ตรีคันธา

๔. นายปัญญา ตันติยวรงค์

<u>ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากรายชื่อผู้สมควรเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภทที่ผ่านการสรรหา</u>

คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินได้เสนอรายชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทั้ง ๕ ประเภท ประเภทละ ๔ คน ต่อวุฒิสภา ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๘ (๒) กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อในแต่ละประเภท ๆ ละ ๒ คน รวม ๕ ประเภท ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวนทั้งสิ้น ๑๐ คน จากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาเสนอประเภทละ ๖ คน รวม ๕ ประเภท จำนวน ๒๐ คน

<u>คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน</u>

ดังนั้นในคราวประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๓๕ ประกอบกับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคล ผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานอันจำเป็นแล้วรายงานต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ซึ่งคณะกรรมาธิการชุดนี้มีจำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. นายทวี หนุนภักดี	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายอุดล บุญประกอบ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายเสรี สุขสถาพร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายอำนาจ สอนอิ่มสาตร์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์	
๗. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันทน์	
๘. พลเรือเอก บัณฑิตย์ ชุณหะวัณ	

๙. นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์

๑๐. นางสาวศรีสว่าง พั่ววงศ์แพทย์

๑๑. พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้พิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการไว้ดังนี้[๗]

๑. ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน ๒๐ คน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๑๒ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๙

๒. ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในแต่ละประเภท ทั้ง ๕ ประเภท จำนวน ๒๐ คน ดังกล่าวแล้วโดยตรวจสอบดังนี้

๒.๑ จากเอกสาร ประวัติย่อพร้อมความยินยอมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒.๒ ตรวจสอบประวัติและความประพฤติจากข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยสอบถามไปยังหน่วยงานที่เคยสังกัดและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์รักษาความปลอดภัย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมทะเบียนการค้า กรมบังคับคดี สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

๒.๓ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละประเภททั้ง ๕ ประเภท จำนวน ๒ คน ที่ได้รับการพิจารณาสรรหาและการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจากคณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดิน โดยให้มาพบเพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่คณะกรรมาธิการฯ ยังมีความต้องการที่จะรับทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาในรายละเอียดของคณะกรรมาธิการฯ

๒.๔ เปิดโอกาสให้ประชาชนโดยทั่วไปได้แสดงความคิดเห็นโดยส่งข้อมูลข้อเท็จจริงมายังคณะกรรมาธิการฯ

๒.๕ นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณามอบหมายให้กรรมาธิการทุกท่านได้ตรวจสอบประวัติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามที่เห็นสมควรอีกด้วย

---

[๗] สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, วุฒิสภา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๓, หน้า ๒๕๓.

ในขณะที่คณะกรรมาธิการดำเนินการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อดังกล่าว ศ.เกษรี ณรงค์เดช ผู้ทรงคุณวุฒิประเภทที่ ๒ ซึ่งได้รับการสรรหาและเสนอชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกได้แจ้งขอถอนตัวจากผู้สมควรได้รับการเลือกเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และพลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเภทที่ ๔ ซึ่งได้รับการสรรหาและเสนอชื่อเพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้บัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๔ ไม่ครบจำนวนตามมาตรา ๘ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสรรหาฯ จึงต้องดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ (๒) และ (๔) ประกอบมาตรา ๗ ของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินเพิ่มเติมอีกประเภทละ ๑ คน เพื่อให้ครบจำนวนสองเท่าตามที่กฎหมายกำหนด

ผลการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเภทที่ ๒ และประเภทที่ ๔ เพิ่มเติมให้ประกาศผลดังนี้

ประเภทที่ ๒ ผู้ได้รับการเลือกแทน ศ.เกษรี ณรงค์เดช คือ นางศรีสุวรรณ ขอไพบูลย์

ประเภทที่ ๔ ผู้ได้รับการเลือกแทน พลเอก บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิ์รงค์ คือ นายวิชาญ วงศ์วิวัฒน์

คณะกรรมการสรรหา ได้เสนอรายชื่อบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินต่อประธานวุฒิสภาในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๓ และประธานวุฒิสภาได้ส่งรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติดำเนินการต่อไป

คณะกรรมาธิการได้เสนอรายงานลับต่อวุฒิสภาเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาได้มีมติเลือกกรรมการ

ต่อมาในคราวประชุมวุฒิสภา วันศุกร์ที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้ลงมติเลือกกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ โดยเฉพาะในประเภทที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ ได้ครบประเภทละ ๒ คนแล้ว ยกเว้นในประเภทที่ ๑ มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพียง ๑ คน เท่านั้น ที่ประชุมวุฒิสภาจึงมีมติขอให้คณะกรรมการสรรหา (ชุดเดิม) ดำเนินการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๑ จำนวน ๒ คน เพื่อเสนอให้วุฒิสภาลงมติเลือกใหม่อีกครั้งหนึ่งให้ครบจำนวนตามกฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการสรรหาได้ดำเนินการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๑ เพิ่มเติมจำนวน ๒ คน โดยเห็นสมควรให้นำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๑ ที่เหลืออยู่ทั้งที่ได้รับการพิจารณาเลือกและที่ไม่ได้รับเลือกในคราวก่อนมาทำการพิจารณาเลือกอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ คณะกรรมการสรรหา ได้พิจารณาเห็นสมควรให้นำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ ที่เหลืออยู่ซึ่งหากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา๖ (๑) มาร่วมพิจารณาและทำการเลือกด้วย ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อดังกล่าว

จากการดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาฯ ดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผู้ได้รับการเลือกคือ

๑. นายนนทพล นิ่มสมบุญ

๒. นายวิวัฒน์ สุริยานันท์

คณะกรรมการสรรหาฯ ได้เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งสมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประเภทที่ ๑ จำนวน ๒ คน ดังกล่าวข้างต้นต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓

ในการนี้ ประธานวุฒิสภาได้ส่งรายชื่อบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประเภทที่ ๑ จำนวน ๒ คน ให้คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติชุดเดิมที่ที่ประชุมวุฒิสภามีมติตั้งไปเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๒ และมีนายทวี หนุนภักดี เป็นประธานกรรมาธิการดำเนินการ

คณะกรรมาธิการ ได้ดำเนินการและจัดทำรายงานลับเสนอต่อประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๓ เพื่อให้วุฒิสภามีมติเลือกต่อไป

ซึ่งต่อมาในคราวประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมได้พิจารณาแล้วปรากฏว่า ไม่มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินตามมาตรา ๖ (๑) วุฒิสภาจึงได้ขอให้คณะกรรมการสรรหาฯ ชุดเดียวกันนี้ดำเนินการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ (๑) เพิ่มเติมอีกจำนวน ๒ คน เพื่อเสนอวุฒิสภาลงมติใหม่อีกครั้งหนึ่งให้ครบจำนวนที่กฎหมายกำหนด

ที่ประชุมคณะกรรมการสรรหา ได้พิจารณาเห็นสมควรให้มีการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการเพิ่มเติม รวมทั้งนำบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในประเภทที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕ ซึ่งหากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๖ (๑) มารวมพิจารณาและทำการเลือกด้วย ทั้งนี้ โดยได้รับการยินยอมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อ

จากการดำเนินการของคณะกรรมการสรรหาดังกล่าวข้างต้น ปรากฏผลการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดินในประเภทที่ ๑ คือ

๑. นายสมบุญ วงศ์รักศักดิ์

๒. นางรวีพร คูหิรัญ

คณะกรรมการสรรหา ได้เสนอรายชื่อบุคคลดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๒ คน ต่อประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๓

ที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓ ได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการตามมาตรา ๑๓๕ ของรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติชุดใหม่ให้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา เนื่องจากคณะกรรมาธิการชุดเดิม นายทวี หนุนภักดีได้ขอลาออก คณะกรรมาธิการชุดใหม่คณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายอุบล บุญประกอบ ประธานคณะกรรมาธิการ

๒. พลเรือเอก บัณฑิตย์ ชุณหะวัน รองประธานคณะกรรมาธิการ

๓. นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย เลขานุการคณะกรรมาธิการ

๔. พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์

๕. พลเอก จรัล กุลละวณิชย์

๖. คุณหญิงนันทกา สุประภาตะนันทน์

๗. นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์

๘. นางสาวศรีสว่าง พั่ววงศ์แพทย์

๙. พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์

๑๐. นายเสรี สุขสถาพร

๑๑. นายอำนาจ สอนอิ่มสาตร์

คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประเภทที่ ๑ จำนวน ๒ คน และจัดทำรายงานลับเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภามีมติเลือกต่อไป

ที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเลือก นางรวีพร คูหิรัญ เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประเภทที่ ๑

กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วย

ประเภทที่ ๑ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ ๑๐ หรือเทียบเท่า ซึ่งมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน ๒ คน คือ

๑. นายปัญญา สติฐิต

๒. นายรวีพร คูหิรัญ

ประเภทที่ ๒ เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการบัญชี การสอบบัญชี หรือการตรวจสอบภายใน จำนวน ๒ คน คือ

๑. นางจารุวรรณ เมณฑกา

๒. พลโท ฉัตรชัย อุเทนสุต

ประเภทที่ ๓ เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน การคลัง หรือการบริหารธุรกิจ จำนวน ๒ คน คือ

๑. นางจิระพรรณ นิรัติศัย

๒. ศ.คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี

ประเภทที่ ๔ เป็นผู้ที่มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านวิศวกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือศาสตร์สาขาอื่นที่เป็นประโยชน์แก่งานการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน ๒ คนคือ

๑. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ

๒. นายปรัชญา สูตะบุตร

ประเภทที่ ๕ ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับประธานกรรมการ กรรมการ กรรมการผู้จัดการ หรือตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่นของธุรกิจ ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยต้องดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาไม่น้อยกว่าสิบปี จำนวน ๒ คน คือ

๑. นางศุลีมาศ สุทธิสัมพันธ์

๒. นายปัญญา ตันติยวรงค์

อนึ่ง คณะกรรมาธิการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งได้รับการเลือกตั้ง ๑๐ คน ได้ประชุมร่วมกันเพื่อเลือกกันเองเป็นประธานกรรมการคนหนึ่ง ซึ่งจากการประชุม ที่ประชุมได้ลงมติเลือกนายปัญญา ตันติยวรงค์ เป็นประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(สำเนา)

ประกาศ

แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่วุฒิสภา ได้ลงมติเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๓ และวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ เลือกผู้ซึ่งมีความชำนาญและประสบการณ์ด้านตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลัง และด้านอื่น จำนวนสิบคนให้เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งบุคคลทั้งสิบได้ประชุมเลือกกันเองให้เป็นประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินคนหนึ่งแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๑๒ ประกอบกับมาตรา ๑๓๑ และ ๓๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามคำแนะนำของวุฒิสภาดังต่อไปนี้

๑. นายปัญญา ตันติยวรงค์	เป็นประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๒. นางจารุวรรณ เมณฑกา	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๓. นางจิระพรรณ นิรัติศัย	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๔. พลโท ฉัตรชัย อุเทนสุต	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๕. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๖. คุณหญิงนงเยาว์ ชัยเสรี	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๗. นายปรัชญา สูตะบุตร	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๘. นายปัญญา สติฐิต	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๙. นางรวีพร คูหิรัญ	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๐. นางศุลีมาศ สุทธิสัมพันธ์	เป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

มีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานวุฒิสภา

ผลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๓[๔]

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ดังนี้

๑. วางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดิน

๒. กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

๓. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง

๔. ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

๕. กำหนดโทษปรับทางปกครอง และพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุด

๖. พิจารณาเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เสนอต่อวุฒิสภา

๗. ให้คำปรึกษาแก่ประธานรัฐสภาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

๘. ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมเงินของรัฐ เมื่อได้รับคำร้องขอจากคระรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หรือเมื่อคณะกรรมการเห็นสมควร

๙. ออกระเบียบหรือประกาศกำหนดมาตรฐานหรือมาตรการเกี่ยวกับระบบและการควบคุมการตรวจสอบการบริหารงบประมาณสำหรับหน่วยรับตรวจ ดังนี้

๙.๑ มาตรฐานเกี่ยวกับการควบคุมภายในและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในเพื่อให้หน่วยรับตรวจนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดวางระบบควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในให้มีประสิทะภาพและประสิทธิผล

๙.๒ มาตรการป้องกันหรือควบคุมความเสียหายให้หน่วยรับตรวจหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยปฏิบัติในกรณีที่เห็นว่าอาจเกิดความเสียหายเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินโดยหน่วยรับตรวจ

๙.๓ มาตรฐานเกี่ยวกับการจัดทำและแบบการรายงานที่จำเป็นสำหรับการตรวจเงินแผ่นดินที่หน่วยรับตรวจต้องจัดส่งให้แก่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นประจำ

๙.๔ มาตรการอื่นที่คณะกรรมการเห็นสมควร

---

[๔]ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน ๒๕๔๔.

๑๐. เสนอแนะให้หน่วยรับตรวจแก้ไขข้อบกพร่องหรือปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรี และเสนอแนะในประการอื่นตามที่ คณะกรรมการเห็นสมควร ตลอดจนติดตามการดำเนินการแก้ไขและการปฏิบัติตามคำแนะนำ

๑๑.ให้คำแนะนำแก่ผู้ว่าการในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่

๑๑.๑ การกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ

๑๑.๒ การจัดทำงบประมาณของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑๑.๓ ให้คำแนะนำในการทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและรายงานผลการปฏิบัติงานระหว่างปีของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี

๑๒. ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดจ้างและการกำหนดค่าจ้างที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หรือสำนักงานเอกชนในการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑๓. ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์กำหนดค่าตรวจสอบบัญชีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑๔.วางระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินรายได้ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๑๕. แต่งตั้งกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง

๑๖. แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

๑๗. พิจารณาคำร้องของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะรัฐมนตรี ที่ขอให้ตรวจสอบหน่วยรับตรวจเป็นกรณีเฉพาะราย และกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกหน่วยรับตรวจ

๑๘. ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศตามอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

๑. เรียกผู้รับตรวจมาชี้แจงเพื่อติดตามผลการดำเนินการของหน่วยรับตรวจตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ได้ให้ไว้

๒. เรียกหรือติดต่อประสานงานกับหัวหน้าของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนภาคเอกชนเพื่อขอคำชี้แจงรายงานและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

เรื่องที่ดำเนินการเสร็จแล้ว

๑. มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน ฉบับที่ ๑/๒๕๔๓ เรื่องจรรยาบรรณและความรับผิดชอบในวิชาชีพการตรวจเงินแผ่นดิน

๒. มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน ฉบับที่ ๑/๒๕๔๔ เรื่อง การประกันและควบคุมคุณภาพในการตรวจสอบและการประเมิน

๓. ข้อเสนอแนะในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แก่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

๔. ความสัมพันธ์ ขอบเขตหน้าที่และความผิดชอบในการกำหนดมาตรฐาน มาตรการและหลักเกณฑ์การตรวจสอบระหว่างคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๕. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการแต่งตั้งที่ปรึกษาประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เลขานุการประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เลขานุการกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ช่วยเลขานุการประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ช่วยเลขานุการกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๖. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการบริหารงานบุคคล พ.ศ. ๒๕๔๓

๗. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๘. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง พ.ศ. ๒๕๔๓

๙. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยประชุมคณะอนุกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๐. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยลูกจ้างสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๑. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยบัตรประจำตัวกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๒. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาผู้ที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๓. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาผู้ที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๔. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์อื่นแก่ข้าราชการสำนักการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๕. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยเครื่องแบบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๖. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการจ่ายเงินค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาทำการ พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๗. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการงบประมาณของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๘. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๔๓

๑๙. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการรับ การจ่าย และการเก็บรักษาเงิน พ.ศ. ๒๕๔๓

๒๐. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการมอบหมายและมอบอำนาจให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาดำเนินการ พ.ศ. ๒๕๔๔

เรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

๑. ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยวินัยทางงบประมาณและการคลัง

๒. มาตรฐานการตรวจสอบ

- มาตรฐานทั่วไป
- ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง
- ความรู้ความสามารถและความระมัดระวังรอบคอบ
- มาตรฐานการปฏิบัติงานตรวจสอบ
- การตรวจสอบด้านการเงิน
- การตรวจสอบการดำเนินงาน
- การตรวจสอบสืบสวน
- มาตรฐานการรายงาน
- รายงานการตรวจสอบด้านการเงิน
- รายงานการตรวจสอบการดำเนินงาน
- รายงานการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ
- รายงานการตรวจสอบการจัดเก็บรายได้
- รายงานการตรวจสอบสืบสวน

๓. มาตรฐานการควบคุมภายใน

๔. มาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน

๕. มาตรฐานเกี่ยวกับการจัดทำและแบบการรายงานที่จำเป็นสำหรับการตรวจเงินแผ่นดินที่หน่วยรับตรวจต้องจัดส่งมาให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินประจำ

๖. มาตรฐาน/มาตรการเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของ อบต.

๗. มาตรการการบริหารงบประมาณของหน่วยรับตรวจ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงและชาย และผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว[๑]

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่จัดทำขึ้นได้กำหนดที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ทำนองเดียวกัน คือกำหนดให้ประกอบด้วยประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคนหนึ่ง และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้ หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงชาย และผู้แทนจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน การแต่งตั้งประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้ประธานวุฒิสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ[๒]

<u>ขั้นตอนที่ ๑ มาจากการสรรหา</u>

ก. <u>องค์ประกอบ</u>

ตามบทบัญญัติมาตรา ๘ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติถึงขั้นตอนการได้มาซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนไว้ ๑ ทาง คือ คณะกรรมการสรรหาและเลือกกรรมการผู้สมควรเป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๒๗ คน โดยกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด นายกสภาทนายความ อธิการบดีหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลแห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนตามมาตรา ๒๔ แห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑๐ คน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คน ผู้แทนสื่อมวลชนในกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเลือกกันเองกิจการละหนึ่งคนรวมเป็น ๓ คน

---

[๑] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, มาตรา ๑๙๙.

[๒] พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, มาตรา ๕.

ในกรณีที่มีการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย ซึ่งมีการดำเนินกิจการเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนดและมิได้มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือมุ่งค้ากำไรจากการดำเนินกิจการดังกล่าว กฎหมายได้กำหนดผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ภายในสามสิบวันนับแต่พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้บังคับแห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือ ๑๐ คน เป็นกรรมการ และเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ[๗]

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนั้น คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชน จำนวน ๒๗ คน จึงประกอบด้วย

๑. นายอานันท์ ปันยารชุน	เป็นประธานคณะกรรมการสรรหา
๒. นางจุรี วิจิตรวาทการ	เป็นรองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่หนึ่ง
๓. นายสัก กอแสงเรือง	เป็นรองประธานคณะกรรมการสรรหา คนที่สอง
๔. นางสุภัทรา นาคะผิว	เป็นโฆษกคณะกรรมการสรรหา
๕. นายสุวัฒน์ ทองธนากุล	เป็นโฆษกคณะกรรมการสรรหา
๖. นายวีระ ลิมปะพันธ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการสรรหา
๗. นายสมพงษ์ วงษ์รักไทย	เป็นโฆษกคณะกรรมการสรรหา
๘. นายพินิจ อารยะศิริ	เป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหา
๙. นายพิภพ ธงไชย	กรรมการสรรหา
๑๐. นายสมชาย หอมลออ	กรรมการสรรหา
๑๑. นางอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	กรรมการสรรหา
๑๒. นางวไล ณ ป้อมเพชร	กรรมการสรรหา
๑๓. นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	กรรมการสรรหา
๑๔. นายบัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ	กรรมการสรรหา
๑๕. นางสาวสารี อ๋องสมหวัง	กรรมการสรรหา
๑๖. นางทิพาวดี เมฆสวรรค์	กรรมการสรรหา
๑๗. นายวีระ มุสิกพงศ์	กรรมการสรรหา
๑๘. นายณัฐวุฒิ ประเสริฐสุวรรณ	กรรมการสรรหา
๑๙. นายวัลลภ สุปรียศิลป์	กรรมการสรรหา

[๗]พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, มาตรา ๓๒.

๒๐. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน	กรรมการสรรหา
๒๑. พลตรี วิสูตร เกิดเกรียงบุญ	กรรมการสรรหา
๒๒. นางวิมลศิริ ชำนาญเวช	กรรมการสรรหา
๒๓. นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	กรรมการสรรหา
๒๔. นายบุญทอง ภู่เจริญ	กรรมการสรรหา
๒๕. นายบรรเลง ศรนิล	กรรมการสรรหา
๒๖. นายจเร อำนวยวัฒนา	กรรมการสรรหา
๒๗. นายสุชาติ ไตรประสิทธิ์	กรรมการสรรหา

ข. <u>วิธีดำเนินการ</u>

หลังจากได้คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ครบตามจำนวนที่กฎหมายกำหนดแล้ว ได้มีการประชุมคณะกรรมการสรรหาเพื่อกำหนดแนวทางการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

๑) ให้กรรมการสรรหาแต่ละท่านไปดำเนินการพิจารณาสรรหาผู้ที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒) เปิดโอกาสให้ส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กร พรรคการเมือง สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สามารถมีส่วนร่วมเป็นการเสนอชื่อผู้ที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งต้องเสนอรายชื่อพร้อมประวัติและความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๓) เปิดโอกาสให้ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖ และมาตรา ๗ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาสมัครด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ตั้งแต่วันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ถึงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓ ในเวลาราชการ กรณีส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนต้องประทับตราภายในวันที่กำหนดเช่นเดียวกัน ต่อมาได้ขยายเวลาถึงวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓[๔] มีผู้สมัครรวมทั้งสิ้น ๒๐๐ คน

---

[๔]ประกาศคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕.

คณะกรรมการสรรหาได้ตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นและประสานงานเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน ๕ คนคือ

๑) นางจุรี วิจิตรวาทการ เป็นประธานคณะอนุกรรมการ

๒) นางสาวสารี อ๋องสมหวัง เป็นอนุกรรมการ

๓) นางสาวสุภัทรา นาคะผิว เป็นอนุกรรมการ

๔) นายสมชาย หอมลออ เป็นอนุกรรมการ

๕) นายกฤษณพงศ์ กีรติกร เป็นอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ได้พิจารณารายชื่อผู้สมัครตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกำหนด[๕] คือให้ยึดถือถ้อยคำและเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งระบุว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะต้องมาจากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงและชายและผู้แทนจากองค์การด้านสิทธิมนุษยชนด้วย โดยมุ่งเน้นถึงบุคคล ดังต่อไปนี้[๖]

๑) มีประสบการณ์และผลงานด้านสิทธิมนุษยชนกับประชาชนโดยตรง

๒) มีประสบการณ์และผลงานในระดับนโยบายหรือการผลักดันเชิงนโยบาย

๓) มีประสบการณ์และผลงานด้านวิชาการหรือการให้การศึกษาด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง

- การมีส่วนร่วมของหญิงและชายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน
- ผู้แทนจากองค์การพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนในจำนวนที่พอควร

นอกจากนั้นยังควรคำนึงถึง

- ความหลากหลายในวัยวุฒิ พื้นที่ ชาติพันธุ์ และศาสนา
- การมีส่วนร่วมของกลุ่มทางสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน เช่น เด็ก และเยาวชน ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร ชนกลุ่มน้อย ผู้ติดเชื้อเอชไอวี เป็นต้น

เมื่อคณะอนุกรรมการได้พิจารณาคัดเลือกรายชื่อผู้สมัครที่มีคุณสมบัติ ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นแล้วให้เสนอที่ประชุมคณะกรรมการสรรหาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แต่ทั้งนี้คณะกรรมการสรรหายังสามารถเสนอรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพิ่มเติมในที่ประชุมได้ จะต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากที่ประชุมคณะกรรมการสรรหา มากกว่าครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการสรรหา และได้เชิญบุคคลผู้ได้รับการคัดเลือก

---

[๕]หนังสือคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๕.

[๖]นายไพโรจน์ โพธิไสย, “องค์กรอิสระตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” รัฐสภาสาร ปีที่ ๔๘ ฉบับที่ ๑๒ (ธันวาคม ๒๕๔๔) : ๓๗ – ๓๘.

ทุกท่านมาชี้แจงแสดงความคิดเห็นในเรื่องสิทธิมนุษยชนกับคณะกรรมการสรรหา และที่ประชุมได้มีการพิจารณารายชื่อผู้สมัครที่ผ่านการพิจารณาของคณะอนุกรรมการ ซึ่งมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่คณะกรรมการสรรหากำหนดไว้ ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการสรรหา ได้มีมติ ดังนี้

๑) ให้ความเห็นชอบรายชื่อผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการสรรหากำหนด จำนวน ๕๕ คน โดยคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติได้จัดกลุ่มผู้ได้รับการคัดเลือก ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน ๘ ราย

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มข้าราชการและอดีตข้าราชการ จำนวน ๔ ราย

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มนักปฏิบัติ จำนวน ๗ ราย

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มระดับนโยบายและนานาชาติ จำนวน ๕ ราย

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มนักพัฒนา จำนวน ๙ ราย

กลุ่มที่ ๖ กลุ่มสื่อ จำนวน ๓ ราย

กลุ่มที่ ๗ กลุ่มทางสังคม (กลุ่มศาสนา กลุ่มชนกลุ่มน้อย กลุ่มแรงงาน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้บริโภค กลุ่มสุขภาพ กลุ่มเด็ก และกลุ่มรากหญ้า) จำนวน ๑๙ ราย

๒) ได้ส่งหนังสือเชิญผู้สมัครที่ผ่านความเห็นชอบตามข้อ ๑ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการสรรหา โดยกำหนดหัวข้อในการมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๒.๑) มีความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างไร

๒.๒) ถ้าได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คิดว่าจะมีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอย่างไร

๒.๓) สิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่สังคมไทยควรจะมีหรือที่ขาดไปคืออย่างไร

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะมีการชี้แจงแสดงความคิดเห็น พลตรี วิสูตร เกิดเกรียงบุญ (ผู้แทนพรรคไท) กรรมการสรรหาในส่วนผู้แทนพรรคการเมือง ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๓[๗]

คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้พิจารณาลงมติโดยยึดถือหลักเกณฑ์และวิธีการตามคณะกรรมการสรรหากำหนด ผู้ผ่านการคัดเลือกต้องได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และคณะกรรมการสรรหาได้พิจารณาลงมติคัดเลือก (๑๔ รอบ) ผลการลงมติได้บุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๒๒ คน เรียงลำดับอักษร[๘] ดังนี้

---

[๗]หนังสือพรรคไท ที่ พ.ท.๔๐๑๙/๘๓ ลงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๓.

[๘]หนังสือคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓.

๑) นายจรัล ดิษฐาอภิชัย

๒) คุณหญิง จันทนี สันตะบุตร

๓) นางทิชา ณ นคร

๔) นางสาวนัยนา สุภาพึ่ง

๕) นายนิคม จันทรวิทูร

๖) นายบัณฑร อ่อนดำ

๗) นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี

๘) นายประเสริฐ ตระการสุภกร

๙) นางเพ็ญศรี พิชัยสนิธ

๑๐) นายไพโรจน์ พลเพชร

๑๑) นายมาร์ค ตามไท

๑๒) นางสาวลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์

๑๓) นายวสัน พานิช

๑๔) นางศิริพร สะโครบาเน็ค

๑๕) นายสรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์

๑๖) นางสุธีรา วิจิตรานนท์

๑๗) นายสุรสีห์ โกศลนาวิน

๑๘) นางสาวสุรีรัตน์ ตรีมรรคา

๑๙) นายเสน่ห์ จามริก

๒๐) นางสาวเสาวนีย์ ลิมมานนท์

๒๑) คุณหญิงอัมพร มีศุข

๒๒) นางสาวอาภร วงษ์สังข์

คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เสนอรายชื่อบุคคลดังกล่าวข้างต้น พร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ รวมทั้งเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องต่อประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓[๙] ซึ่งวุฒิสภาชุดนี้จะครบวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี ในวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ จะไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องให้วุฒิสภาชุดใหม่ ดำเนินการเลือกต่อไป

[๙]หนังสือคณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๓.

ขั้นตอนที่ ๒ วุฒิสภาเลือกจากบัญชีรายชื่อเพื่อเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ (๒) กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตามบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามที่คณะกรรมการสรรหาเสนอจำนวน ๒๒ คน ซึ่งการเลือกของวุฒิสภาต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ โดยบุคคลผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด และมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ แต่ถ้าไม่มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการหรือมีผู้ได้รับการรับเลือกเป็นกรรมการไม่ครบ ๑๑ คน ให้นำรายชื่อผู้ที่ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง และในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ถ้ามีผู้ได้รับคะแนนเสียงเท่ากันอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกิน ๑๑ คน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก กรณีที่ไม่มีผู้รับเลือกเป็นกรรมการ หรือได้รับเลือกเป็นกรรมการไม่ครบ ๑๑ คน ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเสนอวุฒิสภาลงมติใหม่

แต่ทั้งนี้ โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติให้วุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่ง ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น

คณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วุฒิสภาได้พิจารณาตั้งคณะกรรมาธิการสามัญจำนวน ๑๑ คน ทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓[๑๐] โดยที่ประชุมวุฒิสภากำหนดให้คณะกรรมาธิการพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๒๑ วัน [๑๑] โดยคณะกรรมาธิการชุดนี้ ได้ประชุมกันเมื่อ
วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๓ และมีมติแต่งตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑) นายทองใบ ทองเปาด์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายสุนทร จินดาอินทร์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) พลตำรวจตรี อำพล งามจิตร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) นางเตือนใจ ดีเทศน์	รองเลขานุการคณะกรรมาธิการ

---

[๑๐] บันทึกการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๓.

[๑๑] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, มาตรา ๑๓๕.

๕) นายจอน อึ๊งภากรณ์ โฆษกคณะกรรมาธิการ

๖) นายไพโรจน์ โพธิไสย ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

๗) นางประทีป อึ๊งทรงธรรม กรรมาธิการ

๘) นายมีชัย วีระไวทยะ กรรมาธิการ

๙) พลตำรวจเอก สมชาย ไชยเวช กรรมาธิการ

๑๐) นายสมบูรณ์ ทองบุราณ กรรมาธิการ

๑๑) นายโสภณ สุภาพงษ์ กรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้กำหนดแนวทางการพิจารณาตรวจสอบไว้ ดังนี้

๑) ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒) ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อ ดังนี้

๒.๑) ตรวจสอบจากเอกสารประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อ

๒.๒) ตรวจสอบประวัติและความประพฤติจากข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยสอบถามไปยังหน่วยงานที่เคยสังกัด และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักทะเบียนกลาง กรมบังคับคดี สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนสอบถามไปยังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

๒.๓) ได้เชิญผู้ได้รับการเสนอชื่อ ทั้ง ๒๒ คน มาพบเพื่อสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่คณะกรรมาธิการต้องการจะรับทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา

๒.๔) คณะกรรมาธิการได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทางหนังสือพิมพ์รายวันและวิทยุกระจายเสียงให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับทราบและแสดงความคิดเห็นเพื่อส่งข้อมูล ข้อเท็จจริงมายังคณะกรรมาธิการ

๒.๕) ที่ประชุมคณะกรรมาธิการ ได้มอบหมายให้กรรมาธิการทุกท่านตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามที่เป็นการสมควรได้อีกด้วย

เมื่อคณะกรรมาธิการดำเนินการตามหน้าที่เสร็จแล้ว ได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมวุฒิสภา ในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓[๑๒] โดยรายงานของกรรมาธิการดังกล่าวนั้น จัดทำเป็นรายงานลับ และระบุข้อมูลหรือข้อเท็จจริง พยานหลักฐานอันจำเป็นพร้อมรายละเอียดเป็นรายบุคคล

ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเลือก เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๓ มีผู้ได้รับเลือกจำนวน ๙ คน ประกอบด้วย[๑๓]

๑) นายสุรสีห์ โกศลนาวิน

๒) นายเสน่ห์ จามริก

๓) นายจรัล ดิษฐาอภิชัย

๔) คุณหญิงอัมพร มีศุข

๕) คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร

๖) นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี

๗) นายวสันต์ พานิช

๘) นางสาวอาภร วงษ์สังข์

๙) นางสาวนัยนา สุภาพึง

ผู้ได้รับเลือกมีเพียง ๙ คน ไม่ครบ ๑๑ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาต้องสรรหาบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอให้วุฒิสภาลงมติเลือกใหม่ แต่เนื่องจากคณะกรรมาสรรหาไม่ครบองค์ประกอบหลายตำแหน่ง เลขาธิการวุฒิสภาในฐานะเลขานุการคณะกรรมการสรรหา จึงได้เชิญผู้แทนพรรคการเมือง เพื่อให้เลือกกันเอง ปรากฏว่า นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้แทนพรรคเอกภาพ ได้รับเลือกเป็นกรรมการสรรหาแทนตำแหน่งที่ว่าง[๑๔] แต่ต่อมาได้มีการยุบสภา วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ทำให้ไม่มีผู้แทนพรรคการเมืองเป็นกรรมการสรรหาตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ยังมีกรรมการสรรหา คือ นางจุรี วิจิตรวาทการ ขาดคุณสมบัติ เนื่องจากพ้นจากตำแหน่งอธิการบดี นายจเร อำนวยวัฒนา พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา นอกจากนี้ได้มีกรรมการสรรหาโดยตำแหน่งเพิ่มขึ้นมาอีกคนหนึ่ง คือ ประธานศาลปกครอง คือ นายอักขราทร จุฬารัตน์

---

[๑๒]กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานของคณะกรรมาธิการสามัญ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ๕ ตุลาคม ๒๕๔๓, หน้า ๑.

[๑๓]บันทึกการประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๓, หน้า ๓.

[๑๔]สำเนาหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ด่วนที่สุด ที่ สว ๐๐๐๒/๕๔ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๓.

การเลือกกันเองของอธิการบดีหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเป็นกรรมการสรรหาแทนตำแหน่งที่ว่าง ในวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ผู้ได้รับเลือก คือ ศาสตราจารย์บรรพต สุวรรณประเสริฐ ผู้แทนมหาวิทยาลัยนเรศวร

การเลือกกันเองของผู้แทนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๔ ผู้ได้รับเลือกมี ดังนี้

๑) พลตรี พิชิต มีผดุง ผู้แทนพรรคความหวังใหม่
๒) นายธงชัย ยงเจริญ ผู้แทนพรรคถิ่นไทย
๓) นายวิเชษฐ์ เกษมทองศรี ผู้แทนพรรคไทยรักไทย
๔) นายชัยวัฒน์ กุลศักดิ์วิมล ผู้แทนพรรคราษฎร
๕) นายวิบูลย์ คุณพงษ์ลิขิต ผู้แทนพรรคเสรีธรรม

ดังนั้น รายชื่อกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพิ่มเติม ดังนี้

๑) นายธวัชชัย พิทักษ์ผล (ประธานศาลฎีกา)
๒) นายสุชาติ ไตรประสิทธิ์ (อัยการสูงสุด)
๓) นายอักขราทร จุฬารัตน์ (ประธานศาลปกครอง)
๔) นายสัก กองแสงเรือง (นายกสภาทนายความ)
๕) นายอานันท์ ปันยารชุน
๖) นายพิภพ ธงไชย
๗) นายสมชาย หอมลออ
๘) นางอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์
๙) นางวไล ณ ป้อมเพชร
๑๐) นางสาวภัทรา นาคะผิว
๑๑) นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี
๑๒) นายบัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ
๑๓) นางสาวสารี อ๋องสมหวัง
๑๔) นางทิพาวดี เมฆสวรรค์
๑๕) นายสุวัฒน์ ทองธนากุล
๑๖) นายวีระ ลิมปะพันธุ์
๑๗) นายสมพงษ์ วงษ์รักไทย
๑๘) พลตรี พิชิต มีผดุง
๑๙) นายธงชัย ยงเจริญ
๒๐) นายวิเชษฐ์ เกษมทองศรี
๒๑) นายชัยวัฒน์ กุลศักดิ์วิมล

๒๒) นายวิบูลย์ คุณพงษ์ลิขิต

๒๓) ศาสตราจารย์บรรพต สุวรรณประเสริฐ

๒๔) รองศาสตราจารย์วิมลศิริ ชำนาญเวช

๒๕) นายกฤษณพงศ์ กีรติกร

๒๖) นายบุญทอง ภู่เจริญ

๒๗) รองศาสตราจารย์บรรเลง ศรนิล

คณะกรรมการสรรหาได้ประชุมและเลือกนางสาวศรีประภา เพชรมีศรี เป็นรองประธานคณะกรรมาสรรหา คนที่หนึ่ง นอกจากนี้ที่ประชุมได้ดำเนินการสรรหา ดังนี้

๑) เปิดรับสมัคร ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม ถึงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๔ โดยผู้ที่เคยสมัครมาแล้ว สามารถสมัครใหม่ได้ และได้ปรับปรุงใบสมัครเพื่อให้ผู้สมัครแสดงวิสัยทัศน์ในเรื่องสิทธิมนุษยชนและแนวทางการส่งเสริม คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒) ให้กรรมการสรรหา ส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กร พรรคการเมือง สถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สามารถเสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยไม่จำกัดจำนวน รวมทั้งให้ผู้มีคุณสมบัติ สมัครด้วยตนเองหรือส่งใบสมัครทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ทั้งนี้ ต้องกระทำภายในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๔ กรณีส่งใบสมัครลงทะเบียน จะถือวันประทับตราส่งภายในวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๔

๓) ประชาสัมพันธ์การรับสมัคร ไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน สื่อมวลชน และสถานศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวม ๗๐๘ แห่ง

๔) ตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๕ คน คือ

(๑) นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) นางสาวสารี อ๋องสมหวัง	อนุกรรมการ
(๓) นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	อนุกรรมการ
(๔) นายสมชาย หอมลออ	อนุกรรมการ
(๕) นายกฤษณพงศ์ กีรติกร	อนุกรรมการ

๕) ให้คณะอนุกรรมการ ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการเดิมที่คณะกรรมการสรรหากำหนดไว้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัคร ๒๕ คน จากผู้ยื่นใบสมัครทั้งสิ้น ๕๓ คน

๖) คณะกรรมการสรรหาได้ให้ความเห็นรายชื่อผู้สมัครตามที่คณะอนุกรรมการเสนอและได้เชิญทั้ง ๒๕ มาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในวันที่ ๒๕ และวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๔๔

คณะกรรมการสรรหา ได้ลงมติ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๔ ผลปรากฏ ดังนี้

๑) นางวาสนา โตสิตระกูล

๒) นายแพทย์วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์

๓) นายสุทิน นพเกตุ

๔) นางสุนี ไชยรส

ประธานคณะกรรมการสรรหา ได้เสนอบัญชีรายชื่อบุคคลดังกล่าว ต่อประธานวุฒิสภา ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ซึ่งวุฒิสภาได้มีมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ซึ่งคณะกรรมาธิการชุดนี้ ประกอบด้วย

๑) พลตำรวจเอก สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒) นายภิญญา ช่วยปลอด	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก ยุทธนา คำดี	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔) คุณหญิงจินตนา สุขมาก	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕) นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖) นายขวัญชัย ไตรย์พืช	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้ตรวจสอบคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติ ตรวจสอบประวัติและความประพฤติจากเอกสารประวัติย่อ และสอบถามไปยังหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งได้เชิญผู้ได้รับการเสนอชื่อทั้ง ๔ คน มาสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ตอบคำถาม ๒ ข้อ เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม แล้วรายงานต่อประธานวุฒิสภาในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๔ [๑๕]

วุฒิสภาได้พิจารณาลงมติ (สองรอบ) เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ มีผู้ได้รับเลือก ๒ คน ประกอบด้วย

(๑) นายสุทิน นพเกตุ

(๒) นางสุนี ไชยรส

ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้ง ๑๑ คน ได้ประชุมเพื่อเลือกกันเองให้เป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๔ ซึ่งที่ประชุมมีมติเลือกนายเสน่ห์ จามริก เป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔[๑๖]

---

[๑๕] กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, รายงานของคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติและความประพฤติของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๔, หน้า ๔ – ๕.

[๑๖] ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่มที่ ๑๑๘ ตอนพิเศษ ๗๐ ง วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๔.

รายชื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑. นายเสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการ
๒. นายจรัล ดิษฐาอภิชัย	กรรมการ
๓. คุณหญิง อัมพร มีศุข	กรรมการ
๔. คุณหญิง จันทนี สันตะบุตร	กรรมการ
๕. นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	กรรมการ
๖. นายวสันต์ พานิช	กรรมการ
๗. นางสาวอาภร วงษ์สังข์	กรรมการ
๘. นางสาวนัยนา สุภาพึ่ง	กรรมการ
๙. นายสุทิน นพเกตุ	กรรมการ
๑๐. นางสุนี ไชยรส	กรรมการ
๑๑. นายสุรสีห์ โกศลนาวิน	กรรมการ